

Қазақстан Республикасы
Президентінің
2013 жылғы _____
№ _____ Жарлығымен
БЕКІТІЛГЕН

**Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің
2012 жылғы
ЖЫЛДЫҚ ЕСЕБІ**

Алматы, 2013 жыл

Мазмұны

НЕГІЗГІ ҚОРЫТЫНДЫЛАР	4
I. ЭКОНОМИКАЛЫҚ ДАМУ	6
1.1. Экономиканың нақты секторы	6
1.2. Экономиканың нақты секторы кәсіпорындарының мониторингі.....	8
1.3. Салық-бюджет саласы	9
1.4. Төлем балансы және жалпы сыртқы борыш	11
1.5. Қаржылық тұрақтылықты қамтамасыз ету	14
II. АҚША-КРЕДИТ САЯСАТЫ, АЛТЫНВАЛЮТА АКТИВТЕРІН БАСҚАРУ ЖӘНЕ ВАЛЮТАЛЫҚ РЕТТЕУ	17
2.1. Ақша-кредит саясаты	17
2.2. Ұлттық Банктің алтынвалюта активтері және оларды басқару	22
2.3. Валюталық реттеу және бақылау	25
III. ЭМИССИЯЛЫҚ ОПЕРАЦИЯЛАР ЖӘНЕ ҚОЛМА-ҚОЛ АҚША АЙНАЛЫМЫ.....	28
3.1. Ұлттық Банктің эмиссиялық операциялары.....	28
3.2. Қолма-қол ақша айналымы	29
IV. ТӨЛЕМ ЖҮЙЕЛЕРІ.....	31
4.1. Банкаралық ақша аудару жүйесі	33
4.2. Банкаралық клиринг жүйесі.....	34
4.3. Төлем құралдары.....	35
V. ҚАРЖЫ НАРЫҒЫ	38
5.1. Валюта нарығы.....	38
5.2. Банкаралық ақша нарығы.....	40
5.3. Депозит нарығы	40
5.4. Кредит нарығы	42
5.5. Мемлекеттік бағалы қағаздар нарығы	43
VI. НОРМАТИВТІК ҚҰҚЫҚТЫҚ ҚЫЗМЕТ	44
VII. ҚАРЖЫ НАРЫҒЫНЫҢ СУБЪЕКТІЛЕРІ: ЖАЙ-КҮЙІ ЖӘНЕ ҚАДАҒАЛАУ	54
7.1. Банктік және банктік емес сектор	54
7.2. Сақтандыру секторы.....	59
7.3. Бағалы қағаздар нарығы субъектілері.....	60
7.4. Зейнетақы қорлары	63
7.5. Тарату процесі.....	65
7.6. Қаржылық қызмет көрсетуді тұтынушылардың құқықтарын қорғау	65
VIII. АЛМАТЫ ҚАЛАСЫНЫҢ Өңірлік қаржы орталығы	68
8.1 Алматы қаласын ірі өңірлік ірі қаржы орталығы ретінде дамыту	68
8.2 Исламдық қаржыландыруды дамыту.....	70
IX. ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ЫНТЫМАҚТАСТЫҚ ЖӘНЕ	73
ҰЛТТЫҚ БАНКТІҢ АҚПАРАТТЫҚ-ТҮСІНДІРУ ҚЫЗМЕТІ	73
9.1. Халықаралық ынтымақтастық	73
9.2. Ұлттық Банктің ақпараттық-түсіндіру қызметі	77
9.3. Халықтың қаржылық сауаттылығын арттыру	81
X. БУХГАЛТЕРЛІК ЕСЕПТІ ЖӘНЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІКТІ	82
ЖЕТІЛДІРУ	82
XI АКТИВТЕРДІ СЕНІМГЕРЛІК БАСҚАРУ БОЙЫНША КӨРСЕТІЛЕТІН ҚЫЗМЕТТЕР ..	84
11.1. Ұлттық қорды басқару.....	84
11.2. Ұлттық Банктің клиенттеріне қызмет көрсету бойынша кастодиандық, брокерлік және басқа да қызметтер	85
XII. ҰЙЫМДАСТЫРУ ЖӘНЕ ІШКІ ҚЫЗМЕТ	86
12.1. Ұйымдық құрылым.....	86
12.2. Адам ресурстары саласындағы саясат	87

12.3. Ақпарат технологияларын дамыту.....	90
12.4. Ішкі аудит	92
12.5. Қаржы-шаруашылық қызметі.....	94

НЕГІЗГІ ҚОРЫТЫНДЫЛАР

1. ХВҚ бағалауы бойынша, әлемдік ЖІӨ 2012 жылы 3,2%-ға өсті. Бұл ретте АҚШ экономикасындағы өсу 2,3%, Жапония экономикасында 2,0% болып бағаланды, еуро аймағы елдерінің ЖІӨ төмендеуі 0,4%-ға бағаланды. ХВҚ пікірінше, еуро аймағындағы және АҚШ-ғы дағдарыстың күрт тәуекелдері саясаттың қабылданған шаралары нәтижесінде азайды. Осы жағдайларда болжамдар әлемдік өсудің 2013 жыл ішінде біртіндеп күшейетінін және орташа алғанда 3,5% құрайтынын көрсетеді. 2014 жылы еуро аймақ экономикасын қалпына келтірудің мықты болуы шартымен 4,1%-ға дейін одан әрі күшейеді деп болжануда.

2. 2012 жылы экономика өсуінің бәсеңдеуі байқалды, оған өнеркәсіптің тау-кен өндіру және өңдеуші салалардағы өсудің тежелуі, сондай-ақ ауыл шаруашылығындағы төмендеу себепші болды. Тау-кен өндіру саласындағы шикі мұнай өндіру көлемінің 1,4%, өңдеуші саладағы қара металлургиядағы 12,0% төмендеу және ауыл шаруашылығындағы өсімдік шаруашылығының 27,7% құлдырауы көрсеткіштердің нашарлауының себептері болды.

Мәселен, жедел деректер бойынша, 2012 жылы Қазақстанның жалпы ішкі өнімі 2010 жылмен салыстырғанда нақты көрсетуде 5%-ға ұлғая отырып (2011 жылы өсу 7,5%-ды құрады), ағымдағы бағалармен 30,1 трлн. теңгеге дейін өсті.

3. 2012 жылдың қорытындысы бойынша жылдық инфляция 6,0% құрады, бұл Ұлттық Банктің 6-8% мақсатты дәлізіне толық сәйкес келеді.

Инфляциялық процестердің бәсеңдеу үрдісі 2012 жылдың 1-жартысында байқалды. 2012 жылғы күзден бастап ақылы қызметтердің, оның ішінде тұрғын үй-коммуналдық, көлік қызметтері тарифтерінің көтерілуі, сондай-ақ маусымдық факторлардың ықпал етуі нәтижесінде инфляцияның шамалы жеделдеуі байқалды.

Инфляцияның динамикасына 2012 жылы бірқатар факторлар себепші болды, олардың ішінде әлемдік тауар нарықтарындағы тұрақсыз ахуал, шикізат пен азық-түліктің әлемдік бағаларының жоғары деңгейі, Қазақстан ішіндегі баға құру механизмінің тиімсіздігі, тауарлар мен қызмет көрсетулердің жекелеген нарықтарындағы төмен бәсекелестік неғұрлым маңызды болды. Бұл ретте монетарлық факторлардың Қазақстандағы инфляциялық процестерді қалыптастыруға ықпал етуі 2012 жылы барынша төмен болды.

2013 жылы Ұлттық Банк инфляцияны жылдың қорытындысы бойынша 6-8% шегінде ұстап тұруды ақша-кредит саясатының негізгі мақсаты етіп айқындады.

4. Ішкі валюта нарығы 2012 жылы Ұлттық Банктің теңгенің бағамына қолдау көрсетуге барынша аз қатысуы жағдайында дамыды.

Теңгенің орташа алынған айырбастау бағамы 2012 жылы бір АҚШ доллары үшін 149,08 теңгені құрады. Биржалық бағам жылдың соңында бір АҚШ доллары үшін 150,74 теңгені құрады. Бір жылдың ішінде номиналдық көрсетуде теңге АҚШ долларына қатысты 1,58%-ға әлсіреді.

Жалпы алтынвалюта активтерінің жалпы көлемі 2012 жылдың соңында 2011 жылмен салыстырғанда 3,4%-ға төмендей отырып, 28,3 млрд. АҚШ долл. құрады.

5. 2012 жылы резиденттердің депозиттік ұйымдардағы депозиттерінің өсу қарқыны 2011 жылғы 14,3%-дан 7,2%-ға дейін бәсеңдеді. Депозиттік базаның өсу қарқынының бәсеңдеуіне заңды тұлғалардың депозиттерінің төмендеуі себепші болды. 2012 жылы банктік емес заңды тұлғалардың депозиттері 0,7% төмендеді, ал жеке тұлғалардың депозиттері 23,8% ұлғайды.

6. Кредиттеу көлемі 2010 жылы шамалы төмендегеннен (0,7%) кейін екі жыл қатарынан банктердің экономиканы кредиттеуі байқалып отыр. Банктердің экономикаға берген кредиттерінің көлемі 2012 жылы 13,0% ұлғайып, 9 958,0 млрд. теңгеге (66,3 млрд. АҚШ долл.) жетті.

Кредиттік белсенділіктің төмендеуі кредит нарығының валюталық сегментінде ғана байқалды, бұл, өз кезегінде, теңгедегі кредиттердің жалпы көлемдегі үлес салмағының 64,5%-дан 70,7%-ға дейін өсуін қамтамасыз етті.

Нәтижесінде, шетел валютасындағы кредиттер 2012 жылы 6,8%-ға 2 916,7 млрд. теңгеге дейін төмендеді, ұлттық валютадағы кредиттер 7 041,3 млрд. теңгеге дейін 23,9% көтерілді.

7. 2012 жылы ақша базасы 1,9% кеңейді, ақша массасы 7,9% ұлғайды, айналыстағы қолма-қол ақша көлемі 11,9% өсті. Эмиссиялық нәтиже 2011 жылы (+)188,6 млрд. теңге оң болып қалыптасты, бұл 2011 жылғыдан (242,0 млрд. теңге) 53,4 млрд. теңгеге аз. Қазақстанның төлем жүйелері арқылы 170,7 трлн. теңге сомаға 32,4 млн. транзакция жүргізілді. Айналыстағы төлем карточкаларының жалпы саны 2013 жылғы 1 қаңтарда 12,1 млн. бірлікті құрады, бұл 2011 жылғы деңгейден 26,9% артық.

8. 2012 жылы қаржы нарығының барлық сегменттерінде оң динамика қалыптасты. Банк секторының активтері 8,3% ұлғайып, 2013 жылы 1 қаңтардағы жағдай бойынша 13,9 трлн. теңгені құрады. Сақтандыру ұйымдарының активтері 442,6 млрд. теңгеге дейін 14,2% ұлғайды. Жинақталған зейнетақы қаражаты 2012 жылы 20,1% ұлғайып, 3,2 трлн. теңге болды.

9. Ұлттық қор портфелінің жалпы нарықтық құны 2012 жылғы 31 желтоқсанда 58 539,3 млн. АҚШ долл. тең болды. Ұлттық қордың кірістілігі 2012 жылы 3,33%, құрылған кезден бастап 2012 жылғы 31 желтоқсан аралығындағы кірістілік 67,25% болды, бұл жылдық көрсетумен 4,54%-ды құрайды.

10. 2012 жылы Ұлттық Банктің кірісі 51 575,4 млн. теңге болды, шығындары – 21 275,2 млн. теңгені, таза пайда 30 300,2 млн. теңгені құрады және 2011 жылмен салыстырғанда 7 616,7 млн. теңгеге (20,1%-ға) төмендеді.

11. Дағдарыстан кейінгі кезеңде Ұлттық Банктің алдына қойылған міндеттерді тиімді орындау мақсатында Ұлттық Банктің және оның ведомстволарының қызметкерлері Ұлттық Банктің нормативтік құқықтық актісінде белгіленген тәртіппен мемлекеттік және азаматтық қызметшілер болып табылмайтын, Ұлттық Банкте қызметші және техникалық қызметші лауазымын атқаратын тұлғаларға жатқызылды (Қазақстан Республикасының 2012 жылғы 5 шілдедегі № 30-V Заңы).

Қаржылық қызметтерді пайдаланушыларды қорғау саласындағы институционалдық қайта құрулардың пісіп жетілген қажеттілігіне байланысты Ұлттық Банк құрылымында қаржылық қызметтерді тұтынушылардың құқықтарын қорғау және елдің барлық өңірлері халқының қаржылық сауаттылығының деңгейін арттыру бойынша кешенді сипаттағы мәселелерді шешу үшін Қаржылық қызметтерді тұтынушылардың құқықтарын қорғау комитеті құрылды және Ұлттық Банктің Алматы қаласындағы өңірлік қаржы орталығын дамыту комитеті таратылып, оның базасында Мемлекет басшысының қаржы орталығын дамыту жөнінде қойған тапсырмаларын одан әрі орындау үшін тиісті департамент құрылды (Президенттің 2012 жылғы 29 желтоқсандағы № 458 Жарлығы).

I. ЭКОНОМИКАЛЫҚ ДАМУ

1.1. Экономиканың нақты секторы¹

2012 жылы экономика өсуінің бәсеңдеуі байқалды, оған тау-кен өндіру және өңдеуші салалардағы өсудің тежелуі, сондай-ақ ауыл шаруашылығындағы төмендеу себепші болды. Тау-кен өндіру саласындағы шикі мұнай өндіру көлемінің 1,4%, өңдеуші саладағы қара металлургиядағы 12,0% төмендеу және ауыл шаруашылығындағы өсімдік шаруашылығының 27,7% құлдырауы көрсеткіштердің нашарлауының себептері болды.

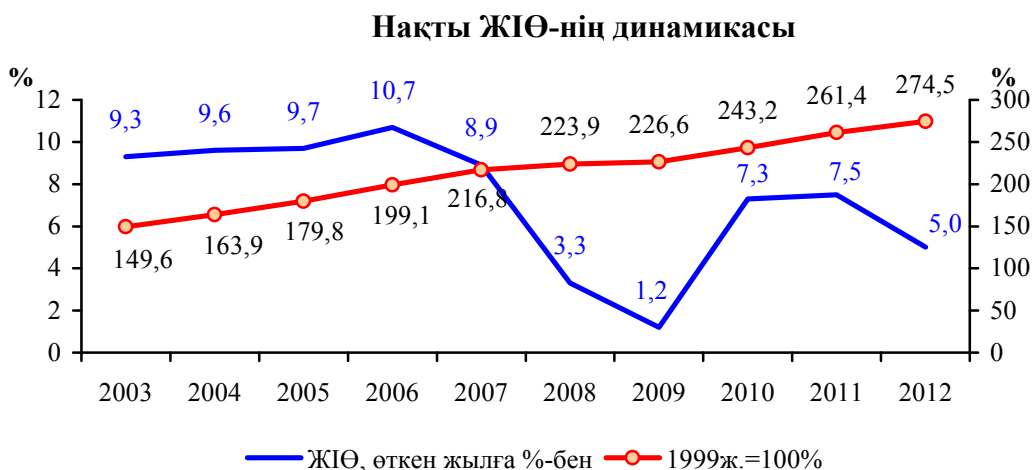
Brent маркалы өңделмеген мұнай құны орташа алғанда 2012 жылы бір баррель үшін 111,97 АҚШ долл. болды, ал 2011 жылы ол 110,9 АҚШ долл. құраған болатын, бұл жалпы алғанда Қазақстан экономикасы үшін оң фактор болып табылды, ал мұнайдың бағалары 2011 жылмен салыстырғанда неғұрлым күрт құбылмалылығымен ерекшеленді.

Ел экономикасын үдемелі индустриалдық-инновациялық дамыту жөніндегі 2010-2014 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарлама қаржылай және қаржылай емес қолдау көрсету шаралары арқылы экономиканың өндіруші және өңдеуші салаларындағы, сондай-ақ экспортқа бағдарланған өнімді шығаратын салалардағы іскерлік белсенділікті ынталандыруға мүмкіндік жасады.

Ішкі сұраныстың кеңеюіне 2012 жылы кредиттеудің өсуі (13,0%), жұмыспен қамтудың өсуі және жұмыссыздықтың төмендеуі (қаңтардағы 5,4%-дан желтоқсандағы 5,3%-ға дейін) және халықтың ақшалай кірісінің ұлғаюы (нақты көрсетумен 6,8%) себепші болды.

Нәтижесінде, жедел деректер бойынша, 2012 жылы Қазақстанның жалпы ішкі өнімі 2011 жылмен салыстырғанда нақты көрсетумен 5,0%-ға ұлғая отырып (2011 жылы –7,3% өсті), ағымдағы бағалармен 30072,5 млрд. теңгеге дейін өсті (1.1.1-сурет).

1.1.1-сурет

Ауыл шаруашылығын қоспағанда, өсу экономиканың барлық саласында байқалды, ауыл шаруашылығындағы өсу 17,8% төмендеді, оған 2012 жылы өсімдік шаруашылығы үшін болған ауа-райының қолайсыздығы себепші болды.

ЖІӨ-нің құрамында айтарлықтай жоғары өсу қарқыны мына салаларда байқалды: кәсіби, ғылыми және техникалық қызмет 16,2%, көтерме және бөлшек сауда 14,6%, тұру және тамақтану 13,3%, әкімшілік және қосалқы қызмет көрсету саласындағы қызмет 12,2%, ақпарат пен байланыс 9,6%, көлік және қоймаға орналастыру 7,3%.

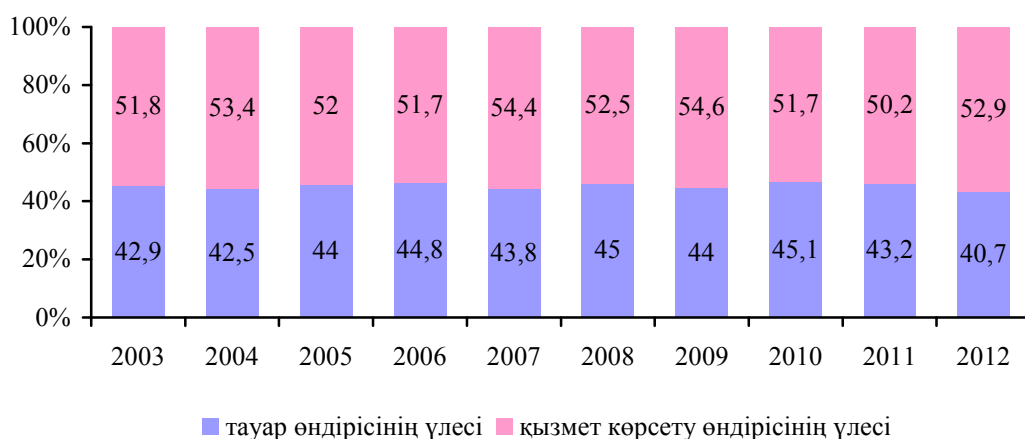
¹ Статистика агенттігінің деректері бойынша

2012 жылы ЖІӨ-нің құрамында тауар өндірісі 1,3% төмендеді, ал қызмет көрсету өндірісі 10,0% өсті. Осылайша, 2012 жылы қызмет көрсету сегменті экономика өсуінің негізгі факторы болды, ал нақты сектор төмендегенін көрсетті.

ЖІӨ-нің құрылымында үлкен бөлік бұрынғыша қызмет көрсетуге тиесілі, оның үлесі 2011 жылғы 50,2%-бен салыстырғанда бір жылда 52,9%-ға өсті (1.1.3-сурет).

1.1.3-сурет

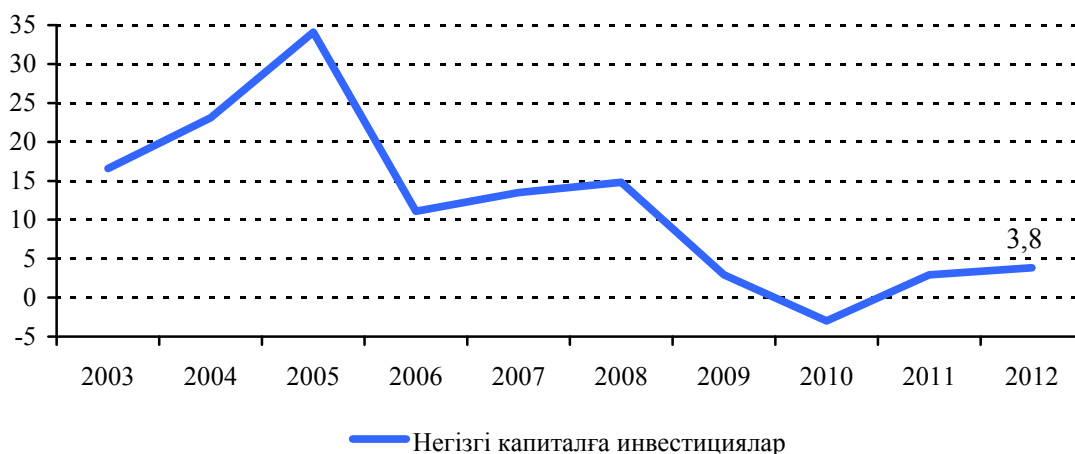
Жалпы ішкі өнімнің құрылымы

Негізгі капиталға инвестициялар 2010 жылы 3,0%-ға төмендегеннен кейін келесі екі жылы инвестициялар көлемі өсудің оң динамикасын көрсетті. 2011 жылы инвестициялар көлемі 2,9% көтерілді, 2012 жылы өсу 3,8% жетті (1.1.4-сурет). Өсу мынадай салалардың негізгі капиталына инвестициялар түсудің ұлғаюымен қамтамасыз етілді: ауыл шаруашылығы – өсу 19,6%, өңдеу өнеркәсібі – 18,1%, электрмен жабдықтау – 14,7%, сумен жабдықтау – 2,8%, сауда – 6,3%, көлік – 9,5%, ғылыми қызмет – 37,8%, білім беру – 13,5%.

1.1.4-сурет

Негізгі капиталға инвестициялардың өсу қарқыны өткен жылға %-бен

Инвестициялардың 2012 жылы төмендеуі қызметтің мынадай түрлері бойынша байқалды: тау-кен өндіру өнеркәсібі – 5,8%, ақпарат және байланыс – 8,9%, қаржы және сақтандыру қызметі – 1,5%, жылжымайтын мүлікпен операциялар – 10,2%, денсаулық сақтау

және әлеуметтік қызметтер – 24,8%. Бұл салалардың үлес салмағы инвестициялардың жалпы көлемінің 41,6%-н құрады.

Негізгі капиталға инвестициялардың неғұрлым айтарлықтай үлес салмағы өнеркәсіпке (52,0%), көлік және қоймаға орналастыруға (19,0%), сондай-ақ жылжымайтын мүлікпен операцияларға (8,4%) тиесілі.

Өнеркәсіптің тау-кен өндіру саласына инвестициялар түсімдердің екі жыл қатарынан төмендеуі жалғасуда. Инвестициялардың көлемі 2011 жылы 9,7% төмендеді, 2012 жылы 5,8% азайды, нәтижесінде тау-кен өндіру саласының инвестициялық салымдардың жалпы көлеміндегі үлесі (2011 жылғы 31,3%-бен салыстырғанда 28,9% төмендеді.

2012 жылы негізгі капиталға қаржыландыру көздері бойынша инвестициялар құрылымы айтарлықтай өзгерістерге ұшырады. Мәселен, кәсіпорындардың өз қаражаты есебінен инвестициялардың үлесі жалпы көлемде 45,6%-дан 53,7%-ға дейін ұлғайды, ал мемлекеттік бюджеттің қаражаты есебінен инвестициялар үлесі 21,0%-дан 20,5%-ға дейін төмендеді, шетелдік инвестициялардың қаражаты есебінен инвестициялар үлесі – 21,5%-дан 13,7%-ға дейін төмендеді.

Инвестициялардың технологиялық құрылымы бойынша машиналар, құрал-жабдық, құрал-сайман және мүкәммал сатып алуға бағытталған инвестициялық салымдар үлесінің 21,1% ұлғаюы байқалады. Тұрғын үй құрылысына инвестициялар 2012 жылы 8,4%-ға төмендеді, ал құрылыс жұмыстарының (қызметтерінің) жалпы көлемі 2,9%-ға ұлғайды.

1.2. Экономиканың нақты секторы кәсіпорындарының мониторингі

2011 жылы ел экономикасының негізгі салаларын қамтитын, мониторингке қатысушы кәсіпорындардың саны 2397-ден 2491-ге дейін, оның ішінде орта және ірілері 1461-ден 1507-ге дейін ұлғайды. Кәсіпорындарды мониторингке қатысу үшін іріктеу кәсіпорындарды іріктеудің репрезентативтілігін есептеу негізінде экономиканың салалық және аймақтық құрылымы ескеріле отырып жүргізілді. Мониторингке қатысушы кәсіпорындар өнімін (жұмыстарды, қызмет көрсетулерді) өткізуден түскен кірістің үлесі 2012 жылғы 3-тоқсанда ел экономикасы бойынша өнім өткізуден түскен жалпы кірістің 48%-дан астамын құрады.

Кәсіпорындардың тоқсан сайынғы пікіртерім нәтижелері 2012 жылы қалыптасқан экономикалық ахуал және экономиканың нақты секторындағы үрдістер туралы мынадай қорытынды жасауға мүмкіндік береді.

Дайын өнімге деген сұраныс 2012 жылдың басында 2011 жылдың соңындағы сұраныстан төмен болды, алайда 2012 жылғы 2-тоқсанда өндіруші және өңдеуші өнеркәсіптегі, құрылыстағы және «қонақ үйлер мен мейрамханалар» саласындағы көрсеткіштің өсуі есебінен айтарлықтай өсті. 4-тоқсанда сұраныстың өсуі баяулай бастады (І бөлімнің 1.2-бөлімшесіне 1-қосымша, 1.2.1-сурет).

Шикізат пен материалдар бағаларының жыл ішінде баяу өсу үрдісі болды. Шикізат пен материалдар бағаларының айтарлықтай өсуі 3-тоқсанда байқалды, ал іріктелген кәсіпорындардың 49% бағалардың өсуін және тек 2% ғана бағалардың төмендегенін атап өтті (І бөлімнің 1.2-бөлімшесіне 1-қосымша, 1.2.2-сурет).

Өткен жылмен салыстырғанда 2012 жылы кәсіпорындардың дайын өніміне бағаның өсу қарқыны 4-тоқсанды қоспағанда, барлық тоқсанда аз болды. Бағаның айтарлықтай өсуі 2012 жылғы 3-тоқсанда болды (І бөлімнің 1.2-бөлімшесіне 1-қосымша, 1.2.3-сурет). Дайын өнім бағаларының неғұрлым көп өсуі ауыл шаруашылығында және өндіруші өнеркәсіпте сақталды. Экономиканың басқа салаларында өткен жылмен салыстырғанда бағалардың өсу қарқындарының шамалы төмендегені байқалды.

Кәсіпорындардың айналым активтерін басым түрде меншікті қаражаттары есебінен қаржыландыру үрдісі сақталды, оны кәсіпорындардың 80%-дан астамы атап өтті.

Экономика бойынша орташа жылдық сату рентабельділігі (салық салғанға дейін) 43% (2011 жылы – 48%) құрады. Тиісінше рентабельділігі төмен және зиян шеккен кәсіпорындар үлесі 23,2%-ға дейін төмендеді (2011 жылы – 25,1%).

Басқа салалармен салыстырғанда өндіруші сала инвестицияларды жүзеге асыру үшін неғұрлым тартымды болып қала береді: орташа жылдық сату рентабельділігі 64,7% болды. Өңдеуші өнеркәсіптегі рентабельділік 24,1%, көлік және байланыстағы – 25,6% деңгейінде қалыптасты.

Жылдың соңында теңгемен және сол сияқты шетел валютасымен алынған кредиттер бойынша пайыздық мөлшерлемелердің төмендегені байқалады (тиісінше 2012 жылғы 1-тоқсандағы 12,8% және 10,7% және 2012 жылғы 4-тоқсанда 12,1% және 9,8%). Сонымен қатар, банкке кредит алу үшін өтініш жасаған және оны алмаған кәсіпорындардың үлесі азайды (2012 жылғы 1-тоқсандағы 3,6%-дан 2012 жылғы 4-тоқсандағы 2,9%-ға дейін), бұл кредитке қолжетімділіктің жақсарғанын сипаттайды (І бөлімнің 1.2-бөлімшесіне 2-қосымша, 1.2.4, 1.2.5-суреттер).

Жыл ішінде экономиканың нақты секторының инвестициялық белсенділігінің өсуі байқалды, негізінен, кәсіпорындардың меншікті қаражаттары есебінен (мұндай кәсіпорындардың саны 2012 жылғы 1-тоқсандағы 55,7%-дан 2012 жылғы 4-тоқсанда 61%-ға дейін өсті).

1.3. Салық-бюджет саласы²

2012 жылдың қорытындылары бойынша мемлекеттік бюджеттің кірістері 2011 жылмен салыстырғанда 8,2% ұлғайып, 5 813,0 млрд. теңгені немесе жедел деректер³ бойынша ЖІӨ-нің 19,3% (2011 жылы – ЖІӨ 19,7%) құрады.

Мемлекеттік бюджет кірістері құрылымындағы салықтық түсімдер 70,5%, бюджетке 4 095,4 млрд. теңге сомадағы немесе ЖІӨ-нің 13,6% (2011 жылы ЖІӨ-нің 14,6%) түсім түсті. Бұл ретте салық салу жүйесіндегі өзгерістер салықтық түсімдердің 2011 жылмен салыстырғанда 2,8% ұлғаюына әкеп соқты. Акциздер 21,9%, кәсіпкерлік және кәсіби қызметті жүргізу үшін алымдар 16,1%, жеке табыс салығы бойынша 16,5%, әлеуметтік салық бойынша 14,9% және қосылған құн салығы бойынша 5,7% ұлғайды.

Халықаралық саудаға және сыртқы операцияларға түсімдер бойынша 8,5%, табиғи және басқа ресурстарды пайдалану үшін түсімдер бойынша 5,8%, корпоративтік табыс салығы бойынша 0,9% шамалы төмендеу болды.

Салықтық емес түсімдер 2012 жылы 2,1 есе ұлғайып, 285,1 млрд. теңгені немесе ЖІӨ-нің 0,9%-н құрады. Осындай ұлғаю негізінен мемлекеттік меншіктен түскен кірістердің, мемлекеттік сатып алу жүргізуден түскен ақша түсімдердің және айыппұлдар, өсімпұлдар, санкциялар, өндіріп алу түсімдерінің өсуімен қамтамасыз етілді.

Негізгі капиталды сатудан түскен түсімдер 2011 жылмен салыстырғанда 5,2% ұлғайып, 52,5 млрд. теңгені немесе ЖІӨ-нің 0,2%-н құрады.

Трансферттердің түсімдері бойынша жоспар 100%-ға орындалды. Даму бағдарламаларын қаржыландыру үшін 2012 жылы Қазақстан Республикасының Ұлттық қорынан (бұдан әрі Ұлттық қор) республикалық бюджетке кепілдік берілген трансферт 1 380,0 млрд. теңге деп жоспарланған кезде 1 380,0 млрд. теңге мөлшерінде тартылды.

2012 жылы мемлекеттік бюджеттің шығындары 6 269,0 млрд. теңге сомада немесе ЖІӨ-нің 20,8% болды (2011 жылы – ЖІӨ-нің 19,9%). 2011 жылмен салыстырғанда шығындар 16,6%-ға артты.

Әлеуметтік көмекке және әлеуметтік қамсыздандыруға (шығындар көлеміндегі үлесі 19,8%), білім беруге (19,3%) және денсаулық сақтауға (11,7%) жұмсалған шығындар неғұрлым көп деңгейде ұлғайды.

² Қаржы министрлігінің деректері бойынша

³ Жедел деректер бойынша ЖІӨ

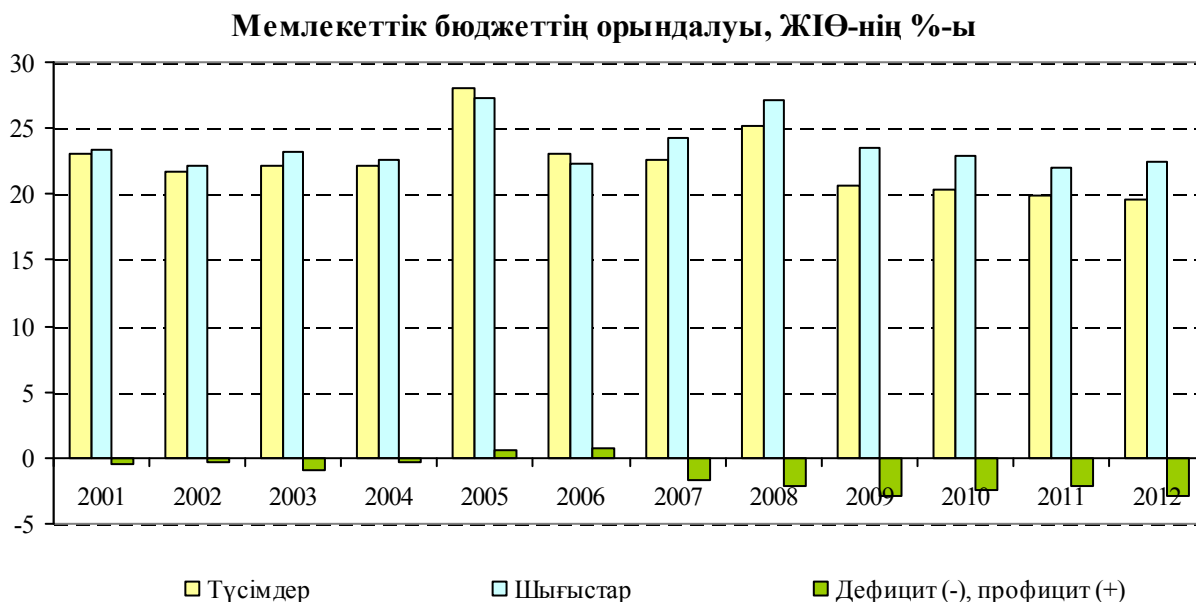
2012 жылы берілетін бюджеттік кредиттер 4,1% төмендеді, бұрын берілген кредиттер бойынша өтеу есебіне түскен түсімдер 48,1% ұлғайды. Нәтижесінде таза бюджеттік кредиттеу көлемі 58,6%, ЖІӨ-нің 0,1% дейін төмендеді.

Мемлекеттік бюджеттің қаржылық активтерді сатып алуға арналған шығыстары 9,4%, ал оларды сатудан түскен түсімдер 36,7% төмендеді. Осылайша, осы операциялар бойынша сальдо 9,3%, ЖІӨ-нің 1,3% дейін төмендеді.

2012 жылы мемлекеттік бюджет 890,3 млрд. теңге мөлшеріндегі дефицитпен орындалды (ЖІӨ-нің 3,0%), 2011 жылы дефицит 568,6 млрд. теңгені құраған болатын (1.3.1-сурет).

Республикалық бюджеттің кірістері 2012 жылы 4 763,4 млрд. теңгені құрады немесе 2011 жылмен салыстырғанда 7,0% артық. Республикалық бюджетке салықтық түсімдер 0,9% төмендеді. Салықтық емес түсімдер айтарлықтай – 2,3 есе, негізгі капиталды сатудан түскен түсімдер 7,4%, трансферттердің түсімі 14,7% ұлғайды.

1.3.1-сурет

5 259,4 млрд. теңгеге жеткен республикалық бюджет шығындарының өсуі 2011 жылмен салыстырғанда 14,2% жетті, бұл ретте «білім беру» (41,3%), «басқалары» (30,3%), «қорғаныс» (28,3%), «қоғамдық тәртіп және қауіпсіздік» (25,5%), «тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық» (23,6%), «денсаулық сақтау» (20,3%) баптары бойынша айтарлықтай ұлғаю байқалады.

Республикалық бюджетті таза бюджеттік кредиттеу көлемі 2012 жылы бюджеттік кредиттер көлемінің 5,1%-ға төмендеуі және бюджеттік кредиттерді өтеу бойынша түсімдер көлемінің 26,5% ұлғаюы есебінен 49,0 млрд. теңгеге дейін 42,1% азайды. Қаржы активтерімен операциялар бойынша сальдо 6,0 % ұлғайды.

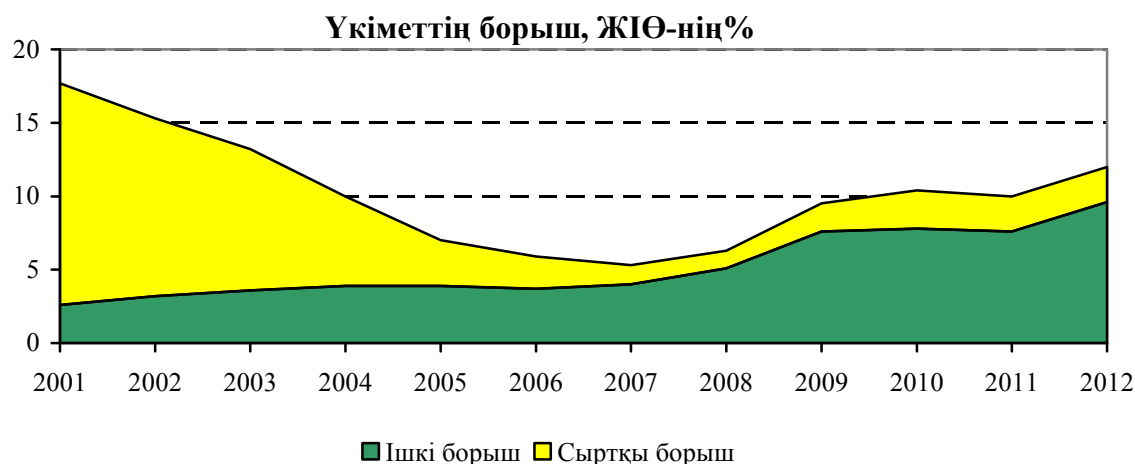
Осылайша 2012 жылы республикалық бюджеттің іс жүзіндегі дефициті дефицит 758,5 млрд. теңге мөлшерінде болжанған жағдайда, 906,5 млрд. теңгені (2011 жылы 576,0 млрд. теңге) құрады.

Жергілікті бюджет 2012 жылы кірістердің 12,4%-ға ұлғаюы нәтижесінде қалыптасқан 26,2 млрд. теңге дефицитпен орындалды (2011 жылы – дефицит 10,6 млрд. теңге), бұл ретте шығындар 15,3% ұлғайды, таза бюджеттік кредиттеу 8,9 есе ұлғайды, ал қаржы активтерімен операциялар бойынша сальдо 59,4% төмендеді.

2012 жылы үкіметтік ішкі борыш 2011 жылмен салыстырғанда 39,2% ұлғайып, 2 897,0 млрд. теңгені құрады (ЖІӨ-нің 9,6%) (1.3.2-сурет).

Осу мемлекеттік ұзақ мерзімді қазынашылық жинақ міндеттемелерін, мемлекеттік орта мерзімді қазынашылық міндеттемелерін және мемлекеттік ұзақ мерзімді қазынашылық міндеттемелерін шығарумен қамтамасыз етілді.

1.3.2-сурет

2012 жылы Қазақстан Республикасы Үкіметінің (бұдан әрі – Үкімет) сыртқы борышы 2011 жылғы көрсеткішпен салыстырғанда 8,6% ұлғайып, 4,8 млрд. АҚШ долл. (ЖІӨ-нің 2,4%-ы) құрады. Мемлекет кепілдік берген сыртқы борыш 6,5% ұлғайды.

1.4. Төлем балансы және жалпы сыртқы борыш

Тауарлар мен қызмет көрсету импортының олардың экспортының өсуімен салыстырғанда басымдықпен өсу қарқыны 2012 жылғы ағымдағы шоттың (есепті кезең) 2011 жылдың ұқсас көрсеткішімен (базалық кезең)⁴ салыстырғанда оң сальдосының қысқаруына себепші болды.

2012 жылғы ағымдағы операциялар шотының профициті 7,7 млрд. АҚШ долл. немесе республикамыздың ЖІӨ-нен 3,8% құрады (базалық кезеңде ЖІӨ-ге 12,3 млрд. АҚШ долл. немесе 6,5%) (I бөлімнің 1.4 бөлімшесіне 1 қосымша). Бұл ретте ағымдағы шот 2012 жылдың 3 тоқсанында 294 млн. АҚШ долл. дефицитпен қалыптасты, өткен тоқсандағы тауарлар экспортының 9,4% қысқаруымен, тауарлар импортының 18% дерлік өсуі себепші болды.

Орта есеппен 2012 жылғы мұнайдың brent сортының әлемдік бағасы баррелліне 112,0 АҚШ долл. құрады, ол базалық кезеңнің орташа деңгейінен (баррелліне 110,9 долл.) аздап асты. Нәтижесінде тауарлар экспорты 92,1 млрд. АҚШ долл. құрап, базалық кезеңмен салыстырғанда 5,2% өсті, ал тауарлар импорты 16,3% өсіп, 47,4 млрд. АҚШ долл. жетті.

Сауда балансының профициті 4,5% төмендеп, 44,7 млрд. АҚШ долл. құрады. Тауарлардың ресми экспорты 92,3 млрд. АҚШ долл. деңгейінде қалыптасты, оның 56,4 млрд. АҚШ долл. (немесе 61,2%) мұнай және газ конденсатының экспортына келеді. Қара металлдар экспортының құны 3,7%, түсті металлдар – 13,2% өсті. Бұл ретте қара және түсті металлдар экспортының өсімі тек сандық жеткізілімдердің өсуімен қамтамасыз етілді.

⁴Осында және әрі қарай, егер басқа көрсетілмеген болса, есепті кезеңнің көрсеткіштері базалық кезеңнің көрсеткіштерімен салыстырылады

Ресми сауда статистикасы тіркеген тауарлар импорты 20,1% ұлғайып, 44,5 млрд. АҚШ долл. құрады. Есепті кезеңде жалпы импорттағы айтарлықтай үлес салмақ (38,4%) тиесілі болған инвестициялық тауарлар импортының өсімі 23,4% құрады. Аралық өнеркәсіптік тұтыну тауарларын әкелу 15,6 млрд. АҚШ долл. дейін 12,5% ұлғайды. Тұтыну тауарлары бойынша тұтастай алғанда импорт құнының 25,1% ұлғаюы болды. Бұл ретте азық-түлік тауарларын әкелу 4,3% төмендеді, ал азық-түлікке жатпайтын тауарлар импорты 41,3% өсіп, 6,8 млрд. АҚШ долл. жетті. Импорттың негізгі тауар номенклатурасының барлық топтары бойынша көлемнің өсімі байқалды.

Кірістермен операциялар бойынша ресурстардың нетто-әкетілуі (еңбекақы төлеуді және инвестициялық кірістердің балансын қоса алғанда) 28,2 млрд. АҚШ долл. сомасын құрай отырып, 2011 жылдың деңгейінен аздап (1,5%) асты. Ағымдағы шоттың басқа құрамдас бөліктері бойынша қызмет көрсетулер мен трансферттердің теріс дисбалансы тиісінше 7,8 млрд. АҚШ долл. және 1,0 млрд. АҚШ долл. құрады.

Қаржы шоты бойынша 1,8 млрд. АҚШ долл. таза әкету басым түрде 2012 жылдың екінші жартыжылдық операцияларымен қамтамасыз етілді.

Шетелдік тікелей инвестициялар бойынша нетто-қайту 1,6 млрд. АҚШ долл. құрады, ол қазақстандық кәсіпорындардың шетелдік филиалдар және еншілес ұйымдарының акционерлік капиталдарының 2,4 млрд. АҚШ долл. ұлғаюымен қамтамасыз етілді, осымен қатар есепті кезеңде қазақстандық акционерлердің шетелдік филиалдардың алдындағы борыштық міндеттемелерінің (0,8 млрд. долл.) өсімімен аздап ішінара өтелді.

Қазақстанға 2012 жылғы шетелдік тікелей инвестициялардың (ШТИ) жалпы келуі 2011 жылдың ұқсас көрсеткішімен салыстырғанда 6,7% өсіп, 22,5 млрд. АҚШ долл. құрады. Акционерлік капиталдың есепті кезеңде 2,2 млрд. долл. – дан 5,1 млрд. долл. дейін өсуі біріншіден резидент еместермен «GSM Қазақстан ААҚ «Қазақтелеком» ЖШС және «Шұбаркөл көмір» АҚ қазақстандық кәсіпорындарда қатысу үлесін сатып алуымен, сонымен қатар ҰИИДМБ шеңберіндегі жобаларды қаржыландыруымен түсіндіріледі. Сонымен қатар есепті кезеңде акционерлік капитал бойынша Қазақстан Республикасының Қарашығанақ жобасында 10%-дық қатысу үлесін алу келісімінің аяқталуымен байланысты операциялардың нәтижесінде қайту белгіленді.

Сонымен қатар, ШТИ жалпы келуі фирмааралық қарыздардың міндеттемелерін өтеуімен ішінара өтелген. Нәтижесінде Қазақстанға ШТИ таза түсімі 2012 жылы 14,0 млрд. долл. құрады. Жалпы алғанда, базалық кезеңдегі 9,3 млрд. долл. салыстырғанда есепті кезеңде тікелей инвестициялау операциялары бойынша оң баланс 12,4 млрд. долл. болып қалыптасты.

Портфельдік инвестициялар бойынша 17,7 млрд. долл. нетто-қайтудың көп бөлігі қазақстандық резиденттердің бағалы қағаздар түріндегі шетелдік активтерінің (15,1 млрд. долл.), оның ішінде ҚР Ұлттық Қоры портфелінің 14,5 млрд. долл. өсуі есебінен қалыптасты.

Есепті кезеңнің екінші жартыжылдығы сыртқы портфельдік инвестицияларды тартуға қолайлы жағдайлар туғызды. Сонымен, «Қазақстан Даму Банкі» АҚ және «Самұқ-Энерго» АҚ-мен сомасы 1,5 млрд. АҚШ долл. болатын борыштық бағалы қағаздарды жаңа шығару жүзеге асты. Алайда, «БТА Банк» АҚ борыштарын қайтақұрылымдауының аяқталуының, Қазақстан резиденттерінің басқа қазақстандық резиденттердің шығарған еурооблигацияларын сатып алуының, сонымен қатар қазақстандық банктердің борыштық бағалы қағаздар бойынша өз міндеттемелерін өтеуінің нәтижесінде портфельдік инвестициялар бойынша міндеттемелердің таза төмендеуі 2012 жылы 2,6 млрд. АҚШ долл. құрады.

Басқа орташа- және ұзақмерзімді инвестициялар бойынша 4,3 млрд. долл. нетто-келу банктік емес сектормен тартылған таза қарыз есебінен қамтамасыз етілді, осымен қатар резидент еместерге орташа-ұзақмерзімді қарыздар түрінде берілген банктік сектор активтерінің қысқаруы толығымен олардың сыртқы міндеттемелерінің төмендеуімен теңестірілді.

Басқа қысқамерзімді капитал бойынша 0,7 млрд. долл. нетто-қайту (базалық кезеңде 4,4 млрд. АҚШ долл.) қысқамерзімді активтердің 2,0 млрд. АҚШ долл. (2011 жылы 4,5 млрд. АҚШ долл.) өсуімен анықталды. Сонымен бірге, қысқамерзімді активтердің өсуінің 50% астамы резидент еместерге қазақстандық банктермен берілген қарыздардың мерзімі өткен берешектерінің өсуіне келіп, өткен жылмен салыстырғанда мерзімі өткен берешектердің өсімі екі ретке төмендеді. Қысқамерзімді міндеттемелердің 1,3 млрд. АҚШ долл. таза өсімі көбінесе резидент еместердің Қазақстан банктеріндегі депозиттерінің өсуімен қамтамасыз етілді.

Ұлттық Банктің резервтік активтері есепті кезеңде 2012 жылдың екінші жартыжылдықтағы операциялық өзгерістердің нәтижесінде 2,8 млрд. долл. азайды. Монетарлық алтындармен операциялар, активтер құнының курстық және бағалық өзгерістері көрсетілген шығындарды резервтердің шетелдік валютамен операциялары бойынша ішінара нивелирлендірді және 2012 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша жалпы халықаралық резервтер 28,3 млрд. долл. бағаланған, ол қазақстандық тауарлар мен қызметтер импортының 5,6 айына жеткілікті.

2012 жылғы 31 желтоқсанда жалпы сыртқы борыш 137,0 млрд. АҚШ долл. құрады, оның 5,5 млрд. долл. немесе 4%-ын мемлекеттік сектордың сыртқы борышы (ҚР Үкіметінің және ҚР Ұлттық Банкінің міндеттемелері) құрайды, фирмааралық берешектің үлесіне 66,5 млрд. АҚШ долл. немесе 49%-ы, банк секторының үлесіне 13,6 млрд. АҚШ долл. немесе 10% тиесілі (І бөлімнің 1.4-бөлімшесіне 2-қосымша).

2012 жылы жалпы сыртқы борыш 11,9 млрд. АҚШ долл. негізінен үлесіне 12,5 млрд. АҚШ долл. өсім тиесілі «Басқа секторлардың» сыртқы берешегі есебінен ұлғайды, ал мемлекеттік сектордың сыртқы борышы тек 0,4 млрд. АҚШ долл. ғана ұлғайды, ал «Банктердің» (екінші деңгейдегі банктер және «Қазақстанның Даму банкі» АҚ) сыртқы міндеттемелері кезеңдегі сыртқы міндеттемелері 1,0 млрд. АҚШ долл. төмендеуді көрсетті.

«Банктер» сыртқы борышының төмендеуі негізінен эмитенттердің өздерінің еурооблигацияларын сатып алумен және өтеумен (оның ішінде, мерзімінен бұрын) және «БТА Банк» АҚ борыштарын қайта құрылымдаудың аяқталуымен қамтамасыз етілді. «Қазақстан Даму Банкі» АҚ-ның номиналдық көлемі 1,0 млрд. АҚШ долл. еурооблигацияларын орналастыруды, сондай-ақ - «Сукук «аль-Мурабаха» исламдық облигацияларының 77 млн. АҚШ долл. жуық сомаға бірінші шығарылымын ескере отырып, «Облигациялар және басқа да борыштық бағалы қағаздар» бабы бойынша «Банктер» берешегінің қысқаруы 1,2 млрд. АҚШ долл. болды.

Борыштық бағалы қағаздар бойынша міндеттемелердің аталған төмендеуі, сондай-ақ резидент еместерден алынған қарыздар бойынша берешектің 340 млн. АҚШ долл. қысқаруы, резидент еместердің қазақстандық банктердегі депозиттерінің 0,6 млрд. АҚШ долл. ұлғаюымен ішінара нивелирленді.

2012 жылы «Басқа секторлардың» сыртқы борышының ұлғаюы, негізінен резиденттердің тікелей инвесторлардан, сол сияқты басқа резидент еместерден қарыздарды тарту есебінен болды. Борыштың бұл санатының өсуі 10,7 млрд. АҚШ долл. (оның ішінде Karachaganak Petroleum Operating Group Консорсиумы «ҚазМұнайГаз» Ұлттық компаниясы) АҚ-на «Қарашығанақ» жобасында 10% үлесті сатып алу үшін берген 1 млрд. АҚШ доллар мөлшеріндегі қарыз, АҚШ Экспорттық-Импорттық Банкі «Локомотив» АҚ-на локомотивтерді және жабдықтарды сатып алу үшін берген 400 млн. АҚШ доллары мөлшеріндегі қарыз, Солтүстік Каспий жобасын, газ құбырының құрылысын қаржыландыру және т.б.) құрады.

Аталған өсім тікелей инвесторларға бұрын есептелген дивидендтерді, борыштық бағалы қағаздар бойынша купондық сыйақыны төлеумен, сыртқы қарыздарды өтеумен, сондай-ақ Қазақстан аумағында мұнай-газ кен орындарын әзірлеуді жүзеге асыратын шетелдік компания филиалының міндеттемелері бөлігінің борыштық емес капиталына қайта жіктеумен ішінара нивелирленді. Инвесторлардың шешімдері бойынша 1,4 млрд. АҚШ

доллары мөлшерінде әзірлеуге бұрын жұмсалған шығындар өтелмейтін шығындар болып танылды.

«Облигациялар және басқа борыштық бағалы қағаздар» бабы бойынша «Басқа секторлар» міндеттемелерінің 0,9 млрд. АҚШ долларына өсуі бағамдық және бағалық ауытқулар есебінен резидент еместердегі бағалы қағаздар құнының өсуі, сондай-ақ «Самұрық-Энерго» АҚ 500 млн. АҚШ долларына еурооблигацияларын орналастыру нәтижесінде орын алды.

2012 жылы сыртқы борыштың өсу қарқынының тауарлар мен қызметтер экспортының (ТҚЭ) және жалпы ішкі өнімнің (ЖІӨ) өсу қарқынынан асып кетуіне байланысты осы көрсеткіштерге байланыстырылған сыртқы борыштың салыстырмалы өлшемдері шамалы нашарлады (І бөлімінің 1.4-шағын бөліміне 3-қосымша).

Атап айтқанда, 2012 жылғы 31 желтоқсанда жалпы сыртқы борыштың ЖІӨ-ге қатынасы 2011 жылдың аяғындағы 66,7% салыстырғанда 68,0% болды, ал жалпы сыртқы борыштың ТҚЭ-ге қатынасы 2011 жылдың аяғындағы 136,1% салыстырғанда 141,2% болды. Төлеуге қабілетсіздік тұрғысынан тәуекелдері ең төмен фирмааралық берешекті қоспағанда, ЖСБ ЖІӨ-ге қатынасы 2011 жылдың аяғындағы 34,5% салыстырғанда, 2012 жылдың аяғында 35,0% болды, ЖСБ ТҚЭ-ге қатынасы 2011 жылдың аяғындағы 70,5% салыстырғанда 72,7% құрады.

Бұл ретте, елдің сыртқы активтерінің өсімі сыртқы міндеттемелердің өсімінен асып түсу үрдісін жалғастырды, оның салдарынан Қазақстанның таза сыртқы борышы 2012 жылы 0,7 млрд. АҚШ долларына төмендеп, 2012 жылғы 31 желтоқсанда 13,9 млрд. АҚШ долларын құрады. Мемлекеттік сектор мен «Банктер» секторы бұрынғыдай басқа әлемге қатысты таза кредитор позициясын сақтауда.

Сыртқы активтердің маңызды, әсіресе валюталық өтімділікпен байланысты проблемаларды реттеу жағынан маңызды құрамдас бөлігі болып табылатын Ұлттық Банктің халықаралық резервтері 2012 жылғы 31 желтоқсанда бастапқы өтеу мерзімі бойынша қысқа мерзімді сыртқы борыштан 2,8 есе артық болды.

1.5. Қаржылық тұрақтылықты қамтамасыз ету

2012 жылдың қорытындысы бойынша сыртқы сұраныстың, сондай-ақ қаржы нарықтар құбылмалылығының бәсеңдеу аясында Қазақстанның қаржылық тұрақтылығы үшін негізгі тәуекелдердің жекелеген өсу үрдісі сақталды.

Банк секторы активтерінің төмен сапасының сақталу мәселесі неғұрлым маңызды болып қалуда. 2012 жылы орын алған экономикалық өсудің бәсеңдеу тәуекелі кәсіпорындардың іскерлік белсенділігін жақсартуға мүмкіндік бермеді, бұл берешек деңгейінің жоғары болуы жағдайында банктердің банктер активтерінің сапасын жақсарту және клиенттік базасын өрістетуге бойынша әлеуетін шектейді. Бұл ретте портфельдердің ауыртпалығы банктерге кәсіпорындар мен халық тарапынан кредиттік ресурстарға сұранысты толық қанағаттандыруға мүмкіндік бермейді.

Өз кезегінде, теріс макроэкономикалық сценарийдің іске асырылуының банктер капиталы жеткіліктілігінің ағымдағы деңгейіне әлеуетті әсер етуін бағалау күтіп отырған шығындар мөлшерінің айтарлықтай жоғары болуына қарамастан, жүйенің кредиттік портфель үшін теріс күйзелістерге қарсы тұру қабілетінің жақсарғанын көрсетіп отыр. Банк жүйесінің қосымша капиталдандыруға қажеттілігі стресс-тестілердің нәтижелері бойынша, 2011 жылы жүргізілген осындай бағалаумен салыстырғанда төмен.

Жалпы алғанда, банк секторының сапасын, даму динамикасын және экономиканы қаржыландырудағы рөлін арттыру үшін банктер балансының сапалы құрылымын жақсартуды ынталандыруға және олардың «тәуекел тәбетін» өсіруге бағытталған шаралар қажет.

Банктердің кредиттік белсенділігі

2012 жылы банктер консервативтік кредиттік саясатты ұстанды, оны кредиттеудің баға және бағаға жатпайтын талаптарының біртіндеп жұмсаруы растайды. Бұл шетелдің қатысуы бар банктер және өздерінің нарықта болуын ұлғайтуға ұмтылатын Қазақстанның кейбір орташа банктері тарапынан бәсекелестік ықпал етуге, сондай-ақ экономиканы қолдаудың және дамытудың іске асырылатын мемлекеттік бағдарламалар шеңберіндегі жеңілдікпен кредиттеуге байланысты.

Несие портфелін ұлғайту мақсатында банктер жаңа қарыз алушыларды тартуға және қазіргі сапалы қарыз алушыларды ұстап тұруға бағытталған түрлі іс-шараларды жүргізді. Өтінімдерді қарау мерзімдерін қысқарту және кредиттік тәуекелді басқару жүйесін жақсарту есебінен клиенттерге қызмет көрсету сапасын арттыру неғұрлым белгісі іс-шаралар болып табылды.

Ұзақ мерзімді қорландыру көздерінің болмауына байланысты, кредиттеудің қысқа мерзімді түрлері, әсіресе тұтынушылық кредиттер банктер үшін неғұрлым басымды болып табылды. Нәтижесінде банктер тұтынушылық кредиттердің кредиттік портфелін белсенді түрде ұлғайтты, бұл бөлшек кредиттер құнының шамалы төмендеуіне әсер етті.

Ипотекалық кредиттеу деңгейі 2012 жылы әлі де жоғары болған жоқ, себебі халық қарыздар бойынша пайыздық мөлшерлемелердің айтарлықтай төмендеуін күтуде, алайда, банктердің бағалауы бойынша оны жақын арадағы кезеңде күтуге болмайды.

Кредиттік тәуекел

2012 жылдың қорытындысы бойынша банктердің жұмыс істемейтін қарыздарының несие портфелінің құрылымындағы үлесінің шамалы төмендегені байқалды («БТА Банк» акционерлік қоғамын қоспағанда), ең алдымен қайтадан берілген қарыздардың, атап айтқанда бөлшек кредиттеу портфелінің басым түрде өсуі есебінен (бөлшек портфельдің 2012 жылғы өсуі корпоративтік портфельдің 10% өсуімен салыстырғанда 43,3% құрады). Осы үрдіс борыштық жүктеменің аса жоғары болмауы және үй шаруашылықтарының жалпы кірістерінің өсуі және өнеркәсіп өндірісінің баялауы аясында тұтынушылық белсенділіктің артуына мүмкіндік жасады.

Жұмыс істемейтін қарыздардың абсолюттік түрде көрсетілген мөлшерінің корпоративтік сектордың кәсіпорындарына берілген қарыздар сапасының одан әрі нашарлауы есебінен басым түре ұлғаюы жалғасты.

Өз кезегінде, реттеуші талаптарға сәйкес жұмыс істемейтін қарыздар бойынша қалыптастырылған провизиялар жекелеген банктердегі орын алып отырған проблемалы берешектердің деңгейіне толық дәрежеде барабар емес.

Берешекті қайта құрылымдауды қоса алғанда, банктердің активтер сапасын жақсартудың «классикалық» құралдарын пайдалану әлеуеті олардың жұмыс істемейтін қарыздардың жиынтық деңгейіне ықпал етуі тұрғысынан алғанда іс жүзінде таусылған. Активтер сапасының төмен болуы проблемаларын шешу үшін Ұлттық Банк 2012 жылы банктердің балансын жұмыс істемейтін қарыздардан «тазарту» тетіктерін қолданысқа енгізді, оларға сәйкес проблемалық активтер (1) «Проблемалық кредиттер қоры» акционерлік қоғамына (бұдан әрі – «ПҚК» АҚ) және бас банктің күмәнді және үмітсіз активтерін сатып алатын банктің еншілес ұйымдарына (КАБҰ) өткізілуі, сондай-ақ (2) банктер үшін қосымша салық міндеттемелерінің туындамастан үмітсіз берешекті кешіру талаптары көзделуі мүмкін.

Банк секторын қорландыру және өтімділігі

2012 жылы депозиттік базаның өсуі жалғасты, ол 9%, оның ішінде заңды тұлғалар бойынша 1,7% және жеке тұлғалар бойынша 23,6% деңгейінде қалыптасты. «Самұрық-Қазына» ұлттық әл-ауқат қоры» акционерлік қоғамын (бұдан әрі – «Самұрық-Қазына» ҰӘҚ» АҚ) қоса алғанда квазимемлекеттік сектордың депозиттері 25,3%⁵ қысқарды, бұл көзделген жобаларды мемлекеттік компаниялардың қаржыландыру қажеттілігіне байланысты.

⁵ Банктердің мемлекеттік бағдарламалар бойынша қаражатты игеру есебі банктер 2012 жылғы 1 қазандағы жағдай бойынша ұсынған деректер негізінде жүзеге асырылды

Экономиканы қолдаудың мемлекеттік бағдарламалар бойынша бөлінген қаражат сыйақы мөлшерлемелері тұрғысынан алғанда түпкілікті қарыз алушылар үшін тартымды болып қалуда, алайда олардың банктерді қорландырудағы рөлі шамалы болып отыр. Мемлекеттік бағдарламалар бойынша банктер игерген қаражат банктердің міндеттемелерінің небәрі 0,6%⁶ және банктердің жиынтық несие портфелінің 1,6% құрады.

2012 жылдың қорытындысы бойынша банктерді қорландыру құрылымы клиенттердің салымдарымен (75,3%), олардың үштен бірін 1 жылға дейін өтеу мерзімі бар талап ету бойынша міндеттемелер құрайды, сыртқы міндеттемелермен (14,5%), айналысқа шығарылған бағалы қағаздармен (8,8%), сондай-ақ банкаралық салымдармен және қарыздармен (1,4%) берілген.

Міндеттемелерің құрылымында қысқа мерзімді құралдардың (клиенттердің ағымдағы шоттары, 1 жылға дейін өтеу мерзімі бар талап ету бойынша салымдары) басым болуы банктер тарапынан өтімділіктің жоғары деңгейін ұстап тұруға себепші болады. Мәселен, 2012 жылдың аяғында 1 жылға дейін өтеу мерзімі бар активтер мен міндеттемелердің арақатынасы 0,85 құрады. Сонымен қатар, міндеттемелердің неғұрлым аз болжанатын бөлігі – бар талап ету бойынша міндеттемелердің жылдам өсуі жоғары өтімді активтердің тиісті жинақталуын талап етеді.

2012 жылы өтімді активтердің құрылымында МБҚ-дан қаражатты корреспонденттік шоттардағы өтімді активтерге, Ұлттық Банктегі және басқа банктердегі талап ету бойынша салымдарға қайта бөлу жүргізілді. Банктердің портфельдеріндегі МБҚ көлемінің төмендеуі банктердің Ұлттық Банктен және сол сияқты банкаралық нарықта қосымша өтімділікті тарту бойынша әлеуетін шектейтін факторлардың бірі болып табылады. Мәселен, Ұлттық Банк кепілмен қамтамасыз етудің шектелуі тізбесі бар (2009 жылғы 1 сәуірге дейін шығарылған МБҚ және «Самұрық-Қазына» ҰӘҚ» АҚ облигациялары) банктермен кері РЕПО операцияларын жасайды. Бұл ретте «Самұрық-Қазына» ҰӘҚ» АҚ-ның және Қазақстанның ұлттық компанияларының ауыртпалығы жоқ бағалы қағаздарының, шетелдік эмитенттердің сапалы бағалы қағаздарының үлесі шамалы болып қалуда. «Стандартты» санатына жатқызылған клиенттерге қойылатын талаптардың белгілі бір әлеуеті болуы мүмкін, алайда осы активтердің нарығы Қазақстанда жоқ, бұл іс жүзінде оларға бағасын құруға және одан әрі айналысына мүмкін болдырмайды. Сондай-ақ өтімділік тәуекелі іске асырылған жағдайда олардың қаржы құралдарының құрылымында жетіспеушілік болған жағдайда Ұлттық Банктен өтімділік алу үшін кепілмен қамтамасыз ету тізбесін кеңейту мүмкіндігі туралы мәселе маңызды.

Үкімет және Ұлттық Банк тарапынан қаржылық тұрақтылықты нығайту жөніндегі шаралар

2012 жылы мыналарды қоса алғанда, банк секторының кредиттік портфелін сауықтыру жөніндегі ұйымдардың – «ПҚК» АҚ-ның және банктің бас банктің күмәнді және сенімсіз активтерін сатып алатын еншілес ұйымдарының (КАБҰ) қызметін реттейтін нормативтік құқықтық базасы қабылданды:

«ПҚК» АҚ қызметінің түрлерін жүзеге асыру тәртібі;

«ПҚК» АҚ сатып алатын банктің күмәнді және сенімсіз активтердің құны және оларға қойылатын талаптарды айқындау тәртібі, сондай-ақ сатып алынатын күмәнді және сенімсіз активтерді басқару тәртібі;

«ПҚК» АҚ алатын кірістерді салық салудан босатылатын кірістерге жатқызу тәртібі;

банктің немесе банк холдингінің КАБҰ құруға рұқсат беру және қайтарып алу тәртібі;

сатып алынған күмәнді және сенімсіз активтерді басқару мерзімін, сондай-ақ оларға қойылатын талаптарды айқындау тәртібі қоса алғанда КАБҰ қызметінің тәртібі, КАБҰ-ға банктер берген активтерді күмәнді және сенімсіз активтер санатына жатқызу тәртібі, сондай-ақ оларға қарсы провизиялар (резервтер) құру тәртібі;

⁶ Банктердің мемлекеттік бағдарламалар бойынша қаражатты игеру есебі банктер 2012 жылғы 1 қазандағы жағдай бойынша ұсынған деректер негізінде жүзеге асырылды

КАБУ алатын кірістерді Қазақстан Республикасының банктер және банк қызметі туралы заңнамасында көздеген қызмет түрлерін жүзеге асырудан түскен кірістерге жатқызу тәртібі.

Сонымен қатар, үмітсіз берешекті кешірудің жеңілдетілген механизмін қолдану мерзімі 2013 жылдың аяғына дейін ұзартылды, оларға сәйкес үмітсіз берешекті кешіру кезінде банктерде қосымша салық міндеттемелері туындамайды.

Банктерді жұмыс істемейтін активтерден тазарту бойынша неғұрлым белсенді іс-әрекеттерге ынталандыру мақсатында Ұлттық Банк 2012 жылы әкімшілік сипаттағы шаралар қабылдады. Атап айтқанда, жұмыс істемейтін қарыздардың банктердің несие портфельдеріндегі үлесінің шекті мәні енгізілді (2013 жылғы 1 қаңтардан бастап несие портфельінің 20% аспайды және 2014 жылғы қаңтардан бастап несие портфельінің 15% аспайды), олар бұзылған жағдайда банкке және (немесе) оның акционерлеріне заңнамада көзделген ерте ден қою шаралары қолданылады.

Кредиттік ысыраптарға қарсы банктер қалыптастыратын провизиялардың процикльдік әсер етуін төмендету мақсатында провизиялаудың жаңа моделі әзірленді, оны ендіру 2013 жылы басталады. Осы модель келтірілген шығындар моделіне негізделген, күтілетін ысырапқа бағдарланған провизияларды динамикалық резервпен қалыптастыру тәсілін толықтырады. Испанияда және Латын Америкасы елдерінде кеңінен тараған динамикалық резервті қолдану механизмі келесі сығымдау кезеңдерінде шығындарды сіңіру үшін кредиттік экспансия кезеңдерінде қосымша «қауіпсіздік жастығын» генерациялауға мүмкіндік береді.

Қаржы секторын тиімді дамыту саясатын қалыптастыру мақсатында 2012 жылы Қазақстан Республикасының қаржылық тұрақтылығы және қаржы нарығын дамыту жөніндегі кеңесінің 12 отырысы өтті, оларда Қазақстанның қаржы жүйесінің банктік, сақтандыру, зейнетақы және басқа сегменттерін дамытудың неғұрлым өзекті аспектілері талқыланды. Көрсетілген отырыстар шеңберінде зейнетақы жүйесін реформалау, Базель банктік қадағалау жөніндегі комитетінің (Базель III) ұсынымдарын Қазақстан практикасына ендіру, банктердің провизиялар қалыптастыруының іске асырылған және күтілетін шығындар моделіне негізделген жаңа тұжырымдамасын енгізу, жоғары рейтингі бар бас банктердің кепілдіктері пайдаланылған кезде Қазақстан банктері үшін шетелдік қатысу бар банктерде туындайтын қосымша артықшылықтарға қатысты бәсекелестік жағдайларын жетілдіру, сондай-ақ қызметкер еңбек (қызметтік) міндеттерін атқарған кезде оны жазатайым оқиғалардан міндетті сақтандыру жүйесін жетілдіруге байланысты мүмкіндіктерді әзірлеу мәселелері қарастырылды.

II. АҚША-КРЕДИТ САЯСАТЫ, АЛТЫНВАЛЮТА АКТИВТЕРІН БАСҚАРУ ЖӘНЕ ВАЛЮТАЛЫҚ РЕТТЕУ

2.1. Ақша-кредит саясаты

2012 жылдың I жартысында инфляциялық процестердің баяулау үрдісі байқалды. 2012 жылдың күзінен бастап ақылы қызметтерге, оның ішінде тұрғын-үй коммуналдық, көлік қызметтеріне тарифтердің өсуіне, сондай-ақ маусымдық факторлардың ықпалына байланысты инфляцияның шамалы жылдамдауы байқалды.

Тұтастай алғанда, 2012 жылы инфляция динамикасы бірқатар факторларға байланысты, олардың ішінде әлемдік тауар нарығындағы тұрақсыз жағдай, шикізат пен азық-түлікке әлемдік бағаның жоғары деңгейі, Қазақстан ішінде баға қалыптасу тетігінің тиімсіздігі, тауарлар мен қызметтердің жекелеген нарықтарындағы төмен бәсекелестік анағұрлым маңызды болды.

Бұл ретте монетарлық факторлардың Қазақстандағы инфляциялық процестердің қалыптасуына ықпалы 2012 жылы аз болды. 2012 жылы ақша агрегаттары қалыпты

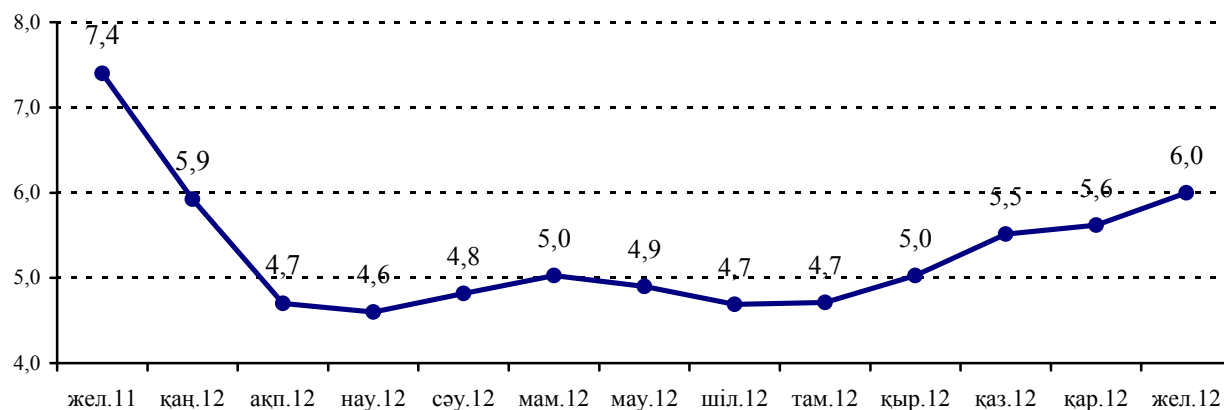
қарқынмен өсті. 2012 жылы ақша базасы 1,9%-ға кеңейді, ақша массасы 7,9%-ға ұлғайды, айналыстағы қолма-қол ақша көлемі 11,9%-ға өсті. Экономикадағы ақша ұсынысы, тұтастай алғанда экономиканың өсуіне сәйкес келетін деңгейде сақталды.

Нәтижесінде, 2012 жылы инфляция болжамдық өлшемдерден асқан жоқ, жылдық инфляция динамикасы 1999 жылғы мамырдан бастап ең төменгі деңгейді көрсетті. 2012 жылдың қорытындысы бойынша инфляция мақсатты дәліз 6-8% шегінде қалыптасып, 6,0%-ды құрады (2.1.1-сурет).

2.1.1-сурет

Жылдық инфляцияның деңгейі

өткен жылдың тиісті айына %-бен

2012 жылы жылдық көрсетудегі инфляция 2011 жылғы инфляциямен салыстырғанда 1,4 пайыздық тармаққа төмен қалыптасты (2.1.2-сурет). Орташа жылдық инфляция 2011 жылғы 8,3%-бен салыстырғанда 5,1%-ды құрады.

2.1.2-сурет

Инфляция деңгейі

2012 жылы азық-түлік және азық-түлікке жатпайтын тауарлар бағасының өсу қарқыны шамалы баяулады, ақылы қызметтер біршама жылдамдатылды. Бұл ретте жылдың басында және соңында инфляциялық процестердің қалыптасуы азық-түлік тауарларының, ал жылдың ортасында – халыққа ақылы қызметтер көрсетудің қымбаттауына байланысты болды. Азық-түлікке жатпайтын тауарлар бағасының өсу қарқыны 2012 жылы қалыпты болды.

Бұл ретте 2012 жылы азық-түлік тауарлары 5,3%-ға (2011 жылы – 9,1%), азық-түлікке жатпайтын тауарлар – 3,5%-ға (5,3%), халыққа ақылы қызметтер – 9,3%-ға (7,3%) қымбаттады.

Ет және ет өнімдерінің – 9,5%, тұрғын үй-коммуналдық саладағы қызметтердің – 8,2%, оның ішінде ыстық сумен жабдықтау – 10,8%, электр энергиясы – 10,1%, орталық жылыту – 9,3%, газбен жабдықтау – 8,8%, сондай-ақ көлік қызметтерінің – 12,0%, байланыс қызметтерінің – 12,2%, білім беру қызметтерінің – 11,0% бағалары анағұрлым өсуді көрсетті.

2012 жылы Қазақстан өндірушілерінің өнеркәсіп өніміне бағаның өсу қарқыны қалыпты болды. Өнеркәсіп өнімі тұтастай алғанда 2012 жылы 2,1% қымбаттады (2011 жылы 20,3%-ға өсті).

Өндірілген өнім 2,1%, оның ішінде аралық тұтыну өнімі 1,2%, өндіріс құралдары 2,8%-ға, ал тұтыну тауарлары 0,9%-ға қымбаттады. Өндірістік сипаттағы қызмет көрсету 2,7%-ға қымбаттады.

Ақша-кредит саясатының құралдары

2012 жылы Ұлттық Банктің негізгі мақсаты елде баға тұрақтылығын қамтамасыз ету және жылдық инфляцияны 6-8% шегінде ұстап тұру болды.

Қазақстан экспортының негізгі баптарына әлемдік баға 2012 жылы жеткілікті жоғары деңгейде қалыптасты. Нәтижесінде, ішкі валюта нарығындағы жағдай қалыпты болды. 2012 жылы теңге бағамы тар дәліз шегінде ауытқыды. 2012 жылы Ұлттық Банк басқарылатын өзгермелі режим шеңберінде бағам саясатын жүзеге асыруды жалғастырды.

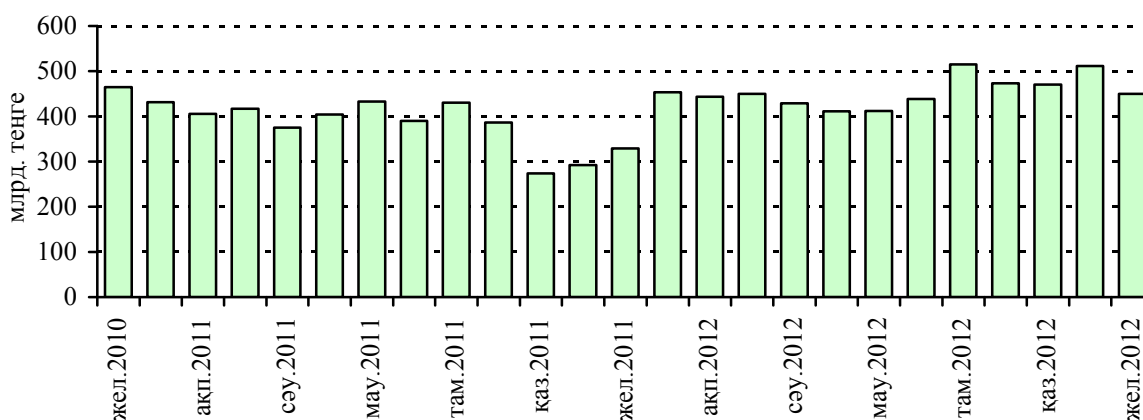
Бағамның елеулі секірістерін болдырмау және валюта нарығында тұрақтылықты сақтау мақсатында Ұлттық Банк биржалық және биржадан тыс нарықтарда көрсетілген нарықтардағы жағдайға байланысты шетел валютасын сатып алушы, сол сияқты сатушы ретінде қатысты.

2012 жылы Ұлттық Банк банктерге қайта қаржыландыру қарыздарын берді. Қаржыландыру қарыздарының жалпы көлемі 2012 жылы 6,0 трлн. теңге болды. Осы операциялардың мерзімдері 1 айдан асқан жоқ.

2012 жылдың аяғындағы жағдай бойынша банктердің Ұлттық Банк алдындағы қайта қаржыландыру қарыздары бойынша өтелмеген берешегінің көлемі 450,3 млрд. теңгені құрады (2.1.3-сурет).

2.1.3-сурет

Банктерге берілген қайта қаржыландыру қарыздары бойынша өтелмеген берешектің көлемі (кезеңнің аяғында)

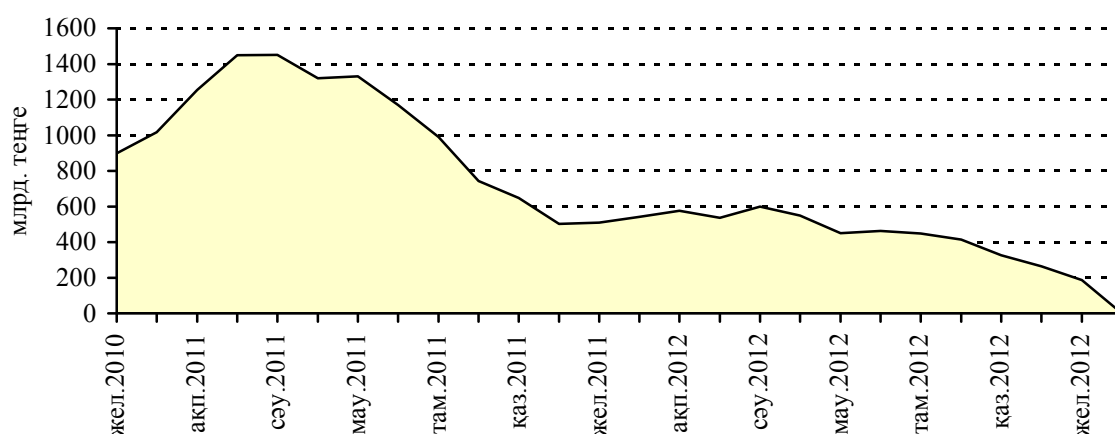
2012 жылы ақша нарығындағы қысқа мерзімді өтімділікті реттеуді Ұлттық Банк негізінен өтімділікті тарту бойынша операцияларды жүргізу жолымен іске асырды.

2012 жылдың 1-жартысында пайыздық мөлшерлемелердің төменгі деңгейіне қарамастан өтімділікті тарту бойынша (қысқа мерзімді ноттар эмиссиясы және депозиттер тарту) құралдарға банктер тарапынан сұраныс жоғары болып қалды. 2012 жылдың 2-жартысында банк секторындағы өтімділік көлемінің төмендеуі байқалды және тиісінше банктер тарапынан осы құралдарға сұраныс қысқарды.

2012 жылы 2011 жылмен салыстырғанда шығарылған қысқа мерзімді ноттардың көлемі 3,5% төмендеп, 857,2 трлн. теңгені құрады. Айналыстағы ноттардың көлемі 2012 жылғы желтоқсанда 2011 жылғы желтоқсанмен салыстырғанда 186,1 млрд. теңгеге дейін 2,7 есе азайды (2.1.4-сурет).

2.1.4-сурет

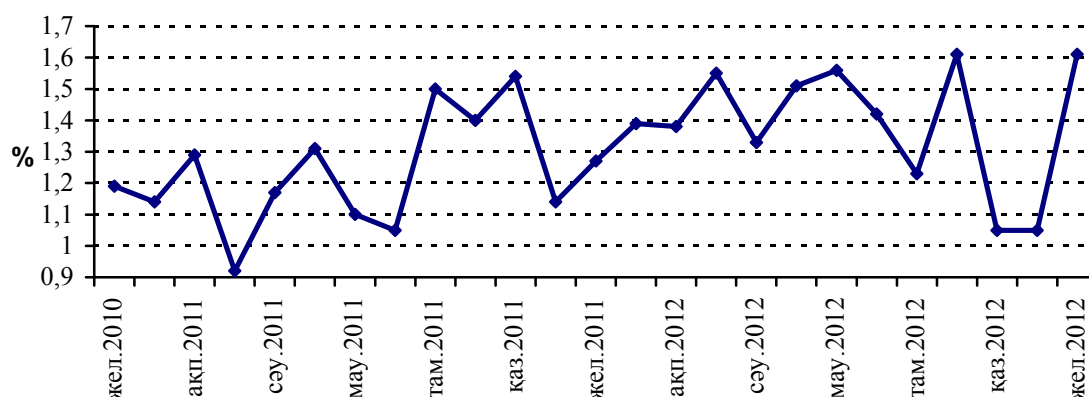
Айналыстағы қысқа мерзімді ноттар (кезеңнің аяғында)

Ноттар бойынша орташа алынған кірістілік 2011 жылғы желтоқсандағы 1,27%-дан 2012 жылғы желтоқсандағы 1,61%-ға дейін өсті (2.1.5-сурет). Ұлттық Банк 2012 жылы айналыс мерзімі 3, 6 және 9 ай болатын қысқа мерзімді ноттар шығарды.

2.1.5-сурет

Ұлттық Банктің қысқа мерзімді ноттары бойынша тиімді кірістілік

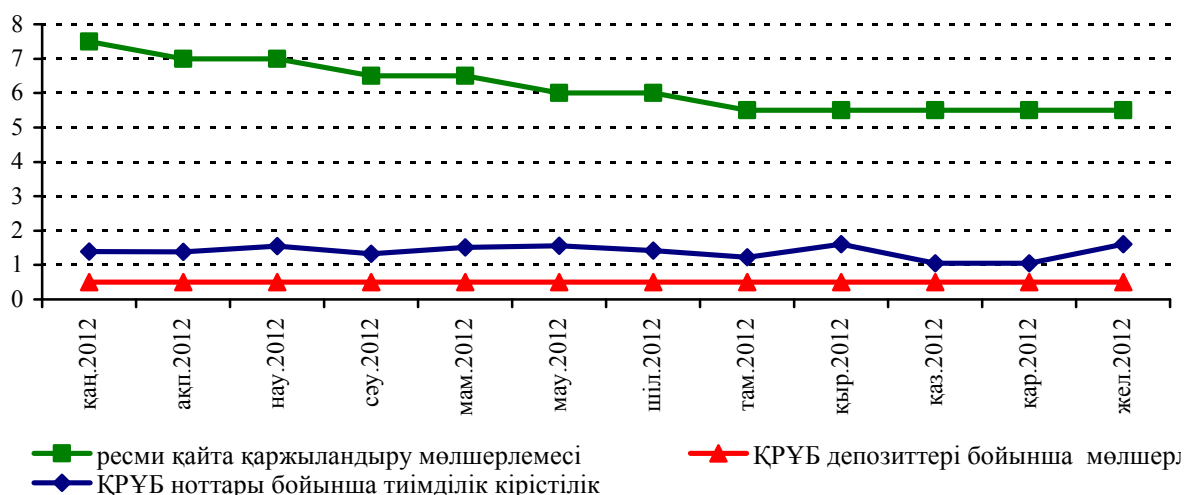

2012 жылы банктерден 5,1 трлн. теңге сомаға депозиттер тартылды, бұл 2011 жылға қарағанда 2,8 есе аз. Банктердің Ұлттық Банктегі депозиттері бойынша қалдықтар 2011 жылғы желтоқсанмен салыстырғанда 37,4%-ға төмендеп, 2012 жылғы желтоқсанның аяғындағы жағдай бойынша 58,9 млрд.теңгені құрады.

2012 жылы Ұлттық Банктің пайыздық мөлшерлемелерінің дәлізі өзгерді. Инфляцияның төмен қарқыны ресми қайта қаржыландыру мөлшерлемесін 2012 жылғы ақпандағы 7,5%-дан 2012 жылғы тамыздағы 5,5%-ға дейін – тарихи ең төменгі мәнге бірте-бірте төмендету үшін негіз болды. Банктерден тартылған депозиттер бойынша мөлшерлеме 2012 жыл бойы өзгеріссіз қалды және 7-күндік депозиттер бойынша 0,5% және 1-айлық депозиттер бойынша 1,0% құрады (2.1.6-сурет).

2.1.6-сурет

Ұлттық Банктің операциялары бойынша мөлшерлемелер

Ең төменгі резервтік талаптар

2012 жылы ең төменгі резервтік талаптар механизміне ең төменгі резервтік талаптардың өзін, сондай-ақ төменгі резервтік талаптарды есептеу үшін қабылданатын банктердің міндеттемелерінің құрылымын және резервтік активтердің құрылымын айқындауға қатысты өзгерістер енгізілді. Мәселен, резервтік активтер құрылымынан касса және шетел валютасындағы корреспонденттік шоттар алып тасталынды. Банктердің резервтік активтерін теңгемен активтер есебінен ғана қалыптастыру Ұлттық Банкке ақша нарығында еркін теңге өтімділігінің деңгейін бара-бар бағалауға, ұлттық валютаға деген сұраныстың өзгеруіне анағұрлым нақты ықпал етуге және тиісінше өтімділікті реттеу бойынша операциялардың тиімділігін арттыруға мүмкіндік береді.

Банктердің міндеттемелерін қысқа мерзімді (1 жылға дейін) және ұзақ мерзімді (1 жылдан асатын) саралаудың қосымша критерийлері енгізілді. Әрбір міндеттеме бойынша жекелеген нормативтер енгізілді: ішкі қысқа мерзімді міндеттемелер бойынша – 2,5%, ішкі ұзақ мерзімді міндеттемелер бойынша – 0%, сыртқы қысқа мерзімді міндеттемелер бойынша – 6,0%, сыртқы ұзақ мерзімді міндеттемелер бойынша – 2,5%. Саралап реттеу қысқа мерзімді алыпсатарлық капиталдың әкелінуін шектеуге, банктердің портфелін әртараптандыруға, ұзақ мерзімді банктік құралдар нарығының дамуына, валюта нарығына қысымды төмендетуге ықпал ететін болады.

Көрсетілген өзгерістерді ең төменгі резервтік талаптар механизміне енгізу тұтастай алғанда банк секторына теріс ықпал етпейді.

Ақша агрегаттары

Ақша көрсеткіштері 2012 жылы оң өсу динамикасын көрсетті.

2012 жылы Ұлттық Банктің халықаралық резервтері азайды. Ұлттық Банктің жалпы халықаралық резервтері 28,3 млрд. АҚШ долл. дейін 3,6% төмендеді. Ұлттық Банктің таза халықаралық резервтері сондай-ақ 3,6% азайып, 27,7 млрд. АҚШ долл. құрады. Банктердің Ұлттық Банктегі шетел валютасындағы корреспонденттік шоттарындағы қалдықтардың өсуі,

Үкіметтің Ұлттық Банктегі шоттарына валюталардың түсуі ішкі валюта нарығында валюта сатумен, Үкіметтің сыртқы борышына қызмет көрсету бойынша операциялармен және Ұлттық қордың активтерін алтынвалюта резервтері есебінен толықтырумен бейтараптандырылды. Нәтижесінде, таза валюта қорлары қарастырылып отырған кезеңде 12,3%-ға азайды. Алтындағы активтер жүргізілген операциялар және оның әлемдік нарықтардағы бағасының өсуі нәтижесінде 48,1%-ға өсті.

2012 жылы елдің халықаралық резервтері тұтастай алғанда, Ұлттық қордың шетел валютасындағы активтерін (57,8 млрд. АҚШ долл.) қоса алғанда, 86,0 млрд. АҚШ долл. дейін 17,9%-ға өсті.

2012 жылы ақша базасы 1,9%-ға кеңейіп, 2 889,9 млрд. теңгені құрады (2011 жылы 10,3% кеңейді). Ұлттық Банктің таза ішкі активтерінің өсуі ақша базасы кеңеюінің негізгі себебі болды.

Тар ақша базасы, яғни банктердің Ұлттық Банктегі мерзімді депозиттерін есептемегендегі ақша базасы 2 831,0 млрд. теңгеге дейін 3,3%-ға кеңейді.

2012 жылы Ұлттық Банктің таза ішкі активтері негізінен, банктерге кредиттердің өсуі және Ұлттық Банктің қысқа мерзімді ноттар бойынша банктер алдындағы міндеттемелерінің төмендеуі есебінен өсті.

2012 жылы ақша базасының неғұрлым көп тарылуы (14,6%) шілдеде байқалды, ақша базасының барынша кеңеюі (19,3%) қаңтарда болды.

2012 жылы банк жүйесіндегі ішкі және сыртқы активтердің өсуі салдарынан ақша массасы 7,9% өсіп, 10 522,5 млрд. теңге болды.

Банк жүйесінің таза сыртқы активтері құрылымында 2012 жылы банктердің таза сыртқы активтері өсті, ал Ұлттық Банктің таза сыртқы активтері төмендеді. Банктердің таза сыртқы активтерінің өсуіне негізінен банктердің резидент еместер алдындағы міндеттемелерінің төмендеуі себепші болды.

Экономиканы монеталандыру деңгейі ақша массасының өсу (7,9%) қарқынымен салыстырғанда номиналдық ЖІӨ басым өсуі салдарынан (10,0%) 2011 жылдың аяғындағы 35,7%-дан 2012 жылдың қорытындылары бойынша 35,0%-ға дейін төмендеді.

Ақша мультипликаторы ақша базасының кеңею қарқынымен салыстырғанда ақша массасы өсуінің басым қарқыны нәтижесінде 2011 жылғы желтоқсандағы 3,44-дан 2012 жылғы желтоқсандағы 3,64-ке дейін өсті.

Ақша массасының құрылымында айналыстағы қолма-қол ақша (M0) 2012 жылы 1 528,0 млрд. теңгеге дейін 11,9%, резиденттердің депозиттері 8 994,5 млрд. теңгеге дейін 7,2%-ға өсті. Осылайша, ақша массасының негізгі құрамдас бөлігінің құрылымында резиденттердің банк жүйесіндегі депозиттерінің өсу қарқынымен салыстырғанда айналыстағы қолма-қол ақшаның басымдықпен өсу қарқыны тіркелді. Нәтижесінде резиденттер депозиттерінің ақша массасының құрылымындағы үлесі 2011 жылғы желтоқсандағы 86,6%-дан 2012 жылғы желтоқсанның қорытындысы бойынша 85,5%-ға дейін төмендеді.

2.2. Ұлттық Банктің алтынвалюта активтері және оларды басқару

Алтынвалюта активтері көрсеткіштерінің динамикасы

Ұлттық Банктің жалпы алтынвалюта активтерінің жалпы көлемі қорытынды айналымдарды есептемегенде 2012 жылдың аяғында 28,3 млрд. АҚШ долл. болды, бұл 2011 жылдың аяғындағы осындай көрсеткішпен салыстырғанда 1,0 млрд. АҚШ долл. аз. Жалпы алтынвалюта активтері көлемінің өзгеруіне еркін айырбасталатын валютадағы активтердің 3,04 млрд. АҚШ долл. азаюы әсер етті, бағалы металдардағы активтер шамамен 2 млрд. АҚШ долл. ұлғайды.

2012 жылы активтердің валютадағы бөлігінің өзгеруіне төмендегілер себепші болды.

2012 жылы Ұлттық Банктің Қазақстан қор биржасындағы (KASE) және биржадан тыс нарықтағы нетто-сату көлемі 1 млрд. АҚШ долл. болды. Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің (бұдан әрі - Қаржы министрлігі) операциялары бойынша нетто-сату жыл бойы 355,4 млн. АҚШ долл. құрады.

Қаржы министрлігінің пайдасына мұнай-газ секторы компанияларынан салықтарды төлеу түрінде шетел валютасының және басқа төлемдердің түсуі 13,1 млрд. АҚШ долл. болды. 10,6 млрд. АҚШ долл. мөлшеріндегі қаражат Ұлттық қордың тұрақтандыру портфеліне аударылды. Бұл ретте жыл бойы Ұлттық қордың қаражатын конвертациялау және реконвертациялау операциялары жүзеге асырылды, олардың қорытындысы бойынша Ұлттық Банктің теңгедегі алтынвалюта активтерінің валюталық активтерін нетто-сату 1,95 млрд. АҚШ долл. құрады.

Ұлттық Банк 2012 жылы Қаржы министрлігінің сыртқы борыш бойынша жалпы сомасы 284 млн. АҚШ долл. болатын төлемдерін жүзеге асырды.

Сонымен бірге, алтынның әлемдік бағалары бір жылда 2012 жылғы 1 қаңтардағы бір трой унция үшін 1 531,0 АҚШ долларынан 2013 жылғы 1 қаңтардағы бір трой унциясы үшін 1 657,5 АҚШ долларына дейін көтерілді.

Осылайша, Ұлттық Банк жүргізген операциялардың қорытындылары бойынша таза алтынвалюта активтері қорытынды айналымдарды есептемегенде 2011 жылдың аяғымен салыстырғанда 1 млрд. АҚШ долл. азайып, 27,7 млрд. АҚШ долл. болды.

Ұлттық Банктің алтынвалюта активтерін басқару

Ұлттық Банк Басқармасының 2006 жылғы 27 қазандағы № 105 қаулысымен бекітілген Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің алтынвалюта активтерін басқару бойынша инвестициялық стратегиясында белгіленген талаптарды сақтауға бақылау күн сайын жүзеге асырылды.

Ұлттық Банктің алтынвалюта активтерінің кірістілігін есептеу күн сайын жүзеге асырылды.

Есепті кезеңде Ұлттық Банк Басқармасының 2012 жылғы 30 қаңтардағы № 16 және 2012 жылғы 28 сәуірдегі № 160 қаулыларына сәйкес Ұлттық Банктің алтынвалюта активтерінің инвестициялық портфеліндегі еуроның үлесі Гонконг және Сингапур долларлары және Дат кронасы (тиісінше 3%, 2% және 2%) пайдасына тұтастай алғанда 7%-ға азайтылды. Сондай-ақ еуроодағы қосалқы портфельдің эталондық портфелі бойынша өзгерістер енгізілді, оған сәйкес жаңа эталон құрамына анағұрлым жоғары кредиттік рейтингісі бар елдердің орынан енді еуроаймақтың (core Eurozone) нақты елдері кіреді: Германия, Франция, Нидерланд, Австрия, Финляндия, Люксембург. Сондай-ақ тәуекелдерді хеджирлеу, эталондық портфель ұғымдары, сондай-ақ инвестициялауға рұқсат етілген құралдардың және олармен операциялардың тізімі нақтыланды, стратегиялық портфельдің мақсатты бөлінуі өзгертілді, балама құралдар ұғымы нақтыланды.

Ұлттық Банк Басқармасының 2012 жылғы 21 қыркүйектегі № 292 қаулысымен бекітілген Шетел валютасындағы және бағалы металдардағы активтерді басқарудың негізгі қағидалары қабылданды.

Есепті жыл ішінде жалпы сомасы шамамен 2 млрд. АҚШ долл. болатын қаражат Ұлттық Банк алтынвалюта активтерінің инвестициялық портфелінен Ұлттық Банк алтынвалюта активтерінің стратегиялық портфеліне ауқымды акцияларға, инвестициялық деңгейдегі корпоративтік облигацияларға, дамушы нарықтардың мемлекеттік облигацияларына және айырбасталатын облигацияларға орналастыру үшін аударылды.

2012 жылы өтімділікті қолдау үшін жалпы нарықтық құны шамамен 3,5 млрд. АҚШ долл. болатын қаражат Ұлттық Банк алтынвалюта активтерінің инвестициялық портфелінен Ұлттық Банк алтынвалюта активтерінің өтімділік портфеліне аударылды.

Ұлттық Банк алтынвалюта активтерін басқару стилін әртараптандыру мақсатында, Мемлекет басшысының тиісті тапсырмасын орындау үшін Ұлттық Банктің Басқармасы Қазақстан Республикасының халықаралық активтерін басқару тұжырымдамасы бекітті. Осы

тұжырымдаманы іске асыру шеңберінде Ұлттық Банк «Қазақстан Ұлттық Банкінің Ұлттық инвестициялық корпорациясы» акционерлік қоғамын (бұдан әрі - Ұлттық инвестициялық корпорация) құрды. Ұлттық Банктің алтынвалюта активтерінің бір бөлігі балама құралдарға орналастыру үшін Ұлттық инвестициялық корпорацияға сенімгерлік басқаруға берілетін болады.

Ұлттық Банктің алтынвалюта активтерін басқару нәтижелері. Алтынвалюта активтерінің инвестициялық портфелі

Алтынвалюта активтерінің инвестициялық портфелінің нарықтық құны 2012 жылдың басында 20 млрд. АҚШ долл. астам болды, ал 2012 жылдың аяғында инвестициялық портфельдің нарықтық құны 14,8 млрд. АҚШ долл. болды. 2012 жылы инвестициялық портфельден шамамен жалпы көлемі 3,5 млрд. АҚШ долл. өтімділік портфеліне және шамамен 2 млрд. АҚШ долл. стратегиялық портфельге қаражат аударылды. 2012 жылы алтынвалюта активтерінің инвестициялық портфелінде инвестициялық кіріс (іске асырылған және іске асырылмаған) пайда болды, ол 341,5 млн. АҚШ долл. болды.

2012 жылы валюталар қоржынында көрсетілген алтынвалюта активтерінің инвестициялық портфелінің кірістілігі 1,21% болды. Эталондық портфельдің кірістілігі 0,90% болған кезде үстеме кірістілік 31 базистік тармақты құрады.

2012 жылы АҚШ долларымен көрсетілген алтынвалюта активтерінің инвестициялық портфелінің кірістілігі 1,90% болды. Эталондық портфельдің кірістілігі 1,59% болған кезде үстеме кірістілік 31 базистік тармақ болды.

2012 жылдың аяғында инвестициялық портфельдің активтерін құралдар бойынша бөлудің мынадай құрылымы болды: ақша және оның баламалары – 0,37%, мемлекеттік бағалы қағаздар – 92,68%, агенттік бағалы қағаздар – 3,88%, халықаралық қаржы ұйымдарының бағалы қағаздары – 1,75%, корпоративтік бағалы қағаздар – 1,33%. Инвестициялық портфельдің активтерін кірістілік қисығына бөлудің мынадай құрылымы болды: 1 жылдан аз – 39,71%, 1-2 жылғы – 37,19%, 2-3 жылғы – 22,97%, 3 жылдан көп – 0,13.

Стратегиялық портфель

Алтынвалюта активтерінің стратегиялық портфелінің нарықтық құны 2012 жылдың басында 398,5 млн. АҚШ долл., ал жылдың аяғында 2,5 млрд. АҚШ долл. құрады. Осы портфельді құрайтындардың жалпы кірістілігі 6,1% болды.

Портфель көлемінің өзгеруіне алтынвалюта активтерінің инвестициялық портфелінен ауқымды акцияларға, инвестициялық деңгейдегі ауқымды корпоративтік облигацияларға, дамушы нарықтардың мемлекеттік облигацияларына, айырбасталатын облигацияларға орналастыру үшін шамамен жалпы көлемі 2 млрд. АҚШ долл. қаражаттың аударылуы ықпал етті. Бұл ретте, стратегиялық портфельдің кірістілігі активтердің жаңа кластарын енгізгеннен кейін (2012 ж. 16 сәуірден бастап) 6,85% болды.

Алтынвалюта активтерінің өтімділік портфелі

Алтынвалюта активтерінің өтімділік портфелінің нарықтық құны 2012 жылдың басында 4,8 млрд. АҚШ долл., 2012 жылдың аяғында 4,9 млрд. АҚШ долл. болды.

Алтынвалюта активтерінің өтімділік портфелі ақша-кредит саясатын жүргізуге бағытталған, сондай-ақ барлық ағындар және түрлі төлемдер ол арқылы жүзеге асырылады. Осы портфель алтынвалюта активтері портфельдерінің кірістілігін бағалауға қосылмайды және эталондық портфельі жоқ.

Алтын портфельі

Нарықтық бағалауға сәйкес алтынвалюта активтерінің алтын портфельінің көлемі 2012 жылдың басында 4 млрд. АҚШ долл., 2012 жылдың аяғында 6,1 млрд. АҚШ долл. болды.

Алтын портфельі көлемінің өзгеруіне алтынды сыртқы, сол сияқты ішкі нарықта сатып алу ықпал етті. Мәселен алтынды нетто-сатып алудың жалпы көлемі 2012 жылы сыртқы нарықта 340 мың. трой унциясын құрады. Ішкі нарықта Ұлттық Банктің алтынды сатып алу

бойынша басым құқығын іске асыру шеңберінде Қазақстан өндірушілерінен алтынды сатып алу жүзеге асырылды. Нетто-сатып алудың жалпы көлемі шамамен 729 мың. трой унциясын құрады.

2.3. Валюталық реттеу және бақылау

Қазақстан Республикасындағы ырықтандырылған валюталық режим шеңберінде валюталық операциялар мен капитал ағыны бойынша дәйекті ақпараттық базаны құру, сондай-ақ экономикалық саясат бойынша шешімдер қабылдау үшін база ретінде валюталық операцияларға талдамалық мониторинг жүргізу валюталық реттеудің басым міндеті болып табылады.

2007 жылы 1 қаңтардан бастап лицензия алу шетел валютасымен айырбастау операцияларын ұйымдастыру бойынша (валюта айырбастау пункттерінің қызметі) қызметті жүзеге асыру үшін ғана қажет.

Капитал қозғалысымен (қаржы қарыздары, тікелей инвестициялар, коммерциялық кредиттер, шетелдік банктердегі шоттар) байланысты операциялар бойынша статистикалық ақпаратты жинау мақсатында Қазақстанда тіркеу және хабарлау режимі жұмыс істейді. Көрсетілген режимдер шеңберінде алынатын ақпарат төлем балансы, халықаралық инвестициялық позиция және жалпы сыртқы борыш бойынша статистикалық және талдамалық ақпаратты қалыптастыру үшін пайдаланылады.

Тіркеу және хабарлау режимдері Қазақстан Республикасына баламасы 500 мың. АҚШ долларынан асатын сомадағы капиталдың (мүліктің, ақша қаражатының) келіп түсуін немесе Қазақстан Республикасынан баламасы 100 мың. АҚШ доллары асатын сомадағы капиталды (ақша қаражатын, мүлікті беру) аударуды көздейтін капитал қозғалысының ірі операцияларын есепке алады.

Қазақстан Республикасының валюталық заңнамасында ішкі валюта нарығында валютаға деген ұсынысты қамтамасыз ету мақсатында тауарлар (жұмыстар, қызметтер) экспортынан валюта түсімін репатриациялау және резидент еместің тауарлар (жұмыстар, қызметтер) импорты үшін пайдаланылмаған авансты уәкілетті банктердің банк шоттарына қайтаруы талаптары көзделген. Қолданыстағы заңнамаға сәйкес репатриацияның жүзеге асырылуы мерзімі сыртқы сауда келісімшартының талаптарымен ғана айқындалады. Репатриация талаптарын орындауға бақылау жасау сыртқы сауда мәмілесіне қатысушы резидентке қызмет көрсететін коммерциялық банкте сыртқы сауда келісімшартын есептік тіркеу жолымен баламасы 500 мың. АҚШ долларынан асатын сомадағы сыртқы сауда мәмілелері бойынша жүзеге асырылады.

2012 жылы Ұлттық Банктің валюталық реттеу және валюталық бақылау саласындағы жұмысы резиденттердің валюталық операциялардың жекелеген түрлерін жүзеге асыру тәртібін бұдан әрі жеңілдетуге, валюталық реттеу режимінің рәсімдерін нақтылауға және рұқсат беру рәсімдерін және валюталық бақылауды жеңілдетуге және оңтайландыруға бағытталды.

2012 жылы «Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі», «Валюталық реттеу және валюталық бақылау туралы» және «Лицензиялау туралы» Қазақстан Республикасы Заңдарына өзгерістер күшіне енді. Тиісінше, 2012 жылы Қазақстан Республикасында валюталық операцияларды жүзеге асыру қағидаларының, Қазақстан Республикасында экспорттық-импорттық бақылауды жүзеге асыру және резиденттердің экспорт және импорт бойынша есептік нөмірлерді алу қағидаларының жаңа редакциясы қабылданды, сондай-ақ Қазақстан Республикасында қолма-қол шетел валютасымен айырбастау операцияларын ұйымдастыру ережесіне өзгерістер енгізілді. Оған қоса, Сұраныс пен ұсыныс көздеріне, сондай-ақ ішкі валюта нарығында шетел валютасын пайдалану бағыттарына мониторингті жүзеге асыру бойынша нұсқаулық жаңа редакцияда қабылданды.

Айырбастау пункттерінің қызметін реттеу

2013 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша Қазақстан Республикасының аумағында 3 016 айырбастау пункті жұмыс істейді, оның ішінде 2 015 банктік айырбастау пункті (4 автоматтандырылған айырбастау пунктін қоса алғанда), 922 уәкілетті ұйымдардың (банктік емес заңды тұлғалардың) айырбастау пункті және «Қазпочта» АҚ-ның 43 айырбастау пункті.

Жыл басымен салыстырғанда уәкілетті ұйымдардың айырбастау пункттерінің саны 1-ге қысқарды. Бұл ретте уәкілетті ұйымдардың айырбастау пункттерінің саны 36-ға өссе, «Қазпочта» АҚ-ның айырбастау пункттерінің саны өзгерген жоқ.

2012 жылы банктерге және уәкілетті ұйымдарға айырбастау пунктінің 320 тіркеу куәлігі берілді, айырбастау пункттерінің 289 тіркеу куәлігі ерікті түрде қайтарылды.

Шетел валютасымен айырбастау операцияларын ұйымдастыру бойынша қызметті лицензиялау шеңберінде Ұлттық Банктің филиалдары 2012 жылы шетел валютасымен айырбастау операцияларын ұйымдастыруға 25 лицензия берді. Уәкілетті ұйымдар ерікті түрде 15 лицензияны қайтарды.

Айырбастау пункттерінің қызметін талдау тұрақты негізде жүргізіледі және айырбастау операциялары саласындағы бұзушылықтар статистикасы жүргізіледі.

Шетел валютасымен айырбастау операцияларын ұйымдастыру бойынша қызметті жүзеге асыру рәсімдерін жеңілдету және лицензияны алу үшін қажетті құжаттар санын қысқарту шеңберінде Қазақстан Республикасында қолма-қол шетел валютасымен айырбастау операцияларын ұйымдастыру қағидаларына (Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі Басқармасының «Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі Басқармасының «Қазақстан Республикасында қолма-қол шетел валютасымен айырбастау операцияларын ұйымдастыру ережесін бекіту туралы» 2006 жылғы 27 қазандағы № 106 қаулысына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» 2012 жылғы 4 шілдедегі № 202 қаулысы), оның ішінде:

құрылтай құжаттарының нотариат куәландырған көшірмесін беру қажеттілігін алып тастауға;

жұмыс істеп отырған уәкілетті ұйымның жарғысына енгізілетін өзгерістер мен толықтыруларды келісу рәсімдерін алып тастауға;

уәкілетті ұйымның біліктілік талаптарына сәйкестігін растайтын құжаттарды нақтылауға;

Қағидаларды қолдану практикасын нақтылайтын өзге де мәселелерге қатысты өзгерістер енгізілді.

Валюталық реттеу режимдері

Ұлттық Банктің аумақтық филиалдарының валюталық операциялары тіркеуі шеңберінде 2012 жылы 1 551 тіркеу куәлігі берілді, оның ішінде мынадай операциялар бойынша:

резиденттердің резидент еместерді кредиттеуі – 284;

резидент еместердің резиденттерді кредиттеуі – 891;

резидент еместердің Қазақстанға тікелей инвестициялары – 271;

резидент еместердің шетелге тікелей инвестициялары – 82;

капитал қозғалысының басқа операциялары – 23.

Валюталық операциялар туралы хабарлау шеңберінде Ұлттық Банктің аумақтық филиалдары және орталық аппараты 2012 жылы 325 хабарлау туралы куәлік берді, оның ішінде:

резидент еместердің банктерді кредиттеуі – 95;

резидент еместердің Қазақстанға тікелей және портфельдік инвестициялары – 23;

резиденттердің шетелге тікелей және портфельдік инвестициялары – 29;

туынды қаржы құралдарымен операциялар – 3;

капитал қозғалысының басқа операциялары – 20;

резиденттердің шетелде шоттар ашуы – 155.

«Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне валюталық реттеу және валюталық бақылау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» 2012 жылғы 6 қаңтардағы Қазақстан Республикасы Заңына сәйкес резиденттердің валюталық операциялардың жекелеген түрлерін жүзеге асыру тәртібін жеңілдетуді және валюталық реттеу режимінің рәсімдерін нақтылауды қамтамасыз ететін «Қазақстан Республикасында валюталық операцияларды жүзеге асыру қағидаларын бекіту туралы» Ұлттық Банк Басқармасының 2012 жылғы 28 сәуірдегі № 154 қаулысы қабылданды.

Экспорттық-импорттық валюталық бақылауды жүзеге асыру

Резиденттердің экспорттық және импорттық мәмілелер бойынша шетел және ұлттық валютаны репатриациялау талаптарын орындауын қамтамасыз ету мақсатында Ұлттық Банк экспорттық-импорттық валюталық бақылауды (ЭИББ) қолданады. ЭИББ механизмін іске асыру банктер және кеден органдары ЭИББ автоматтандырылған схемасы шеңберінде ұсынатын келісімшарт бойынша ақша және тауар қозғалысы туралы ақпаратты салыстыру арқылы жүзеге асырылады. ЭИББ мақсаттары үшін уәкілетті банктер бұрын сомасы 50 мың АҚШ долларынан асатын экспорттық және импорттық келісімшарттар бойынша мәмілелер паспорттарын ресімдеген.

«Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне валюталық реттеу және валюталық бақылау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасының Заңында «мәміле паспорты» ұғымын алып тастау және сыртқы сауда келісімшартын есептік тіркеу рәсімдерін ендіру көзделген.

«Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне валюталық реттеу және валюталық бақылау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасының Заңының нормаларын іске асыру мақсатында 2012 жылғы 1 шілдеден бастап қолданысқа енгізілген Ұлттық Банк Басқармасының «Қазақстан Республикасында экспорттық-импорттық валюталық бақылауды жүзеге асыру және резиденттердің экспорт және импорт бойынша келісімшарттардың есептік нөмірін алу қағидаларын бекіту туралы» 2012 жылғы 24 ақпандағы № 42 қаулысы қабылданды, қаулыда келісімшарттарды есептік тіркеу рәсімдері белгіленген, сондай-ақ Кеден одағы ішінде тауарларды өткізуді көздейтін және тиісінше тауарларды кедендік ресімдеуді талап етпейтін мәмілелер бойынша репатриация талаптарын орындауға бақылау жасау ерекшеліктері көзделген. Бұл рәсімдер Қағидалардың жобаларын талқылау нәтижесінде Қаржы министрілігінің Салық комитетімен бірлесіп әзірленді.

2012 жылы Ұлттық Банк «Экспорттық-импорттық валюталық бақылау нәтижелерін жинау және талдау» ААШЖ шеңберінде есептік нөмірлері бар келісімшарттар бойынша ақша қозғалысы, сондай-ақ валюталық заңнаманың нормаларын бұзу жөнінде уәкілетті банктермен электрондық хабар алмасуды жалғастырды.

2013 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша уәкілетті банктерден Ұлттық Банктің филиалдарына 1 067 хабар валюталық заңнаманың бұзылуына қатысты қарастыру үшін келіп түсті.

2012 жылы Қаржы министрілігінің Кедендік бақылау комитетімен және Салық комитетімен хабар алмасу форматтарын келісу бойынша жұмыс жүргізілді. Қаржы министрілігімен «Экспорттық-импорттық операциялар бойынша бірыңғай терезе» интеграцияланған ақпарат жүйесін іске асыру мәселелерін пысықтау бойынша жұмыс жалғастырылды.

Валюталық заңнаманы бұзушылықтар саласындағы әкімшілік іс жүргізу

2012 жылы валюталық заңнама саласында әкімшілік құқық бұзушылықтарды анықтау және болдырмау бойынша жұмыс жалғастырылды.

2012 жылы валюталық заңнама және бастапқы статистикалық деректерді беру саласындағы әкімшілік құқық бұзушылықтар туралы 1 445 іс қозғалды:

1) әкімшілік құқық бұзушылықтар туралы 1 385 іс бойынша жаза қолданылды, олардың үлкен бөлігі ескерту түрінде – 1 170, бұл ретте әкімшілік құқық бұзушылықтар

туралы 215 іс, Ұлттық Банк және соттар салған (17 іс) бойынша айыппұл сомасы 417,8 млн. теңгеге жуық болды;

2) әкімшілік құқық бұзушылықтар туралы 45 іс бойынша өндіріс тоқтатылды.

3) 15 іс қаралу үстінде.

Валюталық заңнаманың талаптарын бұзғаны үшін уәкілетті банктер мен уәкілетті ұйымдарға қатысты 79 ықпал ету шаралары қолданылды.

Оған қоса, екі уәкілетті ұйымдардың айырбастау пункттерінің 8 тіркеу куәліктерінің қолданысы тоқтатылады тұрды.

2012 жылғы 1 тамызда Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекске валюталық заңнама және мемлекеттік статистика бөлігінде өзгерістер мен толықтырулардың қолданысқа енгізілуін ескере отырып: әкімшілік құқық бұзушылықтардың құрамдары, оның ішінде кейбір құрамдарды Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің жекелеген баптарына бөлу, айыппұл мөлшерлерін төмендету, құқық бұзушылықтар қайталанған кезде айыппұл санкцияларын салу жолымен нақтыланды, сипатының маңызы шамалы кейбір құрамдар алып тасталынды, сондай-ақ Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 187-бабы бойынша қозғалған істерді қарау жөніндегі құзырет сот органдарының деңгейіне берілді.

Валюталық бақылау мәселелері бойынша инспекциялау

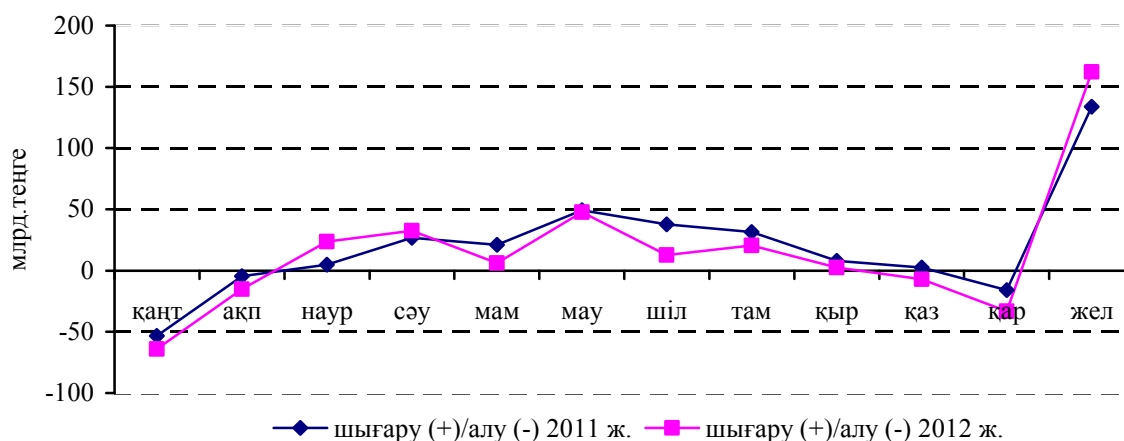
2012 жылы Ұлттық Банк (филиалдар мен орталық аппарат) валюталық заңнаманы сақтау мәселелері бойынша барлығы 896 банктерді, банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарды, басқа заңды және жеке тұлғаларды, оның ішінде 350 жоспарлы (олардың ішінде уәкілетті ұйымдарды – 234, уәкілетті банктерді (филиалдарды) – 116) және 546 жоспардан тыс (олардың ішінде уәкілетті ұйымдарды – 2, уәкілетті банктерді (филиалдарды) – 10, валюталық заңнаманы сақтау мәселелері бойынша басқа заңды тұлғаларды – 505 және жеке тұлғаларды – 29) тексерді.

III. ЭМИССИЯЛЫҚ ОПЕРАЦИЯЛАР ЖӘНЕ ҚОЛМА-ҚОЛ АҚША АЙНАЛЫМЫ

3.1. Ұлттық Банктің эмиссиялық операциялары

2012 жыл былтырғы жылмен салыстырғанда экономика субъектілерінің қолма-қол ақшаға қажеттілігінің қысқаруымен сипатталды.

2012 жылы Ұлттық Банктің резервтік қорларынан айналысқа 2 572,3 млрд. теңге сомада қолма-қол ақша шығарылды, бұл 2011 жылы (2 262,0 млрд. теңге) айналысқа шығарылғаннан 310,3 млрд. теңгеге (13,7%) көп. 2012 жылы қолма-қол ақшаны айналыстан алу көлемі 363,7 млрд. теңгеге (18,0%) өсіп, 2 383,7 млрд. теңгені құрады (2011 жылы – 2 020,0 млрд. теңге). Осылайша, эмиссиялық нәтиже (+)188,6 млрд. теңге мөлшерінде оң болып қалыптасты, бұл 2011 жылға (242,0 млрд. теңге) қарағанда 53,4 млрд. теңгеге аз.

2011-2012 жылдардағы эмиссиялық нәтиженің өзгеру динамикасы

2012 жылғы қаңтар-ақпанда қолма-қол ақшаны алу 2011 жылғы тиісті кезеңмен салыстырғанда 37,4% ұлғайып, (-)79,4 млрд. теңгені құрады. Наурыз-сәуірде эмиссиялық нәтиже 24,7 млрд. теңгеге өсті, мамыр-қарашада эмиссиялық нәтиже 84,7 млрд. теңгеге қысқарды, желтоқсанда – 28,3 млрд. теңгеге ұлғайды. Эмиссиялық нәтиженің желтоқсанда 28,3 млрд. теңгеге айтарлықтай өскенін атап өту керек, қорытындысында эмиссиялық нәтиже өткен 11 айдағы жалпы эмиссиялық нәтижеден асып, 162,1 млрд. теңге болды, бұл эмиссияның айлық көрсеткішінің тарихи максимумы болып табылады (3.1.1-сурет).

Осылайша, өткен жылы эмиссиялық нәтиже қаңтар-ақпанда алып алудың сомасы елеулі түрде өсу және мамыр-қараша аралығындағы кезеңде айналысқа қолма-қол ақшаны шығарудың төмендеу нәтижесінде былтырғы жылғы ұқсас көрсеткіштен аз қалыптасты.

2012 жылы эмиссиялық көрсеткішті қалыптастыру банктердің кассалық айналымдары өсуінің ықпал етуімен болды. Мәселен, шығыс бөлігінде халықтың кірістерін көрсететін баптар бойынша банктердің кассаларынан беру (1 631,2 млрд.теңге немесе 25,4%), сондай-ақ жеке тұлғалардың салымдары бойынша шоттардан беру (1 012,8 млрд. теңге немесе 44,5%) айтарлықтай өсті; кіріс бөлігінде – тауарларды өткізумен және қызмет көрсетумен айналысатын кәсіпорындардан түскен түсімдер (877,4 млрд. теңге немесе 29,7%), жеке тұлғалардың салымдары бойынша шоттарға түскен түсімдер (1 199,5 млрд. теңге немесе 57,6%) ұлғайды. Тұтастай алғанда, банктердің кассалық айналымдарының шығыс бөлігінің өсу қарқыны (32,9%) шығыстың өсу қарқынынан (25,9%) асты, бұл қорытындысында эмиссиялық нәтиженің қысқаруына әкеп соқты.

Аймақтар бойынша алғанда Алматы, Астана қалаларын, Жамбыл және Оңтүстік Қазақстан облыстарын қоспағанда, барлық облыста оң эмиссиялық нәтижелер тіркелді. Неғұрлым көп эмиссиялайтын облыстар Шығыс Қазақстан (121,7 млрд. теңге), Қарағанды (107,8 млрд.теңге), Қызылорда (101,8 млрд.теңге) және Алматы (100,2 млрд.теңге) облыстары.

2011 жылғы көрсеткішпен салыстырғанда эмиссиялық нәтиженің төмендеуі көптеген облыстар бойынша байқалды, бес облыс бойынша 47,9 млрд. теңге жалпы сомасына эмиссиялық нәтиженің өсуі қалыптасты. Алматы және Астана қалалары, сондай-ақ Жамбыл облысы бойынша қолма-қол ақшаны алудың өскені байқалып отыр. Оңтүстік Қазақстан облысы бойынша 7,6 млрд. теңге сомасына қолма-қол ақшаны алу қысқарды.

3.2. Қолма-қол ақша айналымы

Банктердің қассалық айналымдары 2012 жыл бойы ай сайын ұлғайды. Неғұрлым барынша ұлғаю бюджеттің шығыс бөлігін жылдың аяғына дейін игеруге және мемлекеттік мерекелерге байланысты төлемдерді жүргізуге байланысты жылдың аяғында байқалды.

Банктердің қассалары арқылы өтетін қолма-қол ақша айналымының көрсеткіштері былтырғы жылдағыдай, банктердің қассасынан берілетін сомалардың қолма-қол ақшаның түсетін көлемінен асып түсуін көрсетіп отыр.

Есепті кезеңде банктердің қассаларына түскен қолма-қол ақша көлемі былтырғы жылмен салыстырғанда 32,9% (4 224,2 млрд. теңге) ұлғая отырып, 17 063,2 млрд. теңгені құрады. Қолма-қол ақша беру көлемі 25,9% (3 568,6 млрд. теңге) өсе отырып, 17 355,5 млрд. теңге болды.

3.2.1-кестеден көрініп отырғандай, ұлғаю іс жүзінде қассалық айналымның барлық бабы бойынша болды.

Банктердегі қолма-қол ақша қозғалысы

Банктердің кассалары арқылы өтетін қолма-қол ақша ағындары	2012 жылы (млн. теңге)	2011 жылы (млн. теңге)	Кезеңдегі өзгеріс	
			(млн. теңге)	%-бен
Банктердің кассаларына түскен кірістер	17 063 241,8	12 839 043,8	4 224 198,0	32,9
тауарларды, қызмет көрсетулерді және жұмыстарды сатудан	3 830 883,3	2 953 464,1	877 419,2	29,7
жеке тұлғалардың салымдары бойынша шоттарға	3 281 513,6	2 082 061,7	1 199 451,9	57,6
шетел валютасын сатудан	2 590 318,4	2 346 019,6	244 298,8	10,4
жеке тұлғалардан бір жолғы аударымдар бойынша	250 206,2		250 206,2	
қарыздарды өтеу	339 801,0	128 144,8	211 656,2	165,2
басқа да түсімдер	6 770 519,2	5 329 353,5	1 441 165,7	27,0
Банктердің кассаларынан берулер	17 355 476,0	13 786 869,8	3 568 606,2	25,9
тауарлар, қызмет көрсетулер және жұмыстар үшін ақы төлеу үшін	1 680 751,8	1 419 756,5	260 995,3	18,4
жеке тұлғалардың салымдары бойынша шоттардан	3 286 772,6	2 273 987,6	1 012 785,0	44,5
шетел валютасын сатып алу үшін	640 876,6	555 762,6	85 114,0	15,3
бір жолғы аударым үшін	453 895,8		453 895,8	
зейнетақы және жәрдемақы төлеу үшін	965 345,2	624 571,4	340 773,8	54,6
банкоматтарды толықтыру үшін	5 410 070,5	4 380 621,7	1 029 448,8	23,5
жеке және заңды тұлғаларға қарыз беру үшін	222 169,9	88 079,4	134 090,5	152,2
басқа да берулер	4 695 593,6	4 444 090,6	251 503,0	5,7

Банктердің кассаларына қолма-қол ақшаны қайтару коэффициенті 2011 жылғы 93,1%-ға қарағанда 98,3% құрады.

Халықтың кірісін көрсететін баптар (еңбекақы төлемі, зейнетақы, банкоматтарды толықтыру) 25,4%-ға ұлғайғаны өз кезегінде жинақтау ниеті мен мүмкіндігін көрсетеді. Мәселен, жеке тұлғалардың салымдары бойынша шоттарға түсімдер 57,6% (1 199,5 млрд. теңгеге) өсті. Банктердің халықты кредиттеуінің белсенділігі, несие портфелінің сапасы жақсарғаны 222,2 млрд. теңгені құрайтын «Жеке және заңды тұлғаларға қарыз беру» бабы бойынша түсім 2,5 есе өсуіне ықпал етті және банктердің кассаларына қарыздарды өтеу шотына түсімдер бойынша тиісінше 2,7 есе (211,7 млрд. теңге) бірталай өсім байқалады.

IV. ТӨЛЕМ ЖҮЙЕЛЕРІ

Ұлттық Банк 2012 жылы Қазақстанның төлем жүйелерін одан әрі жетілдіру және ақша төлемі мен аударымын жүргізу саласындағы нормативтік құқықтық актілерді жетілдіру бойынша жұмыстарды жалғастырды.

2012 жылы Қазақстанда интернет желісінде тауарлар мен қызметтер және халық көп тұтынатын басқа да қызметтер үшін электрондық ақшаның көмегімен төлемдерді жасауға мүмкіндік беретін 2 электрондық ақша жүйесі қолдануға берілді.

Сондай-ақ банктерді дамыту және «Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің Қазақстан банкаралық есеп айырысу орталығы» шаруашылық жүргізу құқығы бар республикалық мемлекеттік кәсіпорнының (бұдан әрі – «ҚБЕО» РМК) халықтың бөлшек төлемдерін өңдеу жүйесіне қосу бойынша жұмыс жалғастырылды (жүйені пайдаланушы-банктердің саны 8-ден 13 бірлікке дейін өсті).

Жеке және заңды тұлғалардың бірегей сәйкестендіру нөмірлерін қолдануға өту жөніндегі жобаның шегінде дайындық шараларын іске асыру бөлігінде Ұлттық Банк 2012 жыл ішінде барлық пайдаланушылардың және оператордың іс-әрекетін ұйымдастыру, үйлестіру және олардың мониторингі бойынша кешенді жұмыс жүргізді. 2012 жылғы қаңтардан бастап төлем жүйелерін пайдаланушылардың автоматтандырылған ақпараттық жүйелерінің, Ұлттық Банктің

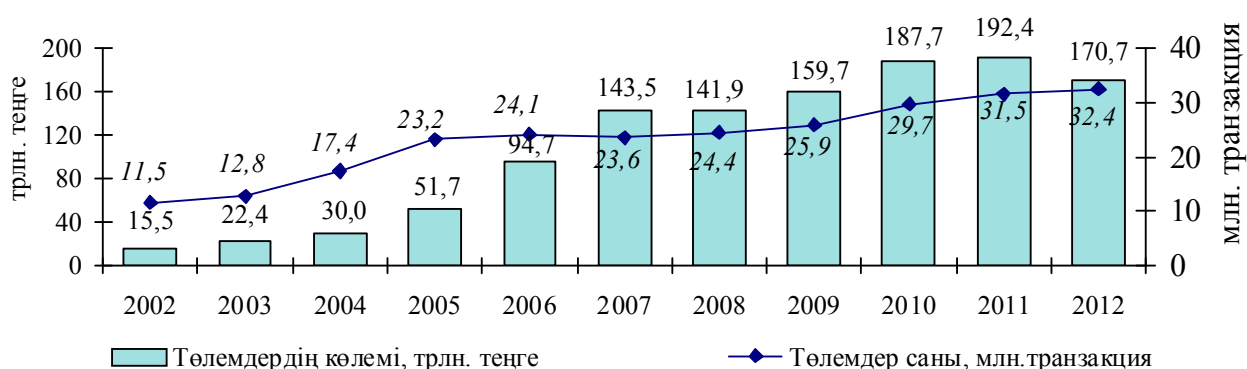
шағын жүйелерінің және «ҚБЕО» РМК төлем жүйелерінің бір қатар кешенді тестілеуі жүргізілді. Төлем жүйелерін пайдаланушылар клиенттермен ақпараттық-түсіндірме жұмысты, сәйкестендіру нөмірлер бойынша тиісті Қазақстан Республикасының мемлекеттік органдарымен деректер базасын өзара салыстырып тексеруді жүргізді.

2012 жылғы 30 желтоқсан - 2013 жылғы 1 қаңтар аралығындағы кезеңде Қазақстан Республикасы төлем жүйелерінің жеке және заңды тұлғалардың сәйкестендіру нөмірлерін қолдануға өтуі жүзеге асырылды.

Тұтастай алғанда, 2012 жылы Қазақстанның төлем жүйелері арқылы 170,7 трлн. теңге (немесе 1 144,8 млрд. АҚШ долл.) сомасына 32,4 млн. транзакция жүргізілді. 2011 жылмен салыстырғанда төлем жүйелеріндегі төлемдердің саны 2,8%-ға өсті, төлемдер сомасы 11,3%-ға төмендеді. Орташа алғанда 2012 жылы Қазақстанның төлем жүйелері арқылы күніне 693,0 млрд. теңге сомасына 131,1 мың транзакция жүргізілді.

4.1-сурет.

Төлем жүйелерінде төлем ағындарының динамикасы

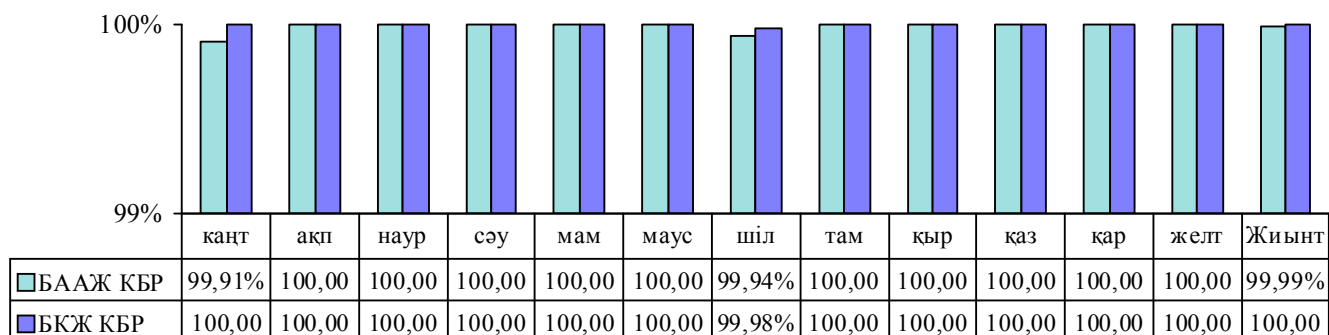
Төлем жүйелерінің үздіксіз жұмысының жоғарғы коэффициентін⁷ (жұмыс мүмкіндігін) ұстап тұру банкаралық төлем жүйелерінің тиімді дамуының негізгі көрсеткішінің бірі болып табылады, бұл елдің аумағында төлемдерді уақтылы жүргізуге ықпал етеді. Әлемдік стандарттарға сәйкес⁸ бұл көрсеткіш кемінде 90% болуы тиіс. Бұл ретте 99%-дан асатын көрсеткіш елде жұмыс істеп тұрған жүйелердің жоғарғы тиімділігін сипаттайды.

Тұтастай алғанда, 2012 жыл ішінде төлем жүйелерінің жұмыс мүмкіндігі коэффициенттерінің мәні 99%-дан астам деңгейде сақталды, бұл қойылған мақсатқа сай келеді. Орташа алғанда 2012 жылы Банкаралық ақша аударымдары жүйесінің (бұдан әрі – БААЖ) жұмыс мүмкіндігінің коэффициенті 99,989%-ды құрады, Банкаралық клиринг жүйесінің жұмыс мүмкіндігінің коэффициенті 99,998% болды, бұл төлем жүйелерінің жұмыс істеуінің жоғарғы тиімділігін көрсетеді.

⁷ Төлем жүйесінің жұмыс істеу мүмкіндігінің бір жылғы коэффициенті жұмысының нақты уақытының (төлем жүйесі тоқтатылған уақыт кезеңін қоспай, операциялық күнді ашудан бастап төлем жүйесінің операциялық күнін жабуға дейінгі уақыт кезеңі) төлем жүйесі жұмысының жалпы уақытына (операциялық күнді ашудан бастап төлем жүйесінің операциялық күнін жабуға дейінгі уақыт кезеңі) арақатынасы ретінде есептеледі.

⁸ Деректерді өңдеу орталықтарын құру бойынша ТІА-942 стандарты.

2012 жылы төлем жүйелерінің жұмыс істеу мүмкіндігі коэффициентінің өзгеру динамикасы

4.1. Банкаралық ақша аудару жүйесі

2013 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша БААЖ-да 50⁹ пайдаланушы тіркелді, оның ішінде 39 банк, «Қазақстанның Даму Банкі» акционерлік қоғамы, Қаржы министрлігінің Қазынашылық комитеті, Мемлекетаралық банк, Еуразия Даму банкі, Ұлттық Банк, Зейнетақы төлеу жөніндегі мемлекеттік орталық және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын 5 ұйым.

2012 жылы БААЖ арқылы 166,5 трлн. теңге (1 116,5 млрд. АҚШ долл.) сомасына 12,3 млн. транзакция жүргізілді, бұл Қазақстанның ЖІӨ-сінен 5,5, есе көп.

2011 жылмен салыстырғанда төлемдер саны 3,9%-ға (456,5 мың транзакцияға) өсті, төлемдер сомасы 11,8%-ға (22 178,0 млрд. теңгеге) азайды.

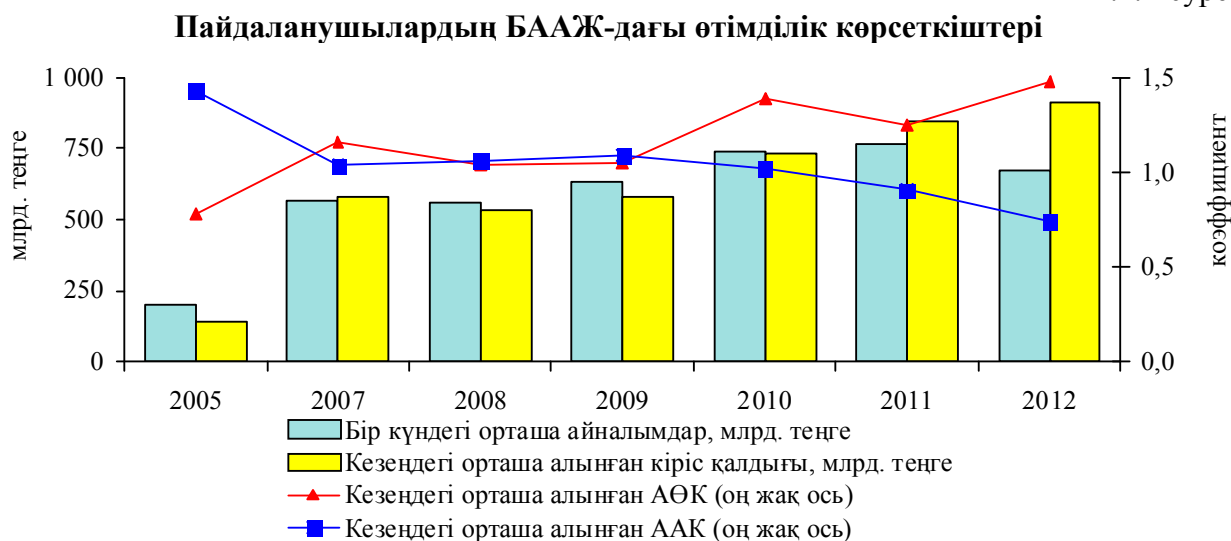
БААЖ-да бір төлем құжатының орташа сомасы 2011 жылмен салыстырғанда 15,0%-ға (2,4 млн. теңгеге) азайып, 2012 жылы 13,6 0 млн. теңге болды. Орташа алғанда 2012 жылы бір күні 674,0 млрд. теңге сомасына 49,7 мың транзакция өтті, бұл 2011 жылғы деңгейден саны бойынша 3,9 мың транзакцияға (1,8 мың транзакция) көп және сомасы бойынша 11,89%-ға (89,8 млрд. теңгеге) аз.

Бұл ретте БААЖ арқылы 2012 жылы елдегі қолма-қол жасалмайтын төлемдердің жалпы сомасының 97,5% және олардың жалпы санының 38,0% өткізілді, бұл елдің жүйелік маңызы бар төлем жүйесі ретіндегі сипаттамасын дәлелдейді. Жүйе арқылы негізінде Қазақстан резиденттерінің бағалы қағаздарымен операциялар бойынша (БААЖ-дағы төлемдердің жалпы көлемінің 43,9%), банкаралық депозиттермен және банктердің және олардың клиенттерінің меншікті қаражатының аударымдары (15,1%) бойынша, сондай-ақ шетел валютасымен және бағалы металдармен (15,7%) операциялар бойынша төлемдер жүргізілді. 2012 жылы тауарлар мен қызметтер үшін төлемдердің көлемі жалпы төлемдер көлемінің 12,1%-ын құрады.

2012 жылы жүйеде өтімділіктің орташа күндік көлемі (пайдаланушылар ақша төлемімен аударымын жүзеге асыру үшін жүйеге аударатын ақша сомасы) 2011 жылмен салыстырғанда 7,9%-ға ұлғайып, 912,0 млрд. теңге құрады. Бұл ретте өтімділіктің орташа күндік көрсеткіші төлемдердің орташа күндік сомасының 135,3%-ын құрайды, бұл жүйені пайдаланушылар төлемдерді жүргізу үшін өтімділікпен жеткілікті қамтамасыз етілгенін көрсетеді.

БААЖ-дағы орташа күндік ақша айналымдылығының коэффициенті (бұдан әрі - ААК) 0,74, ақша өтімділігінің коэффициенті (бұдан әрі - АӨК) - 1,48 болды, бұл кредиттік, өтімділік және жүйелік тәуекелдері ең төмен болып табылатын мәндерге сәйкес келеді.

⁹ «ҚБЕО» РМК сайтында 49 пайдаланушы және «ҚБЕО» РМК Клиринг палатасы көрсетілген.

4.2. Банкаралық клиринг жүйесі

Банкаралық клиринг жүйесінде қатысушылардың саны 2013 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша 37 болды, оның ішінде 31 банк, Қаржы министрлігінің Қазынашылық комитеті, Ұлттық Банк, Зейнетақы төлеу жөніндегі мемлекеттік орталық (3 шот – зейнетақы төлемдеріне, әлеуметтік аударымдарға және әлеуметтік төлемдерге арналған) және «Қазпочта» акционерлік қоғамы.

2012 жылы Банкаралық клиринг жүйесі арқылы 4 218,5 млрд. теңге (немесе 28,3 млрд. АҚШ долл.) сомасына 20,1 млн. төлем құжаты өткізілді. 2011 жылмен салыстырғанда клиринг жүйесіндегі құжаттардың саны 2,2%-ға ұлғайды (432,1 мың транзакцияға), төлемдер сомасы 13,3%-ға (493,8 млрд. теңгеге) өсті.

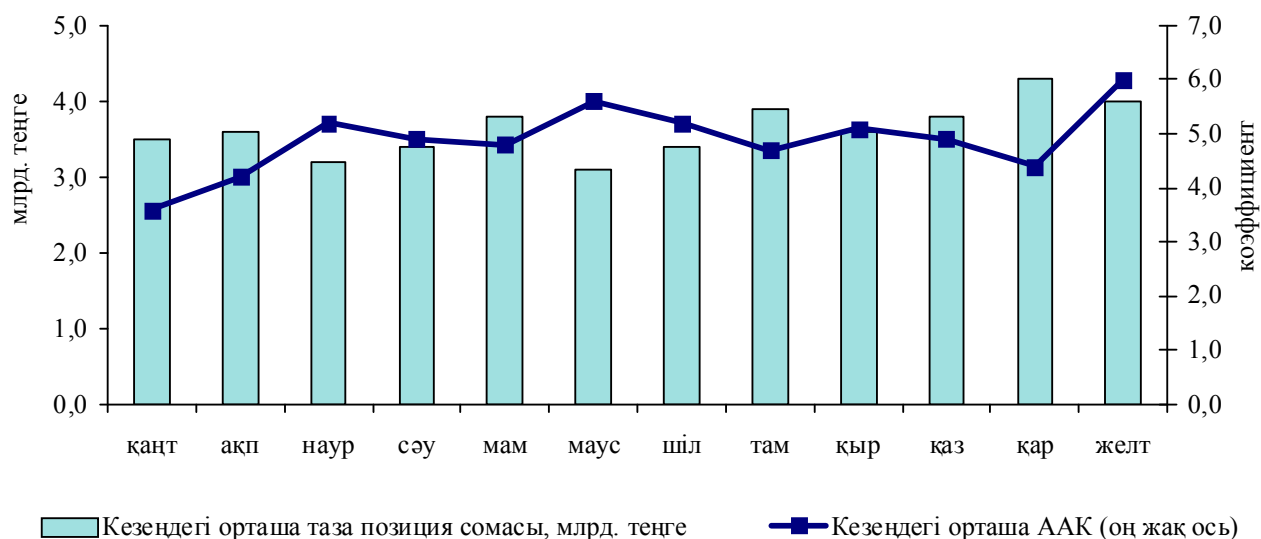
Банкаралық клиринг жүйесіндегі бір төлем құжатының орташа сомасы 2011 жылмен салыстырғанда 10,8%-ға (20,5 мың теңгеге) ұлғая отырып, 2012 жылы 210,2 мың теңгені құрады. 2012 жылы орташа алғанда клиринг жүйесі арқылы бір күнде 17,1 млрд. теңге сомасына 81,2 мың құжат өтті, бұл 2011 жылғы деңгейден төлемдер саны бойынша 2,2%-ға (1,7 мың транзакцияға) және төлемдер сомасы бойынша 13,3%-ға (2,0 млрд. теңгеге) көп.

Банкаралық клиринг жүйесінде өтімділіктің тәуекелін және жүелік тәуекелді басқару мақсатында ААК есебі қолданылады, ол жүйеде кездескен ақша ағымы есебінен төлемдер қанша рет жүргізілгенін, пайдаланушылардың таза позициясы сомасының талдауын көрсетеді. Мәселен, 2012 жылы орташа күндік ААК 4,9 болды, 2011 жылы бұл көрсеткіш 5,1 құраған. Бұл ретте клиринг нәтижелері бойынша пайдаланушылардың таза позициясының орташа күндік сомасы 2011 жылмен салыстырғанда 18,3%-ға ұлғайып, 3,6 млрд. теңге болды. Клирингте пайдаланушылардың таза позициясы сомасының үлесі пайдаланушылардың БААЖ-дағы орташа күндік айналымдарының сомасына¹⁰ арақатынасы бойынша аздаған болып табылады – 0,6%, бұл БААЖ арқылы таза позицияларды есептеу кезінде өтімділік тәуекелінің төмендеуіне ықпал етеді.

¹⁰ Клирингті пайдаланушылардың таза позициясының есебі пайдаланушылардың БААЖ-да бар қаражаты есебінен жүзеге асырылатындықтан, пайдаланушылардың таза дебет позициясының орташа сомасы пайдаланушылардың БААЖ-дағы айналымдарының орташа күндік сомасына сәйкес келеді.

4.2.1-сурет.

Таза позиция сомасының өзгеру динамикасы және Банкаралық клиринг жүйесінде ақша айналымының коэффициенті

Бұл жүйе бойынша статистикалық деректер де жүйе аздаған сомаға бөлшек төлемдердің негізгі ағымын жүргізу үшін арналғанын көрсетеді. Мәселен, 2012 жылы осы жүйе арқылы барлық қолма-қол жасалмайтын төлемдердің жалпы санының 62,0% және жалпы көлемінің 2,5% өңделді. Клиринг жүйесіндегі төлемдердің негізгі көлемі шаруашылық жүргізуші субъектілердің тауарлар мен материалдық емес активтер үшін есеп айырысулары бойынша төлемдеріне (жүйедегі төлемдердің жалпы көлеміндегі үлесі 32,7% болды), көрсетілген қызметтеріне (үлесі – 26,9%) тиесілі.

4.3. Төлем құралдары

2012 жылы банктер және «Қазпочта» акционерлік қоғамы төлем құралдарын¹¹ пайдалана отырып (4.3.1-кесте) 124 948,2 млрд. теңге (немесе 838,0 млрд. АҚШ долл.) сомасына 310,3 млн. транзакция жүргізді.

¹¹ Клиенттердің төлемдері және БААЖ, БКЖ арқылы жүргізілген банктердің және «Қазпочта» АҚ меншікті операцияларының төлемдері бойынша төлем құжаттары, ҚР Ұлттық Банкіндегі корреспонденттік шоттар, Қазақстан Республикасының аумағы шегіндегі ҚР Ұлттық Банкіндегі корреспонденттік шотты қоспағанда, ностро және лоро корреспонденттік шоттары, Қазақстан Республикасының аумағындағы ақша аударым жүйелері ескеріледі.

Төлем құралдарын пайдалану туралы мәліметтер

(мың транзакция және млрд. теңге)

Төлем құралы		2011 жыл		2012 жыл		Өзгеруі (%-бен/есе)
		Мәні	жалпы көлемін ен %- бен	Мәні	жалпы көлемін ен %- бен	
Төлем тапсырмалары ¹²	Саны	101 162,0	39,2%	122 011,0	39,3%	20,6%
	Сомасы	119 776,6	92,2%	118 868,1	95,1%	-0,8%
Төлемдік талап-тапсырмалар	Саны	53,2	0,02%	533,7	0,2%	10,0 есе
	Сомасы	39,7	0,03%	3,1	0,002%	-92,2%
Инкассолық өкімдер	Саны	253,7	0,1%	84,0	0,03%	-66,9%
	Сомасы	327,3	0,3%	32,8	0,03%	-90,0%
Төлем карточкалары	Саны	155 671,6	60,3%	187 645,9	60,5%	20,5%
	Сомасы	4 347,5	3,3%	5 562,6	4,5%	27,9%
Басқа да құралдар ¹³	Саны	1 235,3	0,5%	32,6	0,01%	-97,4%
	Сомасы	5 434,6	4,2%	481,6	0,4%	-91,1%
Жалпы қорытынды	Саны	258 375,9	100,0%	310 307,2	100,0%	20,1%
	Сомасы	129 925,7	100,0%	124 948,2	100,0%	-3,8%

Аталған төлем құралдарынан Қазақстанның аумағында төлем тапсырмалары (жоғарыда көрсетілген төлем құралдарын пайдалана отырып қолма-қол жасалмайтын төлемдердің жалпы санының 39,2% және жалпы сомасының 95,1%) және төлем карточкалары (тиісінше 60,5% және 4,5%) неғұрлым кеңінен таралған болып табылады. Бұл ретте 2012 жылы бір төлем тапсырмасының орташа сомасы 1,0 млн. теңге болды. Төлем карточкаларының саны бойынша жоғарғы және төлемдердің көлемі бойынша төмен үлес салмағы бұл төлем құралын негізінен қолма-қол ақшаның аздаған сомасын алу үшін қолданылатындығымен сипатталады (2012 жылы бір транзакцияның орташа сомасы 32,7 мың теңгені құрады).

Барынша аз үлесі инкассолық өкімдерге келеді (саны бойынша 0,03% және төлемдердің көлемі бойынша 0,03%).

Төлем карточкалары

Төлем карточкаларының қазақстандық нарығында серпінді даму үрдісі сақталды, оған карточкалардың эмитенттері және эквайерлер санының, эмиссияланған және таралған карточкалар мен оларды ұстаушылары санының, транзакциялар көлемінің өсуі, сондай-ақ қазақстандық банктер ұсынатын жаңа карточкалық өнімдер мен қызмет көрсетулердің мүмкіндіктері аясының кеңеюі дәлел бола алады.

Карточкаларды 24 банк және «Қазпочта» акционерлік қоғамы шығарады. Бұл ретте төлем карточкалары нарығында халыққа арналған VISA International, MasterCard Worldwide, American Express International және China Union Pay сияқты халықаралық төлем карточкалары ұсынылады. Жергілікті өнімдер ретінде Altyn Card карточкалары (эмитенті «Қазақстан Халық Банкі» АҚ), SmartAlemCard карточкалары («БТА Банкі» АҚ) және «Ситибанк Қазақстан» АҚ-ның жергілікті карточкалары ұсынылады.

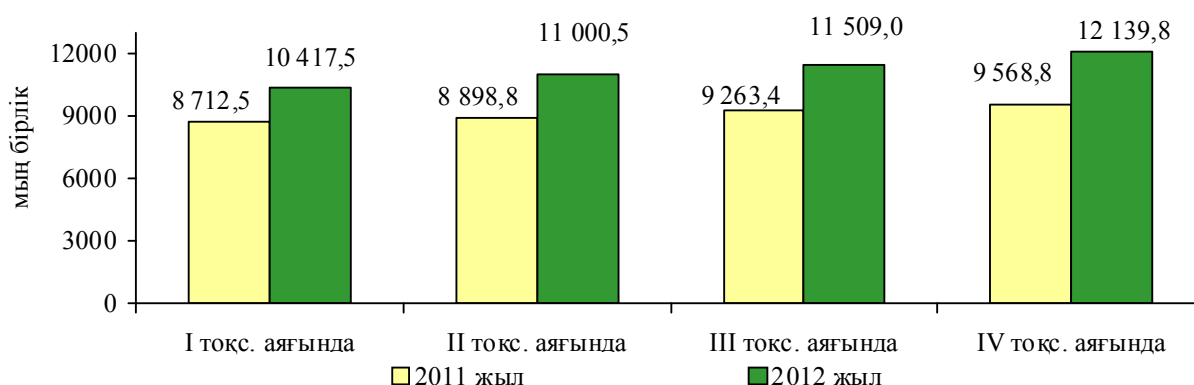
¹² Банктер және «Қазпочта» акционерлік қоғамы клиенттерінің төлем тапсырмалары, сондай-ақ банктердің және «Қазпочта» акционерлік қоғамының меншікті операциялары бойынша төлем тапсырмалары ескеріледі.

¹³ Басқа да төлем құралдарына тауарлар мен қызмет көрсету үшін есеп айырысуға арналған чектер және банк шотын тікелей дебеттеу кіреді.

Қазақстандық банктер және «Қазпочта» АҚ эмиссиялаған және таратқан төлем карточкаларының жалпы саны 2013 жылғы 1 қаңтарда 12,1 млн. бірлік болды, бұл өткен жылғы осындай кезеңдегі деңгейден 26,9%-ға артық (4.3.1-сурет). Бұл ретте осы карточкаларды ұстаушылардың саны былтырғы жылғы ұқсас кезеңмен салыстырғанда 25,1%-ға ұлғайып, 11,1 млн. адам болды. Бұрынғысынша, Visa International және MasterCard Worldwide халықаралық төлем жүйелерінің карточкалары елде ең танымал карточкалар болып табылады, олардың үлесі айналыстағы карточкалардың жалпы санының 95,2%-ын құрайды. Қазіргі кезде Visa International карточкаларын Қазақстан тұрғындарының 54,4%-ы пайдаланады. Жергілікті карточкалардың арасында Altyn Card және SmartAlemCard жүйесінің карточкалары кеңінен таралған, олардың үлесіне айналыстағы карточкалардың жалпы санының тиісінше 3,9% және 0,7% тиесілі.

4.3.1-сурет

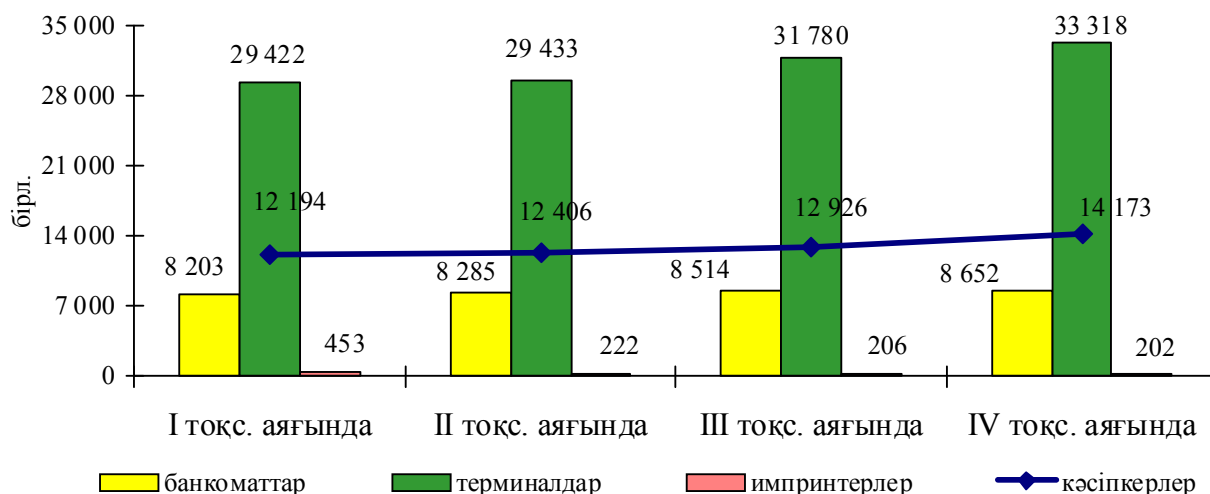
Айналыстағы төлем карточкаларының саны.

Қазақстанда 2013 жылғы 1 қаңтарда ақы төлеуге төлем карточкаларын қабылдайтын 14 173 сауда кәсіпорны жұмыс істейді, бұл олардың 2012 жылғы 1 қаңтарда тіркелген санынан 17,8%-ға немесе 2 140 бірлікке артық. Бұл ретте осы кәсіпкерлер төлем карточкаларын қамтамсыз етуге арналған жабдықты 21 329 сауда орындарында орналастырды (15,8%-ға немесе 2 912 бірлікке өскен).

Төлем карточкаларына қызмет көрсету желісі 2013 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша мынадай көрініс алды: 8 652 банкомат (2012 жылғы 1 қаңтардағы жағдаймен салыстырғанда өсуі – 6,7% немесе 542 бірлік), 31 318 Pos-терминал (өсуі – 16,5% немесе 4 721 бірлік) және 202 импринтер (төмендеуі – 67,0% немесе 411 бірлікке) (4.3.2-сурет). Бұл ретте 2013 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша 1 терминалға 483 тұрғын, 1 банкоматқа – 1 860 тұрғын келеді. Банктік электрондық терминалдардың сандық көрсеткіштерінің төлем карточкаларын ұстаушыларға арақатынасы кезінде 1 000 ұстаушыға 3 терминал және 1 банкомат келеді.

2012 жылы кәсіпкерлердің және төлем карточкаларына арналған жабдық санының өзгеру динамикасы

2012 жылы қазақстандық эмитенттердің төлем карточкаларын пайдалана отырып жүргізілген транзакциялар көлемі 5 562,6 5 млрд. теңге (36,3 млрд. АҚШ долл.) сомасына 187,6 млн. транзакция болды. 2011 жылмен салыстырғанда транзакциялар саны 20,5%-ға (32,0 млн. транзакцияға), ал сомасы – 27,9%-ға (1 215,1 млрд. теңгеге) ұлғайды.

Бұл ретте қазақстандық эмитенттердің карточкаларын пайдалана отырып, қолма-қол ақшаны алу бойынша операциялар саны 2011 жылмен салыстырғанда саны бойынша 17,2%-ға және сомасы бойынша 27,4%-ға ұлғайып, 4 793,1 млрд. теңге сомасына 146,4 млн. транзакция болды.

Қазақстандық эмитенттердің төлем карточкаларын пайдалана отырып, тауарлар мен қызмет көрсетулер үшін қолма-қол жасалмайтын төлемдер 2011 жылмен салыстырғанда саны бойынша 33,9%-ға және сомасы бойынша 31,6%-ға ұлғайып, 769,4 млрд. теңге сомасына 41,2 млн. транзакцияны құрады.

Бұл ретте 2012 жылы Қазақстанда банкоматтар арқылы қазақстандық және шетел эмитенттерінің төлем карточкаларын қолданып, 42,4% санындағы және 24,2% сомасындағы барлық қолма-қол жасалмайтын төлемдер жүзеге асырылды, POS-терминалдар арқылы 46,1% санындағы және 66,1% сомасындағы аталған төлемдер жүзеге асырылды.

2012 жылы Қазақстанның аумағында банктік электрондық терминалдар мен қашықтықтан қол жетімділік жүйесі арқылы (банк-клиент жүйесін қоспағанда) қазақстандық және шетелдік эмитенттердің төлем карточкаларын қолданып, сондай-ақ оларды қолданусыз барлығы 1,1 трлн. теңге сомасына 52,8 млн. транзакция жасалды (7,5 млрд. АҚШ долл.).

V. ҚАРЖЫ НАРЫҒЫ

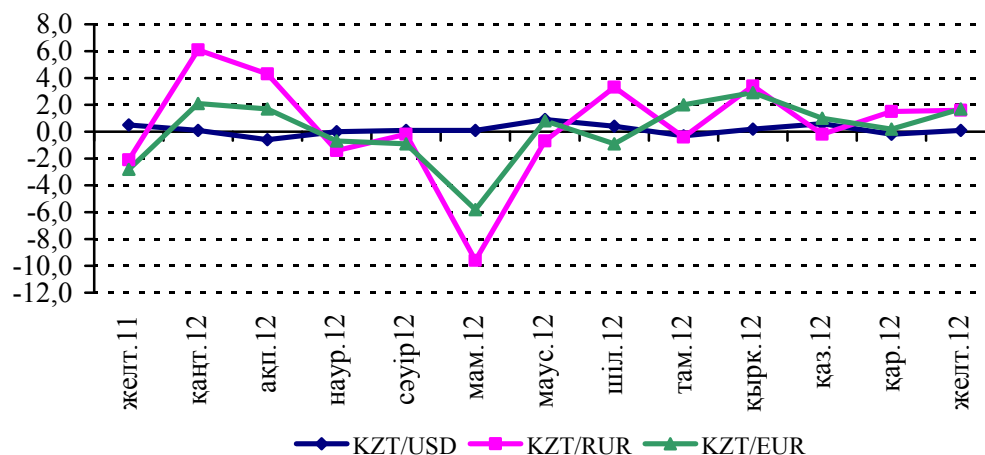
5.1. Валюта нарығы

Ішкі валюта нарығы 2012 жылы Ұлттық Банктің теңге бағамын ұстап тұруға аз қатысқан жағдайда дамыды.

Теңгенің орташа алынған айырбастау бағамы 2012 жылы бір АҚШ долларына 149,08 теңге болды. Жыл аяғындағы биржалық бағамы бір АҚШ долларына 150,74 теңге болды. Бір жыл ішінде теңге номиналды көрсетуде АҚШ долларына қатысты 1,58%-ға әлсіреді.

2012 жылы еуроға қатысты теңгенің ресми бағамы 3,73%-ға, Ресей рубліне –7,16%-ға нығайды (5.1.1-сурет).

Теңге бағамының АҚШ долларына, еуроға және Ресей рубліне динамикасы, өткен айға %-бен¹⁴

2012 жылы Қазақстан қор биржасында және сол сияқты банкаралық нарықта шетел валютасымен операциялар көлемінің ұлғаюы байқалды.

Мәселен, доллар позициясындағы биржалық сауда-саттық көлемі 2011 жылмен салыстырғанда 21,6%-ға азайып, 55,4 млрд. АҚШ долл. құрады. Операциялардың ең аз көлемі қаңтарда, жоғары көлемі – тамызда байқалды.

Биржадан тыс валюта нарығында резидент банктер мәмілелерінің көлемі 2011 жылмен салыстырғанда 31,2%-ға төмендеп және 26,9 млрд. АҚШ долл. құрады. Операциялардың ең аз көлемі 2012 жылғы наурызда, жоғары көлемі – желтоқсанда байқалды.

Еуромен және Ресей рублімен операциялардың валюта нарығының биржалық және биржадан тыс сегменттері айналымындағы үлесі шамалы болды. Биржа нарығында Ресей рублімен операциялар көлемі 8,3 млрд. Ресей рубліне дейін 59,1%-ға өсті, еуромен операциялар көлемі 12,4 млн. еуроға дейін 95,9%-ға төмендеді. Биржадан тыс валюта нарығында Ресей рублімен конверсиялық операциялар көлемі 4,0 млрд. Ресей рубліне дейін 21,1%-ға төмендеді, еуромен конверсиялық операциялар көлемі 519,3 млн. еуроға дейін 5,3%-ға төмендеді.

Алдыңғы жылдардағыдай қолма-қол шетел валютасы нарығында АҚШ долларына басымдық берілді. 2012 жылы айырбастау пункттерінің АҚШ долларларын нетто-сату көлемі 4,4%-ға өсіп, 13,0 млрд. АҚШ долл. болды. Ресей рублін нетто-сату көлемі 18,4 млрд. Ресей рубліне дейін 31,0%-ға өсті. Еуро көлемі – 0,7 млрд. еуроға дейін 15,6%-ға өсті.

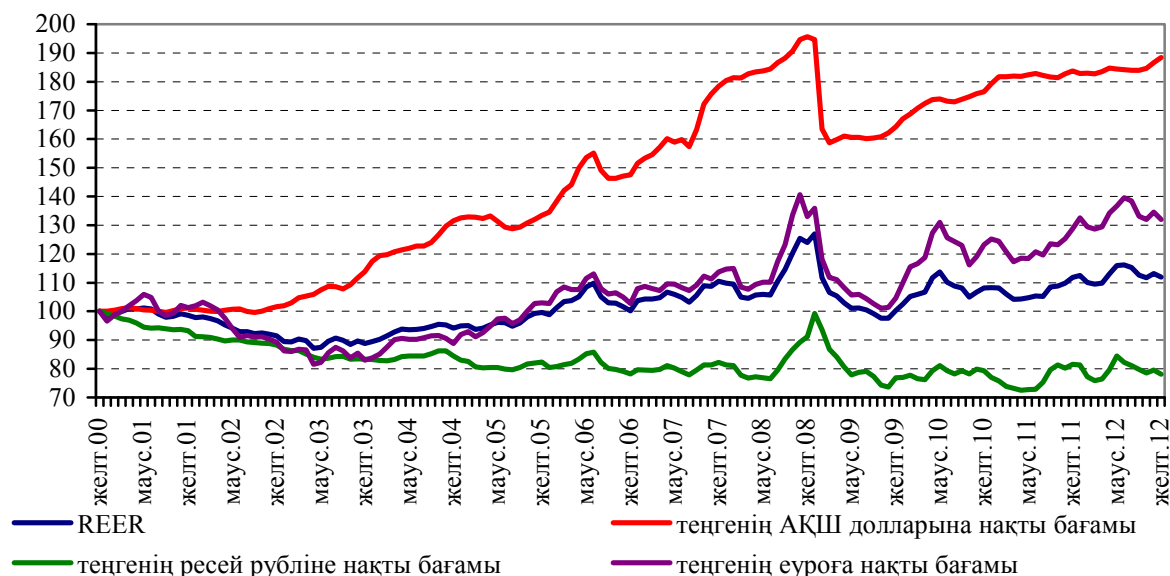
2012 жылдың аяғында нақты тиімді айырбастау бағамы (бұдан әрі – НТАБ индексі) 2000 жылғы желтоқсандағы бәсекеге қабілеттілігінің базалық деңгейінен 12,0%-ға жоғары болды. Бұл ретте 2011 жылғы желтоқсандағы деңгейге қатысты нығаюы 0,1% болды.

2012 жылы ТМД елдерінің валюталары қоржынына есептелген НТАБ индексінің нығаюы 3,3% болды, ал басқа елдердің валюталарына қатысты теңге 1,2%-ға нығайды.

¹⁴ «+»теңгенің шетел валютасына қатысты нығаюы, «-» - шетел валютасына теңгенің әлсіреуі.

Теңгенің нақты айырбастау бағамдарының индекстері

2000 жылғы желтоқсан = 100%

5.2. Банкаралық ақша нарығы

2012 жылы орналастырылған банкаралық депозиттердің жалпы көлемі 2011 жылмен салыстырғанда 35,0%-ға азайып және баламасында 20,3 трлн. теңгені құрады.

Теңгемен орналастырылған банкаралық депозиттердің көлемі 5,2 трлн. теңгені құрап, 62,2%-ға төмендеді (2012 жылы орналастырылған депозиттердің жалпы көлемінің 25,8%-ы). Бұл ретте 2011 жылғы желтоқсанда теңгемен орналастырылған банкаралық депозиттер бойынша орташа алынған сыйақы ставкасы 0,57%-дан 2012 жылғы желтоқсанда 1,23%-ға дейін өсті.

Ұлттық Банктің банктерден 2012 жылы тартқан депозиттердің көлемі 62,8%-ға төмендеп және 5,0 трлн. теңгені құрады.

2012 жылы доллармен орналастырылған депозиттердің көлемі 7,5%-ға төмендеп, 93,5 млрд. АҚШ долл. (2012 жылы орналастырылған депозиттердің жалпы көлемінің 68,6%-ы) құрады. Доллармен орналастырылған депозиттер бойынша орташа алынған сыйақы мөлшерлемесі 2011 жылғы желтоқсанда 0,26%-ды құраса, 2012 жылғы желтоқсанда 0,13%-ды құрады.

Еуромен және рубльмен орналастырылған депозиттердің көлемі шамалы – орналастырылған депозиттердің жалпы көлемінің 3,0%-ға және 2,5% болып қалып отыр.

Шетел валютасындағы банкаралық депозиттер үлесі 2011 жылы 55,6%-дан 2012 жылы 74,2%-ға өсті. Бұл ретте шетел валютасындағы депозиттердің негізгі бөлігі (73,2%) резидент емес банктерде орналастырылған.

5.3. Депозит нарығы

2012 жылы резиденттердің депозиттік ұйымдардағы депозиттерінің өсу қарқыны 2011 жылғы 14,3%-бен салыстырғанда 7,2%-ға дейін баяулады, ал жинақтарының көлемі 8 994,5 млрд. теңгеге немесе валюталық баламада 59,8 млрд. АҚШ долл. жетті. ЖІӨ қатынасы бойынша депозиттердің көлемі 30,4%-дан 29,9%-ға дейін төмендеді.

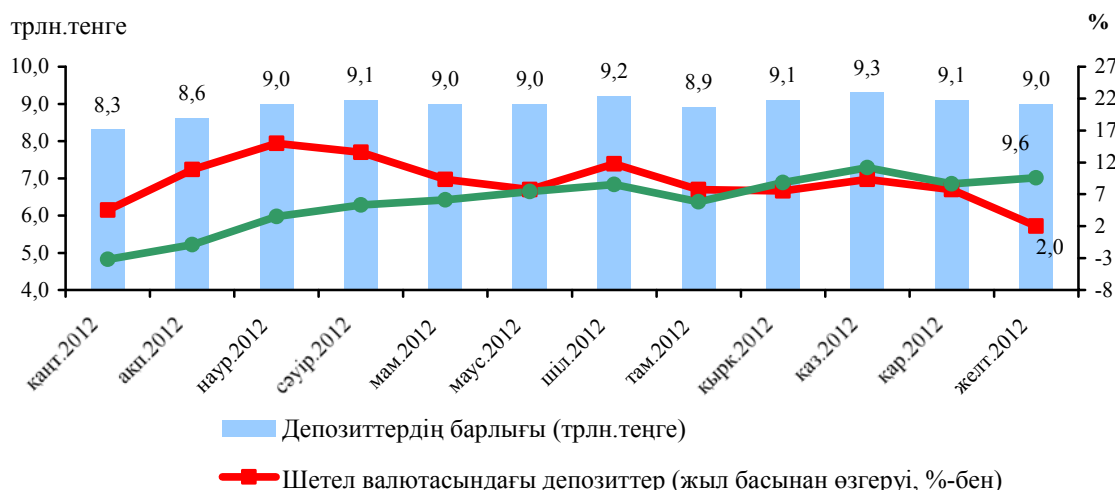
Депозиттік базасының өсуі қарқынының баяулау заңды тұлғалардың депозиттерінің төмендеумен негізделген. 2012 жылы банктік емес заңды тұлғалардың депозиттері

5 662,7 млрд. теңгеге дейін 0,7%-ға азайды, ал жеке тұлғалардың депозиттері 3 371,8 млрд. теңгеге дейін 23,8%-ға ұлғайды.

Валюта түрлері бойынша депозиттердің құрылымы шетел валютасындағы салымдардың шамалы ұлғаюына қарағанда, теңгедегі салымдардың неғұрлым жоғары өсу қарқынына байланысты өзгерістерге ұшырады, бұл теңгедегі депозиттердің жалпы көлемдегі үлес салмағының 68,6%-дан 70,2%-ға дейін өсуіне әкелді. Ұлттық валютадағы депозиттер 2012 жылы 6 311,5 млрд. теңгеге дейін 9,6%-ға, шетел валютасындағы салымдар 2 683,0 млрд. теңгеге дейін 2,0%-ға өсті (5.3.1-сурет).

5.3.1-сурет

Резиденттер депозиттерінің динамикасы

2012 жылы банктердегі халықтың салымдары (резидент еместерді қоса алғанда) 3 409,5 млрд. теңгеге дейін 23,6%-ға өсті. Халықтың теңгедегі салымдары 2 072,5 млрд. теңгеге дейін 29,7%-ға өсті, шетел валютасындағы депозиттер 1 337,0 млрд. теңгеге дейін 15,2%-ға өсті, бұл халық жинақтарының долларландыру деңгейін төмендетті. Нәтижесінде халықтың теңгедегі депозиттері 57,9%-дан 60,8%-ға дейін өсті.

2012 жылғы желтоқсанда банктік емес заңды тұлғалардың теңгедегі мерзімді депозиттері бойынша орташа алынған сыйақы мөлшерлемесі 3,6% (2011 жылғы желтоқсанда –2,7%), ал жеке тұлғалардың депозиттері бойынша –8,3% (2011 жылғы желтоқсанда - 8,4%) болды. (5.3.2-сурет).

5.3.2-сурет

Теңгедегі мерзімді депозиттер бойынша сыйақы мөлшерлемелерінің динамикасы

5.4. Кредит нарығы

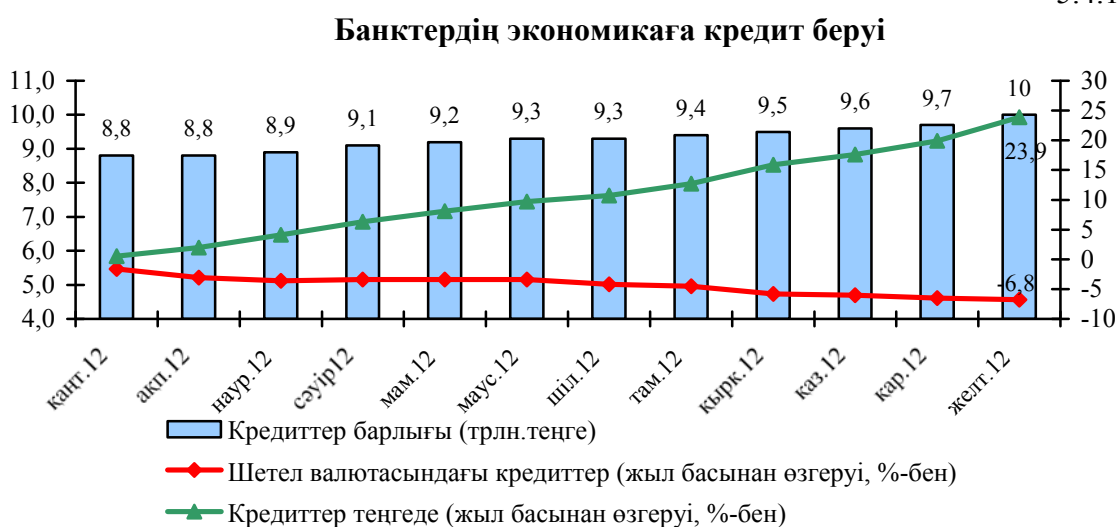
Банктердің экономикаға кредиттерінің көлемі 2012 жылы 13,0%-ға өсіп және 9 958,0 млрд. теңгеге (66,3 млрд. АҚШ долл.) жетті. Кредиттердің ЖІӨ-ге қатынасының көрсеткіші 2012 жылы 2011 жылмен салыстырғанда 32,0%-дан 33,1%-ға дейін ұлғайды.

Заңды тұлғаларға кредиттер 2012 жылда 9,9%-ға өсіп, 7102,7 млрд. теңге болды, жеке тұлғаларға – 2855,3 млрд. теңгеге дейін 21,7%-ға өсті. Жеке тұлғаларға кредиттердің үлес салмағы 26,6%-дан 28,7%-ға дейін ұлғайды.

Кредиттік белсенділіктің төмендеуі кредит нарығының валюта сегментінде ғана байқалды, бұл өз кезегінде жалпы кредиттер көлеміндегі теңгедегі депозиттердің үлес салмағының 64,5%-дан 70,7%-ға дейін өсуін қамтамасыз етті.

Нәтижесінде шетел валютасындағы кредиттер 2012 жылы 2 916,7 млрд. теңгеге дейін 6,8%-ға төмендеді, ал ұлттық валютада – 7 041,3 млрд. теңгеге дейін 23,9%-ға ұлғайды. (5.4.1-сурет).

5.4.1-сурет

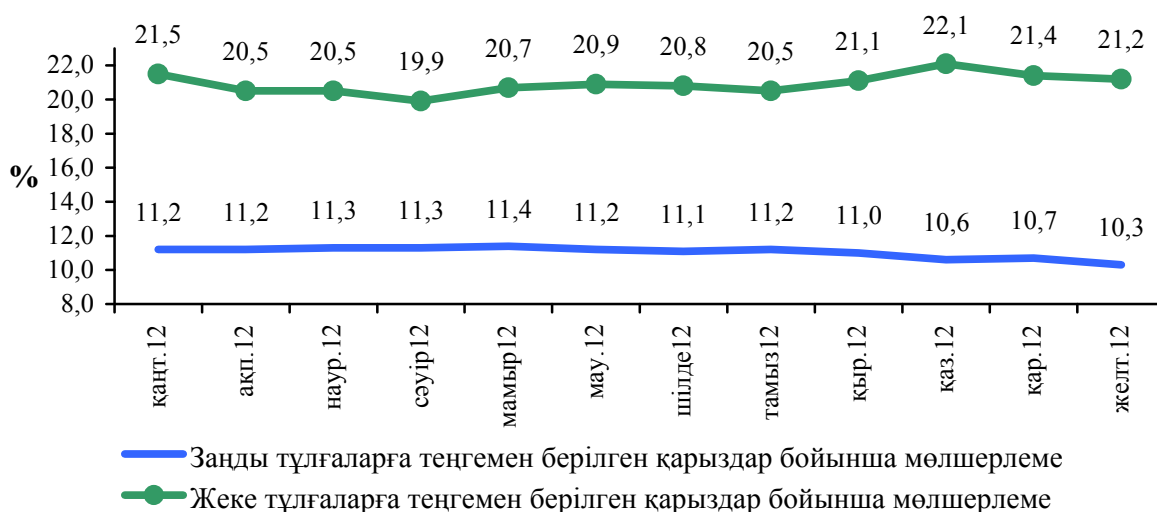
Ұзақ мерзімді кредиттеу 2012 жылы 8 002,3 млрд. теңгеге дейін 12,4%-ға өсті, қысқа мерзімді кредиттеу – 1 955,7 млрд. теңгеге дейін 15,4%-ға өсті. Тиісінше ұзақ мерзімді кредиттердің үлес салмағы бір жылда 80,8%-дан 80,4%-ға дейін төмендеді.

Шағын кәсіпкерлік субъектілеріне кредит беру 2012 жылы 1 412,0 млрд. теңгеге дейін 5,2%-ға өсті, бұл экономикаға кредиттердің жалпы көлемінің 14,2% құрайды.

Салалар бойынша банктердің экономикаға кредиттерінің неғұрлым жоғары сомасы саудаға – 20,1%, құрылысқа – 14,0%, өнеркәсіпке – 12,0%, көлікке – 4,3%, ауыл шаруашылығына – 3,2% тиесілі.

2012 желтоқсанда банктік емес заңды тұлғаларға ұлттық валютада берілген кредиттер бойынша орташа алынған сыйақы мөлшерлемесі 10,3% (2011 жылғы желтоқсанда – 10,8%), жеке тұлғаларға кредиттер бойынша – 21,2% (20,4%) құрады (5.4.2-сурет).

**Теңгемен берілген кредиттер бойынша орташа
алынған сыйақы мөлшерлемелері**

5.5. Мемлекеттік бағалы қағаздар нарығы

2012 жылы Қаржы министрлігінің мемлекеттік бағалы қағаздары бойынша 101 аукцион болды. Эмиссия көлемі 2011 жылмен салыстырғанда 58,3%-ға ұлғайды және 1 066,7 млрд. теңге болды, оның ішінде қысқа мерзімді – 80,8 млрд. теңге, орта мерзімді – 235,1 млрд. теңге, ұзақ мерзімді – 750,8 млрд. теңге болды.

2013 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша Қаржы министрлігінің ұлттық валютада номинирленген мемлекеттік бағалы қағаздарының көлемі дисконтталған баға бойынша 2 905,2 млрд. теңге болып, 2012 жылы 39,7%-ға ұлғайды, оның ішінде: қысқа мерзімді – 80,8 млрд. теңге, орта мерзімді – 591,0 млрд. теңге, ұзақ мерзімді – 2 233,4 млрд. теңге.

Орналастырылған қысқа мерзімді ноттардың көлемі 2012 жылы 71,1%-ға азайды және 857,2 млрд. теңге болды. Ұлттық Банктің 2012 жылы шығарылған қысқа мерзімді ноттарының орташа алынған кірістілігі орташа алынған айналыс мерзімі 153,9 күн (2011 жылы - 121,43 күн) болған кезде жылдық 1,46% деңгейде (2011 жылы – 1,21%) қалыптасты. 2013 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша айналыста 186,1 млрд. теңге (дисконтталған баға бойынша) сомаға қысқа мерзімді ноттар болды.

Мемлекеттік бағалы қағаздардың қайталама нарығындағы Ұлттық Банктің операциялары

2012 жылы ішінде Ұлттық Банк мемлекеттік бағалы қағаздарды сатып алу бойынша операцияларды жасады. Мемлекеттік бағалы қағаздарды сатып алу көлемі номинал бойынша 32,77 млрд. теңге болды. 2012 жылы Ұлттық Банк қысқа мерзімді ноттарды мерзімнен бұрын сатып алу операцияларын, «тікелей РЕПО» операцияларын жүргізген жоқ.

«Кері РЕПО» ашу бойынша операциялар 6 225,77 млрд. теңге сомасына жүргізілді, осы операциялар бойынша мерзімі 26,11 күн, орташа алынған кірістілігі – жылдық 6,17% болды.

Ұлттық Банктің мемлекеттік бағалы қағаздарының портфелі 2013 жылғы 1 қаңтарда 33,18 млрд. теңге болды.

VI. НОРМАТИВТІК ҚҰҚЫҚТЫҚ ҚЫЗМЕТ

Қаржылық және банк заңнамасын, төлем жүйелері саласындағы заңнаманы және валюталық заңнаманы жетілдіру мақсатында 2012 жылы Ұлттық Банк:

1) «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне валюталық реттеу және валюталық бақылау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасын (Қазақстан Республикасының Президенті (бұдан әрі – Президент) 2012 жылғы 6 қаңтарда № 530-IV қол қойды);

2) «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің қызметін ұйымдастыру, қаржы нарығын және қаржы ұйымдарын реттеу мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасын (Президент 2012 жылғы 5 шілдеде № 30-V ҚРЗ қол қойды);

3) «Еуразиялық экономикалық қоғамдастыққа мүше мемлекеттердің капитал қозғалысына байланысты операцияларды реттеу және бақылау жөніндегі валюталық саясатының негізін құрайтын қағидаттар туралы келісімді ратификациялау туралы» Қазақстан Республикасы 2012 жылғы 27 қыркүйекте № 39-V ҚРЗ Заңының жобасын (Президент 2012 жылғы 27 қыркүйекте № 39-V ҚРЗ қол қойды);

4) «Халықаралық Валюта Қоры Келісімінің баптарына түзетулерді ратификациялау туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасын;

5) «Микроқаржы ұйымдары туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасын (Президент 2012 жылғы 26 қарашада № 56-V ҚРЗ қол қойды);

6) «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне микроқаржы ұйымдары мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасын (Президент 2012 жылғы 26 қарашада № 57-V ҚРЗ қол қойды);

7) «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне сақтандыру және исламдық қаржыландыру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасын әзірледі.

Президенттің 2011 жылғы 14 қарашадағы № 2124-36 Тапсырмасын іске асыру мақсатында Ұлттық Банк Қаржылық қадағалау комитетінің құрылымында департаменттердің болуы және осыған байланысты Комитет Төрағасының орынбасары лауазымын С-1 санатына жатқызу бөлігінде әкімшілік мемлекеттік қызметшілер лауазымдарының тізіліміне өзгерістер енгізуді көздейтін Президенттің «Қазақстан Республикасы Президентінің «Мемлекеттік қызметшілердің лауазымдарын оңтайландыру жөніндегі шаралар туралы» 2007 жылғы 28 желтоқсандағы № 501 Жарлығына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Жарлығының (2012 жылғы 8 сәуірде № 293 қабылданды) жобасын әзірледі.

2012 жылы «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің қызметін ұйымдастыру, қаржы нарығын және қаржы ұйымдарын реттеу мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» 2012 жылғы 5 шілдедегі № 30-V Қазақстан Республикасы Заңын іске асыру мақсатында Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі Президенттің «Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің және оның ведомстволарының қызметшілері лауазымдарының тізбесін бекіту және «Мемлекеттік қызметшілердің лауазымдарын оңтайландыру жөніндегі шаралар туралы» Қазақстан Республикасы Президентінің 2007 жылғы 28 желтоқсандағы № 501 Жарлығына өзгерістер енгізу туралы» Жарлығының (2012 жылғы 15 қарашада № 432 қабылданды) жобасын әзірледі, онда Президенттің Ұлттық Банктің және оның ведомстволарының қызметшілері лауазымдарының тізбесін бекітуі және Ұлттық Банктің және оның ведомстволарының қызметкерлері лауазымдарын «С санаттарының тобы» бөлімінен алып

тастау бөлігінде Әкімшілік мемлекеттік қызметшілер лауазымдарының тізіліміне санаттар бойынша өзгерістер енгізу көзделеді.

«Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің қызметін ұйымдастыру, қаржы нарығын және қаржы ұйымдарын реттеу мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы», «Микроқаржы ұйымдары туралы», «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне микроқаржы ұйымдарының қызметі мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасы Заңдарын іске асыру, сондай-ақ Президенттің 2012 жылғы 29 қазандағы № 410 Жарлығымен бекітілген Қазақстан Республикасы мемлекеттік органының үлгі ережесіне сәйкес келтіру мақсатында Ұлттық Банк Президенттің «Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің кейбір мәселелері туралы» Жарлығының (2012 жылғы 29 желтоқсанда № 458 қабылданды) жобасын әзірледі.

2012 жылы Қазақстан Республикасының қолданыстағы және жаңадан қабылданған заңнамалық актілерін іске асыру мақсатында Ұлттық Банк Президенттің «Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің мемлекеттік қызметтер стандарттарын бекіту және Қазақстан Республикасы Президентінің кейбір жарлықтарының күші жойылды деп тану туралы» Жарлығының жобасын әзірледі.

Қазақстан Республикасының қолданыстағы және жаңадан қабылданған заңнамалық актілерін іске асыру үшін Ұлттық Банк:

1) Үкіметтің «Техникалық қызмет көрсетуді жүзеге асыратын және мемлекеттік органдардың жұмыс істеуін қамтамасыз ететін және мемлекеттік қызметші болып табылмайтын қызметкерлер, тұлғалар лауазымдарының тізбесін бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Үкіметінің 1999 жылғы 30 желтоқсандағы № 2021 қаулысына өзгерістер енгізу туралы» қаулысының жобасын (2012 жылғы 24 желтоқсанда № 1665 қабылданды);

2) Үкіметтің «Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің мемлекеттік қызметтер стандарттарын бекіту туралы» қаулысының жобасын;

3) Үкіметтің «2010 жылғы 9 желтоқсандағы Валюталық саясаттың келісілген қағидаттары туралы келісімге қатысушы мемлекеттердің валюталық бақылауды жүзеге асыратын уәкілетті органдарының өзара іс-қимылы туралы шартқа қол қою туралы» қаулысының жобасын (2012 жылғы 17 қаңтарда № 81 қабылданды);

4) Үкіметтің «2010 жылғы 9 желтоқсандағы Валюталық саясаттың келісілген қағидаттары туралы келісімге қатысушы мемлекеттердің валюталық бақылауды жүзеге асыратын уәкілетті органдарының өзара іс-қимылы туралы шартты бекіту туралы» қаулысының жобасын (2012 жылғы 10 қыркүйекте № 1172 қабылданды);

5) Үкіметтің «Халықаралық валюта қорының жарғылық капиталындағы Қазақстан Республикасының квотасын ұлғайтуға келісім беру туралы» қаулысының жобасын (ХВҚ Басқарушылар Кеңесінің 2008 жылғы 28 сәуірдегі № 63-2 және 2010 жылғы 15 желтоқсандағы № 66-2 Қарарын орындау мақсатында әзірленді);

6) Үкіметтің «Қазақстан Республикасы Президентінің қарауына Тәуелсіз Мемлекеттер Достастығына қатысушы мемлекеттердің ықпалдасқан валюта нарығын ұйымдастыру саласындағы ынтымақтастық туралы келісімге қол қою туралы ұсыныс енгізу туралы» қаулысының жобасы (ТМД Үкіметтерінің басшылары кеңесінің 2012 жылғы 30 мамырдағы шешімін орындау мақсатында әзірленді);

7) Қазақстан Республикасы Премьер-Министрінің (бұдан әрі – Премьер-Министр) «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің қызметін ұйымдастыру, қаржы нарығын және қаржы ұйымдарын реттеу мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» 2012 жылғы 5 шілдедегі Қазақстан Республикасының Заңын іске асыру жөніндегі шаралар туралы» өкімінің жобасын (2012 жылғы 31 шілдеде № 139-ө шығарылды);

8) Премьер-Министрдің «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне валюталық реттеу және валюталық бақылау мәселелері бойынша өзгерістер мен

толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасының 2012 жылғы 6 қаңтардағы Заңын іске асыру жөніндегі шаралар туралы» өкімінің жобасын (2012 жылғы 8 ақпандағы № 28-ө шығарылды);

9) Премьер-Министрдің «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне банк қызметін және қаржы ұйымдарын тәуекелдерді азайту тұрғысынан реттеу мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» өкімінің жобасын (2012 жылғы 29 ақпанда № 45-ө шығарылды);

10) Премьер-Министрдің «Микроқаржы ұйымдары туралы» 2012 жылғы 26 қарашадағы және «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне микроқаржы ұйымдарының қызметі мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасының заңдарын іске асыру шаралары туралы» өкімінің жобасын (2012 жылғы 26 желтоқсанда № 233-р шығарылды);

2012 жылы Ұлттық Банк Қазақстан Республикасының мемлекеттік органдары келісу үшін ұсынған Қазақстан Республикасы Кодекстерінің және Заңдарының 71 жобасын қарап қорытынды берді, оның ішінде мынадай заңнамалардың жобалары қаралған кезде белсенді жұмыс жүргізілді:

«Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне жеке және заңды тұлғалардың өтініштерін қарау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»;

«Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне атқарушылық іс жүргізуді жетілдіру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»;

«Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне әртүрлі заңнамалық актілердің құқық нормалары арасындағы қайшылықтарды, олқылықтарды, коллизияларды және сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтар жасауға ықпал ететін нормаларды жою мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

«Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне жекелеген қаржы-экономикалық қылмыстарды одан әрі қылмыстық сипаттан арылту мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»;

«Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне заңсыз жолмен алынған кірістерді заңдастыруға (жылыстатуға) және терроризмді қаржыландыруға және ақшаны қолма-қол ақшаға айналдыруға қарсы іс-қимыл мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» (2012 жылғы 21 маусымдағы № 19-V Қазақстан Республикасының Заңы);

«Кеден одағының кедендік шекарасы арқылы қолма-қол ақша қаражатын және (немесе) ақша құралдарын өткізу кезінде қылмыстық жолмен алынған кірістерді заңдастыруға (жылыстатуға) және терроризмді қаржыландыруға қарсы іс-қимыл туралы шартты ратификациялау туралы» (2012 жылғы 25 қазандағы № 47-V Қазақстан Республикасының Заңы);

«Еркін сауда аймағы туралы шартты ратификациялау туралы» (2012 жылғы 25 қазандағы № 46-V Қазақстан Республикасының Заңы);

«Оңалту және банкроттық туралы»;

«Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне банкроттық мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»;

«Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне салық салу мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»;

Қазақстан Республикасының Кәсіпкерлік кодексінің жобасы;

«Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне заңсыз жолмен алынған кірістерді заңдастыруға (жылыстатуға) және терроризмді қаржыландыруға қарсы іс-қимыл мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»;

«Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне электронды сауда саласындағы заңнаманы жетілдіру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»;

«Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне салық салу мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»;

«Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне салық салу мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»;

«Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне рұқсат беру құжаттарын қысқарту және мемлекеттік органдардың бақылау мен қадағалау функцияларын оңтайландыру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу».

2012 жылы Әділет министрлігінде Ұлттық Банктің 169 нормативтік құқықтық акті тіркелді (VI бөліміге 1-қосымша

Қаржы нарығын және қаржы ұйымдарын реттеу

2012 жылғы 4 ақпанда «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне банк қызметін және қаржы ұйымдарын тәуекелдерді барынша азайту бөлігінде реттеу мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасының 2011 жылғы 28 желтоқсандағы № 524-IV Заңы қолданысқа енгізілді.

Ұлттық Банктің Басқармасы осы Заңды іске асыру аясында 43 нормативтік-құқықтық акт қабылдады.

«Микроқаржылық ұйымдар туралы» Қазақстан Республикасының 2012 жылғы 26 қарашадағы № 56-V Заңы және «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне микроқаржы ұйымдарының қызметі мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» 2012 жылғы 26 қарашадағы № 57-V Заңдары, 2011 жылғы 28 қаңтардағы «Болашақтың іргесін бірге қалаймыз!» атты Елбасының Қазақстан халқына Жолдауын іске асыру шаралары туралы» Мемлекет Басшысының 2011 жылғы 18 ақпандағы Жарлығымен бекітілген Елбасының Қазақстан халқына «Болашақтың іргесін бірге қалаймыз!» атты Жолдауын іске асыру мақсатында әзірленген болатын.

Заңдар микрокредиттеу нарығын одан әрі дамытуға, әлеуетті қарыз алушылардың құқықтары мен мүдделерін қорғауды қамтамасыз етуге, микрокредиттік ұйымдардың қызметін айқын етуге, олардың инвестициялық тартымдылығын және адал бәсекеге ынталылығын көтеруге бағытталған.

Аталған Заңдарды іске асыру мақсатында Ұлттық Банктің Басқармасы 7 нормативтік-құқықтық акт қабылдады.

Банктік және банктік емес сектор

2012 жылы Қазақстан Республикасының нормативтік-құқықтық актілерін жетілдіру, оның ішінде Қазақстан Республикасының мынадай Заңдарын іске асыру аясында кешенді жұмыстар жүргізілді:

1) «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне банк қызметін және қаржы ұйымдарын тәуекелдерді барынша азайту бөлігінде реттеу мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасының Заңы;

2) «Микроқаржы ұйымдары туралы» Қазақстан Республикасының Заңы;

3) Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне микроқаржы ұйымдарының қызметі мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасының Заңы;

4) «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне салық салу мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасының Заңы.

«Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне банк қызметін және қаржы ұйымдарын тәуекелдерді барынша азайту бөлігінде реттеу мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасының Заңы аясында үлестес тұлғалармен операциялардан түскен қаржы ұйымдарының тәуекелдерін барынша азайту жолымен банктік конгломераттарды шоғырландыра қадағалауды күшейтуге

бағытталған, сондай-ақ банктер қызметінің айқындығын қамтамасыз ету жөніндегі шараларды, меншік құрылымы айқын емес тұлғалармен операцияларды болдырмау және ішкі қаржы топтарындағы тәуекелдерді төмендету жөнінде шаралар қабылданды.

Қаржы ұйымдарының, ірі қатысушылардың және банк холдингтерінің қызметтерінің айқындығына, банк холдингтеріне, банк конгломераттарына және бағалы қағаздар нарығының кәсіби қатысушыларына қойылатын ертерек ден қою жүйесінің индикаторларының айқындығы механизмдері енгізілді.

Қаржы ұйымдарындағы, банк холдингтеріндегі корпоративті басқару жүйесін, оның ішінде Қазақстан Республикасының заңнамасымен көзделген ақпаратты уақтылы және нақты ашу арқылы банк конгломераттары құрамына кіретін банктердің құқықтық механизмдері жетілдірілді, сондай-ақ эмитенттердің міндеттемелерін қайта құрылымдау рәсімдері нақтыланды.

САБҰ қызметінің мәселелерін реттеуші, оның ішінде банктің САБҰ құруға немесе иеленуге рұқсат беру және рұқсат беруді қайтарып алу рәсімдерін нақтылауға бағытталған, оның ішінде активтерді жіктеу және Қазақстан Республикасының Салық кодексіне сәйкес САБҰ алуы тиіс кірістерін шегерімге жатқызу тәртібі бойынша бірқатар нормативтік-құқықтық актілер қабылданды.

Банк конгломераты құрылымына байланысты заңды тұлғалардың қаражаттарын өзара инвестициялау кезіндегі тәуекелдерді төмендету мақсатында банк конгломераты құрылымындағы өзара байланысты тараптар салымдарының 10%-ы мөлшерінде лимиттер белгіленген. Сонымен қатар, банктер, банктердің немесе банк холдингінің еншілес ұйымдары сатып алатын акцияларға (қатысу үлесіне), сондай-ақ заңды тұлғалардың жарғы капиталындағы не акцияларындағы банктің меншікті капиталының 50%-ынан артық емес мөлшердегі банктің қатысу үлесінің жиынтықты құны бойынша талаптар белгіленген.

Сондай-ақ банк конгломератының бас ұйымының және заңды тұлғалардың акционері болып табылатын, жарғы капиталындағы акцияларының (қатысу үлесінің) он және одан артық пайыздары осы ұлттық басқарушы холдингке тиесілігін қоспағандағы, банк конгломератымен ерекше қатынастармен байланысқан тұлғалардың тізбесі анықталған.

Ұлттық Банк кредиттік бюроларға осы кредиттік есепті алушыларға банктік кепілдік және/немесе кепілдеме туралы кредиттік есепті беру тәртібін, кредиттік есепті алу туралы сұратудың мазмұнына қойылатын талаптарды, сондай-ақ кредиттік есепте бар ақпарат тізбесін ұсыну тәртібін реттеген.

Банк холдингінің меншікті облигациялармен және банк холдингінің еншілес ұйымдары шығарған облигациялармен жасалған мәмілелерін, банк холдингі кепілдік берген міндеттемелерді жасау тәртібі анықталған.

Банк холдингінің, сондай-ақ банктің ірі қатысушысының банктің және банк конгломератының меншікті капиталының жеткіліктілігі коэффициенттеріне қолдау көрсету шараларын қолдану талаптары мен тәртібін банк холдингінің міндетті түрде сақтауын көздейтін банк холдингінің ішкі құжаттарының болуын қоса алғандағы, банктің және банк конгломератының меншікті капиталының жеткіліктілік коэффициенттерінің, банктің және банк конгломератының меншікті капиталының жеткіліктілігі коэффициенттерін тұрақты қамтамасыз ету, банктің және банк конгломератының меншікті капиталының жеткіліктілігі коэффициенттерін шұғыл қамтамасыз ету жөніндегі шаралар тізбесі белгіленген.

Банктердің тұрақтылығын қомақты түрде төмендете алатын айқын емес меншікті құрылымдары бар тұлғалармен «күмәнді» мақсатта жасалатын операцияларды болдырмау қажеттілігіне байланысты, нормативтік-құқықтық актілер аясында өз меншіктері туралы ақпараттарын ашпайтын және банкпен ерекше қатынастармен байланысты тұлғаларға банктік қарыздар мен банктік кепілдіктер беруді шектеуді көздейтін шаралар қабылданды.

Сыйақыны белгіленген және белгіленбеген деп бөлуді көздейтін қаржы ұйымдарының басшы қызметкерлерінің еңбекке ақы төлеу жөніндегі ішкі саясаттарына

талаптар қойылды. Сонымен қатар, қаржы ұйымы қызметінің қорытындысына байланысты белгіленбеген сыйақыны төлеуді уақытша тоқтату жағдайлары реттелген.

Алдын-ала ден қою шараларын қолдану және банктің қаржылық жағдайының нашарлауына ықпал ететін факторларды анықтау әдістемесін қолдану қағидалары бекітілді, соның аясында, оның ішінде банктердің жұмыс істемейтін қарыздарды «ПҚК» АҚ-ға және САБҰ-ға берулеріне ықпал етуді, сондай-ақ алдын-ала ден қою шараларын қолдану қағидаларын Банктер туралы Заңға сәйкес қайта құрылымдау барысында тұрған банктерге қатысты қолданбауды көздейді. Сонымен қатар, аталған Қағидалармен капитал жеткіліктілігі көрсеткіштері бойынша стрестік сценарийдің ықпал ету тиімділігіне баға беру қажеттігі, кредиттік портфельдің сапасы және активтердің рентабельділігі бойынша ақпарат көзделеді.

Уәкілетті органның талаптарына сәйкес келмейтін, портфелінде облигациялары бар банктерге мүмкіндік беру мақсатында осындай облигацияларды сату мерзімі 2013 жылдың 1 шілдесіне дейін ұзартылды. Сонымен қатар, банктердің қайталама нарықтағы мемлекеттік және мемлекеттік емес бағалы қағаздармен, сондай-ақ бағалы қағаздардың ұйымдаспаған нарығындағы туынды қаржы құралдарымен мәмілелер жасау жағдайлары мен талаптары анықталды.

Қамтамасыз етуі жоқ кредитті (бланктік кредит) анықтау бойынша шаралар қабылданды.

Уәкілетті органның банктерді ерікті қайта ұйымдастыруға рұқсат беру рәсімдері бойынша талаптар белгіленді. Сонымен қатар, таратылып отырған банктердің тарату комиссияларының есептерді және қосымша ақпаратты ұсыну нысандарын, мерзімін және кезеңділігін растайтын нормативтік-құқықтық акт қабылданды.

Банктердің қаражаттарының бір бөлігін ішкі активтерге орналастыру коэффициентімен есеп айырысу методологиясын жетілдіру мақсатында шетел валютасында шығарылған борыштық бағалы қағаздарды есеп айырысу коэффициентінен алып тастау мүмкіндігі көзделген еді. Сонымен қатар, осы коэффициент нормативтік-құқықтық актіде тиісінше көрсетілген пруденциалдық норматив ретінде танылған.

Қаржы нарықтарын интеграциялау талаптары бойынша банк секторының қаржылық тұрақтылығын және бәсекеге қабілеттілігін қамтамасыз ету мақсатында норма әзірлеу қызметі аясында кредит беру кезіндегі отандық банктердің бәсекелестіктегі басымдығын теңестіруге арналған шаралар іске асырылды. Атап айтқанда, бір қарыз алушымен есеп айырысу кезінде Standard&Poor's агенттігінің «А» кем емес ұзақ мерзімді борыштық рейтингі бар немесе басқа рейтинг агенттіктерінің бірінің осыған ұқсас деңгейдегі рейтингі бар басқа банктердің кепілдіктері қамтамасыз ету тізбесінен алынып тасталды.

Сонымен қатар, банктердің валюталық нарықта жасайтын алыпсатарлық мәмілелерін кеміту үшін, мерзімі ету сипаты бар және 2014 жылдың 1 қаңтарынан бастап қолданысқа енгізілетін ашық валюталық позиция лимиттерімен есеп айырысу кезінде баланстық позицияның 30%-нан артық емес мөлшерде туынды қаржы құралдарына лимит белгілеу арқылы кемітуге бағытталған шаралар қабылданды.

Сондай-ақ, жаңа қаржы құралдарын енгізу мақсатында банктердің «Резидент еместер (к7) алдындағы міндеттемелеріне қойылатын қысқа мерзімді капиталдандыру» есеп айырысу коэффициентінен (ClearstreamBanking S.A. және EuroclearBankSA/NV) халықаралық есеп айырысу жүйелеріне қойылатын талаптар алынып тасталды.

Борыштық бағалы қағаздарды сатуды ынталандыру мақсатында «ПҚК» АҚ-ның осы бағалы қағаздардың кредиттік тәуекелдерін 0%-ды коэффициентімен саралауы көзделіп отыр.

Резервтермен есеп айырысу методологиясын жетілдіру мақсатында 2013 жылғы 1 қаңтардан бастап экономиканың белсенді өсуі кезеңінде негізгі мақсат қосымша резервтерді қалыптастыру және олар төмендеп кеткен кезеңде пайдаланылатын, күтіліп отырған зияндар тәуекелін барынша төмендетуге мүмкіндік беретін динамикалық

резервтерді енгізу жөнінде шаралар қабылданды. Сонымен қатар, аталған қаулымен күтіліп отырған жоғалтуларға қарсы резервтерді қалыптастыру методологиясы бойынша қаржылық есеп берудің Халықаралық стандарттарына көшу мақсатында қаулының банктердің арнайы провизиялар (резервтер) және резерв капиталын қалыптастыру рәсімдерін реттейтін күші жойылды.

«Кредиттік тіркелім» ААШЖ жетілдіру шеңберінде банктердің, «Қазақстан Даму Банкі» АҚ-ның, банктік емес ұйымдардың қарыз алушыға/тең қарыз алушыға қойылатын талаптарды тоқтату сәтіне дейін қарыздар мен шартты міндеттемелер бойынша есептілікті ұсыну тәртібі белгіленді, оның деректері Ұлттық Банктің реттеу мен қадағалау функцияларын орындау, сондай-ақ банктердің және банктік емес ұйымдардың кредиттік қызметіне байланысты тәуекелдеріне мониторинг жүргізу мақсатында пайдаланылатын болады.

Ертерек ден қою шараларын және банктің, ЖЗҚ-ның және (немесе) ЗАИБЖАҰ-ның, сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының қаржылық жағдайының нашарлауына ықпал ететін факторларды айқындау әдістемесін қолдану қағидаларына орындалуы банкке банк капиталының сапа көрсеткіштерін ұлғайтуға, оның қызметіне стресстік жағдайлардың жағымсыз ықпалын төмендетуге мүмкіндік беретін іс-шаралар жоспарын бере отырып, қолданылуы акционерлер не банктің бөлінбеген таза табысы есебінен банктерді капиталды өсіруге ынталандыруға бағытталған қосымша сапалырақ және банктің қаржылық жағдайының нашарлауына ықпал ететін факторды белгілеу көзделетін өзгерістер мен толықтырулар енгізу шаралары қабылданды.

«Жобалық қаржыландыру және секьюритизендіру туралы» Қазақстан Республикасының Заңын іске асыру мақсатында бөлінген активтер құрамына кіретін ақшаны инвестициялауды және жобалық қаржыландыру және секьюритизендіру кезінде бөлінген активтер есебінен сатып алуға рұқсат етілген қаржы құралдарының тізбесін жүзеге асыруға қойылатын талаптар белгіленді.

Микроқаржы ұйымдарының қызметін реттейтін Қазақстан Республикасының Заңдарын іске асыру шеңберінде активтерді жіктеу және оларға қарсы провизиялар (резервтер) құру рәсімі және пруденциалдық нормативтерді есептеу методологиясы белгіленетін нормативтік құқықтық актілер қабылданды.

Сақтандыру секторы

Қаржы нарығының осы сегментінде реттеу ортасын жетілдіру мынадай бағыттар бойынша жүзеге асырылды:

сақтандырудың міндетті түрлеріндегі тәуекелдерді төмендету, атап айтқанда қызметкерді еңбек (қызметтік) міндеттерін атқарған кезде жазатайым жағдайлардан міндетті сақтандыру бойынша кәсіптік аурулармен проблеманы шешу ұсынылды;

өздігінен ұстап қалуға ынталандыру және сақтандыру агенттеріне қойылатын талаптарды белгілеу жолымен қайта сақтандыру мәмілелері мен сақтандыру делдалдарын бақылауды күшейту.

2012 жылы қабылданған шаралар сақтандыру ұйымдарының қызметін реттеуді жетілдіруге және сақтандыру нарығының инфрақұрылымын одан әрі дамытуға бағытталды. Мәселен, 2012 жылғы ақпанда Ұлттық Банк Басқармасы сыртқы қайта сақтандыру лимиттерін қайта қарау, сақтандыру сыйлықақыларын ұстап қалу лимиттерін, сақтандырудың және қайта сақтандырудың ірі шарттары, сондай-ақ әуе және су көлігінің тәуекелдері бойынша өздігінен ұстап қалудың ең аз мөлшерін белгілеу бөлігінде Сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының пруденциалдық нормативтер есебінің нормативтік мәні мен әдістемесі, сақтандыру тобының төлем қабілеттілігі маржасының жеткіліктілігі нормативі, пруденциалдық нормативтердің орындалғандығы жөніндегі есепті беру нысандары мен мерзімі туралы нұсқаулыққа түзетулер енгізілген, қазақстандық қайта сақтандырушыларға рейтингілік талаптар белгіленген қаулы қабылдады. Сонымен қатар, тәуекелдерді «А-»-тен

төмен рейтингісі бар резидент емес-қайта сақтандырушыларға беру кезінде ішкі қайта сақтандыру нарығында сақтандыру тәуекелдерін орналастыру рәсімі көзделеді.

Бұдан өзге, сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымдарының төлем қабілеттілігі мен кепілдік беру қорының ең аз маржасын есептеуге қойылатын талаптарға өзгерістер енгізілді, оларға сәйкес Solvency II бойынша берілген өлшемдерді ескере отырып, қайта сақтандыру тәуекелдерін бағалау, атап айтқанда қайта сақтандырушы-контрагенттердің кредиттік рейтингіне (қаржылық тұрақтылық рейтингіне) немесе төлем қабілеттілігі маржасының нормативіне қарай төлем қабілеттілігі мен кепілдік беру қорының ең аз маржасын ұлғайту енгізілді.

Сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымдарының сақтандыру сыныптары (түрлері) бойынша сақтандыру тарифтерін бағалау әдістері мен есептеу қағидаттарына қойылатын талаптар туралы нұсқаулық бекітілді.

Сақтандыру тобының құрылымындағы байланысқан заңды тұлғалар тобының қаражатын өзара инвестициялауға байланысты тәуекелдерді төмендету мақсатында сақтандыру тобының құрылымындағы байланысқан тараптарға салымдарға 10% мөлшерде лимиттер белгіленді. Бұл лимит банк секторына арналған лимитпен ұқсастық бойынша белгіленді.

Сатып алынатын акцияларға (жарғылық капиталға қатысу үлестеріне) қойылатын талаптар, сондай-ақ халықаралық қаржы ұйымдары облигацияларының және қаржы құралдарының тізбесі белгіленді.

Қазақстан Республикасы заңнамасының нормаларын іске асыру, сондай-ақ ерікті түрде және мәжбүрлеп таратылатын сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымдарының тарату комиссияларының қызметін бақылау шеңберінде сақтандыру холдингтеріне уәкілетті органның оларды ерікті түрде қайта ұйымдастыруды жүргізуге рұқсатын алу рәсімі бойынша талаптар, таратылатын банктердің тарату комиссияларының есептер мен қосымша ақпаратты ұсыну нысандары, мерзімдері және кезеңділігі белгіленді.

Зейнетақы қызметтерін көрсету секторы

Жинақтаушы зейнетақы жүйесінің қаржылық тұрақтылығын қамтамасыз етуге, дағдарыс құбылыстарын болдырмауға және салымшылар құқықтарының сақталуын қамтамасыз етуге мүмкіндік беретін ЖЗҚ пен ЗАИБЖАҰ қызметін реттеуді жетілдіру мақсатында 2012 жылы қажетті іс-шаралар жүзеге асырылды.

2012 жылғы ақпан айында «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне банк қызметін және қаржы ұйымдарын тәуекелдерді азайту тұрғысынан реттеу мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Заңды іске асыру мақсатында әзірленіп, қабылданған нормативтік құқықтық актілер шеңберінде жинақтаушы зейнетақы қорын ерікті түрде қайта ұйымдастыруды жүргізуге рұқсатты не ерікті түрде қайта ұйымдастыруға рұқсат беруден бас тартуды алуға қойылатын талаптар, сондай-ақ қосылатын жинақтаушы зейнетақы қорының зейнетақы активтерін беру тәртібі белгіленді.

ЖЗҚ пен ЗАИБЖАҰ-ның тәуекелдерді басқару жүйесін құру және ішкі бақылауды ұйымдастыру тәртібіне, инвестициялық портфельдің әрбір түрі бөлігінде инвестициялық басқаруға берілген зейнетақы активтері есебінен сатып алынған қаржы құралдарының тәуекелдері бойынша тұрақты түрде стресс-тестілеу жүргізуге (кем дегенде 2 айда бір рет) қойылатын талаптар белгіленді. Нормативтік құқықтық акті шеңберінде тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау бөлігінде ЖЗҚ пен ЗАИБЖАҰ директорлар кеңесінің, басқармасының, бөлімшелерінің өкілеттіктері және қызметтік міндеттері айқындалды, сондай-ақ тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау бойынша ЖЗҚ пен ЗАИБЖАҰ-ның ішкі саясатына және рәсімдеріне қойылатын талаптар, тәуекелдердің жол рұқсат етілген мөлшеріне лимиттер белгіленді.

Сонымен қатар, ЖЗҚ-ның офисінде немесе офисінен тыс жерде ЖЗҚ-ның міндетті, ерікті зейнетақы және ерікті кәсіптік зейнетақы жарналары есебінен зейнетақымен қамсыздандыру туралы шарттар жасасу тәртібін айқындау шаралары қабылданды.

ЖЗҚ және (немесе) ЗАИБЖАҰ ірі қатысушыларының жауапкершілігін арттыру мақсатында 2012 жылғы сәуір айында ЖЗҚ және (немесе) ЗАИБЖАҰ меншікті капиталы жеткіліктілігінің коэффициенттерін қолдау бойынша ЖЗҚ және (немесе) ЗАИБЖАҰ ірі қатысушыларына қойылатын талаптар күшейтілді. Мәселен, ЖЗҚ-ның және (немесе) ЗАИБЖАҰ-ның қаржылық жағдайы нашарлаған жағдайда ірі қатысушы уәкілетті органның талап етуі бойынша ЖЗҚ-ның және (немесе) ЗАИБЖАҰ-ның қаржылық жағдайын жақсарту бойынша, оның ішінде меншікті капиталды қаржылық тұрақтылығын қамтамасыз ету үшін жеткілікті мөлшерде ұлғайту бойынша шаралар қабылдауға міндетті.

Зейнетақы активтерінің төмен кірістілігі, инвестициялау үшін құралдардың болмауы міндеттерін шешу үшін сатып алуға рұқсат етілген құралдар тізбесін кеңейту, жинақталған зейнетақы қаражатын кіріс келтіретін қаржы құралдарына, оның ішінде шетел нарықтарында және банктердің қаржы құралдарына инвестициялау мүмкіндігін қамтамасыз ету үшін капиталға түсетін салмақты төмендету жолымен ЖЗҚ-ның инвестициялық қызметіне реттеуші салмақты жеңілдетудің екі кезеңі жүргізілді.

2012 жылғы шілде айында нормативтік құқықтық акті шеңберінде мыналар арқылы ЖЗҚ-ның инвестициялық кірістілігін арттыруға бағытталған шаралар қабылданды:

ЖЗҚ-ның инвестициялық портфельдеріндегі қаржы құралдарының нарықтық және операциялық тәуекелдерін есептеу кезінде пайдаланылатын сәйкестендіру коэффициентін 25-тен 10-ға дейін төмендету;

«BBB»-дан төмен емес рейтингілік бағасы бар шетел эмитенттерінің бағалы қағаздарына инвестициялау лимитін зейнетақы активтері көлемінің 50%-ы (бұрын болған 40% орнына) мөлшерде ұлғайту;

алтынға инвестициялау лимитін зейнетақы активтері көлемінің 20%-ы (бұрын болған 10% орнына) мөлшерде ұлғайту;

ЖЗҚ-ның номиналды кіріс коэффициенті теріс ауытқыған кезде қаржылық тұрақтылық бойынша резервтерді бөлек есептеу, ЖЗҚ-ның «таза» зейнетақы активтерінің ағымдағы құны мен консервативті және қалыпты инвестициялық портфельдер үшін зейнетақы активтерінің шартты бірлігінің орташа құнын бөлек есептеу бойынша талаптар белгілеу;

мыналар бөлігінде зейнетақы активтері есебінен сатып алуға рұқсат етілген қаржы құралдарының тізбесін кеңейту:

1) «BBB»-тен төмен емес рейтингісі бар бас ұйымның кепілдігіне SPV шығарған облигацияларды осы тізбеге енгізу;

2) «Standard & Poor's» агенттігінің ұлттық шәкілі бойынша рейтингілік бағалардан өзге «Moody's Investors Service» және Fitch агенттіктерінің ұлттық шәкілі бойынша рейтингілік бағаларды пайдалану.

2012 жылғы желтоқсан айында зейнетақы активтері есебінен банктерді ұзақ мерзімді қорландыруға ынталандыруға бағытталған мынадай шаралар қабылданды:

«BBB»-тен төмен емес рейтингілік бағасы бар қаржы құралдарының кредиттік және нарықтық (қор) тәуекелдері бойынша мөлшерлеуді 50%-ға төмендету жолымен ЖЗҚ-ның капиталына түсетін салмақ төмендетілді;

ЖЗҚ-ның зейнетақы және меншікті активтерін банктің бір шығарылымының борыштық бағалы қағаздарына инвестициялау лимиті алып тасталды;

зейнетақы активтерін «B+»-тен «B»-ға дейінгі ұзақ мерзімді кредиттік рейтингісі бар банктердің салымдарына орналастыру мерзімі ұзартылды (2014 жылғы 1 қаңтарға дейін);

салымдар және банктер шығарған борыштық бағалы қағаздар бойынша кредиттік тәуекел бойынша мөлшерлеу төмендетілді;

банк бас ұйымы болып табылатын арнайы кәсіпорын шығарған борыштық бағалы қағаздарға инвестициялау лимиті ұлғайтылды (оның меншікті капиталының 35%-ына дейін);

зейнетақы активтері қаражатын банктік депозит сертификаттарына инвестициялау мүмкіндігі берілді.

Ұлттық Банк ЖЗҚ-ға «Халықтық IPO» бағдарламасы шеңберінде мемлекеттік және мемлекеттік емес бағалы қағаздарды сатып алу бойынша ашық сауда-саттық әдісімен мәмілелер жасау мүмкіндігін беру бөлігінде заңнамаға өзгерістер енгізді. Көрсетілген талап ұйымдастырылған нарыққа қол жеткізу бойынша тең жағдайлар жасауға бағытталған және сауда-саттыққа қатысушылардың әлеуетті шексіз санының арасында бәсекенің болуын көздейді, бұл өз кезегінде нарықта қаржы құралдарының әділ құнының қалыптасуына мүмкіндік береді.

Бағалы қағаздар нарығы

Қор нарығының инфрақұрылымын жетілдіру шеңберінде қаржы құралдарымен мәмілелер бойынша өзара талаптар мен міндеттемелерді есепке алуды жүзеге асыратын клиринг ұйымдарының жұмыс істеуі үшін заңнамалық тұрғыда жағдайлар жасалды. Атап айтқанда, бағалы қағаздардың ұйымдастырылған нарығында есеп айырысу жүйесін жетілдіру мақсатында 2012 жылғы ақпан айында Қаржы құралдарымен мәмілелер бойынша клиринг қызметін жүзеге асыру қағидалары, сондай-ақ Клиринг ұйымдарындағы тәуекелдерді басқару жүйесіне, клиринг ұйымдарындағы мониторинг, бақылау және тәуекелдерді басқару шарттары мен тәртібіне қойылатын талаптар бекітілді.

Бағалы қағаздар нарығының инфрақұрылымын жетілдіру бөлігінде «Бағалы қағаздардың бірыңғай тіркеушісі» акционерлік қоғамының құрылғанын атап өту қажет, ол 2013 жылғы 1 қаңтардан бастап бағалы қағаздар ұстаушылар тізілімдері жүйесін жүргізу қызметін жүзеге асыратын Қазақстан Республикасының аумағындағы жалғыз ұйым болып табылады. Осыған байланысты 2012 жылғы ақпан айында Бағалы қағаздар ұстаушыларының тізілімдері жүйесін жүргізу жөніндегі қызметті жүзеге асыру лицензияларына ие ұйымдардың бірыңғай тіркеушіге эмитенттердің бағалы қағаздарын ұстаушылар тізілімдері жүйелерін құрайтын мәліметтер мен құжаттарды беру қағидалары бекітілді.

Айла-шарғы мәмілелерін бақылау мен болдырмау және инсайдерлік ақпаратты пайдалану мен таратуды бақылауды күшейту жөніндегі іс-шаралар шеңберінде банктер, ЖЗҚ және өмірді сақтандыру компаниялары сияқты институционалды инвесторлар болып табылмайтын брокерлік және дилерлік ұйымдардың МБҚ бастапқы нарығына тікелей қол жеткізуіне шектеулер енгізу көзделетін шаралар қабылданды, сондай-ақ заңнамалық деңгейде Бағалы қағаздар нарығында инсайдерлік ақпаратты ашу қағидалары көзделеді.

Бағалы қағаздар нарығында брокерлік және (немесе) дилерлік қызметті және (немесе) инвестициялық портфельді басқару қызметін жүзеге асыратын ұйымдардың қаржылық тұрақтылығын қамтамасыз ету, олардың қаржылық жағдайының нашарлауын және көрсетілген қызмет түрлерімен байланысты тәуекелдердің өсуін болдырмау мақсатында 2012 жылғы ақпан айында Ертерек ден қою шараларын және бағалы қағаздар нарығында брокерлік және (немесе) дилерлік қызметті және (немесе) инвестициялық портфельді басқару жөніндегі қызметті жүзеге асыратын ұйымдардың қаржылық жағдайының нашарлауына ықпал ететін факторларды айқындау әдістемесін қолдану қағидалары бекітілді.

Сонымен қатар, 2012 жылы бағалы қағаздар нарығының кәсіби қатысушыларының тәуекелдерді басқару жүйелеріне және бағдарламалық-техникалық құралдарына қойылатын талаптар қайта қаралды.

Инвесторлардың құқықтарын қорғау және қаржы құралдарының тәуекел дәрежесіне қарай олармен операциялар жасауға жіберілетін тұлғаларды шектеу мақсатында бағалы қағаздар нарығы туралы заңнамаға «білікті инвесторлар» деген ұғым енгізілді, сондай-ақ Ұлттық Банк Басқармасымен Бағалы қағаздар нарығында брокерлік және (немесе) дилерлік қызметті және (немесе) инвестициялық портфельді басқару жөніндегі қызметті жүзеге асыратын ұйымдардың дара және институционалды инвесторларды білікті инвесторлар деп тану қағидалары және Білікті инвесторлардың қаражаты есебінен ғана сатып алуға рұқсат етілген қаржы құралдарының тізбесі бекітілді.

Сонымен қатар, инвесторлар мен қаржылық қызметтерді тұтынушылардың құқықтарын қорғауға бағытталған шараларды іске асыру шеңберінде бағалы қағаздар

шығарылымын мемлекеттік тіркеу, сондай-ақ эмиссиялық бағалы қағаздарды орналастыру, айналысқа шығару және оларды жою тәртібін реттейтін нормативтік құқықтық актілерге тиісті өзгерістер енгізілді.

Кредиттік тәуекелдер деңгейін төмендету және бағалы қағаздар нарығында инвесторларды қорғауды қамтамасыз ету мақсатында 2012 жылы бағалы қағаздар нарығындағы қызметті жүзеге асыруға өтініш берушілердің (лицензиаттардың) капиталына қойылатын талаптар қайта қаралды.

Сонымен бірге, 2012 жылғы тамыз айында Қазақстан Республикасының бағалы қағаздар нарығында брокерлік және дилерлік қызметті жүзеге асыру қағидаларына қаржылық тұрақтылыққа, тәуекелдерді басқару жүйесіне және қағаздар нарығындағы кәсіби қызметті жүзеге асыру үшін пайдаланылатын бағдарламалық-техникалық кешенге қойылатын қосымша талаптарға сәйкес келетін отандық брокерлерге қосымша мүмкіндіктер беру көзделетін өзгерістер енгізілді.

Эмитенттер қызметінің айқындылығын арттыру мақсатында Қаржылық есептілік депозитарийінің, қор биржасының интернет-ресурсында корпоративтік оқиғалар туралы ақпаратты, қаржылық есептілікті және аудиторлық есептерді орналастыру қағидалары әзірленіп, Ұлттық Банк Басқармасымен бекітілді.

Сонымен бірге, Облигациялар ұстаушылар өкілінің өз функциялары мен міндеттерін орындау, оның өкілеттіктерін мерзімінен бұрын тоқтату тәртібі мен жағдайлары туралы, сондай-ақ эмитент пен облигациялар ұстаушылардың өкілі арасында жасалатын облигациялар ұстаушылардың мүдделерін білдіру туралы шарттың мазмұнына қойылатын талаптар туралы қағидалар бекітілді.

«Халықтық IPO» бағдарламасын табысты іске асыру, сондай-ақ «Халықтық IPO» бағдарламасына қатысатын компаниялар үшін қолайлы жағдайлар жасау мақсатында Ұлттық Банк тиісті нормативтік-құқықтық база дайындады.

Атап айтқанда, 2012 жылғы қазан айында Ұлттық Банк Басқармасы трансфер-агент қызметінің тәртібін реттейтін және өңірлік инвесторға трансфер-агент қызметтерін пайдалана отырып, оның ішінде «Халықтық IPO» бағдарламасы шеңберінде бағалы қағаздар нарығының кәсіби қатысушыларымен шарт жасасу мүмкіндігін беру көзделетін қаулы қабылдады.

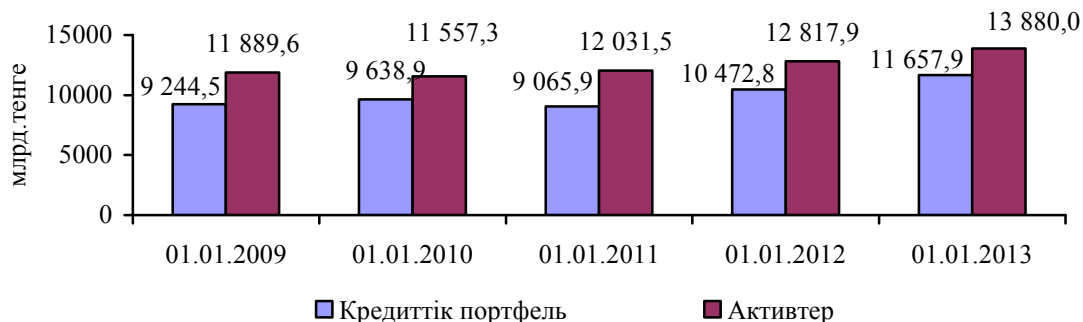
VII. ҚАРЖЫ НАРЫҒЫНЫҢ СУБЪЕКТІЛЕРІ: ЖАЙ-КҮЙІ ЖӘНЕ ҚАДАҒАЛАУ

7.1. Банктік және банктік емес сектор

2013 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша 38 банк және 11 банктік емес ұйым, оның ішінде 3 ипотекалық ұйым жұмыс істеді.

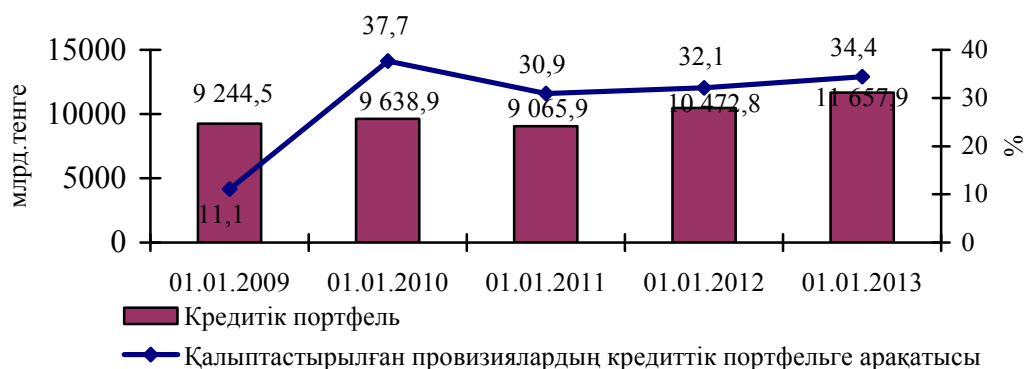
2012 жылы банк секторының активтері 1 062,1 млрд. теңгеге немесе 8,3%-ға өсті және 2013 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша 13 880,0 млрд. теңгені құрады (7.1.1 сурет).

7.1.1-сурет

Банктер активтерінің және кредиттік портфелінің динамикасы

2013 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша банк секторының кредиттік портфелі 2012 жылдың басынан бастап 11,3%-ға немесе 1 185,1 млрд. теңгеге өсіп 11 657,9 млрд. теңгені құрады (7.1.2-сурет).

7.1.2-сурет

Банктердің кредиттік портфелі

2013 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша банк секторының кредиттік портфелі бойынша уәкілетті органның талаптарына сәйкес қалыптастырылған провизиялар 4 008,1 млрд. теңге немесе жиынтық кредиттік портфелінің 34,4% құрады.

Кредиттік портфельдегі күмәнді қарыздардың үлесі 52,3%-дан 43,5%-ға дейін төмендеді, үмітсіз қарыздардың үлесі 6,2 пайыздық тармаққа өсіп және 2012 жылдың соңында 28,2% құрады. Стандартты қарыздардың үлесі 25,7%-дан 28,3%-ға дейін өсті.

2012 жыл ішінде жұмыс істемейтін қарыздар¹⁵ 2013 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша 4 277,9 млрд. теңге (банктердің жиынтық кредиттік портфелінің 36,7%) құрап 435,2 млрд. теңге немесе 11,3%-ға өсті. Негізгі борыш және (немесе) есептелген сыйақы бойынша 90 күннен астам мерзімі өткен берешегі бар қарыздар 2013 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша 3 473,2 млрд. теңге құрады, ал олардың жиынтық кредиттік портфельдегі үлесі 29,8% құрады.

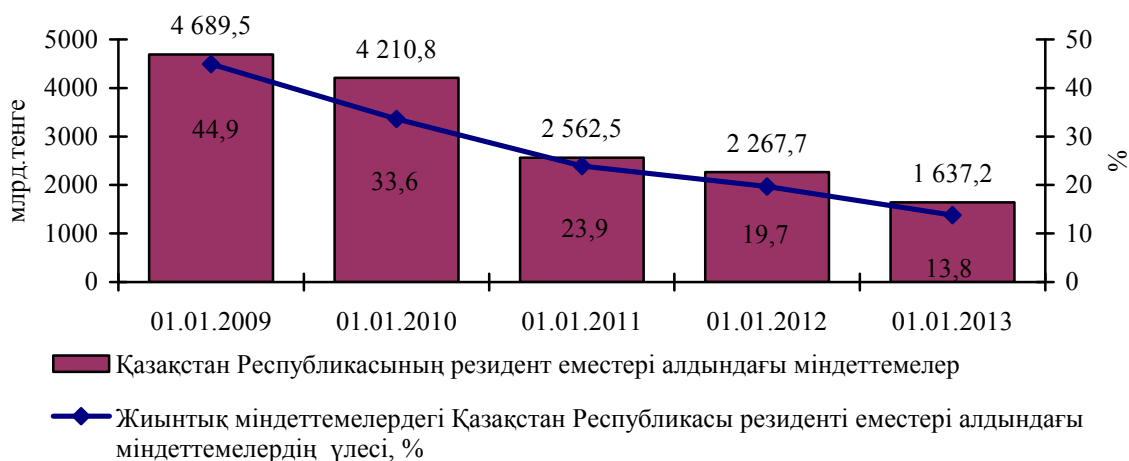
Банктердің міндеттемелері 2012 жылы 360,0 млрд. теңгеге немесе 3,1%-ға өсіп және 2013 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша 11 874,6 млрд. теңгені құрады.

¹⁵ Күмәнді 5-санаттағы, үмітсіз және 1-ден 4-ке дейінгі күмәнді санаттардың біртекті қарыздары бойынша провизиялардың сомасы ретінде есептелген жұмыс істемейтін қарыздар

Сыртқы міндеттемелер 2012 жылы 630,5 млрд. теңгеге немесе 27,8%-ға қысқарды және 2013 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша 1 637,2 млрд. теңгені құрады, олардың жиынтық міндеттемелердегі үлесі бір жылда 19,7%-дан 13,8%-ға дейін азайды (7.1.3-сурет).

7.1.3-сурет

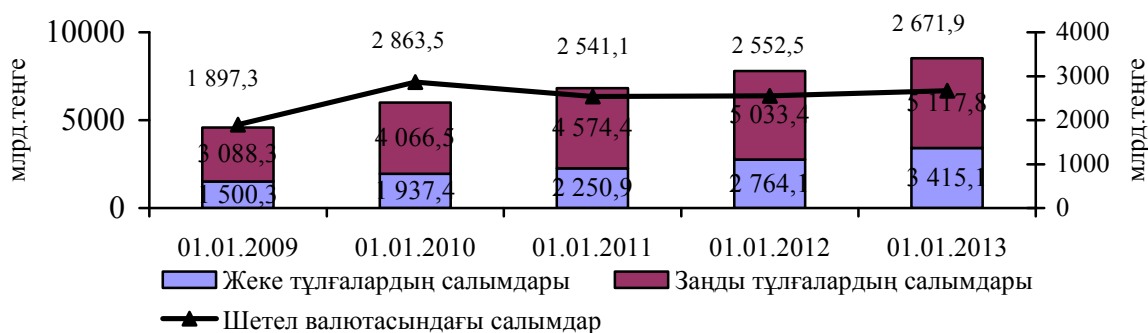
Қазақстан Республикасының резидент еместері алдындағы банктердің міндеттемелері

2012 жылы банктер клиенттерінің салымдары 735,4 млрд. теңгеге немесе 9,4%-ға өсті және 8 532,9 млрд. теңгені құрады. Клиенттер салымдарының негізгі үлесін заңды тұлғалардың салымдары құрады (клиенттер салымдарының жалпы сомасының 60,0%). Заңды тұлғалардың салымдары 1,7%-ға, жеке тұлғалардың салымдары – 23,6%-ға өсті (7.1.4-сурет).

7.1.4-сурет

Депозит базасы бойынша мәліметтер*

* арнайы мақсаттағы ұйымдардың салымдарын есептемегенде

Ипотекалық ұйымдар

2013 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша ипотекалық ұйымдар активтерінің жиынтық мөлшері 110,1 млрд. теңгені құрады, бұл 2012 жылғы 1 қаңтардағы көрсеткіштен 11,7 млрд. теңгеге немесе 11,9%-ға артық.

2013 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша ипотекалық ұйымдардың жиынтық кредиттік портфелі мұның алдындағы жылдың басындағы көрсеткіштен 4,8 млрд. теңгеге немесе 8,0%-ға төмендеп 55,4 млрд. теңгені құрады (7.1.5-сурет).

Ипотекалық ұйымдардың кредиттік портфелінің сапасы құрылымында стандартты кредиттер үлесінің ұлғаюы байқалады. Стандартты кредиттер үлесі 2012 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша 85,9%-ға қарсы 2013 жылғы осы күніне 88,1% құрады, күмәнді және үмітсіз кредиттердің үлесі 6,8%-дан 4,0%-ға төмендеді, үмітсіз қарыздардың үлесі 7,3%-дан 7,9%-ға дейін өсті.

Өзге банктік емес ұйымдар

2013 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша өзге банктік емес ұйымдардың жиынтық активтері 2012 жылғы 1 қаңтардағы деректермен салыстырғанда 6,5%-ға өсіп 559,5 млрд. теңгені құрады.

2012 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша жиынтық кредиттік портфелінің құрылымында стандартты кредиттердің үлесі 57,5%, күмәнді – 30,0% және үмітсіз – 12,5% құрады, 2013 жылғы 1 қаңтардағы жылғы жағдай бойынша стандартты кредиттердің үлесі 63,9%, күмәнді – 19,5%, үмітсіз – 16,6% құрады.

2013 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша өзге банктік емес ұйымдардың жиынтық меншікті капиталы есепті кезеңде 12,3 млрд. теңгеге немесе 5,2%-ға өсіп 248,1млрд. теңгені құрады.

Лицензиялау

2012 жылы Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің Қаржы нарығын және қаржы ұйымдарын бақылау мен қадағалау комитеті (бұдан әрі - Қаржылық қадағалау комитеті) атауының өзгеруіне байланысты 1 банктің лицензиясы қайта ресімделді.

Заңды тұлғалардың банктік шоттарын ашу және жүргізу бөлігіндегі банк операцияларын жүргізуге 1 банктік емес ұйымға лицензия берілді.

«Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне банк қызметін және қаржы ұйымдарын тәуекелдерді азайту тұрғысынан реттеу мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасының Заңымен лицензиатты лицензиялауға жататын субъектілер қатарынан алып тастауға байланысты, Қазақстан Республикасының банк заңнамасында көзделген ұлттық валютамен банк операцияларын жүргізуге 1 банктік емес ұйымның лицензиясының қолданысы тоқтатылды.

Қашықтықтан қадағалау.

Банктер мен банктік емес ұйымдарды қашықтықтан қадағалау олар үшін Қазақстан Республикасының заңнамасымен белгіленген талаптардың сақталуын бақылауға, реттеуіш оның ішінде пруденциалдық нормативтерді орындау бойынша есептілікті талдауға, онымен ерекше қатынастармен байланыстағы тұлғалармен қадағаланатын субъектінің мәмілелері туралы ақпаратты талдауға, банктің қызметін CAEL жүйесінің компоненттері бойынша көрсеткіштер жүйесін және қабылдайтын тәуекел түрлерін пайдалануына негізделеді.

Қаржылық қадағалау комитеті қашықтықтан қадағалау шеңберінде банктердің реттеуіш есептілігін қарау қорытындылары бойынша 152 статус-репорт және 304 статус-шолу жасады, сондай-ақ банктік емес ұйымдар бойынша 32 статус-репорт пен 24 статус-шолу, оның ішінде ипотекалық ұйымдар бойынша 12 статус-репорт пен 24 статус-шолу, жасады.

Банк конгломераттарын қашықтан қадағалауды жүзеге асыру банк конгломераттарына арналған пруденциалдық нормативтерді орындау жөніндегі реттеуіш есептілікті, банк конгломератының қатысушылары-қаржы ұйымдарының олармен айрықша қатынастар арқылы байланысты тұлғалармен мәмілелер туралы ақпаратты, сондай-ақ олар жүргізетін операцияларға байланысты тәуекелдерді анықтау және осы тәуекелдердің банк конгломератының қаржылық тұрақтылығына әсерін бағалау мақсатында ірі қатысушылар мен банк холдингтерінің есептілігін талдауға негізделген.

Қаржылық қадағалау комитеті Банк конгломератының құрамына кіретін банктердің реттеуіш есептілігін қарау қорытындылары бойынша 2012 жылға банк конгломераттары бойынша 50 статус-репорт, банктер бойынша 52 статус-репорт және банк конгломератының құрамына кіретін банктер бойынша 104 статус-шолу жасады.

Инспекциялау

2012 жылы Қаржылық қадағалау комитеті банктер мен банктік емес ұйымдарға 35 тексеру, оның ішінде 12 жоспарлы тексеру және 23 жоспардан тыс тексеру жүргізді.

Жоспарлы тексерулер барысында қамтылған негізгі мәселелер активтер мен шартты міндеттемелердің сапасын бағалау, капиталдың жеткіліктілігін және оның құрылымын бағалау, міндеттемелердің құрылымы, ағымдағы өтімділікті бағалау, менеджментті бағалау, нарық тәуекеліне ұшырағыштықты және тәуекелдерді басқару сапасын тексеру, проблемалық қарыздармен жұмысты бағалау, Қазақстан Республикасының заңсыз жолмен алынған кірістерді заңдастыруға (жылыстатуға) және терроризмді қаржыландыруға қарсы іс-қимыл жөніндегі заңнамасының сақталуына бақылау жасау, бухгалтерлік есеп саясатының орындалуын тексеру және оның толық болуы, уәкілетті органға берілетін қаржылық және өзге де есептіліктің дәйекті болуын тексеру болып табылды.

Қадағалауға ден қою

Қаржылық қадағалау комитеті Қазақстан Республикасы заңнамасының талаптарын мыналарға қатысты бұзу фактілері бойынша қашықтан қадағалау қорытындысы бойынша:

- банктерге - 82 шектеулі ықпал ету шарасын қолданды (оның ішінде 33 жағдайда міндеттеме-хаттар талап етілді, 39 жағдайда жазбаша ескертулер жасалды, 9 жағдайда жазбаша ұйғарымдар шығарылды, 1 жағдайда жазбаша келісім жасалды);

- банктік емес ұйымдарға - 9 шектеулі ықпал ету шарасын қолданды (оның ішінде 2 жағдайда міндеттеме-хаттар талап етілді, 6 жағдайда жазбаша ұйғарымдар және 1 жағдайда жазбаша ескерту жасалды);

- кредиттік бюроларға - 2 жағдайда жазбаша ұйғарымдар шығарылды.

Банк конгломератының құрамына кіретін банктерге – 32 шектеулі ықпал ету шарасын қолданды (оның ішінде, 2 жағдайда жазбаша ұйғарымдар, 21 жағдайда жазбаша ескертулер жасалды, 8 жағдайда міндеттеме-хаттар талап етілді және 1 жағдайда жазбаша ескерту жасалды).

Бұған қоса, 2012 жылы:

- 7 банкке, 1 ипотекалық ұйымға және 1 кредиттік бюроға қатысты жалпы сомасы 2,4 млн. теңгеге айыппұл салу және өндіріп алу түрінде санкциялар;

- 7 банкке, қатысты лицензияның қолданылуын тоқтата тұру, 1 банктік емес ұйымға банк операцияларын жүргізуге лицензиясынан айыру түрінде санкциялар;

- банк конгломератының құрамына кіретін 3 банкке жалпы сомасы 1,9 млн. теңгеге айыппұл өндіріп алу түрінде санкциялар қолданылды;

- Банктерге және банктік емес ұйымдарға қатысты инспекциялық тексерулер қорытындысы бойынша 13 шектеулі ықпал ету шарасы (7 жазбаша міндеттеме, 4 жазбаша

ұйғарым, 1 жазбаша келісім және 1 жазбаша ескерту талап етілді) және 34 әкімшілік тәртіптік жазалау шаралары қолданылды. Банктерді және банктік емес ұйымдарды әкімшілік тәртіптік жазалау шараларының жалпы мөлшері 8,2 млн. теңгені құрады, оның ішінде 1,1 млн теңге Қазақстан Республикасының Заңсыз жолмен алынған кірістерді заңдастыруға (жылыстатуға) және терроризмді қаржыландыруға қарсы іс-қимыл туралы заңнамасын бұзғаны үшін болды.

7.2. Сақтандыру секторы

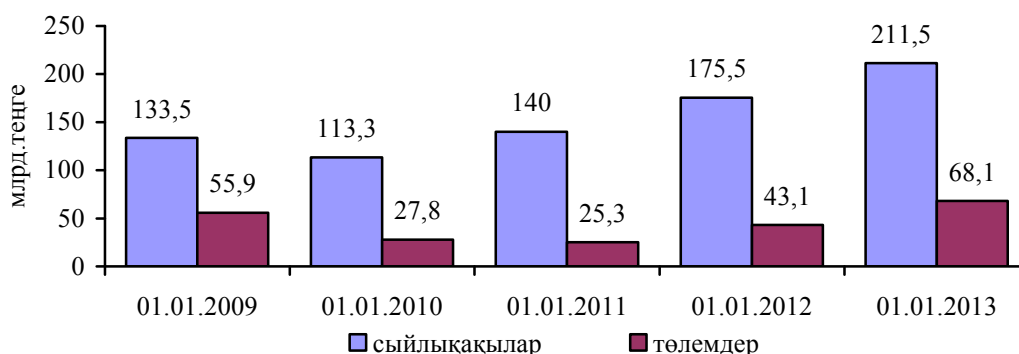
2013 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша сақтандыру секторында 35 сақтандыру ұйымы, 13 сақтандыру брокері және 82 актуарий жұмыс істейді.

Сақтандыру ұйымдары активтерінің жиынтық көлемі 2013 жылғы 1 қаңтарда 442 647,7 млн. теңге болды, бұл 2012 жылғы 1 қаңтардағы ұқсас көрсеткіштен 14,2% -ға көп.

Сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымдары тікелей сақтандыру шарттары бойынша 2012 жылы қабылдап алған сақтандыру сыйлықақыларының жиынтық көлемі 211 513,1¹⁶ млн. теңге болды, бұл өткен жылдың осыған ұқсас кезеңінде жиналған көлемнен 20,5%-ға көп (7.2.1-сурет)

7.2.1-сурет

Сақтандыру сыйлықақыларының, сақтандыру төлемдерінің динамикасы

2012 жылы жүргізілген сақтандыру төлемдерінің жалпы көлемі өткен жылдың осыған ұқсас кезеңімен салыстырғанда 57,7%-ға ұлғайып, 68 050,9 млн. теңгені құрады.

Сақтандыру түрлері бойынша сақтандыру төлемдерінің құрылымы: ерікті жеке сақтандыру - 58,8%, міндетті сақтандыру – 23,8%, ерікті мүліктік сақтандыру – 17,4%.

Қайта сақтандыруға берілген сақтандыру сыйлықақыларының көлемі 65 161,7 млн. теңгені немесе сақтандыру сыйлықақыларының жиынтық көлемінің 30,8% құрады. Бұл ретте, Қазақстан Республикасының резидент еместеріне қайта сақтандыруға сақтандыру сыйлықақыларының жиынтық көлемінің 22,8%-ы берілді.

2013 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша сақтандыру ұйымдары міндеттемелерінің сомасы 202 920,5 млн. теңгені құрады, бұл өткен жылдың осыған ұқсас күніне қарағанда 29,7%-ға көп болды.

Лицензиялау

Қаржылық қадағалау комитеті 11 сақтандыру ұйымына сақтандырудың қосымша сыныптарын қоса отырып, оның ішінде 1 сақтандыру ұйымы – қайта сақтандыру бойынша қызметті қоса отырып, сақтандыру (қайта сақтандыру) қызметін жүзеге асыруға лицензиялар берді.

¹⁶ қайта сақтандыру шарттары бойынша қабылданған сақтандыру сыйлықақыларын шегергенде көрсетілген сомасы.

Жаңадан құрылған сақтандыру брокеріне сақтандыру брокері қызметін жүзеге асыру құқығына және 2 жеке тұлғаға сақтандыру нарығында актуарлық қызметті жүзеге асыруға лицензиялар берілді.

6 жеке тұлғаға және 13 заңды тұлғаға көлік құралын пайдалану нәтижесінде жабірленушінің мүлкіне келтірілген зиян мөлшерін бағалауды жүргізу құқығына аккредиттеу туралы куәлік берілді.

Атауының өзгеруіне және сақтандыру сыныбын алып тастауға байланысты 6 сақтандыру ұйымының лицензиялары қайта ресімделді.

2 сақтандыру ұйымының, 1 сақтандыру брокерінің және сақтандыру нарығында актуарлық қызметті жүзеге асыруға 5 жеке тұлғаның лицензияларының қолданылуы ерікті түрде қайтаруға байланысты тоқтатылды.

Қашықтан қадағалау

Қаржылық қадағалау комитеті қашықтан қадағалау шеңберінде қаржы құралы бағасының өзгеруінен және валюталық түзетуден әлеуетті кірісті/зиянды анықтау мақсатында пруденциалдық нормативтердің орындалуына, активтер мен міндеттемелердің, ірі сақтандыру сыйлықақыларының және төлемдерінің қозғалысына, қайта сақтандыру қызметінің бағыттарына, сондай-ақ бағалы қағаздар портфелінің құнына мониторинг жүргізді.

Инспекциялау

2012 жылы Қаржылық қадағалау комитеті сақтандыру ұйымдарына және сақтандыру брокерлеріне 19 тексеру, оның ішінде 12 жоспарлы тексеру және 7 жоспардан тыс тексеру жүргізді.

Жоспарлы тексерулер барысында қамтылған негізгі мәселелер міндетті және ерікті сақтандыру шарттарын жасау және олардың талаптарын орындау тәртібі, пруденциалдық нормативтерді дұрыс есептеу, сақтандыру агенттерінің қызметі, қайта сақтандыру қызметі, тәуекел менеджменті жүйесінің тиімділігін бағалау, инвестициялық қызмет, сақтандыру резервтерін дұрыс есептеу, бухгалтерлік есептің дәйектілігі мен сенімділігі болып табылды.

Қадағалауға ден қою

Қаржылық қадағалау комитеті қашықтан қадағалау қорытындысы бойынша мыналарға қатысты шектеулі ықпал ету шаралары қолданды:

сақтандыру ұйымдарынан – 51 жазбаша міндеттеме талап етілді, 33 жазбаша ұйғарым шығарылды, 3 жазбаша ескерту берілді 1 жазбаша келісім жасалды:

сақтандыру брокерлерінен – 7 жазбаша міндеттеме талап етілді;

актуарийлерге – 77 жазбаша ұйғарым шығарылды.

«Сақтандыру төлемдеріне кепілдік беру қоры» АҚ-ға - 1 жазбаша келісім жасалды.

Бұған қоса, 13 сақтандыру ұйымына, 1 сақтандыру брокеріне және 1 актуарийге жалпы сомасы 7,1 млн. теңгеге әкімшілік айыппұл түрінде санкция қолданылды. 2 сақтандыру ұйымының және 6 актуарийдің лицензияларының қолданылуы тоқтатыла тұрды. 1 сақтандыру ұйымы лицензиясынан айырылды.

4 сақтандыру ұйымы мен 1 сақтандыру брокеріне қатысты инспекциялық тексеру қорытындылары бойынша 11 шектеулі ықпал ету шарасы (6 жазбаша ұйғарым және 5 жазбаша міндеттеме), лицензиядан айыру түрінде 1 санкция және лицензияның қолданылуын тоқтата тұру түріндегі 2 санкция қолданылды. Сонымен қатар, 9 сақтандыру ұйымына қатысты жалпы сомасы 13,0 теңге түрінде әкімшілік тәртіптік жаза салынды.

7.3. Бағалы қағаздар нарығы субъектілері

2013 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша брокер-дилерлердің саны 62, кастодиандар – 10, ЖЗҚ-ның зейнетақы активтерін инвестициялық басқарушылар – 13, инвестициялық портфельді басқарушылар – 33, өзін-өзі реттеуші ұйымдар – 2, трансфер-агенттер – 2, бағалы қағаздармен сауда-саттықты ұйымдастырушылар – 1 болды. Сонымен

қатар, «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне банк қызметін және қаржы ұйымдарын тәуекелдерді азайту тұрғысынан реттеу мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес нарықта 1 жалғыз тіркеуші істейді.

2013 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша қолданыстағы акциялар шығарылымы бар акционерлік қоғамдардың жалпы саны 1 913 болды. Қолданыстағы облигациялар шығарылымының саны 5 710,0 млрд. теңге жиынтық номиналдық құнымен 353 болды, оның 144 шығарылымы рейтингтік бағасы бар, 66 шығарылымы – бірінші шағын санатты рейтингтік бағасы жоқ, 16 шығарылымы – екінші шағын санатты рейтингтік бағасы жоқ және 5 шығарылымы – буферлік санаты бар KASE-нің ресми тізіміне енгізілді.

2013 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша 27 эмитент купонды төлеу және облигациялар бойынша негізгі борышын өтеу бойынша өзінің берешегін өтемеген.

2013 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша саны 126-ға жеткен қолданыстағы пайлар шығарылымының азаю үрдісі байқалады (2012 жылғы 1 қаңтарда – 152).

2013 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша бағалы қағаздар нарығында 126 пайлық инвестициялық қор жұмыс істеді, оның ішінде 96 – жабық (активтері – 573,7 млрд. теңге), 11 – ашық (активтері – 0,5 млрд. теңге) және 19 – аралық (активтері – 1,3 млрд. теңге), сондай-ақ 32 тәуекелді инвестициялаудың акционерлік инвестициялық қоры (активтері – 47,7 млрд. теңге) болды.

Қор нарығы

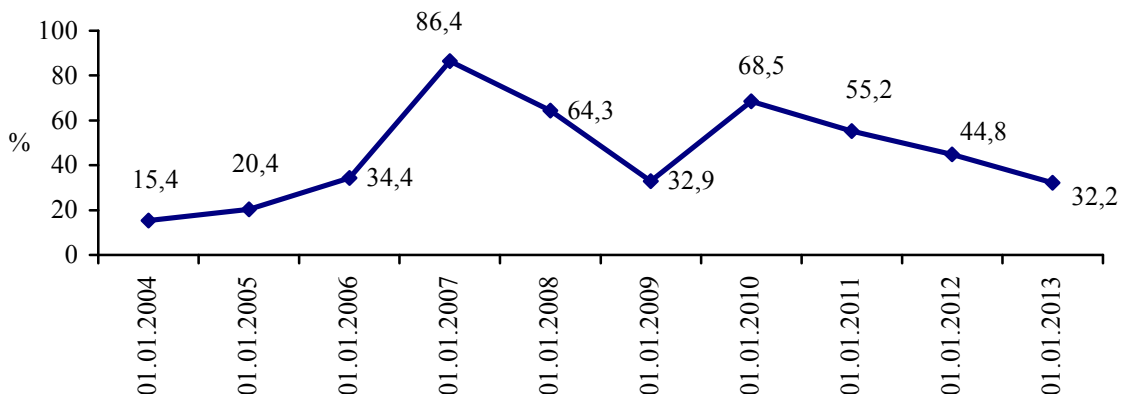
KASE ұсынған ұйымдастырылған нарық Қазақстандағы қор нарығының жай-күйінің негізгі индикаторы болып табылады.

KASE-дегі айналысқа жіберілген бағалы қағаздардың негізгі үлес салмағы борыштық бағалы қағаздарға - 43,3% (231 шығарылым) келеді. Мемлекеттік бағалы қағаздар секторы бойынша - 37,1% (198 шығарылым), акциялар секторы бойынша – 19,0% (101 шығарылым), инвестициялық қорлардың және халықаралық қаржы ұйымдарының бағалы қағаздары секторлары бойынша – 0,2% (1 шығарылым) және сәйкесінше 0,4% (2 шығарылым) болып келді.

2013 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша KASE ресми тізіміне енгізілген мемлекеттік емес бағалы қағаздар нарығын жалпы капиталдандыру 2012 жылы облигациялар бойынша 20,0%-ға (2012 жылғы 1 қаңтарда 5 936,5 млрд. теңгеден 2013 жылғы 1 қаңтарда 4 748,7 млрд. теңгеге дейін), акциялар бойынша – 16,5%-ға (2012 жылғы 1 қаңтарда 6 425,9 млрд. теңгеден 2013 жылғы 1 қаңтарда 5 363,5 млрд. теңгеге дейін) азайып 10 114,5 млрд. теңгені құрады (7.3.1-сурет).

7.3.1-сурет

ЖІӨ-ге KASE капиталдандырылуы

2012 жыл ішінде мемлекеттік емес бағалы қағаздармен жасалған мәмілелер көлемі 14,2%-ға ұлғайды. Бұл ретте алғаш орналастыру бойынша мәмілелер көлемі ұлғайды (5 рет). Акциялар бойынша (орналастыру және айналысы бойынша) мәмілелер көлемі 1,3%-ға өсті, борыштық бағалы қағаздар бойынша 6,4%-ға ұлғайды.

Лицензиялау

Қаржылық қадағалау комитеті 1 ЖЗҚ-қа номиналды ұстаушы ретінде клиенттердің шоттарын жүргізу құқығынсыз брокерлік және дилерлік қызметті жүзеге асыруға лицензия берді.

Сауда-саттықты ұйымдастырушыға бағалы қағаздар нарығында қаржы құралдарымен мәмілелер бойынша клиринг қызметін жүзеге асыру лицензия берілді.

2 БҚНҚ-қа инвестициялық портфельді басқару жөніндегі қызметті жүзеге асыруға лицензия берілді.

Ерікті түрде қайтаруға байланысты 11 БҚНҚ-тың бағалы қағаздар нарығындағы қызметті жүзеге асыруға лицензияларының қолданылуы тоқтатылды.

Атауының өзгеруіне байланысты 1 БҚНҚ-тың бағалы қағаздар нарығындағы қызметті жүзеге асыру лицензиясы қайта ресімделді.

Қашықтан қадағалау

Қаржылық қадағалау комитеті БҚНҚ-тың қаржылық тұрақтылығына қашықтан мониторинг жүргізді, ол мониторингте олардың қаржылық және реттеуіш есептілігін пруденциалдық нормативтердің, жарғылық капиталдың мөлшеріне қойылатын талаптардың, қор биржасының сауда жүйесінде, бағалы қағаздардың халықаралық және ұйымдастырылмаған нарықтарында мәмілелердің жасалу тәртібінің, сондай-ақ Ұлттық Банктің нормативтік құқықтық актілерінде белгіленген басқа да нормалар мен лимиттердің сақталу мәніне талдау жасау қамтылды.

Инспекциялау

2012 жылы Қаржылық қадағалау комитеті БҚНҚ-ға 10 жоспарлы тексеру, оның ішінде инвестициялық портфельді басқару жөніндегі қызметпен бірге номиналды ұстаушы ретінде клиенттер шоттарын жүргізу құқығы бар брокерлік және дилерлік қызметті бірлесіп атқаратын 7 ұйымға және номиналды ұстаушы ретінде клиенттер шоттарын жүргізу құқығы бар брокерлік және дилерлік жүзеге асыратын 3 ұйымға жүргізді.

БҚНҚ тексерулердің негізгі мәселелері мыналар болды: инвестициялық қорлардың активтерін және клиенттердің инвестициялық портфелін инвестициялық басқаруды, бағалы қағаздармен мәмілелерді, сондай-ақ бағалы қағаздарды номиналды ұстауды жүзеге асыру тәртібі, бағалы қағаздармен операцияларды тіркеу, тәуекелдерді басқару жүйесінің қолданыстағы заңнаманың талаптарына сәйкес келуі, уәкілетті органға ұсынылатын кезеңді есептіліктің дәйектілігі және толықтығы, Қазақстан Республикасының заңсыз жолмен алынған кірістерді заңдастыру (жылыстату) және терроризмді қаржыландыру жөніндегі заңнаманы сақтауы.

Қадағалауға ден қою

Қаржылық қадағалау комитеті қашықтықтан қадағалау нәтижелері бойынша БҚНҚ қатысты 160 шектеулі ықпал ету шараларын (оның ішінде 61 жазбаша ұйғарым шығарылды, 91 міндеттеме-хат талап етілді, 2 жазбаша келісімге және қолданыстағы келісімдерге 6 қосымша келісімге қол қойылды) қолданды.

Уәкілетті органға 7 қаржы ұйымының қаржылық есептілігі бойынша аудиторлық есептерді бермеуіне байланысты аудиторлық ұйымдардың атына 7 жазбаша ұйғарым жіберілді.

Бұдан өзге 23 БҚНҚ және 2 жеке тұлғаға қатысты жалпы сомасы 8,5 млн. теңгеге 31 әкімшілік айыппұл салынды. 5 БҚНҚ лицензияларынан айырылды, 1 БҚНҚ лицензиясының қолданылуы тоқтатыла тұрды.

БҚНҚ қатысты инспекторлық тексерулердің нәтижелері бойынша лицензиядан айыру түрінде 4 санкция, лицензияның қолданылуын тоқтата тұру түрінде 1 санкция және

жазбаша міндеттеме талап ету түрінде 7 шектеулі ықпал ету шарасы қолданылды. Сонымен бірге БҚНҚ қатысты айыппұл түрінде жалпы сомасы 12,1 млн. теңгеге 38 әкімшілік жаза қолданылды, оның ішінде 1 әкімшілік жазаны сот Қазақстан Республикасының заңсыз жолмен алынған кірістерді заңдастыру (жылыстату) және терроризмді қаржыландыру заңнамасын 566,3 мың. теңге сомаға бұзғаны анықталуына байланысты қаржы мониторингі субъектісіне қатысты салды.

7.4. Зейнетақы қорлары

2013 жылғы 1 қаңтарда 11 ЖЗҚ жұмыс істеді. Міндетті зейнетақы жарналары бойынша салымшылардың (алушылардың) жеке зейнетақы шоттарының саны 2012 жылы 285 117 бірлікке (3,5%) ұлғайып, 2013 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша 8 422 512 болды. ЖЗҚ-қа зейнетақы жарналарының жалпы түсімі 2012 жылы 466,4 млрд. теңгеге (23,3%) ұлғайып, 2013 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша 2 470,1 млрд. теңге болды.

2012 жыл ішінде зейнетақы активтерін инвестициялаудан түскен «таза» кіріс (комиссиялық сыйақыларды шегергенде) 20,2%-ға немесе 112,3 млрд. теңгеге ұлғайды, 2013 жылғы 1 қаңтарда 667,4 млрд. теңге болды.

Салымшылардың (алушылардың) жинақталған зейнетақы қаражаты 2012 жылы 531,8 млрд. теңгеге (20,1) ұлғайып, 2013 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша 3 183,2 млрд. теңге болды.

ЖЗҚ-ның зейнетақы активтерінің құрылымы

ЗАИБЖАҰ-дың инвестициялық басқаруындағы зейнетақы активтерінің жиынтық көлемі 2012 жылы 536,0 млрд. теңгеге немесе 20,2%-ға ұлғайып, 2013 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша 3 188,3 млрд. теңге болды. Зейнетақы активтерінің орташа айлық ұлғаюы 2012 жылы 44,7 млрд. теңге болды (7.4.1-сурет).

7.4.1-сурет

Зейнетақы активтерінің және жинақталған зейнетақы қаражатының жиынтық көлемінің динамикасы

ЖЗҚ-ның жиынтық инвестициялық портфелі 2012 жылғы 1 қаңтармен салыстырғанда 583,2 млрд. теңгеге немесе 22,9%-ға ұлғайып, 2013 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша 3 129,4 млрд. теңге болды.

Эмитенттері бағалы қағаздар шығарылымдары бойынша дефолтқа жол берген бағалы қағаздардың үлесі 2013 жылғы 1 қаңтарда зейнетақы активтерінің жалпы көлемінің 0,5%-ын немесе 16,9 млрд. теңгені құрағанын атап өту қажет.

ЖЗҚ-ның жиынтық меншікті капиталы 2013 жылғы 1 қаңтарда 101,3 млрд. теңге болды. 2013 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша меншікті капиталдағы жарғылық

капиталының үлесі 52,5% немесе 53,2 млрд. теңге болды. 2012 жылы ЖЗҚ-ның жиынтық жарғылық капиталы 3,5 млрд. теңгеге немесе 7,0%-ға ұлғайды (49,7 млрд. теңгеден 53,2 млрд. теңгеге дейін).

ЖЗҚ активтерінің жалпы сомасы 2012 жылдың басымен салыстырғанда 13,7 млрд. теңгеге (14,6%) ұлғайып, 2013 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша 107,3 млрд. теңге болды.

Лицензиялау

Қаржылық қадағалау комитеті атауының өзгеруіне байланысты 1 ЖЗҚ-ның лицензиясын қайта ресімдеді.

1 ЖЗҚ-ға зейнетақы жарналарын тарту және зейнетақы төлемдерін жүзеге асыру жөніндегі қызметті және бағалы қағаздар нарығындағы қызметті жүзеге асыруға берілген лицензияның қолданылуы ерікті қайтаруына байланысты тоқтатылды.

Қашықтықтан қадағалау

Қаржылық қадағалау комитеті ЖЗҚ пен ЗАИБЖАҰ қызметін қашықтықтан қадағалау шеңберінде көрсетілген ұйымдардың зейнетақы активтері есебінен де, сондай-ақ меншікті активтер есебінен де қалыптастырылған инвестициялық портфельдерінің құрылымына, сондай-ақ пруденциалдық нормативтердің және өзге де нормалар мен лимиттердің орындалуына, оның ішінде мыналарды:

ЖЗҚ пен ЗАИБЖАҰ зейнетақы және меншікті активтері есебінен қаржы құралдарына инвестициялар мөлшерін сақтауға;

барлық ЖЗҚ төменгі кірістілігін және корпоративтік ЖЗҚ инфляциясын өтеуге бақылау мәніне мониторинг жүргізіп отырды.

ЖЗҚ инвестициялаудың мультипортфельді жүйесін қалыптастыру бөлігінде заңнама талаптарын ЖЗҚ-ның сақтауына бақылау жүзеге асырылды.

ЖЗҚ-ның 2013 жылғы 1 қаңтарға дейінгі мерзімде ЖЗҚ-ның акцияларын қор биржасының ресми тізімінің санатына енгізу жөнінде қолданыстағы заңнама талаптарын орындауға мониторинг жүргізілді. 2013 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша көрсетілген талапты барлық ЖЗҚ орындады.

Қайта ұйымдастыру жоспарын («Индустриялық Қазақстан» ЖЗҚ» акционерлік қоғамының «Государственный накопительный пенсионный фонд» ЖЗҚ» акционерлік қоғамына қосылуы) орындауға бақылау жүргізілді.

Инспекциялау

Қаржылық қадағалау комитеті ЖЗҚ-ның қызметіне 3 жоспарлы тексеру және 3 жоспардан тыс тексеру жүргізді.

Тексеру барысында қаралуға тиісті негізгі мәселелер мынадай болды: зейнетақы шарттарын жасау, оның ішінде салымшылардың (алушылардың) жеке зейнетақы шоттарын ашу және жүргізу тәртібі, сондай-ақ Зейнетақы төлеу жөніндегі мемлекеттік орталықпен өзара әрекеттесу тәртібі; зейнетақы төлемдерін жүзеге асыру және алу кезінде салымшылардың құқықтарын сақтау, сондай-ақ жинақталған зейнетақы қаражатын аудару; меншікті және зейнетақы активтерін инвестициялау, оның ішінде жергілікті және халықаралық бағалы қағаздар нарығында мәмілелер жасау, ішкі бақылау және тәуекелдерді басқару жүйелерінің қолданыстағы заңнама талаптарына сәйкес келу.

Қадағалау арқылы ден қою

Қаржылық қадағалау комитеті ЖЗҚ және ЗАИБЖАҰ қашықтықтан қадағалауды жүзеге асыру нәтижелері бойынша 32 шектеулі ықпал ету шарасын қолданды (оның ішінде 8 жазбаша ұйғарым шығарылды, 20 міндеттеме-хат талап етілді, 4 жазбаша келісімге қол қойылды). 1 ЖЗҚ-ға және 1 ЗАИБЖАҰ-ға қатысты жалпы сомасы 1,1 млн. теңгеге әкімшілік айыппұлдар салынды.

Инспекторлық тексеру нәтижелері бойынша ЖЗҚ-ға 3 шектеулі ықпал ету шарасы қолданылды (2 жазбаша міндеттеме талап етілді және 1 жазбаша ұйғарым шығарылды), сондай-ақ жалпы сомасы 2,7 млн. теңгеге айыппұл түрінде 5 әкімшілік жаза қолданылды.

7.5. Тарату процесі

2013 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша мәжбүрлеп тарату процесінде 2 банк («Валют-Транзит Банк» акционерлік қоғамы, «Наурыз Банк Қазақстан» акционерлік қоғамы), 2 сақтандыру ұйымы («Алтын Полис» сақтандыру компаниясы» акционерлік қоғамы, «Premier Страхование» акционерлік қоғамы) және 1 ЖЗҚ («Қорғау» ЖЗҚ» акционерлік қоғамы) болды.

2012 жылы «Темір Ат» СК» АҚ-ның ерікті тарату процесі толық аяқталды.

Таратылатын қаржы ұйымдарының кредиторлары мен акционерлерімен есеп айырысуды жүзеге асыруға қатысты ақпарат 6.5.1-кестеде ұсынылған.

7.5.1-кесте

№	Таратылатын қаржы ұйымдары	2013 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша кредиторлардың талаптары тізіліміне сәйкес жүргізілген төлемдер пайызы
1	«Валют-Транзит Банк» АҚ	кредиторлардың талаптары тізілімінің 3-кезегі бойынша берешектің жалпы сомасының 50,5%
2	«Наурыз Банк Қазақстан» АҚ	кредиторлардың талаптары тізілімінің 3-кезегі бойынша берешектің жалпы сомасының 88%
3	«Алтын Полис» СК» АҚ	кезектен тыс төлемдер санатына енгізілген 143 кредитормен есеп айырысу жүзеге асырылды
4	«Premier Страхование» АҚ	кезектен тыс төлемдер санатына енгізілген 8 кредитормен есеп айырысу жүзеге асырылды
5	«Қорғау» ЖЗҚ» АҚ	кредиторлардың талаптары тізілімінің 2-кезегі бойынша берешектің жалпы сомасының 22%

7.6. Қаржылық қызмет көрсетуді тұтынушылардың құқықтарын қорғау

2012 жылдың қорытындысы бойынша Қаржылық қадағалау комитетіне қаржы ұйымдары қызметінің әр түрлі мәселелеріне қатысты жеке және заңды тұлғалардың 4 497 өтініші (4 681 ұжымдық өтінішті ескергенде) келіп түсті. Бұл ретте, олардың елеулі үлесі банк секторына - 57,2%, сақтандыру секторына – 8,6%, бағалы қағаздар нарығына – 1,7%, зейнетақы қызметін көрсету секторына – 4,7%, Қазақстан Республикасы заңнамасының нормаларына түсіндірмелер беруге және қаржы нарығының субъектілері немесе қаржылық қызмет көрсету туралы ақпарат – 25,2% және Қаржылық қадағалау комитетінің құзыретіне кірмейтін мәселелерге – 2,6% келеді.

Банк және банктік емес секторлары

2012 жылы Қаржылық қадағалау комитетіне банктердің және банктік емес ұйымдардың қызметі мәселелері бойынша 2 573 өтініш (2 757 ұжымдық өтінішті ескергенде) келіп түсті, бұл келіп түскен өтініштердің жалпы санының 57,2% (тиісінше 61,3%.) құрады.

Мынадай мәселелер халық үшін өзекті болып қалуда:

банктер алдындағы борыштарды, оның ішінде мемлекеттік бюджет есебінен кешіруге жәрдем көрсету;

қарыздарды қайта құрылымдау, оның ішінде кредиттеу мерзімдерін ұзарту, қарыздарды өтеу бойынша мерзімін ұзарту, сыйақы мөлшерлеме мөлшерін азайту, өсімпұлды алып тастау арқылы;

банктермен кепілге салынған мүлікті (ипотеканы) өткізуге, кепілге салынған мүлікті сотпен және соттан тыс тәртіппен заңсыз өткізуге жол бермеу;

қарыздар бойынша сыйақының көтеріңкі мөлшерлемелері және банк қызметтеріне ақы төлеу комиссиялары, сондай-ақ банктермен оларды біржақты тәртіппен ұлғайту;

банктік қарыз және банк салымдары шарттарындағы жылдық тиімді сыйақы мөлшерлемесінің дәйексіз мәнін көрсетпеу немесе көрсету.

Банк секторы бойынша өтініштердің жалпы санынан «Өтініштердің (шағымдардың) негізділігі/негізсіздігі» көрсеткішінің арақатынасы 2,3% құрады.

2012 жылы банктердің Қазақстан Республикасының заңнамасын және жасалған шарттардың талаптарын айқындалған бұзушылықтарының саны 34 болды, осыған байланысты Қаржылық қадағалау комитеті:

4 банкке қатысты 8 жазбаша ұйғарым шығарды;

9 банкке қатысты 20 жазбаша ескерту жіберді;

4 банктен 4 міндеттеме-хат талап етті;

бұзушылықтарды жою туралы талаптармен 2 банк атына 2 хат жіберде.

Қаржылық қадағалау комитеті банктердің қызмет көрсету жағдайларын талдау, қызмет көрсету барысында бұзушылықтарды айқындау мақсатында «Жасырын сатып алушы» акциясын өткізді. Атап айтқанда, 2 банктің филиалдарында, есептеу-кассалық бөлімшелерінде болды, нәтижелері бойынша осы банктердің қызмет көрсету сапасы және келешекте қаржы ұйымдарының көрсететін қызметтері сапасына талдау жүргізу қажеттігі туралы талдау ақпараты дайындалды.

Сонымен бірге Қаржылық қадағалау комитеті 2012 жылы мынадай тәртіптерге талдау жүргізді:

банктердің клиенттерге банк қызметтерін көрсету барысында туындайтын өтініштерін қарау;

төлеуге қабілетсіз клиенттермен жұмыс жүргізу;

банк заңнамасында мөлшері белгіленгенге дейін есептелген тұрақсыздық айыбының (өсімпұлдың, айыппұлдың) мөлшерін қайта есептеуді жүзеге асыру.

Қаржылық қадағалау комитеті талдау нәтижелері бойынша 12 банктің тарапынан Қазақстан Республикасының заңнамасы талаптарының бұзушылықтарын анықтады.

Сонымен бірге Қаржылық қадағалау комитеті 2 банкте клиенттердің өтініштерін қарау барысын ұйымдастыруды және қарыздарды қайта құрылымдауды жүргізу тәртібіне жоспардан тыс тексерулер жүргізді.

Қаржылық қадағалау комитеті проблемалы қарыз алушыларға көмек көрсету мақсатында тиісті жұмыс жүргізді, атап айтқанда азаматтарды қабылдады, қарыз алушылардың банктердің өкілдерімен берешектерін қайта құрылымдау жөнінде келіссөздерге қатысты.

Қаржылық қадағалау комитетінің жәрдемдесуімен 254 қарыз алушылардың несие берешектерін қайта құрылымдалды.

Қаржылық қадағалау комитеті проблемалы қарыз алушылармен және банктермен 288 кездесу өткізді, оның ішінде:

Алматы қаласында өздігінен және «Қазақстан қаржыгерлерінің қауымдастығы» заңды тұлғалардың бірлестігімен (бұдан әрі - ҚҚҚ) бірлесіп 55 кездесу;

Қазақстан өңірінде 233 кездесу (оның ішінде «Халықтық IPO» бағдарламасы бойынша ақпараттық-түсіндірме және білім беру кампаниясы шеңберінде).

Қаржы ұйымдарына берілген шағымдарға қатысты жеке тұлғалармен және заңды тұлғалардың өкілдерімен 175 қабылдау ұйымдастырылды, ондағы мәселелер тиісті консультациялар мен түсіндірмелер беру жолымен шешілді. Бұл ретте қабылдау кезінде шешілмеген өтініштер кейіннен оларды жазбаша нысанда бергеннен кейін Қаржылық қадағалау комитеті оларды белгіленген тәртіппен қарады.

Қаржылық қадағалау комитеті Маңғыстау облыстық мұнайгаз өндіру кәсіпорындарының жұмыстан шыққан қызметкерлері мен олардың отбасы мүшелерінің алған кредиттерін банктердің қайта құрылымдау мәселелерін реттеу, олардың кредиторлық берешектерін қайта құрылымдаудың тәртібі мен схемасын анықтау бойынша (ҚҚҚ-мен және банктердің бас офистерінің басшылығымен кеңестер, қарыз алушылармен кездесулер, банктерге хаттар жіберу) бірқатар іс-шаралар жасады. Осы жұмыстың барысында банктер 171 қарыз алушының берешегін қайта құрылымдады.

Облыс орталықтарында қоғамдық ұйымдар, облыстық, қалалық, аудандық әкімдіктер және басқа да мемлекеттік органдар өкілдерінің қатысуымен Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің Қаржылық қызметтерді тұтынушылардың құқықтарын қорғау комитетінің өткізуімен оның қызметін таныстыру барысында 22 дөңгелек үстел (таныстыру) өткізілді.

Сақтандыру секторы

2012 жыл ішінде Қаржылық қадағалау комитеті сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымдарының қызметі мәселелері бойынша жеке және заңды тұлғалардың 389 өтінішін (жалпы келіп түскен өтініштер санының 8,7%-ы) қарады.

Өтініштердің негізгі үлесі сақтандырудың міндетті және ерікті түрлері бойынша сақтандыру төлемдерінен бас тарту немесе уақтылы емес/толық жүзеге асырмауға байланысты болды.

Сақтандыру секторы бойынша өтініштердің жалпы санындағы «Өтініштердің (шағымдардың) негізділігі/негізсіздігі» көрсеткішінің арақатынасы 5,7%-ды құрады.

Сақтандыру ұйымдарының 2012 жылы Қазақстан Республикасының заңнамасын және жасалған шарттар талаптарын бұзушылықтарының саны 11-ді құрады, осыған байланысты Қаржылық қадағалау комитеті:

4 сақтандыру ұйымына қатысты 4 жазбаша ұйғарым шығарды;

1 сақтандыру ұйымына қатысты 1 жазбаша ескерту жіберді;

3 сақтандыру ұйымынан 5 міндеттеме-хат талап етті;

1 сақтандыру ұйымына қатысты бұзушылықтарды жою талабы бар 1 хат жолдады.

Сонымен қатар, 2012 жылы 2 сақтандыру ұйымына қатысты жалпы сомасы 113,2 мың теңгені құрайтын айыппұл санкциясы түріндегі әкімшілік ықпал ету шаралары қолданылды.

Бағалы қағаздар нарығы

2012 жылы Қаржылық қадағалау комитетіне бағалы қағаздар нарығы субъектілерінің қызметіне қатысты 74 өтініш (келіп түскен өтініштердің жалпы санының 1,7%-ы) келіп түсті.

Өтініш берушілердің өтініштерінің негізгі үлесі акционерлердің жалпы жиналыстарын шақыру және өткізу тәртібінің бұзылуы мәселелеріне, қоғам акционерлерінің мүдделерін қамтитын ақпаратты ұсынуға, сондай-ақ дивидендтерді төлемеуге байланысты болды.

Бағалы қағаздар нарығы өтініштердің жалпы саны бойынша «Өтініштердің (шағымдардың) негізділігі/негізсіздігі» көрсеткіші бойынша арақатынасы 5,4% -ды құрады.

Бағалы қағаздар нарығы субъектілерінің 2012 жылы анықталған Қазақстан Республикасының заңнамасын бұзушылықтарының саны 3 құрады, осыған байланысты Қаржылық қадағалау комитеті:

2 акционерлік қоғамға қатысты 2 жазбаша ұйғарым шығарды;

1 акционерлік қоғамға қатысты 1 міндеттеме-хат талап етті.

Зейнетақы қызметтері секторы

Зейнетақы нарығы мәселелері бойынша келіп түскен өтініштердің жалпы саны 211-ді құрады (келіп түскен өтініштердің жалпы санының 4,7 %-ы).

ЖЗҚ-ның іс-қимылдарына байланысты шағымдар мен өтініштердің негізгі үлесі зейнетақымен қамсыздандыру туралы шарттар жасалмаған ЖЗҚ салымшыларымен міндетті зейнетақы жарналарын аударым жасауға, жинақталған зейнетақы қаражатының мөлшерін кемітуге және инвестициялық шығынды аударым жасауға қатысты болды.

Зейнетақы қызметтері секторы бойынша өтініштердің жалпы санындағы «Өтініштердің (шағымдардың) негізділігі/негізсіздігі» көрсеткішінің арақатынасы 1,4% құрады.

ЖЗҚ-ның 2012 жылғы анықталған Қазақстан Республикасының заңнамасын бұзушылықтарының саны 5-ті құрады, осыған байланысты Қаржылық қадағалау комитеті:

1 ЖЗҚ қатысты 1 жазбаша ұйғарым шығарды;

2 ЖЗҚ-дан 4 міндеттеме-хат талап етті.

«БТА Қазақстан ЖЗҚ» акционерлік қоғамының («БТА Банк» акционерлік қоғамының еншілес ұйымы) зейнетақы активтерін «Ұлар-Үміт» ЖЗҚ» акционерлік қоғамына біріктіру және беру нысаны бойынша ерікті түрде қайта ұйымдастыру кезінде 3 104 салымшының құқықтары бұзылғандығын (ЖЗҚ таңдау құқығы) атап өту қажет. Осыған байланысты, Ұлар-Үміт» ЖЗҚ» акционерлік қоғамына қатысты Қазақстан Республикасының зейнетақымен қамсыздандыру туралы заңнамасының талаптарын бұзу фактісі бар екендігін танып және салымшылардың (алушылардың) бұзылған құқықтарын қалпына келтіру жөніндегі іс-шаралар жоспарын ұсына отырып, осындай бұзушылықтарға алда жол бермеу жөніндегі басшылық кепілдігі бойынша міндеттеме-хатты талап ету түрінде шектеулі ықпал ету шарасы қолданылды.

Басқа мәселелер

Қаржылық қадағалау комитетіне 2012 жыл ішінде жеке және заңды тұлғалардан (оның ішінде қаржы ұйымдарынан) Қазақстан Республикасының заңнамасына түсіндірулер беру және қаржы нарығы субъектілері және қаржылық қызметтер туралы ақпарат ұсыну жөнінде өтініш жасаған 1 133 сұрату (келіп түскен өтініштердің жалпы санының 25,2%-ы), сондай-ақ Қаржылық қадағалау комитетінің құзыретіне кірмейтін 117 өтініш (келіп түскен өтініштердің жалпы санының 2,6%-ы) келіп түсті.

Бұл ретте, Қаржылық қадағалау комитеті барлық өтініштер бойынша сақтандыру, банктік және зейнетақы заңнамасының нормаларын және бағалы қағаздар нарығы жөніндегі заңнама нормаларын қолдану бөлігінде кеңес беру және түсіндіру сипатындағы тиісті ақпарат бергенін атап өту негізді.

2012 жылы қаржылық қызметтерді тұтынушылардың қаржы ұйымдарына, қаржы ұйымдарының қаржылық қызметтерді тұтынушыларға қойған шағым-талаптары бойынша Қаржылық қадағалау комитеті 21 сот мәжілісіне қатысты.

VIII. АЛМАТЫ ҚАЛАСЫНЫҢ ӨНІРЛІК ҚАРЖЫ ОРТАЛЫҒЫ

8.1 Алматы қаласын ірі өнірлік ірі қаржы орталығы ретінде дамыту

Әлемдік стандарттарға сәйкес келетін, бәсекеге қабілетті Алматы қаласының өнірлік қаржы орталығын (бұдан әрі – қаржы орталығы) дамыту үшін жағдай жасау және оның 2020 жылға қарай Азиядағы жетекші қаржы орталықтары ондығының тобына кіруі, сондай-ақ көрсетілген міндетке қол жеткізуге бағытталған шаралар кешенін іске асыру – Ұлттық Банктің алдындағы міндеттердің бірі болып табылады.

2011-2012 жылдары қаржы орталығының әлемдік масштабтағы деңгейі мен орнын айқындау мақсатында қаржы орталығын GFCI рейтингісіне енгізу (бірінші кезең) бойынша жұмыс ұйымдастырылып, жүргізілді. Рейтингіні ұйымдастырушымен келіссөздер жүргізілді. Нәтижесінде, іріктеу және сауалнамалар толтыру қорытындысы бойынша қаржы орталығы GFCI рейтингісінің (бірінші кезең шеңберінде) сауалнамасына енгізілді. Осы жұмысты жүргізу қорытындылары бойынша Алматы қаласы «Перспективалы қаржы орталықтарының тізімі» аралық рейтингісіне (GFCI 11.5) енгізілді.

Люксембург қаржы орталығын дамыту агенттігі (Лондон қаласында, Ұлыбритания) өткізетін Халықаралық қаржы орталықтарының Саммиті, V Астана экономикалық форумы шеңберінде Еуропа Парламенті делегациясымен (Швейцария), сондай-ақ Сингапур қор биржасының өкілдерімен қаржы орталығының қызметімен таныстыру бойынша келіссөздер (презентациялар) өткізілді. Ұлттық Банк Лондон қаласының лорд-мэры Дэвид Вуттонның Алматы қаласына сапары бойынша Ұлыбританияның Қазақстандағы елшілігінің өкілдерімен өткен «дөңгелек үстелге» қатысты. Халықтың қаржылық сауаттылығын көтеру шеңберінде Ресей Федерациясының, Украинаның, Моңғолияның, сондай-ақ Албания, Армения, Беларусь, Кения, Қырғызстан, Молдова, Сербия, Тәжікстан Республикаларының, Қытай Халық Республикасының, Түрік Республикасының және Оңтүстік Африка Республикасының

орталық банктерінің өкілдері үшін Армения Орталық Банкінде және Польшаның Ұлттық Банкінде қаржы орталығының қызметімен таныстыру өткізілді.

Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2009 жылғы 30 қаңтардағы № 90 қаулысымен бекітілген Алматы қаласының өңірлік қаржы орталығын дамытудың 2015 жылға дейінгі жоспарын іске асыру бойынша жұмыс жалғастырылды. Сонымен қатар, Ұлттық Банк Қаржы орталығын дамыту тұжырымдамасының жобасын әзірлеу жұмысын жүргізуде.

2012 жылы Алматы қаласының инфрақұрылымын жетілдіру және «Халықтық IPO» бағдарламасы мен исламдық қаржыландыруды дамыту мәселелері бойынша бюджеттік ұйымдардың қызметкерлері үшін білім беру семинарларын өткізу бөлігінде Алматы қаласының әкімдігімен қол қойылған Меморандумды іске асыру шеңберінде бірлескен іс-шараларды ұйымдастыру және жүргізу бойынша Алматы қаласының әкімдігімен өзара әрекет жасау жалғастырылды. Жоғарыда көрсетілген Меморандумды іске асыру мәселелері бойынша Алматы қаласының әкімі орынбасарының қатысуымен кеңес ұйымдастырылып, өткізілді.

Қазақстандық баспа БАҚ-та мемлекеттік тілде және орыс тілінде халықтың қаржылық сауаттылығын көтеруге және Алматы қаласын өңірлік қаржы орталығы ретінде дамытуға бағытталған ақпараттық және білім беру материалдары орналастырылды.

Ұлттық Банк «Алматы қаласының өңірлік қаржы орталығы туралы» Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес қаржы орталығын жылжыту шеңберінде қаржы орталығының қатысушыларына заңнамалық актілерде көзделген қызметтерді көрсетуге, қаржы орталығының арнайы сауда алаңында (KASE) жұмыс істеу үшін қор нарығы субъектілерінің қызметіне (эмитенттер, аудиторлық ұйымдар, рейтингтік агенттіктер, қор биржалары) қойылатын талаптарды белгілеуге, сондай-ақ оларды Ұлттық Банктің тануына бағытталған өкілеттіктерді жүзеге асыруда.

Мемлекеттік қызметтер көрсету

Қаржы орталығының қатысушылары – брокерлік және дилерлік қызметті жүзеге асыруға лицензиясы бар бағалы қағаздар нарығының қатысушыларымен оларға мемлекеттік қызметтердің жекелеген түрлерін көрсету арқылы жұмыс жүргізу – Ұлттық Банк қызметі бағыттарының бірі болып табылады.

Ұлттық Банк «Заңды тұлғалар деректерінің мемлекеттік базасы» (Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің ведомстволық жүйесі) (бұдан әрі – Әділет министрлігі) жүйесі арқылы заңнамада белгіленген тәртіппен заңды тұлғаларды – қаржы орталығына қатысушыларды мемлекеттік тіркеуді (қайта тіркеуді) жүзеге асырады. Заңды тұлғаны мемлекеттік тіркеу (қайта тіркеу) туралы анықтама беру осы мемлекеттік қызметтерді көрсетудің нәтижесі болып табылады. Бұл қызметтерді іске асыру қаржы орталығының бәсекеге қабілетті артықшылықтарының бірі болып табылады, өйткені «бір терезе» қағидаты бойынша жүзеге асырылады және қаржы орталығының әлеуетті қатысушыларының заңды тұлға мәртебесін ең аз мерзімде – бір жұмыс күнінде алу рәсімін айтарлықтай жеңілдетеді. Есепті кезеңде 6 тіркеу қызметтері көрсетілді. 2013 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша 22 заңды тұлға қаржы орталығына қатысушы ретінде тіркелді.

Қаржы орталығына қатысушылармен жұмыс жүргізу шеңберінде Ұлттық Банк көрсететін мемлекеттік қызметтердің келесі түрі – қаржы орталығында қызметін жүзеге асыру үшін Қазақстан Республикасының аумағына келетін шетелдіктер мен азаматтығы жоқ адамдарға визалар беру туралы өтінішхат болып табылады. Бұл қызмет қаржы орталығына қатысушы-компанияларда жұмыс істеу үшін келетін шетелдік азаматтар үшін визалар берудің жеңілдетілген режимін білдіреді. Қаржы орталығында қызметін жүзеге асыру үшін Қазақстан Республикасының аумағына келетін шетелдіктер мен азаматтығы жоқ адамдар Алматы қаласының халықаралық әуежайына келген кезде кіру визасын алады. Есепті кезеңде Қазақстан Республикасы Сыртқы істер министрлігінің Консулдық қызмет департаментіне 19 өтінішхат дайындалды. 2013 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша қаржы орталығына қатысушы – компанияларда 15 шетелдік маман жұмыс істейді.

Шағын және орта бизнес компанияларының қор нарығына шығуын ынталандыру мақсатында «Алматы қаласының өңірлік қаржы орталығы туралы» Қазақстан Республикасының Заңында қаржы орталығының арнайы сауда алаңында өзінің бағалы қағаздарын орналастыруды жүзеге асырған эмитенттердің қаржылық есептілігінің аудитіне жұмсалған шығындарды өтеу мемлекеттік қызметтері көзделген. Есепті кезеңде Ұлттық Банк Басқармасының 2012 жылғы 31 тамыздағы № 283 қаулысымен бекітілген жаңа Қаржы орталығының арнайы сауда алаңына жіберілген бағалы қағаздар эмитенттерінің қаржылық есептілігі аудитіне жұмсалған шығындарды өтеу қағидалары әзірленді.

Құжаттарды ағылшын тілінен мемлекеттік тілге және орыс тіліне аударуды қоса алғанда, қаржы орталығына қатысушыларға консультациялық қызметтер және құқықтық көмек көрсету, олардың құқықтары мен міндеттерін түсіндіру жолымен тұрақты негізде қаржы орталығына қатысушыларға қолдау көрсетіледі.

«Алматы қаласының өңірлік қаржы орталығы туралы» Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес Қазақстан Республикасының Еңбек кодексінде және «Қазақстан Республикасындағы мемлекеттік бақылау және қадағалау туралы» Қазақстан Республикасының Заңында да көзделген қаржы орталығына қатысушылардың Қазақстан Республикасының еңбек заңнамасын сақтауын мемлекеттік бақылау Ұлттық Банк функцияларының бірі болып табылады.

2011 жылғы желтоқсан айында Қаржы орталығына қатысушылардың Қазақстан Республикасының еңбек заңнамасын сақтауын мемлекеттік бақылауды жүзеге асыру кезіндегі тәуекелдерді басқару жүйесі бекітілді. Мәселен, 2011 жылғы қараша айында Ұлттық Банк қаржы орталығына қатысушыларды тексерудің 2012 жылғы бірінші жартыжылдыққа арналған жоспарын бекітті. Нәтижесінде, Ұлттық Банк қызметкерлері жоспарланған 6 тексеруден 4 жоспарлы және 4 жоспардан тыс тексеру жүргізді (2 қаржы орталығына қатысушы брокерлік және дилерлік қызметті жүзеге асыруға лицензиясын ерікті түрде қайтарды). Есепті жылдың екінші жарты жылдығында тексерулер жүргізілген жоқ. 2013 жылдың бірінші жарты жылдығына арналған тексеру жүргізу жоспары әзірленіп, бекітілді.

8.2 Исламдық қаржыландыруды дамыту

Ұлттық Банк «исламдық сақтандыру» ұғымын енгізу, такафул исламдық сақтандыру мәселелерін реттеу, тауар мұрабахасын ислам банктерінің банк операциясы ретінде тану, осындай операцияларды салықтық басқару, сондай-ақ олардың вакал операциясын (депозиттер қабылдау) жүзеге асыру тәртібі көзделген «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне исламдық қаржыландыру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» заң жобасын әзірледі. Жоғарыда аталған Заң жобасы Үкіметтің 2012 жылғы 22 тамыздағы № 1067 қаулысымен Қазақстан Республикасы Парламентінің (бұдан әрі – Парламент) қарауына енгізілді.

Көрсетілген түзетулерді қабылдау Қазақстанда исламдық сақтандыруды ендіруге, сондай-ақ ислам банкіне операцияларды исламдық қаржыландыру қағидаттарына сәйкес жүзеге асыруға мүмкіндік береді.

Мыналар Заң жобасының негізгі тұжырымдамалық бағыттары болып табылады:

1) исламдық сақтандыру мәселелерін нормативтік құқықтық қамтамасыз ету, исламдық сақтандырудың негізгі қағидаттарын айқындау, исламдық сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының қызметіне қойылатын талаптарды белгілеу;

2) ислам банктерінің қызметі мәселелері бойынша заңнаманы жетілдіру, оның ішінде исламдық банк операцияларының тізбесін кеңейту, исламдық банк операцияларына салық салу тәртібін айқындау;

3) сақтандыру төлемдеріне кепілдік беруді жүзеге асыратын ұйымның тұрақты жұмыс істеуін, оның ішінде сақтандыру төлемдеріне кепілдік беру жүйесіне мемлекеттің қатысуы арқылы қамтамасыз ету;

4) қызметкерді еңбек (қызметтік) міндеттерін атқарған кезде жазатайым жағдайлардан міндетті сақтандыру саласындағы өзекті проблемаларды шешу.

Ұлттық Банк мемлекеттік органдармен және қаржы институттарымен бірлесіп 2020 жылға дейінгі исламдық қаржыландыруды дамытудың жол картасын әзірлеу мен іске асыру бойынша жұмыс жүргізді, оған заңнаманы одан әрі жетілдіру, ақпараттық-түсіндіру және ғылым-білім беру жұмыстарын жүргізу, ислам қаржы инфрақұрылымын, халықаралық ынтымақтастықты дамыту, сондай-ақ инвесторларды тарту мәселелері кіреді. Сонымен қатар, тоқсан сайынғы негізде 2020 жылға дейінгі исламдық қаржыландыруды дамытудың жол картасын іске асыру бойынша жүргізілген жұмысқа талдау жасалды, тиісті ақпарат Қазақстан Республикасының Экономикалық даму және сауда министрлігіне жіберіліп отырды. Осы бағыт бойынша жұмыс жалғастырылатын болады.

Қазақстанда исламдық қаржыландыруды одан әрі дамыту мәселесі бойынша кешенді тәсіл айқындау және Ұлттық Банктің қағидаттарын дайындау мақсатында Қазақстан Республикасында исламдық қаржыландыруды дамыту бойынша Ұлттық Банктің тұжырымдамасын әзірлеу жұмысы жүргізілуде.

Капиталдың ислам нарығын дамыту шеңберінде Ұлттық Банк «Қазақстан Даму Банкі» акционерлік қоғамының дебюттік суқуқ шығаруға жәрдем көрсету жұмысын жүргізді. Жүргізілген жұмыс негізінде 2012 жылғы шілде айында «Қазақстан Даму Банкі» акционерлік қоғамы – өңірде «Суқуқ «әл-Мурабаха» ислам облигацияларын шығару жөніндегі мәмілені жүзеге асырған алғашқы эмитент болды.

Халықаралық ынтымақтастық

Елде исламдық қаржыландыруды дамытудың өзектілігін, сондай-ақ білікті мамандарды даярлау қажеттілігін назарға ала отырып, Ұлттық Банк Жеке секторды дамыту жөніндегі Ислам корпорациясымен (Islamic Corporation for the Development of the Private Sector – ICD) бірлесе отырып, Алматы қаласында ТМД және Шығыс Еуропа елдері үшін Исламдық Қаржыландыру Академиясын құру мүмкіндігін қарастыру бойынша жұмыс жүргізуде.

2012 жылғы 2 қазанда мемлекеттік органдармен және Ислам Даму Банкімен бірлесіп әзірленген Қазақстан Республикасы мен Ислам Даму Банкі арасындағы Елдік серіктестік стратегиясына қол қойылды. Елдік серіктестік стратегиясы жобасының шеңберінде Ұлттық Банк ислам қаржы институттарын реттеу мен қадағалау жүйесін жетілдіру үшін Ислам Даму Банкінің техникалық жәрдем көрсетуін (грант) тарту бойынша жұмыс жүргізуде. Грант исламдық қаржыландыру мәселелері бойынша заңнаманы жетілдіруге, тәуелсіз және корпоративтік суқуқ шығарылымы мәселелері бойынша консультациялар өткізуге, салық салу және бухгалтерлік есеп мәселелері бойынша ұсынымдарға және ислам қаржы құралдарын ендіру мен дамыту саласында қызметкерлердің біліктілігін көтеруге бағытталатын болады.

2012 жылғы 13 ақпанда Исламдық қаржы қызметтерін көрсету жөніндегі кеңеске Ұлттық Банктің Қауымдасқан мүше ретіндегі мүшелігі туралы келісімге қол қойылды. Кеңеске мүше елдердің ынтымақтастығының негізгі мақсаты ислам қаржы индустриясына арналған бірыңғай пруденциалдық нормативтерді, бірыңғай қаржылық есептілік стандарттарын, ислам қаржы институттарын қадағалау мен реттеудің тексерілген әдістемелерін және тәсілдерін пайдалану болып табылады. Мәселен, Ұлттық Банк Кеңестің сауалнама негізінде жүргізген зерттеулеріне, сондай-ақ 2012 жылғы 11 желтоқсанда Сауд Арабиясы, Джидда қаласында өткен Ислам қаржысына арналған қаржы секторын бағалау бағдарламасы бойынша мамандар кездесуіне қатысты.

Исламдық қаржы қызметтерін көрсету жөніндегі кеңеспен ынтымақтастық шеңберінде Ұлттық Банк 2012 жылғы 15-17 мамырда Кеңестің Түрік Республикасының

Орталық Банкімен бірлесіп ұйымдастырған Стамбул қаласында өткен Кеңестің 9-шы Саммитіне алғаш рет қатысты. Саммит өткізудің негізгі мақсаты жаһандық ислам қаржы инфрақұрылымын, ислам микроқаржы институттарын дамытудың проблемалық мәселелерін талқылау, сондай-ақ исламдық қаржыландыруды пруденциалдық реттеудің басым бағыттарын айқындау болды.

Исламдық қаржыландырудың инфрақұрылымын дамыту мақсатында Қазақстан Республикасына тәуелсіз рейтинг беру мүмкіндігін қарастыруға, жергілікті ислам рейтингілік агенттігін құруға, сондай-ақ елдің орталық мемлекеттік органдары үшін оқыту семинарын өткізуге қатысты Халықаралық Ислам Рейтингілік Агенттігімен өзара әрекет жасау бойынша жұмыс жүргізілді.

Қаржы орталығын исламдық қаржыландыру жөніндегі өңірлік орталық ретінде алға жылжыту

Қаржы орталығын исламдық қаржыландыру жөніндегі өңірлік орталық ретінде алға жылжыту міндеттерін іске асыру шеңберінде Ұлттық Банк түрлі іс-шаралар өткізді. Мәселен, «Al Hilal» Ислам банкі» акционерлік қоғамымен бірлесе отырып, нарыққа және бизнес ортасына қатысушылар үшін, сондай-ақ Ұлттық Банк қызметкерлері үшін исламдық қаржыландыру өнімдері бойынша семинарлар ұйымдастыру жұмысын жүргізді.

Ұлттық Банк халықтың исламдық қаржыландыру бойынша қаржылық сауаттылығын арттыру жөніндегі іс-шараларды іске асыруда. Осыған байланысты Алматы қаласының жетекші жоғары оқу орындарының студенттері, сондай-ақ Алматы қаласының аудандық әкімдіктері үшін «Исламдық қаржыландыру» тақырыбына бірқатар семинарлар өткізілді. Семинарлардың негізгі мақсаты Қазақстан азаматтарына ислам қаржы құралдары мен институттары туралы негізгі білім беру болып табылады.

Алматы қаласын ТМД-да және Орталық Азия өңірінде қаржылық хаба ретінде алға жылжыту шеңберінде Ұлттық Банк:

Ислам Даму Банкі тобына кіретін Ислам тренинг және зерттеулер институтымен бірлесе отырып, Алматы қаласында 2012 жылғы 23 – 26 сәуір аралығында «Islamic modes of finance and sukuk» халықаралық отырысын;

Ислам Даму Банкімен және Халықаралық Валюта Қорымен бірлесе отырып, Алматы қаласында 2012 жылғы 17 - 18 қыркүйекте «Islamic Finance: Building the Enabling Environment» халықаралық отырысын өткізді.

Сонымен қатар, Ұлттық Банк өкілдері әзірленіп жатқан «Бизнес және Ғылым – 2020» жол картасы (Алматы қаласы) бағдарламасы шеңберінде ғалымдардың өнеркәсіп және бизнес-құрылымдар өкілдерімен өткен халықаралық семинар-кеңесінде баяндама жасаумен, «Қазақстанда және әлемде сукук сертификаттары» (Астана қаласы) практикалық семинарына (мастер-класс), 2012 ислам қаржысы бойынша Қазақстан конференциясына (Астана қаласы), VIII Дүниежүзілік ислам экономикалық форумына (Джохор Бахру қаласы, Малайзия) қатысты.

Исламдық қаржыландыру жұмысының негіздері мен қағидаттарын түсіндіру мақсатында Ұлттық Банк қазақстандық, сондай-ақ шетелдік БАҚ-та исламдық қаржыландыру бойынша бірқатар материалдар дайындап, орналастырды.

Осындай іс-шараларды жүргізу Республиканың инвестициялық тартымдылығын, Қазақстанның исламдық қаржыландыруды дамытатын ел ретіндегі имиджі мен танымдылығын арттырады.

IX. ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҰНТЫМАҚТАСТЫҚ ЖӘНЕ ҰЛТТЫҚ БАНКТИҢ АҚПАРАТТЫҚ-ТҮСІНДІРУ ҚЫЗМЕТІ

9.1. Халықаралық ынтымақтастық

2012 жылғы 24-26 сәуірде Ұлттық Банк өкілдері Қытай мен Қазақстан Республикасы арасындағы төлем жүйелерін ықпалдастырудың табысты тәжірибесін зерделеу және ол бойынша ұсыныстар әзірлеу үшін Қытай Халық Республикасында Қытай Халық Банкінің өкілдерімен өткен кездесуге қатысты.

Ұлттық Банк 2012 жылғы 21-24 мамырда «ХҚЕС қолдану: проблемалары, жетістіктері мен перспективалары» тақырыбына Дөңгелек үстел өткізді. Дөңгелек үстелдің спикерлері ретінде Азия Даму Банкінің, Түркия Орталық Банкінің, Украина Ұлттық Банкінің, Ресей Федерациясы Орталық Банкінің, Қырғыз Республикасы Ұлттық Банкінің, ХҚЕС жөніндегі кеңестің өкілдері, сондай-ақ аудиторлық компаниялардың өкілдері сөз сөйледі. Қазақстан тарапынан Ұлттық Банктің, банктердің, сақтандыру компаниялары мен ЖЗҚ-ның өкілдері тыңдаушылар ретінде қатысты.

Ұлттық Банк есепті кезеңде 2012 жылғы 22-24 мамырдағы V Астана экономикалық форумы шеңберінде «Халықаралық қаржылық сәулет өнерінің болмысындағы дағдарыс» конференциясын ұйымдастыру жұмысын жүргізді. Ұлттық Банк өкілі V Астана экономикалық форумы шеңберінде ұйымдастырылған ТМД Қаржы министрлерінің кездесуіне қатысты.

2012 жыл ішінде Ұлттық Банк ШЫҰ Даму банкін және ШЫҰ Даму қорын (Арнайы шотын) құру мәселесі жөнінде Қазақстан Республикасының мемлекеттік органдарының бірыңғай позициясын келісу бойынша белсенді түрде жұмыс жүргізді. Ұлттық Банктің өкілдері 2012 жылғы 14-16 мамырда болып өткен ШЫҰ Даму қорын (Арнайы шотын) және ШЫҰ Даму банкін құру мәселесі жөніндегі сараптамалық жұмыс тобының кезекті отырысына қатысты. Сонымен қоса, Ұлттық Банк Төрағасы 2012 жылғы 16-17 мамырда болып өткен ШЫҰ-ға мүше мемлекеттердің Қаржы министрлері мен орталық (ұлттық) банктері басшыларының Екінші кездесуіне қатысты.

2012 жылғы 11-15 қараша аралығындағы кезеңде техникалық көмек шеңберіндегі ынтымақтастық мәселелері бойынша екі жақты кездесулерді өткізу үшін Ұлттық Банк өкілдерінің Испания мен Италияның орталық банктеріне сапары болып өтті. Сапар нәтижелері бойынша техникалық көмек шеңберіндегі өзара ынтымақтастықтың басымдықтары мен перспективалары айқындалды. Осы бағытта бұдан былайғы жұмысты жүргізу үшін Ұлттық Банкке 2013 жылы Испания Банкі өкілдерінің сапары туралы уағдаластыққа қол жеткізілді.

2012 жылы халықаралық қаржы ұйымдары, интеграциялық ведомстволар мен жақын және алыс шет елдердің орталық банктері ұйымдастырған отырыстарға, кездесулерге және мәжілістерге қатысу үшін Ұлттық Банк Төрағасының 16 сапары және Ұлттық Банктің Төрағасы орынбасарларының 9 сапары ұйымдастырылды.

Ұлттық Банк 2012 жылы Халықаралық шарттарды түгендеу жөніндегі ведомствоаралық комиссияның ұсынымдары шеңберінде жұмыс жүргізді. Сондай-ақ, Қазақстан Республикасының халықаралық шарттарын іске асыруды қамтамасыз ету тетігін жетілдіру шеңберінде және жүйелік қателерді жібермеу және халықаралық шарттардың орындалуына жүргізілетін мониторингтің сапасын арттыру үшін шаралар қабылдау бойынша жұмыс жүргізді.

2012 жылы алыс шет елдермен мынадай келісімдерге қол қойылды:

Ұлттық Банк және Вьетнам Социалистік Республикасының Мемлекеттік Банкі арасындағы Ұнтымақтастық туралы меморандум;

Ұлттық Банк және «Қаржыға арналған Люксембург» Люксембург қаржы орталығын дамыту агенттігі арасындағы Өзара түсіністік туралы меморандум.

Дүниежүзілік Банктің «DoingBusiness» рейтингтері және Дүниежүзілік Экономикалық Форумның бәсекеге қабілеттілігінің ғаламдық индексі аясында халықаралық рейтингілік агенттіктермен ынтымақтастық

Ұлттық Банк Fitch Ratings рейтингілік агенттігінің Қазақстан Республикасының тәуелсіз кредиттік рейтингі жөніндегі 2012 жылғы есебін келісті, оның нәтижелері бойынша рейтингілік агенттік Қазақстанның шетел валютасындағы ұзақ мерзімді тәуелсіз рейтингін «BBB»-дан «BBB+»-ке дейін көтерді, болжамы «тұрақты». Жергілікті валютадағы елдің ұзақ мерзімді тәуелсіз рейтингі тұрақты болжамымен «BBB+»-тен «A-»-ке дейін көтерілді. Агенттік те елдер бойынша шекті мәнді «BBB+»-тен «A-»-ке дейін және шетел валютасындағы қысқа мерзімді рейтингті «F3»-тен «F2»-ге дейін көтерді. Сонымен қоса, Moody's халықаралық рейтингілік агенттігінің «ANNUAL REPORT KAZAKHSTAN AUGUST 2012» құжаты бойынша жұмыс жүргізілді.

Ұлттық Банк өкілдерінің Fitch Ratings, Moody's, Standard & Poor's халықаралық рейтингілік агенттіктерінің, Малайзияның RAM Rating Service Berhard Рейтингілік агенттігінің өкілдерімен кездесулері өткізілді. Сондай-ақ Standard & Poor's сапары шеңберінде ХВҚ мен Еуропа Қайта Құру және Даму Банкінің Алматы қаласындағы банктерімен, өкілдіктерімен кездесулер ұйымдастырылды.

2012 жылғы 15 мамырда Ұлттық Банк өкілдері Fitch Ratings VI жыл сайынғы конференциясының «Қазақстанның банк секторы: болжамы тұрақты. Проблемалық кредиттермен жұмыс» сессиясына қатысты.

Ұлттық Банк Дүниежүзілік Банктің «Doing Business» рейтингінің индикаторларын жақсарту жөніндегі 2012 жылға арналған кешенді іс-шаралар жоспарын орындау бойынша жұмыс жүргізді. Ұлттық Банкке бекітілген «Doing Business» рейтингінің «Кредиттерді алу» және «Инвесторларды қорғау» индикаторларын жақсартуға қажетті реформалар бойынша ұсыныстар жіберілді. 2012 жылдың нәтижелері бойынша «Кредиттерді алу» индикаторы бойынша Қазақстан Республикасының позициясы 97-ші орыннан 83-ші орынға дейін 14 позицияға жақсарды және «Инвесторларды қорғау» индикаторы бойынша Дүниежүзілік Банктің «Doing Business» рейтингіндегі 10-шы орын тұрақты позициясы сақталды.

Сондай-ақ, Дүниежүзілік Экономикалық Форумның Ғаламдық бәсекеге қабілеттілік индексі шеңберінде Ұлттық Банкке бекітілген көрсеткіштерді жақсарту бойынша жұмыс жалғасын тапты.

Шетелдік реттеушілермен ынтымақтастық

Қадағалау тиімділігін арттыру мақсатында Ұлттық Банк шет мемлекеттердің қадағалау органдарымен ынтымақтастықты одан әрі дамыту және кеңейту, сондай-ақ өзара іс-қимыл жасау бойынша шаралар қабылдады. Атап айтқанда, трансшекаралық қаржылық қадағалау және Армения, Италия, Кипр, Молдова, Түркия, Венгрия, Франция, Корея, Вьетнам, Канада, Молдова, Индия, Қытай, Украина, Германия сияқты елдердің шетелдік құзыретті органдарымен өзара ақпарат алмасу саласында жәрдемдесу туралы екіжақты келісімдердің (өзара түсіністік туралы меморандумдардың) жобаларын келісу жұмысы жалғастырылды. Сондай-ақ, тәжірибе алмасу шеңберінде Ұлттық Банктің өкілдері қылмыстық жолмен алынған кірістерді заңдастыруға және терроризмді қаржыландыруға қарсы іс-қимылға арналған халықаралық іс-шараларға қатысты.

Халықаралық қаржы ұйымдарымен ынтымақтастық

2012 жылы Ұлттық Банк заңсыз жолмен алынған кірістерді заңдастыруға (жылыстатуға) және терроризмді қаржыландыруға қарсы іс-қимыл жүйесін ұйымдастыру мәселелері бойынша тексеру жүргізудің ішкі тәртібін әзірлеу үшін Дүниежүзілік Банктен техникалық көмек тарту бойынша жұмыс жүргізді. 2012 жылғы 9-13 сәуір аралығындағы кезеңде Дүниежүзілік Банктің Қаржы секторының бас маманы Андре Кортье мырзамен заңсыз жолмен алынған кірістерді заңдастыруға (жылыстатуға) және терроризмді қаржыландыруға қарсы іс-қимыл жөніндегі заңнаманың талаптарын сақтау бойынша қаржы ұйымдарына тексеру жүргізудің ішкі әдіснамасын әзірлеу бойынша Дүниежүзілік Банктің

техникалық көмек көрсетуі шеңберінде консультациялар өткізілді. Жұмыс тобының құрамына Ұлттық Банк бөлімшелерінің және ведомстволарының қызметкерлері кірді. Осы техникалық көмек нәтижесінде Дүниежүзілік Банктің Қаржы секторы маманының консультацияларын ескере отырып, заңсыз жолмен алынған кірістерді заңдастыруға (жылыстатуға) және терроризмді қаржыландыруға қарсы іс-қимыл жөніндегі заңнаманың талаптарын сақтау бойынша қаржы ұйымдарына тексеру жүргізудің әдіснамасы пысықталды. Бұл құжат 2012 жылғы 27 тамызда бекітілді және қазіргі кезде тиісті тексерулерді жүргізу кезінде қолданылады.

Есепті жыл ішінде 2008 жылғы 28 сәуірдегі № 63-2 ХВҚ Басқарушылар Кеңесінің Қарарымен мақұлданған ХВҚ-ға қатысуды және дауыстарды өсіру жөніндегі; 2008 жылғы 5 мамырдағы № 63-3 ХВҚ Басқарушылар Кеңесінің Қарарымен мақұлданған ХВҚ инвестициялық өкілеттіктерін кеңейту жөніндегі; 2010 жылғы 15 желтоқсандағы № 66-2 ХВҚ Басқарушылар Кеңесінің Қарарымен мақұлданған Атқарушы кеңестің реформасы жөніндегі ХВҚ Келісімінің Баптарына енгізілетін түзетулерді ратификациялау бойынша жұмыс жүргізілді.

2012 жылғы 26 сәуірден бастап 2 мамырға дейінгі және 28-30 қараша аралығындағы кезеңде ХВҚ Миссиясы өкілдерінің Ұлттық Банктің басшылығымен кездесулері ұйымдастырылды. ХВҚ-ның Қазақстан Республикасы жөніндегі баяндамасы (Staff Report for the 2012 Article IV Consultations with Kazakhstan) келісілді.

2012 жылғы 20 сәуірде Ұлттық Банк ХВҚ-ның Қазақстан Республикасындағы Өкілдігімен бірге Ұлттық Банк қызметкерлері үшін «Әлемдік экономиканың даму перспективалары» тақырыбына ХВҚ таныстырылымын ұйымдастырды.

2012 жылғы 12 қарашада Алматы қаласында Ұлттық Банк Алматы қаласындағы Өңірлік қаржы орталығы Академиясының қатысуымен ХВҚ-ның Қазақстан Республикасындағы Өкілдігімен бірге «Өңірлік экономиканы дамыту перспективалары: Кавказ және Орталық Азия» тақырыбына ХВҚ-ның кезекті баяндамасының таныстырылымын Ұлттық Банк өкілдерінің қатысуымен өткізді. Тыңдаушылар ретінде банктердің, сақтандыру ұйымдарының, ЖЗҚ, қоғамдық ұйымдар мен университеттердің өкілдері тартылды.

2012 жылы проблемалық активтерді иелену және басқару мәселелері бойынша Ұлттық Банкке консультациялар беру үшін ХФҚ-дан техникалық көмек тарту жұмысы басталды.

Бағалы қағаздар нарығын қадағалау саласында және оның қатысушыларымен ынтымақтастықты нығайту және кеңейту мақсатында 2012 жылы Ұлттық Банк Бағалы қағаздар жөніндегі комиссияның халықаралық ұйымының (IOSCO) ынтымақтастыққа, консультация беруге және ақпаратпен алмасуға қатысты Өзара түсіністік туралы меморандумының А қосымшасына қосылу бойынша жұмыс жүргізді.

ТМД елдерімен ынтымақтастық

2012 жылғы 15-16 маусымда Самара қаласында Ресей Федерациясы мен Қазақстан Республикасының арасындағы Банкаралық және инвестициялық ынтымақтастық жөніндегі шағын комиссияның 14-ші отырысы болып өтті, оған Ұлттық Банктің, Қазақстан банкаралық есеп айырысу орталығының, банктер мен басқа да қаржы ұйымдарының өкілдерінен құралған қазақстандық делегация қатысты. Ресей Федерациясының Орталық банкі мен Ұлттық Банк сарапшыларының екі елдің төлем жүйелерінің өзара іс-әрекет жасау мәселесі бойынша кездесуі ұйымдастырылды. Сонымен қоса, Ұлттық Банк қызметкерлері үшін Ресей Федерациясының алтынвалюта активтерімен, Ресей Федерациясының Ұлттық әл-ауқат қорының және Резервтік қорының активтерімен жасалатын операцияларды салықтық басқару мәселелері жөнінде консультациялар жүргізілді.

2012 жылғы 26 наурызда Ұлттық Банк пен Ресей Федерациясының Орталық банкі арасындағы ЕурАзЭҚ мүше мемлекеттерінің ықпалдасқан валюта нарығының

қатысушыларын акпаратпен қамтамасыз ету және олардың қызметін қадағалау туралы келісімге қол қойылды.

2012 жылғы 5 мамырда ТМД қатысушы мемлекеттерінің ықпалдасқан валюта нарығын ұйымдастыру саласындағы ынтымақтастық туралы келісімге қол қойылды.

Сондай-ақ, Ұлттық Банк өкілі 2012 жылғы 30 қаңтарда Мәскеу қаласында болып өткен Қаржылық тұрақтылық жөніндегі кеңестің ТМД кеңістігіндегі Өңірлік консультативтік тобының бірінші отырысына қатысты.

2012 жылы Ұлттық Банк 1992-1993 жылдардағы (корреспонденттік шоттарға көшкенге дейінгі және кейінгі) сауда-экономикалық қарым-қатынастардың нәтижелері бойынша Қазақстан Республикасы мен бұрынғы КСРО мемлекеттерінің берешектерін реттеу бойынша жұмыс жүргізді.

Беларусь Республикасының, Қазақстан Республикасының және Ресей Федерациясының Бірыңғай экономикалық кеңістігі және Еуразиялық экономикалық комиссия

2012 жылы Ұлттық Банк Беларусь Республикасының, Қазақстан Республикасының және Ресей Федерациясының Бірыңғай экономикалық кеңістігі және Еуразиялық экономикалық комиссия шеңберінде жұмыс жүргізді. Ұлттық Банк Кедендік одақты, Бірыңғай экономикалық кеңістікті қалыптастыруға және Еуразиялық экономикалық комиссияны құруға байланысты, сондай-ақ Бірыңғай экономикалық кеңістік қалыптастырған келісімдерді іске асыру мақсатында Құжаттарды әзірлеудің күнтізбелік жоспарын орындау шеңберінде бірқатар келісімдерді, шарттарды және басқа да нормативтік құқықтық құжаттарды әзірлеуге, келісуге және іске асыруға қатысты.

Есепті кезең ішінде Еуразиялық экономикалық комиссия Алқасының отырыстарына және Жоғары Еуразия экономикалық кеңесінің отырыстарына арналған материалдар қаралды.

Ұлттық Банк Макроэкономикалық саясат жөніндегі консультативтік комитеттің отырыстарына арналған материалдарды келісу жұмысын жүргізді. Ұлттық Банк өкілдері 2012 жылғы 26 қыркүйекте және 21 қарашада Мәскеу қаласында болып өткен аталған отырыстарға қатысты.

Сондай-ақ, 2012 жылы Ұлттық Банк өкілдері Статистика жөніндегі консультативтік комитеттің бірінші отырысына (1-2 қарашада Мәскеу қаласында), Кедендік реттеу жөніндегі консультативтік комитеттің бірінші отырысына (2012 жылғы 19 қазанда Мәскеу қаласында) және Қаржы нарықтары жөніндегі консультативтік комитеттің бірінші отырысына (2012 жылғы 6 желтоқсанда Мәскеу қаласында) қатысты. Аталған отырыстардың күн тәртіптеріне арналған материалдар қаралды және келісілді.

2012 жылы Ұлттық Банк Кедендік одақ пен Бірыңғай экономикалық кеңістікке қатысушы мемлекеттердің орталық (ұлттық) банктерінің валюталық саясаты жөніндегі Консультациялық кеңес туралы ережені әзірлеу жұмысын жүргізді. Консультациялық кеңестің хатшысы ретінде Ұлттық Банк өкілінің кандидатурасы бекітілді. Сондай-ақ, Ұлттық Банк өкілдері 2012 жылғы 26 сәуірде және 23 қарашада Мәскеу қаласында болып өткен Консультациялық кеңестің отырыстарына қатысты.

ЕурАзЭҚ шеңберіндегі ынтымақтастық

2012 жылы Ұлттық Банк ЕурАзЭҚ қатысушы мемлекеттерінің орталық (ұлттық) банктері басшыларының кеңесі шеңберінде жұмыс жүргізді. Ұлттық Банк өкілдері ЕурАзЭҚ қатысушы мемлекеттерінің орталық (ұлттық) банктері басшыларының кеңесі сарапшыларының мәжілістеріне (2012 жылғы 18-19 сәуірде Мәскеу қаласында және 2012 жылғы 13-14 қыркүйекте Душанбе қаласында) және ЕурАзЭҚ қатысушы мемлекеттерінің орталық (ұлттық) банктері басшылары кеңесінің отырыстарына (2012 жылғы 29-30 мамырда Суздаль қаласында және 2012 жылғы 2-3 қазанда Душанбе қаласында) қатысты.

2012 жылы Ұлттық Банк ТМД қатысушы мемлекеттерінің Бағалы қағаздарының нарықтарын реттеу жөніндегі мемлекеттік органдар басшылары кеңесінің және ЕурАзЭҚ мүше мемлекеттерінің Бағалы қағаздарының нарықтарын реттеу жөніндегі уәкілетті органдар басшылары кеңесінің шеңберінде жұмыс жүргізді. Ұлттық Банк өкілдері 2012 жылғы 23-25 мамырда Минск қаласында және 2012 жылғы 2-6 қазанда Шолпан-Ата қаласында болып өткен аталған кеңестердің отырыстарына қатысты.

Сондай-ақ, ЕурАзЭҚ Интеграциялық Комитеті жанындағы Сақтандыруды қадағалау және сақтандыру қызметін реттеу органдары басшыларының кеңесі және ТМД қатысушы мемлекеттерінің сақтандыруды қадағалау органдары басшыларының Мемлекетаралық үйлестіру кеңесінің шеңберінде жұмыс жүргізілді.

Ұлттық Банк ЕурАзЭҚ шеңберіндегі бірқатар келісімдерді, шарттарды және басқа да нормативтік құқықтық құжаттарды әзірлеуге, келісуге және іске асыруға қатысты.

9.2. Ұлттық Банктің ақпараттық-түсіндіру қызметі

Ұлттық Банктің қызметі туралы жұртшылықты хабардар ету мақсатында 2012 жылы баспа және электрондық БАҚ (қоғамдық-саяси басылымдар, өңірлік баспа басылымдары, телевидение, радио және интернет-ресурстар) тәрізді әртүрлі коммуникациялық құралдарды пайдалана отырып, кең ауқымды ақпараттық-түсіндіру жұмысы жүзеге асырылды. Ұлттық Банк Ұлттық Банктің алдына қойылған міндеттерге және мақсаттарға қол жеткізу жолдарына және стратегиялық жоспарларда, Президенттің Қазақстан халқына жолдауларында, Үкіметтің бағдарламаларында айқындалған басымдықтарды іске асыруға қатысты мәселелер бойынша халыққа арналған материалдар дайындауды жүзеге асырды.

Ұлттық Банктің 2012 жылғы ақпараттық-түсіндіру жұмысы төмендегі бағыттар бойынша жүзеге асырылды.

Республикалық және шетелдік БАҚ-ғы жарияланымдар

Президенттің жолдауларында, үкіметтік бағдарламаларда Ұлттық Банктің алдына қойылған міндеттерді іске асыру бойынша, негізгі мақсат – бағалардың тұрақтылығын қамтамасыз етуге қол жеткізу жөніндегі қызметтің, сондай-ақ мемлекеттің ақша-кредит саясатын әзірлеу және жүргізу саласында Ұлттық Банк қызметінің бағыттарын, төлем жүйелерінің жұмысын қамтамасыз етуді, валюталық реттеу мен валюталық бақылауды жүзеге асыруды, қаржы жүйесінің тұрақтылығын қамтамасыз етуде жәрдемдесуді, Ұлттық Банктің ұсыныстары мен бастамаларын баяндау мақсатында, сондай-ақ Ұлттық Банктің оң имиджін қалыптастыру үшін 2012 жылы республикалық (орталық және өңірлік) және шетелдік БАҚ-та 7 345 материалды (жарияланымдар мен сөз сөйлеу), оның ішінде: баспа басылымдарында – 3 057 материалды, ақпарат агенттіктерінің таспаларында – 1 521 материалды, телевизиялық бағдарламалардың эфирінде 185 сөз сөйлеулер мен бейне сюжеттерді, интернет-басылымдарында – 2 582 материалды жариялау ұйымдастырылды.

Мемлекеттік тілде шығарылатын республикалық (орталық және өңірлік) БАҚ-та Ұлттық Банкті атай отырып, 800-ден астам материал жарияланды.

2012 жылы Ұлттық Банкке республикалық және шетелдік БАҚ-тан 250-ге жуық сұрату келіп түсті, оларға жеткілікті түрде жауаптар дайындалды.

Ұлттық Банк ақпараттық-түсіндіру қызметінде орталық қоғамдық-саяси және іскерлік баспа БАҚ-қа ерекше орын береді, себебі олар Қазақстан Республикасында ақпаратты таратудың ресми көзі болып табылады. Осыған байланысты мемлекеттік тілде және орыс тілінде «Ұлттық Банк хабарлайды, түсініктеме береді, түсіндіреді» арнайы беттерді жасау жұмысы жалғастырылды, олар есепті кезеңде орталық қоғамдық-саяси және іскерлік баспа БАҚ-та шығып тұрды. Ұлттық Банк осы ақпарат алаңдарында халыққа Ұлттық Банк қызметінің негізгі бағыттары және қаржы нарықтарының жұмысы жөніндегі мәселелерді түсіндіруін жалғастырды.

Ұлттық Банк «Егемен Қазақстан» және «Казахстанская правда» республикалық газеттерінде «Ұлттық Банк хабарлайды, түсініктеме береді, түсіндіреді» 21 бетін мемлекеттік тілде және орыс тілінде жариялады, оларда халыққа ақша-кредит саясатына, валюталық реттеуге, төлем жүйелеріне, Ұлттық қорға, қаржылық қызметті тұтынушылардың құқықтарын қорғауға, Қазақстандағы инфляциялық процестерге, электрондық ақшаға және басқаларға қатысты мәселелер түсіндірілді.

«Дружные ребята» және «Ұлан» республикалық балалар гезеттерінде бір жыл ішінде «Теңгегүл және оның достарының бастан кешкендері» деген қаржы тақырыбы жөніндегі баспа қосымшалары шығарылды. Осы қосымшалардың беттерінде нарықтық экономиканың негіздерін оқытуға, қаржы құралдары туралы хабар беруге, сондай-ақ мектеп оқушыларының жеке ақшасын басқаруға деген қызығушылығын қалыптастыруға бағытталған, бастауыш және орта мектеп жасындағы балаларға арналған оқыту материалдары жарияланды. Материалдар балаларға қолжетімді түрлі-түсті комикстер, тапсырмалар, жұмбақтар, ребустар, мақал-мәтелдер мен жаңылтпаштар түріндегі ойын нысанында берілді. Жыл басынан бастап мемлекеттік тілде және орыс тілінде 48 шығарылым жарияланды.

Республикалық теле- және радиоарналармен жұмыс

Қоғамдық пікірді қалыптастыру процесінде телевидениенің жетекші рөлін ескере отырып, Ұлттық Банк 2012 жылы БАҚ-тың осы түрімен оң коммуникацияны құру жұмысына ерекше көңіл бөлді, ақпараттық-түсіндіру қызметінде телеарналардың мүмкіндіктерін жиі қолданды.

Телевизиялық бағдарламалардың және жаңалық блоктарының эфирінде Ұлттық Банк өкілдерінің қатысуымен 185 сөз сөйлеу мен бейнесюжеттер өткізілді.

Ұлттық Банктің басшылары мен қызметкерлері «Портрет недели» (КТК), «Профессиональный разговор» (7-арна), «Информбюро» (31-арна), «Новости 24 kz», «7 күн» (Хабар), «Kazakh TV» (Caspionet), «Новости» (КТК), «Новости Содружества» (Мир) және басқа рейтингілік бағдарламаларға қатысты.

Жүргізіліп жатқан экономикалық реформаларды түсіндіру және Қазақстан Республикасының қаржылық жүйесіне халықтың сенімін арттыру мақсатында жоғарыда аталған телебағдарламаларда халыққа барынша өзекті және қызықты тақырыптар баяндалды: қаржылық қызметтерді тұтынушылардың құқықтарын қорғау, Қазақстан Республикасындағы зейнетақы жүйесі, ұлттық валюта, сақтандыру нарығын дамыту, исламдық қаржыландыру, ақша төлемдері мен аударымдары, экономиканы кредиттеу, қор нарығы.

Президенттің жыл сайынғы жолдауларында, Үкіметтің бағдарламалық құжаттарында қажеттілігі туралы үнемі айтылатын халықтың қаржылық және инвестициялық сауаттылығын арттыру бойынша ақпараттық-түсіндіру жұмысының жоғары әлеуметтік маңызын ескере отырып, «Хабар» агенттігінің эфирінде «Капитал әліппесі» ақпараттық-түсіндіру бағдарламасы (аптасына 1 рет, қайталаумен) мемлекеттік тілде және орыс тілінде шығып отырды.

2012 жылы «Капитал әліппесі» телебағдарламасына сарапшы ретінде Ұлттық Банктің және қаржы ұйымдарының өкілдері қатыса отырып, апта сайын мемлекеттік тілде және орыс тілінде қайталаумен 50 рет шықты.

«Капитал әліппесі» телебағдарламасының шеңберінде мынадай тақырыптар мазмұндалды: депозиттер бойынша пайыздық мөлшерлемелерді рұқсат етілмеген төмендету және жеке және заңды тұлғалардың салымдарына кепілдік беру сомасын 5 млн. теңге деңгейінде сақтау; қаржылық қызметтерді тұтынушылардың құқықтарын қорғау жүйесі; банк омбудсманының институты; қаржы нарығындағы алаяқтық; банктердің өнімдері; қаржылық қызметтерді тұтынушылардың құқықтарын бұзу; банк құпиясы; кредиттік тарих; кредиттер бойынша берешекті өтеу әдістері; қарыз алушылардың шоттарынан ақшаны алу; банк қарызы шартының талаптарын орындамағаны үшін өсімпұлдар мен айыппұл санкциялары; коллекторлық агенттіктер; кредитті ресімдегені және бергені үшін банктің комиссиялық сыйақысы; кепіл мүлікті соттан тыс сату; қаржы нарығындағы алаяқтықтың

кеңінен таралған түрлері; Қазақстан Республикасының зейнетақы жүйесі; жинақтаушы зейнетақы қорын қалай таңдау керек; пластикалық карталар арқылы зейнетақылар мен мемлекеттік жәрдемақыларды алу; қаржы пирамидалары; Қазақстан Республикасының сақтандыру жүйесі; сақтандыру омбудсманы; автосақтандыру; мүлктік сақтандыру; өмірді сақтандыру; сақтандыру аннуитеті; шетелге шығатындарды сақтандыру; қор нарығы – жұмыс қағидаттары мен тетіктері; қор нарығының құралдары; халықтық IPO; Қазақстанда исламдық қаржыландыруды дамытудың ерекшеліктері мен перспективалары; ислам банкингі; такафул – исламдық сақтандыру; сукук – ислам бағалы қағаздары; Қазақстанның төлем жүйелері; Қазақстанда электрондық төлемдерді дамыту жөніндегі бірлескен бастама; Қазақстанда халықаралық ақша аударымдары жүйелерін дамытудың проблемалары мен перспективалары; ЖСН/БСН сәйкестендіру нөмірлерін пайдалану; бүлінген ақша; Ұлттық Банктің Банкнот фабрикасына 20 жыл; теңге – Қазақстан Республикасы тәуелсіздігінің белгісі.

Кең ауқымды ақпараттық-түсіндіру жұмысын жүргізу мақсатында «Капитал әліппесі» бағдарламасы «Қазақ радиосының» эфирінде де мемлекеттік тілде және орыс тілінде жүргізілді. 2012 жылы 50 бағдарлама шығарылды.

Қазақстан Республикасының жастар аудиториясының инвестициялық мәдениеті мен қаржылық сауаттылығын арттыру шеңберінде «НТК» республикалық телевизиялық арнасының эфирінде Ұлттық Банктің қолдауымен «Умная игра» жаңа интеллектуалдық бағдарламасы шығады. 2012 жылы 49 бағдарлама шығарылды.

Ақпараттық агенттіктермен және интернет-сайттармен жұмыс

Ұлттық Банктің ақпараттық-түсіндіру қызметінің негізгі бағыттарына сәйкес интернет тұрақты мониторинг пен қатысуды талап ететін ең маңызды бағыттардың бірі болып табылады.

Осыған байланысты Ұлттық Банк 2012 жылы «Интерфакс-Казахстан», «Казинформ», «Kazakhstan-Today», «Қазақстан жаңалықтары», «Рейтер», «Dow Jones Newswires», «Блумберг», «АКИпресс» ақпараттық агенттіктерімен белсенді жұмыс істеуді жалғастырды, интернет-сайттармен жұмысты жандандырды.

2012 жылы ақпараттық агенттіктер Ұлттық Банктің қызметі туралы 1 520-дан астам материал шығарды.

Ақпараттық сылтаулар бойынша Ұлттық Банк басшылығының қатысуымен аталған агенттіктер үшін эксклюзивтік сұхбаттар мен брифингтер (валюта және қаржы нарығындағы ахуал, оның ішінде банк салысындағы жағдай туралы) ұйымдастырылды.

Ұлттық Банктің www.profinance.kz танымал қаржылық веб-сайттарының бірінде ашылған «Ұлттық Банктің сарапшылары пайдаланушылардың сұрақтарына жауап береді» бөлімі жұмысын жалғастыруда. Интерактивті режимде осы форумның қатысушылары өзін қызықтыратын сұрақтарға Ұлттық Банктің құзыреті шегінде жауаптар мен түсіндірулер алады.

Бүгінгі күні бөлімде 21 тақырып («Банкноттар мен монеталар», «Қаржылық қызметтерді тұтынушылардың құқықтарын және мүдделерін қорғау», «Қаржылық тұрақтылық», «Валюта нарығы және айырбастау бағамы» және басқалары) ашылған және жұмыс істейді.

Жалпы тіркелген, сол сияқты тіркелмеген пайдаланушылардың форумға қатысуы, атап айтқанда онлайн-конференциялар кезінде қатысуы халықтың осы бөлімге, атап айтқанда Ұлттық Банк басшылығымен өтетін онлайн-конференцияларға үлкен қызығушылық танытып отырғанын дәлелдейді.

2012 жылғы 15 наурызда Ұлттық Банктің Төрағасы Г.А. Марченконың қатысуымен Ұлттық Банк қызметінің негізгі бағыттары және қаржы нарығындағы ахуал бойынша forum.profinance.kz сайтында онлайн-конференция ұйымдастырылды. Онлайн-конференция кезінде келіп түскен барлық сұрақтарға Ұлттық Банк Төрағасының берген жауаптары орналастырылды.

2012 жылғы 25 шілдеде «Өзінді көрсет – Қазақстан Ұлттық Банкінде мансабыңды баста!» девизімен Ұлттық Банктің Төрағасы Г.А. Марченкомен www.profinance.kz сайтында онлайн-конференция өткізілді.

2012 жылғы 5 желтоқсанда «Жылдың алдын ала қорытындылары. Болашаққа көзқарас» тақырыбына Ұлттық Банктің Төрағасы Г.А.Марченконың қатысуымен www.profinance.kz сайтында онлайн-конференция өткізілді.

Жалпы алғанда, «Ұлттық Банктің сарапшылары пайдаланушылардың сұрақтарына жауап береді» бөлімінің жұмысы Ұлттық Банктің ақпараттық саясатты іске асыруда және оң имиджін қалыптастыруда осы коммуникация құралының тиімді екенін көрсетті.

Шетелдік және қазақстандық БАҚ-пен жұмыс

Қазақстан Республикасының шетелдегі оң имиджін қалыптастыру, сондай-ақ ақша-кредит саясатының негізгі бағыттарын және елдің қаржы секторының ахуалын түсіндіру мақсатында шетелдік БАҚ-та Ұлттық Банктің 20-дан астам материалын жариялау ұйымдастырылды. Ұлттық Банктің басшылығы жетекші шетел басылымдарының сұратулары бойынша 10-нан астам жазбаша сұхбат берді.

2012 жылы Ұлттық Банктің Төрағасы Г.А. Марченконың қатысуымен мынадай іс-шаралар ұйымдастырылды: 8 телевизиялық сұхбат; 1 телефонмен түсінік беру; Ресей Федерациясының ақпараттық агенттіктері үшін 4 сұхбат, «Голос России» радиостанциясы үшін 5 радио сұхбат, Ресей Федерациясының баспа БАҚ-қа 6 мақала мен түсіндіру.

Уақтылы ден қою және қажетті шешімдерді қабылдау мақсатында БАҚ-та орналастырылатын Ұлттық Банк туралы ақпаратты қадағалауға мүмкіндік беретін Қазақстанның қаржы секторы және банк жүйесі туралы қазақстандық БАҚ-қа мониторинг жүзеге асырылды. Қазақстанның қаржы секторы және банк жүйесі туралы материалдарды жариялайтын қазақстандық БАҚ-қа жүргізілген мониторинг барысында «Экономикалық, қоғамдық-саяси интернет-басылымдардың және Қазақстанның Ұлттық Банктің қызметі туралы интернет-форумдарының, блогтарының мониторингі» 220 күн сайынғы шолу және «Ұлттық Банк қызметі туралы республикалық және өңірлік БАҚ-қа мониторинг» 220 күн сайынғы шолу дайындалды, бұл уақтылы ден қою және қажетті шешімдерді қабылдау мақсатында Ұлттық Банк туралы ақпаратты қадағалауға мүмкіндік береді.

2012 жылы негізгі PR-құралдарын (баспасөз-конференциялары, Ұлттық Банк басшылығының және мамандарының сұхбаты, баспа және электрондық БАҚ-тағы жарияланымдар, тележобалар және басқалары) пайдалана отырып, қаржы нарығындағы ағымдағы ахуал мәселелері бойынша еліміздің халқы үшін Ұлттық Банктің ақпараттық-түсіндіру жұмысы жөніндегі ұйымдастыру іс-шаралары жүргізілді.

2012 жылы БАҚ үшін Ұлттық Банк басшылығының қатысуымен 11 баспасөз конференциясы және 2 брифинг ұйымдастырылды.

2012 жылы Ұлттық Банктің 55 баспасөз релизі таратылды.

Ұлттық Банктің халықаралық іс-шараларға қатысуын жариялау

БАҚ-та Ұлттық Банк басшылығының қатысуымен өткен халықаралық конференциялар туралы жарияланды, оның барысында қызықтыратын мәселелерді талқылау кезінде оң ахуалды қалыптастыруға көңіл бөлінді. Мұндай диалогтар керекті ақпаратты шетелдік әріптестерге дейін жеткізу арнасы (Қазақстан Республикасы делегацияларының құрамындағы іскерлік кездесулер, халықаралық саммиттер, конференциялар, шет елдердің үкіметтік топтары өкілдерінің, халықаралық қаржы институттарының, орталық банктерінің қатысуымен өткен клубтық іс-шаралар) ретінде қолданылды.

2012 жылы халықаралық сарапшылардың қатысуымен 2 баспасөз конференциясы ұйымдастырылды:

1) «Қолайлы жағдайлар жасау» исламдық қаржы жөніндегі халықаралық отырыстың нәтижелері бойынша баспасөз конференциясы;

2) «Өңірлік экономиканы дамыту перспективалары: Кавказ және Орталық Азия» ХВҚ баяндамасының таныстырылымы жөніндегі баспасөз конференциясы.

Ұлттық Банктің баспа басылымдарын шығару

Шетелдік және республикалық мемлекеттік және қаржылық құрылымдарды ақша-кредит саясатының статистикалық деректері, Ұлттық Банктің нормативтік құқықтық актілері, талдама материалдар туралы хабардар ету мақсатында Ұлттық Банктің мерзімді ресми баспа басылымдарын шығару және жариялау жөніндегі ұйымдастырушылық және техникалық іс-шаралар жүргізілді, оларды жариялау 2012 жылы жалғасын тапты: «Қазақстан Ұлттық Банкінің Хабаршысы», «Вестник Национального Банка Казахстана», «Статистикалық Бюллетень/Статистический Бюллетень», «Statistical Bulletin», «Экономикалық Шолу/Экономическое Обозрение», «Инфляцияға шолу/Обзор инфляции», «ҚР Төлем балансы», «Платежный баланс и внешний долг Республики Казахстан», «Inflation review», қазақ/орыс тілдерінде «Ұлттық Банктің 2011 жылғы жылдық есебі», қазақ, орыс және ағылшын тілдерінде «Қаржылық тұрақтылық туралы есеп».

Аумақтық филиалдармен жұмыс

2012 жылы аумақтық филиалдардың өңірлік БАҚ-пен жұмысына, оларға жұртшылықпен байланыс мәселелерінде жан-жақты көмек көрсетуге, Ұлттық Банктің бірыңғай ақпараттық саясатын жүргізуге назар аударылды.

2012 жылы Ұлттық Банктің аумақтық филиалдары 1 972 хабарлама орналастыруды ұйымдастырды, олардың ішінде: баспаға шығу – 1 313, телевидениеде – 327, радиода – 255, баспасөз конференциялары мен PR-акцияларында – 77 өткізілді.

Ұлттық Банк мұражайының қызметі

Ұлттық Банктің мұражайы 2012 жылы алыс және жақын шет елдерден келушілер, банк ісінің ардагерлері, сондай-ақ Ұлттық Банктің қызметкерлері үшін ұзақтығы бір жарым сағат болатын 96 экскурсия өткізді.

Қазақстанның банк жүйесіндегі жетістіктерін жария ету және онымен халықты таныстыру мақсатында бұқаралық ақпарат құралдарының («Алматы», «СТВ» телеарналары, «Казахстанская правда», «Деловая неделя», «Дружные ребята» газеттері, «Не вопрос...» журналы және басқалары) өкілдері үшін арнайы экскурсиялар ұйымдастырылды.

9.3. Халықтың қаржылық сауаттылығын арттыру

2012 жылы Ұлттық Банк халықтың қаржылық сауаттылығын арттыру бойынша кең ауқымды жұмыс жүргізді.

Атап айтқанда, халықтың «Халықтық IPO» бағдарламасына қатысу мәселелері жөніндегі ақпараттық-түсіндіру кампаниясы, сондай-ақ Астана, Алматы облыстарының, қалаларының әкімдіктері мен Ұлттық Банк іс-шараларының жоспары шеңберінде бірқатар іс-шаралар, оның ішінде өңірлердің активтерімен кездесу, халыққа арналған семинарлар және журналистерге арналған баспасөз конференциялары өткізілді.

Аталған іс-шаралар еліміздің 60-қа жуық қалалары мен елді мекендерін қамтыды, олардың ішінде: Астана, Алматы, Ақтөбе, Ақтау, Атырау, Қарағанды, Павлодар, Петропавл, Қызылорда, Орал, Тараз, Шымкент, Қостанай, Өскемен, Талдықорған, Көкшетау, Текелі, Жезқазған, Теміртау, Семей, Ақсай, Жаңаөзен, Балқаш, Абай, Саран, Шахтинск, Талғар, Каскелең, Степногорск, Ерейментау, Екібастұз, Ақсу, Талшық, Смирново, Рудный, Лисаковск, Жетіқара, Хромтау, Алға, Қандыағаш, Жымпиты, Қаратөбе, Курчатов, Зырянновск, Серебрянск, Риддер, Шу, Сарыағаш, Жетісай, Кентау, Түркістан, Бейнеу, Форт-Шевченко қалалары, Мерке, Жанакорған, Шиелі, Атасу, Мақат, Махамбет, Аққыстау кенттері бар.

Қазақстан Республикасының жиырма бес орталық мемлекеттік органдарының қызметкерлері үшін де ақпараттық-білім беру семинарлары өткізілді.

Осы семинарлар шеңберінде қатысушыларға «Халықтық IPO» бағдарламасының мақсаттары, міндеттері және оны іске асыру, бағалы қағаздар нарығының жұмыс істеу

тетіктері, инвестициялаудың басымдықтары мен тәуекелдері, талдау әдістері, сондай-ақ бағалы қағаздарды қор нарығында сатып алу және сату тәртібі жан-жақты түсіндірілді.

Бұл ретте аталған іс-шаралар Орталық депозитарийдің есепке алу жүйесінде жеке тұлғалардың атына ашылған қосалқы шоттардың санын 52 296 дейін ұлғайтуға мүмкіндік бергенін атап өткен жөн. Бұл ретте операциялар тіркелген қосалқы шоттардың жалпы саны 41 584 қосалқы шотты құрады.

Халықтың қаржылық сауаттылығын арттыру жұмысын жүргізу мақсатында Ұлттық Банк коммуникациялық арналардың (телевидение, радио, баспа және электрондық бұқаралық ақпарат құралдары, Интернет-ресурстар және басқалары) кең ауқымын белсенді пайдалануда.

Интернетті пайдаланушылар үшін жұмысы онлайн режимінде халықпен жедел кері байланыс орнатуға және қаржылық сауаттылықты арттыру жөніндегі ақпаратқа қол жеткізуге және қаржылық қызметтерді тұтынушылардың құқықтарын қорғауға бағытталған білім беретін www.fingramota.kz веб-порталы жұмыс істейді. Осы веб-порталда оқыту материалдары тұрақты негізде орналастырылады, сондай-ақ форумдар, конференциялар, интерактивті пікіртерімдер мен онлайн-консультациялар өткізіледі. 2012 жыл ішінде веб-порталда қаржы нарықтары, өнімдері мен қызметтері жөнінде 1000-нан астам жаңалықтар, 90 эксклюзивті шолу, «Бюджетті жоспарлаймыз», «Инвестициялаймыз», «Барлығы кредит туралы», «Зейнеткерлікті жоспарлаймыз» тақырыптары бойынша қазақстандық тұтынушыларға арналған 36 эксклюзивті ақпараттық-оқыту мақалалары орналастырылды.

Google Analytics деректері бойынша 2012 жылы веб-порталға 140 мыңнан астам қатысу тіркелді.

Орталық және өңірлік БАҚ-та тұрақты негізде оқыту мақалалары орналастырылады, видео және радио роликтер таратылады. 2012 жылы халықтың қаржылық сауаттылығын арттыру мәселелерін ақпараттық жариялауды 30-дан астам БАҚ жүзеге асырды. Сондай-ақ, халықтың арасына тарату үшін халықтың барынша кең ауқымын қамту мақсатында өңірлерге тізбесі барлық негізгі қаржы секторларын, өнімдері мен қызметтерін қамтитын үлестіру материалдарының 100-ден астам данасы жіберілді.

Сонымен қоса, Ұлттық Банк өкілдері «Халықтық IPO» бағдарламасына арналған барлық іс-шараларға белсенді түрде қатысты, олардың қатарында: «Халықтық IPO» Бағдарламасын іске асыру мәселесі бойынша азаматтарды қабылдаудың бір күні» акциясы, «Қазақстан – 2030» стратегиясының үшінші ұзақ мерзімді басым мақсаттарын іске асыруға арналған халықаралық ғылыми-практикалық конференция», «Эмитент компаниялардың және жалпы қор нарығының рөлі туралы» журналистерге арналған ақпараттық-білім беру семинары, Премьер-Министрдің орынбасары Қ.Н. Келімбетовтің төрағалық етуімен өткен ҚҚҚ-дағы мәжіліс, «Нұр Отан» халықтық-демократиялық партиясының сайлау алдындағы Платформасының «Қазақстан. 2017 мақсаттары» отырысы, «Халықтық IPO: шын мәнінде ол халықтық па?» тақырыбы бойынша «Сарапшы» пікірталас клубы, «Қазақстан» телеарнасында «Халықтық IPO» ток-шоуы, «Капитал әліппесі» телебағдарламасы және басқалар.

Х. БУХГАЛТЕРЛІК ЕСЕПТІ ЖӘНЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІКТІ ЖЕТІЛДІРУ

2012 жылы Ұлттық Банк қаржы ұйымдары мен арнайы қаржы компаниялары үшін ХҚЕС талаптарына сәйкес бухгалтерлік есеп және қаржылық есептілік мәселелері бойынша нормативтік құқықтық актілерді және әдістемелік ұсынымдарды бұдан әрі жетілдіру жөніндегі жұмысты жалғастырды.

Қаржылық есептілікте ашылатын ақпараттың дәйектілігін қамтамасыз ету мақсатында қаржы ұйымдарының, арнайы қаржы компанияларының, ислам арнайы қаржы компанияларының, акционерлік инвестициялық қорлардың және «Қазақстанның Даму банкі»

акционерлік қоғамының бухгалтерлік есеп жүргізуді ұйымдастыру тәртібін белгілейтін нормативтік құқықтық акт қабылданды.

Қаржы ұйымдарының, арнайы қаржы компанияларының, ислам арнайы қаржы компанияларының, «Қазақстанның Даму банкі» акционерлік қоғамының және акционерлік инвестициялық қорлардың бухгалтерлік есеп жүргізуін автоматтандыру қағидаларын айқындайтын нормативтік құқықтық акт қабылданды.

Қаржы ұйымдарының және «Қазақстанның Даму банкі» акционерлік қоғамының қаржылық есептілігінің тізбесі, нысандары және ұсыну мерзімдері туралы нұсқаулыққа еншілес ұйымдары бар қаржы ұйымдары және «Қазақстанның Даму банкі» акционерлік қоғамы үшін жеке қаржылық есептіліктің аудитін жүргізу қажеттілігі туралы талаптарды енгізу мерзімін ұзарту бөлігінде өзгерістер енгізілді.

Акционерлік қоғамдар болып табылатын қаржы ұйымдарының қаржылық есептілікті жариялау мерзімдері нақтыланды, сондай-ақ сақтандыру ұйымдарына тоқсандық қаржылық есептілікті жариялау бөлігінде талаптар белгіленді.

Жобалық қаржыландыру және арнайы қаржы компанияларының бухгалтерлік есеп жүргізуін жетілдіру мәселелері бойынша Қазақстан Республикасының Заңын іске асыру мақсатында Қазақстан Республикасының қаржы нарығының жекелеген субъектілері үшін Бухгалтерлік есеп шоттарының үлгі жоспарына және Арнайы қаржы компанияларының бухгалтерлік есеп жүргізуі жөніндегі нұсқаулыққа өзгерістер мен толықтырулар енгізілді. Атап айтқанда, арнайы қаржы компаниясының қатысумен жобалық қаржыландыруды есепке алу, сондай-ақ терминологияны ХҚЕС терминологиясына сәйкес келтіру бөлігінде өзгерістер енгізілді.

Ұлттық Банк 2012 жылы қаржы ұйымдарының бухгалтерлік есеп, қаржылық есептілік және бухгалтерлік есеп жүргізуді автоматтандыру саласындағы талаптарды сақтауын бақылау жасауды жалғастырды. Тексерулер барысында анықталған жөнсіздіктер бойынша тиісті айыппұлдар салынды және шектеулі ықпал ету шаралары қолданылды.

Әкімшілік кедергілерді қысқарту мақсатында 2012 жылғы тамыздан бастап Ұлттық Банктің банктерге бухгалтерлік есеп жүргізуді автоматтандыруға қойылатын талаптарға сәйкес келетін автоматтандырған банк жүйесінің болуы туралы қорытынды беру бойынша мемлекеттік қызметі қысқартылды.

Ұлттық Банк ҚҚҚ-мен бірлесіп Салық кодексіне банктер қалыптастыратын провизияларға салық салу мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу бойынша жұмыс жүргізді. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне салық салу мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу» 2012 жылғы 26 желтоқсандағы Қазақстан Республикасының № 61-V Заңына сәйкес Қазақстан Республикасының Салық кодексіне, сондай-ақ «Қазақстан Республикасындағы банктер және банк қызметі туралы» Қазақстан Республикасының Заңы 43-бабының 2-тармағына түзетулер енгізілді. Осы түзетулерге сәйкес банктер ХҚЕС сәйкес провизиялар (резервтер) құруға міндетті, сондай-ақ ХҚЕС талаптарына сәйкес қалыптастырылған провизияларды (резервтерді) құру бойынша шығыстарды шегеруге құқығы болады.

Қаржы секторы қызметкерлерінің ХҚЕС саласындағы білімін кеңейту үшін 2012 жылы халықаралық деңгейде Ұлттық Банк ұйымдастырған, «ХҚЕС қолдану: проблемалар, жетістіктер және перспективалар» тақырыбында Дөңгелек үстел өткізілді.

Дөңгелек үстелдің жұмысына Қаржы министрлігінің, ХҚЕС жөніндегі комитеттің, Еуропа қаржылық есептілік жөніндегі консультативтік топтың, ислам қаржы институттарындағы бухгалтерлік есеп және аудит жөніндегі ұйымның, Азия даму банкінің, Еуропа қайта құру және даму банкінің ТМД және алыс шетелдердің орталық банктерінің, халықаралық танылған аудиторлық компаниялардың бас офистері серіктестіктерінің өкілдері қатысып, баяндама жасады.

Дөңгелек үстел әртүрлі елдердің ХҚЕС қолдану тәжірибесімен және түрлі проблемаларды шешу жолдарымен алмасу мақсатында өткізілді, оның ішінде:

дағдарыстан кейінгі кезеңде қаржы құралдарын есепке алу және бағалау;
қадағалау органының пруденциалдық реттеу талаптары мен ХҚЕС талаптары арасындағы айырма;

ислам қаржы институттарының ХҚЕС қолдану мәселелері.

Ұлттық Банктің қызметкерлері 2012 жылы Ұлттық Банктің Магистратурасында «Сақтандыру ұйымдарындағы бухгалтерлік есеп және есептілік», «Қаржылық есеп» және «Салық және салық салу» пәндері бойынша оқытушылық қызметін жүзеге асырды. Өткізілген дәрістер мен семинарлар шеңберінде бухгалтерлік есеп, шоттар жоспары, қаржылық есептілік негіздері және қаржы ұйымдары жүргізетін негізгі операцияларды есепке алу әдістері ашылды.

XI АКТИВТЕРДІ СЕНІМГЕРЛІК БАСҚАРУ БОЙЫНША КӨРСЕТІЛЕТІН ҚЫЗМЕТТЕР

11.1. Ұлттық қорды басқару

Ұлттық қор портфелінің 2012 жылдың 31 желтоқсанындағы жалпы нарықтық құны 58 539 281 175,34 млн. АҚШ долл. тең 17 болды, оның ішінде валюталық портфель – 57 915 804 870,57 млн. АҚШ долл. (98,93%) және «Самұрық-Қазына» ҰӘҚ» АҚ және «ҚазАгро» ҰХ» АҚ облигацияларының портфелі – 623 476 304,77 млн. АҚШ долл. (1,07%). Ұлттық қордың валюталық портфелінің құрамындағы тұрақтандыру және жинақ портфельдерінің нарықтық құны тиісінше 19 814 269 519,56 млн. АҚШ долл. (34,21%) және 38 101 535 351,01 млн. АҚШ долл. (65,79%) болды.

Ұлттық қордың валюталық портфелінің құрамына кіретін бағалы қағаздардың және басқа қаржы құралдарының нарықтық құны BNY Mellon кастодиан-банкiнiң деректерiне негiзделген.

Қордың кастодиан-банкi BNY Mellon-ның деректерi бойынша 2012 жылғы 1 қаңтардан бастап 2012 жылғы 31 желтоқсанға дейiнгi кезеңде базалық валюта – АҚШ долларымен есептелген 1 658 632,7 мың АҚШ долл. құрайтын инвестициялық кiрiс (iске асырылған және iске асырылмаған) құралды. Мәмiлелер жасау үшiн жұмсалған шығындар ескерiле отырып түзетiлген инвестициялық кiрiс BNY Mellon кастодиан-банкiнiң деректерi бойынша сол кезеңде 1 658 127,1 мың АҚШ долл. құрады.

Ұлттық қордың кiрiстiлiгi

Ұлттық қордың кiрiстiлiгi 2012 жылы 3,33% болды. Ұлттық қордың ол құрылғаннан бастап¹⁹ 2012 жылғы 31 желтоқсан аралығында кiрiстiлiгi 67,25% болды, бұл жылдық көрсеткiшпен 4,54%-ды құрайды.

Кiрiстiлiктi есептеу Ұлттық қордың базалық валютасы – АҚШ долларында жүзеге асырылды (XI бөлiмнiң 11.1-бөлiмшесiне 1-қосымша, 11.1.1-сурет).

Тұрақтандыру портфелінің кiрiстiлiгi

2012 жылы дербес басқарудағы тұрақтандыру портфелінің активтерi ақша нарығының құралдарына, негiзiнен АҚШ қазынашылық бағалы қағаздарына орналастырылды.

2012 жылы тұрақтандыру портфелінің кiрiстiлiгi 0,15% болды, осы кезеңде эталондық портфельдiң (Merrill Lynch 6-month US Treasury Bill Index) кiрiстiлiгi 0,17%-ды құрады. Осылайша, (-)0,02% мөлшерiнде терiс үстеме кiрiстiлiк алынды (XI бөлiмнiң 11.1-бөлiмшесiне 1-қосымша, 11.1.2-сурет).

Жинақ портфелінің кiрiстiлiгi

2012 жылы жинақ портфелінің кiрiстiлiгi 5,10% болды, осы кезеңде эталондық

¹⁷ Қорға көрсетiлген қызмет үшiн теңгедегi кредиторлық берешектi және теңгедегi шоттағы қалдықты қоспағанда

¹⁸ Ұлттық Банктiң 2012ж.31.12. бағамы бойынша

¹⁹ 2001 жылғы маусымнан бастап

портфельдің кірістілігі (30% – Merrill Lynch US Treasuries; 28% – Merrill Lynch All Euro Government Index, DE, FR, NL, AT, LU, FI; 10% – Merrill Lynch UK Gilts; 10% – Merrill Lynch Japan Governments; 5% – Merrill Lynch Australian Governments; 5% – Merrill Lynch Canadian Governments; 5% – Merrill Lynch South Korean Government Index; 3% – Merrill Lynch Hong Kong Government Index; 2% – Merrill Lynch Singapore Government Index; 2% – Merrill Lynch Danish Government Index) және 20% – әлемнің дамушы елдерінің компаниялары акцияларының MSCI World индексі) 5,09%-ды құрады. Осылайша, 0,01% мөлшерінде оң үстеме кірістілік алынды (XI бөлімнің 11.1-бөлімшесіне 1-қосымша, 11.1.3-сурет).

«Ауқымды облигациялар» мандатының түрі

Мандаттың осы түрі бойынша жинақ портфельінің активтерін басқаруды Ұлттық Банк дербес және сол сияқты инвестициялық басқару жөніндегі халықаралық компаниялар (сыртқы басқарушылар) жүзеге асырады. 2012 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша дербес басқарудағы мандаттың осы түрі бойынша жинақ портфельінің активтері 73,49% болды, ал қалған активтердің 26,51%-ы сыртқы басқаруда болды.

2012 жылы облигациялардың қосалқы портфельін немесе «Ауқымды облигациялар» мандатының түрі бойынша жинақ портфельінің активтерін басқару кірістілігі 2,49% болды. Осы қосалқы портфельдің эталондық портфельінің кірістілігі 2,21% болды. Осылайша, мандаттың осы түрін басқару нәтижесінде алынған үстеме кірістілік оң болды және 0,28%-ды құрады. 2012 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша мандаттың осы түрін басқаруды 8 сыртқы басқарушы және Ұлттық Банк жүзеге асырды (XI бөлімнің 11.1-бөлімшесіне 2-қосымша, 11.1.4-сурет).

«Ауқымды акциялар» мандатының түрі

Мандаттың осы түрі бойынша жинақ портфельінің активтерін басқаруды сыртқы басқарушылар жүзеге асырды. Мандаттың осы түрі бойынша активтерді басқарудың кірістілігі 16,38%, ал бенчмарк кірістілігі 16,62% болды. Осылайша, эталондық портфельмен салыстырғанда мандаттың осы түрі бойынша активтерді басқару нәтижесі теріс болды, үстеме кіріс (-)0,23%-ды құрады. 2012 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша мандаттың осы түрі бойынша басқаруды 5 сыртқы басқарушы²⁰ жүзеге асырды (XI бөлімнің 11.1-бөлімшесіне 2-қосымша, 11.1.4-сурет).

«Ауқымды тактикалық бөлу» мандатының түрі

Мандаттың осы түрі бойынша жинақ портфельінің активтерін басқаруды сыртқы басқарушылар жүзеге асырды. Жинақ портфельінің осы мандат түрі бойынша активтерін басқару кірістілігі 6,74%, ал бенчмарк кірістілігі 5,08% болды. Осылайша, эталондық портфельге қатысты мандаттың осы түрі бойынша активтерді басқару нәтижесі оң болды, үстеме кіріс 1,66%-ды құрады (XI бөлімнің 11.1-бөлімшесіне 2-қосымша, 11.1.4-сурет).

11.2. Ұлттық Банктің клиенттеріне қызмет көрсету бойынша кастодиандық, брокерлік және басқа да қызметтер

Клиенттердің Ұлттық Банктің сенімгерлік және брокерлік қызмет көрсетуіндегі активтерінің жалпы сомасы 2013 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша 736 638,2 млн. теңгені құрады, бұл ретте 2012 жылдың басындағы осындай деректермен салыстырғанда 26 % астам ұлғайды.

Ұлттық Банктің көрсетілген қызметтен түскен кірістерінің сомасы 2012 жылы 25,3 млн. теңге, өтелген шығыстарының сомасы 44,5 млн. теңге болды.

²⁰ Уақытша сыртқы басқарушыны қоса алғанда

ХІІ. ҰЙЫМДАСТЫРУ ЖӘНЕ ІШКІ ҚЫЗМЕТ

12.1. Ұйымдық құрылым

Ұлттық Банктің құрылымы және жалпы штат санының лимиті Президенттің «Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің ережесін және құрылымын бекіту туралы» 2003 жылғы 31 желтоқсандағы № 1271 Жарлығымен бекітілген.

Дағдарыстан кейінгі кезеңде Ұлттық Банк алдына қойылған жаңа және негізгі міндеттерді жедел шешу мақсатында орталық банктер қызметінің халықаралық стандарттарына сәйкес Ұлттық Банктің қызметкерлерін мемлекеттік қызметтен шығару жөніндегі Ұлттық Банктің бастамасы бойынша Қазақстан Республикасы Президенті 2012 жылғы сәуірде оң шешім қабылдады.

Қабылданған 2012 жылғы 5 шілдедегі № 30-V Қазақстан Республикасының Заңы шеңберінде Ұлттық Банктің қызметін ұйымдастыру мәселелері бойынша Қазақстан Республикасының Еңбек кодексіне және Ұлттық Банктің және оның қызметкерлерін Ұлттық Банкте және оның ведомстволарында қызметші және техникалық қызметші лауазымдарындағы мемлекеттік және азаматтық қызметшілер болып табылмайтын тұлғаларға жатқызу арқылы олардың еңбегін реттейтін басқа да заңнамалық актілерге түзетулер енгізілді.

Жоғарыда аталған заңды іске асыру мақсатында Ұлттық Банк Қазақстан Республикасының және Ұлттық Банктің заң аясындағы мынадай нормативтік құқықтық актілері белгіленген тәртіппен әзірленіп, мемлекеттік органдармен келісілді және бекітуге енгізілді.

2012 жылғы 4 тамыздан бастап мемлекеттік әкімшілік қызметшілер лауазымдарының санаттары бойынша тізілімінен Ұлттық Банктің қызметкерлерінің лауазымдарын алып тастауды және Ұлттық Банктің қызметшілері лауазымдарының тізбесін бекітуді көздейтін Президенттің 2012 жылғы 15 қарашадағы № 432 Жарғысы;

Техникалық қызмет көрсетуді жүзеге асыратын және мемлекеттік органдардың жұмыс істеуін қамтамасыз ететін және мемлекеттік қызметші болып табылмайтын қызметкерлер, тұлғалар лауазымдарының тізбесінен Ұлттық Банктің қызметкерлерінің лауазымдарын алып тастауды көздейтін Үкіметтің 2012 жылғы 24 желтоқсандағы № 1665 қаулысы;

Ұлттық Банк Басқармасының «Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің және оның ведомстволарының қызметшілерін лауазымға тағайындау және олармен еңбек шартын тоқтату қағидаларын бекіту туралы» 2012 жылғы 24 тамыздағы № 261 қаулысы (Әділет министрлігінде 2012 жылғы 12 қазандағы № 7996 тіркелді);

Ұлттық Банк Директорлар кеңесінің «Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің техникалық қызметшілерінің тізбесін бекіту туралы» қаулысы.

Қазақстан Республикасының жоғарыда аталған заңнамалық және нормативтік құқықтық актілерін іске асыру мақсатында, Ұлттық Банк құрылымды, штат кестесін оңтайландыру және оларды Ұлттық Банктің лауазымдарының бекітілген тізбелеріне сәйкес келтіру бойынша іс-шаралар жүргізді; Ұлттық Банктің және оның ведомстволарының қызметшілерінің лауазымдарына қойылатын біліктілік талаптары бекітілді.

Есепті кезеңде қаржы қызметін тұтынушыларды алдын ала қорғау саласында институционалдық қайта құрудың аса қажеттілігіне байланысты, сондай-ақ жаңартылған функциялар мен міндеттерге қолданылатын Ұлттық Банктің оңтайлы және динамикалық ұйымдық құрылымын қалыптастыру мақсатында Ұлттық Банк құрылымдық қайта ұйымдастыру бойынша мынадай ұсыныстарға бастама жасады (Ұлттық Банктің жалпы штат саны шегінде):

Еліміздің барлық аймағының қаржы қызметін тұтынушыларын қамти отырып қаржылық қызметті тұтынушылардың құқықтарын қорғау және халықтың қаржылық

сауаттылығын арттыру жөніндегі кешенді сипаттағы мәселелерді шешу үшін Ұлттық Банктің Қаржылық қызметті тұтынушылардың құқықтарын қорғау комитетін құру туралы;

Ұлттық Банктің Алматы қаласындағы өңірлік қаржы орталығын дамыту жөніндегі комитетінің жұмыс көлемінің қысқаруына және оның жеке ведомство деңгейінде жұмыс істеуінің мақсатқа сай еместігіне байланысты Ұлттық Банктің Алматы қаласындағы өңірлік қаржы орталығын дамыту жөніндегі комитетін тарату және Мемлекет басшысының қаржы орталығын дамыту бойынша қойған міндеттерін одан әрі орындау үшін оның базасында Ұлттық Банктің орталық аппаратында Алматы қаласының өңірлік қаржы орталығын және исламдық қаржыландыруды дамыту департаментін құру туралы;

ақша-кредит статистикасы және қаржы секторының статистикасы саласындағы көрсеткіштерді жинаудың бірыңғай жүйесін құру бойынша міндеттерді орындау үшін Ұлттық Банктің жекелеген бөлімшелерін және оның ведомстволарын қайта ұйымдастыру және біріктіру арқылы жаңа Статистика департаментін құру туралы;

мемлекеттік сатып алу туралы заңнаманың қолданылу аясынан алда болатын шығуын ескере отырып, Ұлттық Банктің барлық құрылымы үшін сатып алу жүйесін құру бойынша жаңа міндеттерді орындайтындықтан бюджет мәселесімен айналысатын дербес басқарманы оның мәртебесін көтеру мақсатында департамент етіп қайта ұйымдастыру туралы;

автоматтандырылған банктік және әкімшілік-шаруашылық ақпараттық жүйелерді ендірумен айналысатын дербес басқарманы оның алдына қойылған негізгі міндеттердің аяқталуына байланысты тарату туралы.

Көрсетілген ұсыныстарды іске асыру үшін Президенттің 2003 жылғы 31 желтоқсандағы № 1271 Жарлығымен бекітілген Ұлттық Банктің Ережесіне және құрылымына Президенттің 2012 жылғы 28 желтоқсандағы № 458 Жарлығымен тиісті өзгерістер мен толықтырулар енгізілді және Ұлттық Банктің құрылымын және штат кестесін оңтайландыру бойынша іс-шаралар жүргізілді.

Есептік кезеңнің аяғында Ұлттық Банктің ұйымдық құрылымы (XII бөлімнің 12.1-бөлімшесіне 1-қосымша) 17 департаменттен (1 департамент Астана қаласында) және 6 дербес басқармадан құралған орталық аппараттан, 17 филиалдан, Ресей Федерациясындағы өкілдіктен, 2 ведомстводан және 4 ұйымнан (республикалық мемлекеттік кәсіпорын) тұрды.

Ұлттық Банк «Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің «Q-BRO» Резервтік орталығы», «Ұлттық Банктің қызметін қамтамасыз ету орталығы», Ұлттық Банк Басқармасының 2012 жылғы 25 мамырдағы №180 қаулысына сәйкес құрылған «Ұлттық Банктің Ұлттық инвестициялық корпорациясы», Ұлттық Банк Басқармасының 2011 жылғы 30 мамырдағы №53 қаулысына сәйкес құрылған «Проблемалық кредиттер қоры», Ұлттық Банк Басқармасының 2012 жылғы 4 шілдедегі №213 қаулысына сәйкес құрылған «Мемлекеттік кредит бюросы» акционерлік қоғамдарының жалғыз құрылтайшысы болып табылады. Сондай-ақ Ұлттық Банк «Қазақстанның депозиттерге кепілдік беру қоры» (100,0%), «ГНПФ» Жинақтаушы зейнетақы қоры» (100,0%), Ұлттық Банк Басқармасының 2011 жылғы 28 қазандағы №171 қаулысына сәйкес құрылған «Бағалы қағаздардың бірыңғай тіркеушісі» (92,05%) акционерлік қоғамдарының акционері болып табылады.

12.2. Адам ресурстары саласындағы саясат

2012 жылы Ұлттық Банк бойынша (ұйымдары мен акционерлік қоғамдарын қоса алғанда) кадрлардың тұрақтамау деңгейі 2011 жылмен салыстырғанда 0,8 пайыздық тармаққа көтеріліп, 10,7%-ды құрады. Орталық аппарат, филиалдар мен ведомстволар бойынша кадрлардың тұрақтамауы – 4,7% (0,2 пайыздық тармаққа көтерілді), ұйымдар бойынша – 6,1% (0,2 пайыздық тармаққа көтерілді) және акционерлік қоғамдар бойынша – 21,0% болды (3,4 пайыздық тармаққа төмендеді) (XII бөлімнің 12.2-бөлімшесіне 1-қосымша, 12.2.1-кесте).

Ұлттық Банк қызметкерлерінің білім құрылымы: жоғары білімі бар қызметкерлер қызметкерлердің тізім бойынша санының 83,5%-ы, арнаулы орта білімі бар қызметкерлер 9,1% және орта білімі бар қызметкерлер 7,4% (орта білімі бар қызметкерлердің шамамен 60%-ын жұмысшы мамандықтарының қызметкерлері құрайды) болды. Ұйымдар бойынша бұл көрсеткіштер тиісінше 57,9%, 25,8%, 16,3% және акционерлік қоғамдар бойынша 66%, 20,1%, 13,9% болды.

Ұлттық Банк құрылымында есепті жылдың аяғында жалпы тізім санынан әйелдердің үлес салмағы 57,7% (орталық аппаратта - 67,7%, ведомстволарда – 68,7%, филиалдарда - 62,0%, ұйымдарда - 39,9%), акционерлік қоғамдарда 66,3% болды.

Ұлттық Банкте «бес жылдан он жылға дейін» жұмыс стажы бар қызметкерлердің үлес салмағы 26,1% болды және олар қызметкерлердің барынша тұрақты санаты болып табылады, «бір жылдан үш жылға дейін» жұмыс стажы бар қызметкерлердің үлес салмағы 19,5%, «үш жылдан бес жылға дейін» - 8,7%, «он жылдан он екі жылға дейін» - 25%, және «жиырма жылдан астам» - 15,2% құрайды. Ең аз үлес салмағын 5,5%-бен «бір жылға дейін» жұмыс стажы бар қызметкерлер құрайды.

Ұлттық Банкте жұмыс істеу үшін Ұлттық Банк Төрағасы Г.А. Марченкомен 2012 жылғы 25 шілдеде өткен онлайн-конференция шеңберінде жас мамандарды және ЖОО-ның түлектерін іздеу бойынша 2012 жылы жарияланған акция нәтижелері бойынша Ұлттық Банкте жұмыс істеу үшін кандидаттардан Ұлттық Банкке 595 резюме келіп түскен. Резюмеі жарияланған негізгі санаттар (тиісті білімнің болуы, шет тілдерін білу) алғашқы іріктеуден кейін Ұлттық Банктің бөлімшелерінде 274 кандидатпен әңгімелесу өткізілді, соның нәтижесінде кандидаттардың деректер базасы (41 адам) құрылды.

Есепті кезеңде Ұлттық Банктің орталық аппараттың, Қаржы нарығын қадағалау комитетінің 18 бос мемлекеттік әкімшілік лауазымын және Ұлттық Банк филиалының бос мемлекеттік әкімшілік номенклатуралық қызметкер лауазымын иеленуге 6 конкурс өткізілді.

Конкурсқа барлығы 89 адам қатысты (олардың ішінде лауазымды иелену құқығы 14 кандидатқа берілді, 4 адамды Қазақстан Республикасы Мемлекеттік қызмет істері агенттігінің кадр резервіне алу үшін ұсыныс жасалды) және 4 кандидаттың қатысуымен орталық аппараттың 3 лауазымын иеленуге 2 ішкі конкурс өткізілді (олардың ішінен 2 конкурстан өтті).

174 әкімшілік мемлекеттік қызметші (Ұлттық Банктің орталық аппаратының, ведомстволарының мемлекеттік әкімшілік қызметшілері және филиалдарының номенклатуралық қызметкерлері) және Ұлттық Банктің республикалық мемлекеттік кәсіпорындарының 2 басшысы аттестациядан өтті.

«Қазақстан Республикасында тілдерді дамыту мен қолданудың 2011-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы туралы» Қазақстан Республикасы Президентінің 2011 жылғы 29 маусымдағы № 110 Жарлығын, «Қазақстан Республикасында тілдерді дамыту мен қолданудың 2011-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасын іске асыру жөніндегі 2011-2013 жылдарға арналған іс-шаралар жоспарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2011 жылғы 29 шілдедегі № 878 қаулысын, сондай-ақ ҚРҰБ Директорлар кеңесінің 29.09.2011ж. № 198 қаулысымен бекітілген Қазақстан Республикасында тілдерді дамыту мен қолданудың мемлекеттік бағдарламасын іске асыру жөніндегі Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің 2011-2013 жылдарға арналған іс-шаралар жоспарын іске асыру мақсатында 2012 жылы Ұлттық Банкте мемлекеттік тілді ендіру және дамытуға бағытталған жұмыстар жүзеге асырылды.

Тілді игерудің тиісті деңгейлері бойынша оқыту курстары ұйымдастырылды. Оқығандар саны орталық аппарат бойынша - 67, ведомстволар бойынша – 39, филиалдар бойынша – 152 қызметкер болды. Курстардың әрбір кезеңі аяқталған соң Ұлттық Банктің басшылығына курстарда мемлекеттік тілді оқыту тиімділігі туралы ақпарат берілді және оқытушылармен мемлекеттік тілді білу деңгейін одан әрі арттыру бойынша жұмыстар жүргізілді. Тоқсан сайын Ұлттық Банктің орталық аппараты бөлімшелері және филиалдары

қызметкерлерінің қазақ тілін қашықтықтан оқытудың MyEdu автоматтандырылған жүйесін пайдалану бойынша ақпарат дайындалды.

2012 жылға арналған жұмыс кестесіне сәйкес Ұлттық Банктің актілерін, шешімдері мен басқа құжаттарының үлгі нысандарын дайындау жөніндегі тұрақты жұмыс істейтін комиссия жұмыс істеу үшін 27 құжат нысанын бекітті және берді (2002-2012 жылдар аралығындағы кезеңде 450 нысан бекітілді). Ұлттық Банктің қызметкерлері күнделікті жұмысында қолданатын мемлекеттік тілдегі терминдерді қарау және бекіту жөніндегі салалық терминологиялық жұмыс тобы 2012 жылы 250 термин бекітті және Қазақстан Республикасы Мәдениет және ақпарат министрлігіне (бұдан әрі – Мәдениет және ақпарат министрлігі) жіберді.

Ұлттық Банктің қызметкерлері Қазақстан Республикасының министрліктерімен және ведомстволарымен, Ұлттық Банктің филиалдарымен және бөлімшелерімен хат-хабар жазысу кезінде Ұлттық Банктің қызметкерлері құжаттарды мемлекеттік тілде дербес дайындау бойынша жұмыстар үйлестірілді.

Ұлттық Банктің қызметкерлерінің – жергілікті емес ұлт өкілдерінің арасында Қазақстан халықтары тілдерінің күніне арналған мемлекеттік тілді білу бойынша «Тіл – халықтың мұрасы» конкурсы өткізілді. Конкурстың қорытындысы бойынша жеңімпаздар мақтау қағаздарымен және ескерткіш сыйлықтармен марапатталды.

Қазақстан Республикасында тілдерді дамыту мен қолданудың 2011-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасын орындау үшін Мәдениет және ақпарат министрлігіне «Қазақстан Республикасында тілдерді дамыту мен қолданудың 2011-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасын іске асыру жөніндегі 2011-2013 жылдарға арналған іс-шаралар жоспарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2011 жылғы 29 шілдедегі № 878 қаулысын орындау туралы 2011 жылдың екінші жартыжылдығындағы, 2012 жылдың бірінші жартыжылдығындағы және 2012 жылдағы жиынтық есептер, сондай-ақ Ұлттық Банктің қызметкерлерінің мемлекеттік тілді білуі туралы және 2012 жылдағы жалпы құжат айналымындағы мемлекеттік тілдің үлесі туралы ақпарат жіберілді.

Ұлттық Банктің қызметкерлері 2012 жылы кәсіби біліктілікті арттыру және басқару дағдыларын дамыту мақсатында оқудан өтті. Оқу ақша-кредит саясаты, валюталық реттеу, төлем балансы, бухгалтерлік есеп, халықаралық резервтерді басқару мәселелері, сыбайластық жемқорлыққа қарсы заңнаманы білуді және сақтауды насихаттау, исламдық қаржы және Ұлттық Банктің қызметінің басқа да ауқымды бағыттары бойынша өткізілді. Оқу Ұлттық Банктің базасында, Қазақстан Республикасының оқу орталықтарында, Қазақстан Республикасы Президенті жанындағы Мемлекеттік басқару академиясында, шетелдің орталық банктерінде және халықаралық қаржы ұйымдарында, ЕурАзЭҚ қатысушы мемлекеттердің орталық (ұлттық) банктерінің қызметкерлерін оқыту саласындағы ынтымақтастық туралы келісім шеңберінде жүзеге асырылды.

Ұлттық Банктің қызметкерлерін оқыту және біліктілігін арттыру гендерлік теңдік қағидаттары сақтала отырып (ерлер мен әйелдердің қайта даярлау және біліктілігін арттырудың барлық түріне қол жетуі үшін тең жағдай жасай отырып) жүргізілді. Оқығандардың саны 2088 болды, олардың ішінен Ұлттық Банкте семинарларға және тағлымдамаларға қатысқандары – 1255. Қызметкерлерді қашықтан оқыту шеңберінде 8 вебинар ұйымдастырылды.

Дарынды жастарды ынталандыру, Ұлттық Банкке болашақта жұмысқа орналастыру үшін перспективалық кандидаттарды іріктеу мақсатында 2012 жылы Ұлттық Банктің атаулы стипендиясын тағайындау бойынша жыл сайынғы конкурс өтті, кәсіби практикадан өту ұйымдастырылды.

«АӨҚО Академиясы» АҚ жанындағы Ұлттық Банктің Магистратурасы 2012 жылы алғаш рет Магистратураға түсуге ниет еткен азаматтарға алдын ала тестілеу рәсімдерін өткізді. Магистратураға 2012-2013 оқу жылына түсу емтихандарының нәтижелері бойынша

күндізгі оқу нысанына 50 тыңдаушы қабылданды, олардың 30-ы тегін негізде оқитын болады.

Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің Білім және ғылым саласындағы бақылау комитетінің қаулысына сәйкес АӨҚО Академиясының білім қызметіне арналған лицензиясы қайтарып алынды, осыған байланысты Магистратураны Т. Рысқұлов атындағы қазақ экономикалық университеті акционерлік қоғамының платформасына ауыстыру туралы шешім қабылданды.

Ұлттық Банкте Қазақстанның және алыс шет елдің ЖОО 44 студенті кәсіби практикадан өтті.

Қызметкерлерді мотивациялау

Президенттің 2012 жылғы 14 тамыздағы № 364 және 2012 жылғы 5 желтоқсандағы № 444 Жарлықтарымен Ұлттық Банк жүйесінің қызметкерлері мемлекеттік наградалармен марапатталды: «Парасат» орденімен - 3 адам, «Құрмет» орденімен - 3 адам, «Ерен еңбегі үшін» медалімен - 4 адам және «Қазақстан Республикасының тәуелсіздігіне 20 жыл» мерейтойлық медалімен – 13 адам. Бұдан басқа, Ұлттық Банктің 84 қызметкеріне «Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің еңбек сіңірген қызметкері» төс белгісі және 122 қызметкерге Ұлттық Банк Төрағасының алғыс хаты берілді.

Ұлттық Банк өз қызметкерлерінің әлеуметтік қорғалуын қамтамасыз ету шеңберінде есепті кезеңде қызметкерлерді сақтандыру бойынша жұмысты жалғастырды. 2012 жылы сақтандырылғандардың үлес салмағы орташа алғанда Ұлттық Банк қызметкерлерінің тізім бойынша санының 93%-дан астамын құрады.

Ұлттық Банк жүйесінің бұрынғы қызметкерлерін әлеуметтік қолдау мақсатында Ұлттық Банктің зейнеткерлері тізімінде тұрған жұмыс істемейтін зейнеткерлермен жұмыстар жүргізілді, зейнеткерлердің саны 2012 жылғы 31 желтоқсанда 825 адамды құраған.

Ұлттық Банк қызметкерлерді материалдық емес ынталандыру мақсатында Ұлттық Банк филиалдарының рейтингісін анықтау бойынша жұмыстар жүргізілді. 2012 жылғы жұмыстарының қорытындысы бойынша ең жақсы деп танылған филиалдарға Ұлттық Банктің құрмет грамоталары берілді.

12.3. Ақпарат технологияларын дамыту

Жобалау және зерттеу жұмыстары

2012 жылы Ұлттық Банктің интеграцияланған автоматтандырылған ақпарат жүйесін дамыту және пысықтау бойынша жұмыстар 34 жоба бойынша жүргізілді

Жобалау жұмыстары шеңберінде:

Ұлттық Банктің Төрағасы 2012 жылғы 4 маусымда бекіткен Ұлттық Банктің ААШЖ мемлекеттік тілге аудару жоспарында 2012-2014 жылдарға көзделген жұмыстарды орындау мақсатында қолданыстағы ААШЖ интерфейстерін, анықтамалықтарын және шығыс нысандарын мемлекеттік тілге аудару бойынша жұмыстар жүргізілді;

Бар ААШЖ, сондай-ақ Ұлттық Банктің интернет-ресурстарын Ұлттық Банктің орталық аппаратының бөлімшелерінің және ведомстволарының өтініштері бойынша пысықтау және дамыту жүргізілді;

Ұлттық Банктің орталық аппаратының бөлімшелерінің, ведомстволарының және филиалдарының қызметін одан әрі автоматтандыру мақсатында автоматтандыру объектілерін зерттеу және Ұлттық Банктің жаңа шағын жүйелерін әзірлеуге және қолданыстағыларын дамытуға талаптар қалыптастыру бойынша жұмыстар жүргізілді;

интеграцияланған автоматтандырылған ақпарат жүйесін интеграциялау мақсатында Қаржы министрлігінің «е-Қаржыминімен» Ұлттық Банктің ААШЖ анықтама ақпаратпен алмасу мүмкіндігін іске асыру бөлігінде пысықтау бойынша жұмыстар жүргізілді;

басқарудағы активтердің және тәуекелдер менеджменті кірістілігін есептеуді автоматтандыру мақсатында активтерді, тәуекелдер менеджментін басқару және талдау үшін «HiPerformance» бағдарламалық өнімін ендіру бойынша жұмыстар жалғастырылды;

Ұлттық Банктің алтын валюта резервтерін және ұлттық қордың активтерін түрлі көздерден алынатын ақпаратты жинау және өңдеу процесін автоматтандыру есебінен басқарудың тиімділігін арттыру мақсатында «STAR» ААШЖ пилоттық жобасын құру бойынша жұмыстар жүргізілді;

Ұлттық Банктің интернет-ресурсы арқылы коллекциялық және инвестициялық монеталарды сату мүмкіндігін іске асыру мақсатында Ұлттық Банктің интернет желісіндегі ақпараттық серверінің бағдарламалық қамтамасыз етуін «Интернет дүкен» модулін құру бөлігінде дамыту және пысықтау бойынша жұмыстар жүргізілді;

автоматтандырылған режимде кредиттік аукцион өткізу мүмкіндігін іске асыру мақсатында «Электрондық аукцион» ААШЖ пысықтау бойынша жұмыстар жүргізілді. Пысықталған шағын жүйе өнеркәсіптік пайдалануға енгізілді.

Жаңа ақпараттық технологияларды және бағдарламалық өнімдерді оларды Ұлттық Банкте қолдану мүмкіндігін талдау мақсатында зерделеу бойынша зерттеу жұмыстары жүргізілді.

Ақпарат технологияларын дамыту және стандарттау

Жаңа бағдарламалық өнімдерді және ақпараттық технологияларды зерделеу бойынша жұмыстар Ұлттық Банктің қызметін автоматтандыру кезінде оларды пайдаланудың мақсатқа сай екендігін айқындау үшін жүргізілді.

Ұлттық Банктің Директорлар кеңесінің 2011 жылғы 28 қарашадағы № 139 қаулысымен бекітілген Ұлттық Банкте сыбайластық жемқорлыққа қарсы іс-әрекет бойынша іс-шаралар жоспарының 18-тармағын орындау шеңберінде қаржы ұйымдарына тексеру жүргізу және жоспарлау процесін автоматтандыру үшін дайын шешімдер іздеу бойынша маркетингтік зерттеулер жүргізілді.

Ұлттық Банктің ақпараттық технологиялары бойынша нормативтік базаны дамыту бойынша жұмыстар жүргізілді.

Мемлекеттік органдар әзірлеген нормативтік құқықтық актілерді келісу жүргізілді:

1) Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің қызметін ұйымдастыру, қаржы нарығын және қаржы ұйымдарын реттеу мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» заң жобасын іске асыру мақсатында әзірленген «Қазақстан Республикасы Президентінің 2003 жылғы 31 желтоқсандағы № 1271 Жарлығына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасы Президенті Жарлығының жобасы қаралды және келісілді;

2) «Дербес деректер туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасын қарау жүргізілді;

3) мына құжаттарға ескертулер мен ұсыныстар дайындалып, Қазақстан Республикасы Көлік және коммуникациялар министрлігіне жіберілді:

«Қазақстан Республикасында ақпараттық қауіпсіздікті қамтамасыз ету бойынша бірқатар шаралар туралы» Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2004 жылғы 14 қыркүйектегі № 965 қаулысына толықтырулар енгізу туралы» Үкіметтің қаулысының жобасы;

«Ақпараттандыру туралы» (жаңа редакциясы) және «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне ақпараттандыру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасының заңдарының жобалары бойынша;

«Ақпараттық Қазақстан – 2020» мемлекеттік бағдарламасы туралы» Қазақстан Республикасы Президентінің Жарлығының жобасы туралы» Үкіметтің қаулысының жобасы және бағдарламаның өзінің жобасы бойынша.

АТ-инфрақұрылымын қолдау

Ұлттық Банктің АТ-ресурстарын қолдау АТ-ресурстарын басқару, ілеспе қызмет көрсету және техникалық қызмет көрсету бойынша қызметті ұсыну арқылы жүзеге асырылды.

Ұлттық Банктің орталық аппаратының бөлімшелерінде және филиалдарында пайдаланылатын интеграцияланған автоматтандырылған ақпарат жүйесінің 104 тапсырмасы мен шағын жүйесіне қызмет көрсету және басқару жүзеге асырылды. Пайдаланушылардың өтінімдерін Help Desk қолдау қызметі қабылдады және өңдеді. Сондай-ақ Microsoft SMS Server пайдалана отырып пайдаланушылардың жұмыс станцияларын, оның ішінде оқу кластарын ажыратылған қолдау жүргізілді.

Қаржы жылын аяқтау бойынша пайдаланушылар тарапынан іркілістерсіз және ескертулерсіз жұмыстарды жүргізу қамтамасыз етілді. Консультациялық және практикалық көмек көрсетілді, пайдаланушылардың жұмысын жақсарту үшін есептер әзірленді және түрлендірілді.

Ұлттық Банктің үздіксіз қызметін қамтамасыз ету мақсатында серверлерді, тармақталған кабель желісінің активті жабдығын, деректер базасын және пошта жүйелерін, сондай-ақ вирусқа қарсы қорғауды жұмыс жағдайында ұстау жүзеге асырылды. Ұлттық Банктің орталық аппараты бөлімшелерінің және оның филиалдарының компьютер жабдығына техникалық қызмет көрсету және жүйелік ілеспе қызмет көрсету, есептеу техникасына және байланыс құралдарына ағымдағы жөндеу жұмыстары жүргізілді.

Техникалық инфрақұрылымды жетілдіру

Ұлттық Банктің ақпарат жүйелерін пайдаланушылардың ұлғайып келе жатқан қажеттілігін басқарудың сапасын, барынша қанағаттандыру сапасын жақсарту мақсатында сенімділік, өндірушілік, қауіпсіздік саласында анықталған кемшіліктерді жоюға бағытталған қызметтің түрлі бағыттарын дамыту және түрлендіру бойынша жұмыстар жүргізілді.

Ұлттық Банктің орталық аппаратында және филиалдарында нақты және моральді тұрғыдан тозған техникалық құралдарды олардың жаңасына ауыстырылуына байланысты пайдаланудан шығару бойынша жұмыстар жүргізілді.

12.4. Ішкі аудит

Ішкі аудит қызметі ішкі аудиттің негізгі мақсатын, міндеттері мен функцияларын іске асыруға бағытталды, оның шеңберінде аудиторлық тексерудің 2012 жылға арналған Жылдық жоспарына сәйкес 25 аудиторлық тексеру жүргізілді, оның ішінде аумақтық филиалдың қызметіне 6 кешенді тексеру, ведомствоға 1 тексеру, бизнес-процестерді 7 тексеру, ақпарат серверлеріне 11 тексеру жүргізілді. Іске асырылған аудиторлық тексерудің нәтижелері бойынша аудит объектілеріне Ұлттық Банктің мүдделі бөлімшелеріне ішкі бақылау жүйесін және тәуекелдерді басқару жүйесін жақсарту бойынша ұсынымдар берілді. Аудит объектілері қабылдаған шаралардың барабарлығын, толық болуын және уақтылығын айқындау үшін аудиторлық тексерулердің нәтижелері бойынша іс-шараларды және ішкі аудит ұсынымдары бойынша іс-шаралар жоспарын орындау мониторингі тұрақты негізді жүргізілді.

2012 жылы T24 автоматтандырылған банктік ақпарат жүйесін ендіру мониторингі аяқталды; HiPerformance және HiRis бағдарламалық өнімдерін ендіру және техникалық қолдау жобасының мониторингі жалғасты. Мониторинг нәтижелері туралы ақпарат Ұлттық Банктің басшылығына басқарушылық шешімдер қабылдау үшін ұсынылды, сондай-ақ мониторинг объектілеріне тиісті ұсынымдар жіберілді.

Есепті кезеңде «Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі туралы» Қазақстан Республикасының Заңына өзгерістер енгізілді, оларға сәйкес Ұлттық Банктің жоғары органы ретінде Басқарма ішкі аудит бөлімшесі туралы ережені, ішкі аудит ұйымдастыру және жүргізу тәртібін белгілейтін нормативтік құқықтық актілерді, сондай-ақ аудиторлық

тексерулердің орта мерзімді жоспарын және ішкі аудит бөлімшесінің жылдық есебін бекітеді. Осы өзгерістер ішкі аудит бөлімшесінің қызметін 1100 «Тәуелсіздік және объективтілік» сапалық сипаттамалары стандарты талаптарына сәйкес келтіру мақсатында енгізілді.

Жоғарыда аталған Заңды іске асыру мақсатында Ішкі аудит департаменті туралы ереженің жобасы жаңа редакцияда дайындалды, ол ережеде ішкі аудит бөлімшесінің функциялары мен өкілеттіктері нақтыланады.

Сондай-ақ жекелеген нормаларды ішкі аудиттің халықаралық кәсіби стандарттарына және Ұлттық Банктің нормативтік құқықтық актілеріне сәйкес келтіру мақсатында Ішкі аудитті ұйымдастыру қағидаларына консультациялық қызмет көрсету тәртібін жетілдіруге, аудит терминологиясын нақтылауға, Ұлттық Банк ведомстволарының аудиторлық тексерулерін жүзеге асыру тәртібін, сондай-ақ аудиторлық тексеру бойынша анықтама форматын реттеуге бағытталған өзгерістер мен толықтырулар енгізілді.

«Жоспарлау» 2010 қызметінің Стандарт талаптарына сәйкес есепті кезеңде Ұлттық Банктің Басқармасы тәуекел-бағыттаушы болып табылатын және Ұлттық Банктің стратегиялық мақсаттарына сәйкес ішкі аудиттің басымдылықтарын айқындайтын аудиторлық тексерудің 2013-2017 жылдарға арналған орта мерзімді жоспарын бекітті. Ұлттық Банкте қолданылатын тәуекелдерді басқарудың тұжырымдамасын назарға ала отырып Орта мерзімді жоспарды әзірлеу Ұлттық Банктің стратегиялық, қосалқы бизнес-процестерін, негізгі міндеттерін, функцияларын іске асыратын басқа да процестерін айқындайтын Ұлттық Банктің аудит саласындағы тәуекелдерді қалыптастырылған бағалауға негізделді.

2012 жыл бойы жұмыстар Ішкі аудит департаментінің Кепілдік және Сапасын арттыру бағдарламасы талаптарына сәйкес жүзеге асырылды. Ішкі бағалау жүргізу шеңберінде аумақтық филиалдарға кешенді аудиторлық тексерулер, ішкі аудит бойынша әдістемелік ұсынымдар әзірлеудің жай-күйі, аудиторлық тексеру нәтижелері бойынша ұсынымдар орындау, аудиторлардың Ұлттық Банктің нормативтік құқықтық актілерінде белгіленген талаптарға сәйкес келу мәніне мамандану мәселелері нәтижелері бойынша мониторингтер жүзеге асырылды. Мониторингтердің нәтижелері бойынша ішкі аудит қызметін жетілдіру бойынша жұмыстар жүргізілді.

Сондай-ақ ішкі бағалау шеңберінде 1310 «Кепілдік беру және сапаны арттыру бағдарламасының талаптары» және 1311 «Ішкі бағалар» Стандарттарының сапалық сипаттамалары талаптарына сәйкес аудиттің қаржы нарығын және қаржы ұйымдарын қадағалау және бақылау сияқты салалары бойынша тексеру жүргізудің тәртібін реттеуге, материалдық-техникалық қамсыздандыруға бағытталған әдістемелік құжаттар, сондай-ақ аудиторлық тексеру және басқаны өткізген кезде ішкі бақылау жүйелерін және тәуекелдерді басқарудың аудиті бойынша сапаны, ұсынымдарды бағалау бойынша Ішкі аудиторлар институтының әдістемелік оқулықтарының ережелерін ескере отырып Ұлттық Банктің ішкі аудит сапасына бағалау жүргізу бойынша әдістемелік ұсынымдар әзірленді.

1230 «Үздіксіз кәсіби даму» сапалық сипаттамаларының Стандарты талаптарына сәйкес аудиторлар Польшаның орталық банкінің семинарына, Қазақстан Республикасы оқу орталықтарының аудиттің негізгі бағыттары жөніндегі оқыту курстарына қатысты, Ұлттық Банк, ведомстволары ішкі аудит және тәуекелдерді басқару бойынша қызметінің мәселелері бойынша ішкі оқыту жүргізілді, Ұлттық Банктің орталық аппаратының бөлімшелерінде тағлымдамаларға қатысты, аудиторлардың CIA (Дипломы бар ішкі аудитор) сертификатын алу үшін емтихан тапсыруға дайындық бойынша өздері дербес оқуы.

12.5. Қаржы-шаруашылық қызметі

2012 жылы Ұлттық Банктің кірісі 51 575,4 млн. теңге болды, шығындары – 21 275,2 млн. теңгені, таза пайда 30 300,2 млн. теңгені құрады және 2011 жылмен салыстырғанда 7 616,7 млн. теңгеге (20,1%-ға) төмендеді.

Ұлттық Банктің монетарлық қызметі бойынша 2012 жылы сыртқы және ішкі нарықтардағы операциялардың нәтижесінде нетто-кіріс 3 829,9 млн. теңгеге (7%) төмендеп, 50 566,3 млн. теңге мөлшерінде қалыптасты (XII бөлімнің 12.5-бөлімшесіне 1-қосымша, 12.5.2-кесте).

Сыртқы нарықтағы операциялар бойынша нетто-кірістер валюта портфелі бойынша нетто-кірістердің 2 295,1 млн. теңгеге (4,4%-ға) төмендеуі нәтижесінде 49 320,2 млн. теңге мөлшерінде қалыптасты.

Ішкі нарықтағы операциялар бойынша нетто-кірістер 1 534,8 млн. теңгеге (55,2%-ға) төмендеп, 1 246,1 млн. теңге сомасында қалыптасты.

Ұлттық Банктің монетарлық емес қызметі бойынша 2012 жылғы кірістер 1 009,2 млн. теңгені құрады және 788,0 млн. теңгеге (43,8%) төмендеді (XII бөлімнің 12.5-бөлімшесіне 2-қосымша, 12.5.3-кесте).

Шығындар 21 275,2 млн. теңге мөлшерінде қалыптасты және 2 998,7 млн. теңгеге (16,4%) ұлғайды.

Ұлттық Банктің күрделі шығыстары 6 492,4 млн. теңгеге (31,7%) өсіп, 26 968,9 млн. теңге сома мөлшерінде жүзеге асырылды (XII бөлімнің 12.5-бөлімшесіне 3-қосымша, 12.5.4-кесте).

Ұлттық Банктің ұйымдары

Ұлттық Банктің республикалық мемлекеттік кәсіпорындарының өнімді (жұмыстарды, қызмет көрсетулерді) сатудан түскен кірістері 2012 жылы 23 831,6 млн. теңгені, өнімді (жұмыстарды, қызмет көрсетулерді) өндіруге жұмсалған шығыстар 20 086,9 млн. теңгені құрады. Бюджетке корпоративтік табыс салығын төлегеннен кейінгі кәсіпорындардың таза кірісі 2 988,3 млн. теңге болды.

Ұлттық Банктің акционерлік қоғамдары

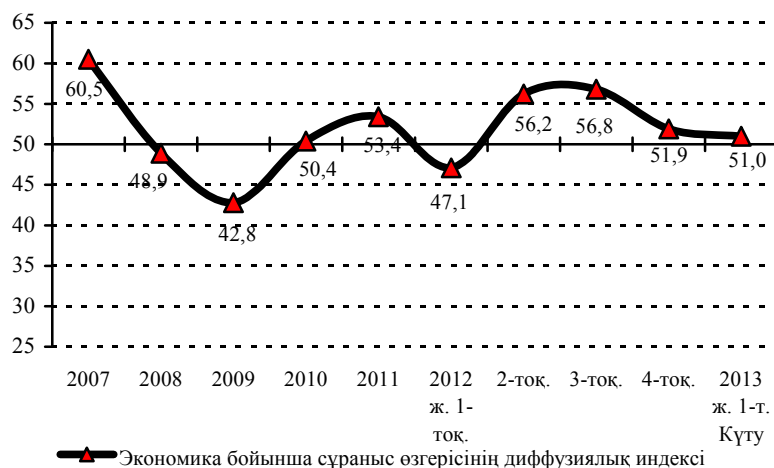
Акционерлік қоғамдардың кірістері 2012 жылы 24 313,4 млн. теңгені, шығыстары 11 470,2 млн. теңгені құрады. Бюджетке корпоративтік табыс салығын төлегеннен кейінгі таза кіріс 12 109,6 млн. теңге мөлшерінде қалыптасты.

I бөлімнің 1.2 бөлімшесіне 1-қосымша

Кәсіпорындардың дайын өніміне сұраныс конъюнктурасы

1.2.1-сурет

№	Кәсіпорындардың жауаптары, %	2012 ж. 1-тоқ.	2012 ж. 2-тоқ.	2012 ж. 3-тоқ.	2012 ж. 4-тоқ.
1	Ұлғаюы	19,8	28,2	28,7	24,7
2	Өзгермеуі	54,3	55,6	55,7	54,2
3	Төмендеуі	25,7	15,9	15,8	21,0
4	1-бет-3-бет	-5,9	12,4	12,9	3,8
5	Диффузиялық индекс	47,1	56,2	56,8	51,9

1.2.2-сурет

Шикізат және материалдар бағасының өзгеруі

№	Кәсіпорындардың жауаптары, %	2012 ж. 1-тоқ.	2012 ж. 2-тоқ.	2012 ж. 3-тоқ.	2012 ж. 4-тоқ.
1	Ұлғаюы	54,0	47,5	49,0	48,6
2	Өзгермеуі	44,1	49,2	48,8	48,3
3	Төмендеуі	1,7	3,1	1,9	3,2
4	1-жол-3-жол	52,3	44,4	47,1	45,4
5	ДӨ бағасы өзгеруінің диффузиялық индексі	76,1	72,2	73,5	72,7

I бөлімнің 1.2 бөлімшесіне 2-қосымша

1.2.3-сурет

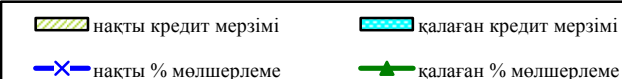
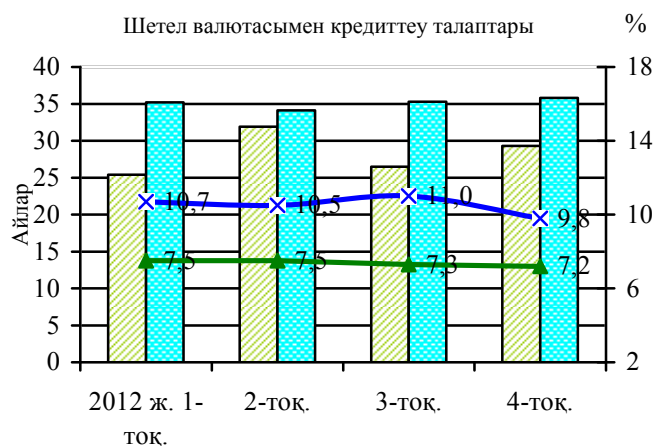
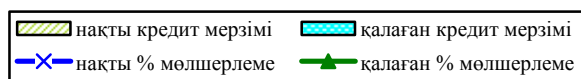
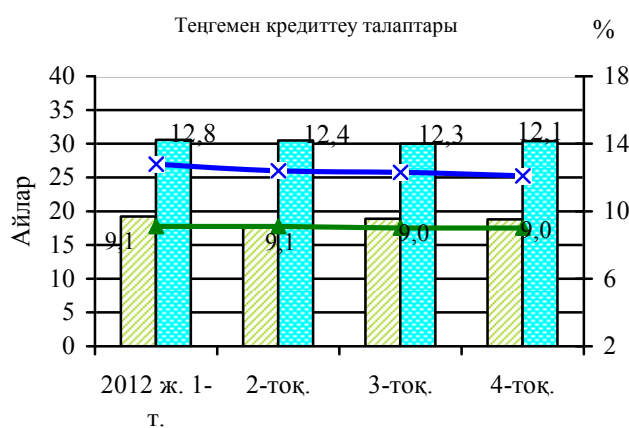
Кәсіпорындардың дайын өнімі бағасының өзгеруі

№	Кәсіпорындардың жауаптары, %	2012 ж. 1-тоқ.	2012 ж. 2-тоқ.	2012 ж. 3-тоқ.	2012 ж. 4-тоқ.
1	Ұлғаюуы	21,9	18,9	27,6	26,6
2	Өзгермеуі	71,8	73,5	66,5	67,8
3	Төмендеуі	6,2	7,3	5,4	5,6
4	1жол-3жол	15,7	11,6	22,2	21,0
5	ШжәнеМ бағасы өзгеруінің диффузиялық индексі	57,9	55,8	61,1	60,5

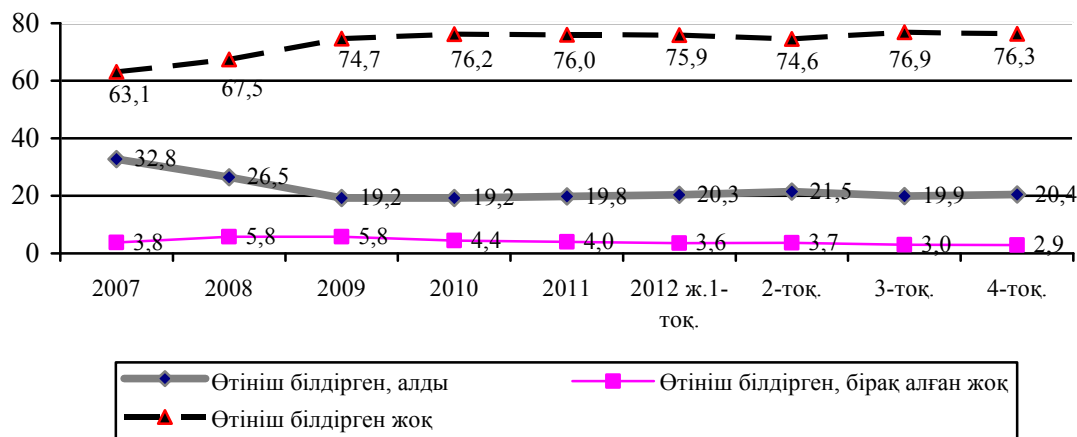

1.2.4-сурет

Кредиттеу талаптары

Банктердің кредиттері

***1.2.1, 1.2.2, 1.2.3, 1.2.4, 1.2.5 графиктеріне методологиялық түсіндірме:**

Графиктердегі көрсеткіштер мынадай есептеу деректерімен берілді: кәсіпорындар жауаптары топтарының арасындағы пайыздық ара-қатынас, оң және теріс жауаптар санының арасындағы айырма және т.с.с. Графиктерде және кестелерде көрсетілген диффузиялық индекс оң жауаптардың жиынтығы және «өзгеріссіз» деген жауаптардың жартысы ретінде шығарылады. Осы индекс қарастырылып отырған көрсеткіштің өзгеру динамикасын сипаттайтын жалпы индикатор болып табылады (Еуропа ВТБ Банкі тәжірибесі бойынша, Англия). Егер оның мәні 50 деген деңгейден жоғары болса, бұл оң өзгерісті, ал егер 50-ден төмен деңгейде болса, теріс өзгерісті білдіреді. Бұр ретте диффузиялық индекстің мәні 50 деген деңгейден қаншалықты алыс (жоғары немесе төмен) болса, көрсеткіштің өзгеру қарқыны соғұрлым жоғары (ұлғаю немесе азаю) болады.

I бөлімнің 1.4 бөлімшесіне 1-қосымша

1.4.1-кесте

Қазақстан Республикасының төлем балансы: талдама ұсыным

млн.АҚШ долл.

	2011	2011				2012	2012			
		I	II	III	IV		I	II	III	IV
А. Ағымдағы шот	12280,6	1618,7	5000,4	3925,5	1736,0	7716,5	3242,2	3971,4	-294,0	796,9
Сауда балансы	46777,4	9027,6	14213,3	13195,9	10340,7	44673,1	12290,0	13575,8	9167,4	9639,9
Экспорт	87518,2	16340,4	25387,4	23703,7	22086,7	92073,4	21824,6	24961,3	22600,4	22687,0
Импорт	-40740,8	-7312,8	-11174,1	-10507,9	-11746,0	-47400,2	-9534,6	-11385,5	-13433,0	-13047,1
Қызмет көрсету балансы	-6464,3	-947,2	-1284,5	-1947,7	-2284,8	-7760,5	-1557,3	-1859,8	-2176,1	-2167,4
Экспорт	4472,7	922,6	1144,0	1261,6	1144,5	4956,8	1082,7	1272,2	1344,7	1257,2
Импорт	-10937,0	-1869,8	-2428,5	-3209,3	-3429,3	-12717,3	-2640,0	-3131,9	-3520,8	-3424,5
Еңбекақы төлеу балансы	-1730,2	-400,2	-412,7	-490,5	-426,8	-1927,8	-496,4	-497,5	-488,4	-445,5
Инвестициялық кірістер балансы	-26046,4	-6063,8	-7505,3	-6747,1	-5730,3	-26263,1	-6949,4	-7031,4	-6421,5	-5860,8
Алынатын кірістер	1948,0	530,8	479,2	520,4	417,7	1865,3	381,6	464,1	565,2	454,4
Ұлттық Қордың резервтері мен активтері бойынша сыйақы	1006,4	231,9	287,2	259,4	227,8	1028,7	223,9	268,9	267,5	268,5
Шетелдік тікелей инвестициялардан болған кірістер, нетто	0,7	-36,8	-13,1	58,5	-7,9	102,9	-7,2	13,1	116,9	-19,9
басқа да инвестициялық кірістер	940,9	335,6	205,0	202,5	197,8	733,7	165,0	182,1	180,9	205,8
Төленетін кірістер	-27994,5	-6594,6	-7984,4	-7267,5	-6148,0	-28128,3	-7331,0	-7495,5	-6986,7	-6315,2
Қазақстанға тікелей инвестициялардан кірістер, нетто	-24892,0	-5838,0	-7124,5	-6520,7	-5408,7	-24589,2	-6587,3	-6470,0	-6018,7	-5513,1
Борыштық міндеттемелер бойынша сыйақы	-2974,2	-756,3	-736,3	-745,5	-736,1	-3010,8	-743,7	-721,9	-758,7	-786,5
Портфель инвестициялары бойынша дивидендтер	-128,3	-0,2	-123,7	-1,2	-3,2	-528,3	0,0	-303,6	-209,2	-15,6
Ағымдағы трансферттердің балансы	-255,9	2,4	-10,3	-85,1	-162,8	-1005,2	-44,7	-215,8	-375,4	-369,3
В. Капиталмен және қаржымен операциялар шоты	-6361,9	2936,4	-5094,3	-1814,0	-2390,1	-1774,4	530,5	1220,1	-2940,6	-584,4
Капиталмен операциялар шоты	9,3	5,0	-6,8	-11,0	22,1	-7,1	3,2	-0,4	-6,9	-3,0
Қаржылық шот	-6371,2	2931,5	-5087,5	-1803,0	-2412,2	-1767,3	527,3	1220,5	-2933,7	-581,4
Тікелей инвестициялар	9272,8	2516,9	2040,8	3704,8	1010,2	12440,3	5138,4	1994,0	3839,6	1468,3
Шетелдік тікелей инвестициялар	-4630,2	-1918,8	-1474,2	-513,0	-724,3	-1581,8	-623,5	-627,1	292,2	-623,4
Активтер	-4684,5	-1435,4	-1155,8	-1493,6	-599,7	-2416,3	-629,8	-765,6	-293,3	-727,7
Міндеттемелер	54,3	-483,4	-318,3	980,6	-124,7	834,5	6,3	138,4	585,5	104,3
Қазақстанға тікелей инвестициялар	13903,0	4435,7	3515,0	4217,7	1734,6	14022,1	5762,0	2621,1	3547,3	2091,7
Активтер	-329,4	-67,3	-81,5	-205,0	24,4	-260,7	-45,3	-248,1	-6,1	38,8
Міндеттемелер	14232,4	4503,0	3596,5	4422,8	1710,1	14282,8	5807,3	2869,2	3553,5	2052,9
Портфель инвестициялары	-12966,5	106,2	-4794,0	-3469,6	-4809,1	-17707,6	-4030,0	-5263,2	-3656,7	-4757,8
Активтер	-13566,3	-3012,0	-4628,1	-1408,7	-4517,4	-15120,6	-3838,2	-4477,6	-3599,1	-3205,7
ҚР Үкіметі және ҚР Ұлттық Банкі	-12204,6	-2586,7	-4866,6	-913,5	-3837,8	-14549,6	-4531,3	-4057,5	-3609,2	-2351,6
Банктер	-179,6	-53,9	237,4	-202,8	-160,3	-236,9	-94,1	-23,5	-3,4	-115,9

Басқа секторлар	-1182,1	-371,5	1,1	-292,4	-519,3	-334,1	787,2	-396,6	13,5	-738,2
Міндеттемелер	599,7	3118,2	-165,9	-2060,9	-291,7	-2587,1	-191,8	-785,6	-57,6	-1552,1
ҚР Үкіметі және ҚР Ұлттық Банкі	-241,6	2282,3	-550,7	-1700,0	-273,2	-46,5	-18,3	-21,4	0,0	-6,8
Банктер	-296,8	221,8	242,2	-301,9	-458,9	-2234,9	-325,6	-509,0	-112,0	-1288,4
Басқа секторлар	1138,1	614,2	142,6	-59,1	440,4	-305,7	152,1	-255,2	54,4	-256,9
Туынды қаржы құралдары (нетто)	126,1	11,3	61,0	94,6	-40,8	-137,5	-138,2	20,7	3,1	-23,0
Орта және ұзақ мерзімді заемдар мен кредиттер	1592,3	-433,8	670,2	800,2	555,6	4343,5	500,4	2170,2	252,6	1420,3
Активтер	795,4	444,2	311,4	-1,5	41,3	-815,9	121,6	23,0	76,0	-1036,6
ҚР Үкіметі және ҚР Ұлттық Банкі	1,2	0,3	0,3	0,3	0,3	2,9	0,0	0,6	0,3	2,0
Банктер	2084,8	574,7	324,3	605,3	580,6	871,3	258,2	146,7	554,1	-87,7
Басқа секторлар	-1290,6	-130,8	-13,2	-607,0	-539,6	-1690,1	-136,6	-124,3	-478,4	-950,9
Міндеттемелер	796,9	-878,0	358,9	801,7	514,3	5159,4	378,8	2147,2	176,5	2456,9
ҚР Үкіметі және ҚР Ұлттық Банкі	660,1	6,8	36,4	174,8	442,2	476,4	-22,8	32,3	67,4	399,5
Банктер	-2011,3	-1232,1	130,7	-471,8	-438,2	-705,1	-105,8	-247,9	-597,5	246,1
Басқа секторлар	2148,1	347,3	191,8	1098,7	510,3	5388,2	507,5	2362,8	706,7	1811,2
Басқа да қысқа мерзімді капитал	-4395,8	730,9	-3065,5	-2932,9	871,8	-706,0	-943,4	2298,8	-3372,2	1310,8
Активтер	-4531,7	-450,4	-2359,6	-2105,8	384,1	-2044,6	-851,6	1762,7	-3546,9	591,2
Міндеттемелер	136,0	1181,2	-705,9	-827,1	487,7	1338,6	-91,7	536,1	174,7	719,6
С. Қателер мен қалып қойғандар	-5618,8	1780,2	-1053,4	-3698,3	-2647,3	-8698,7	-1661,0	-4772,0	-349,1	-1916,5
D. Жалпы баланс	299,8	6335,4	-1147,3	-1586,8	-3301,5	-2756,6	2111,7	419,4	-3583,7	-1704,0
E. Қаржыландыру	-299,8	-6335,4	1147,3	1586,8	3301,5	2756,6	-2111,7	-419,4	3583,7	1704,0
ҚҰБ резервтік активтері	-299,8	-6335,4	1147,3	1586,8	3301,5	2756,6	-2111,7	-419,4	3583,7	1704,0

I бөлімнің 1.4 бөлімшесіне 2-қосымша

1.4.2-кесте

Қазақстан Республикасының жалпы сыртқы борышы

млн.АҚШ долл.

	31.12.2009	31.12.2010	31.12.2011	31.03.2012	30.06.2012	30.09.2012	31.12.2012
ЖИЫНТЫҒЫ	112 866,9	118 222,8	125 195,0	129 269,9	132 695,5	134 641,7	137 051,0
<i>Қысқа мерзімді</i>	10 261,0	9 111,2	9 179,7	9 888,5	10 197,0	10 472,5	9 927,3
<i>Ұзақ мерзімді</i>	102 605,9	109 111,6	116 015,3	119 381,3	122 498,5	124 169,2	127 123,7
Мемлекеттік басқару секторы	2 218,1	3 800,3	4 487,3	4 418,5	4 450,0	4 553,9	4 855,0
<i>Қысқа мерзімді</i>	0,0	49,1	31,6	39,0	21,2	21,1	14,1
Ақша рыногының құралдары*	0,0	49,1	31,6	39,0	21,2	21,1	14,1
Несилер	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Сауда кредиттері	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Өзге міндеттемелер	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
<i>Ұзақ мерзімді</i>	2 218,1	3 751,2	4 455,7	4 379,6	4 428,8	4 532,8	4 840,9
Облигациялар және басқа борыштық міндеттемелер*	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Несилер	2 218,1	3 751,2	4 455,7	4 379,6	4 428,8	4 532,8	4 840,9
Сауда кредиттері	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Өзге міндеттемелер	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ақша-кредиттік реттеу органдары	1 017,5	1 000,6	563,3	657,8	539,2	550,0	618,9
<i>Қысқа мерзімді</i>	479,7	470,4	36,3	123,7	15,3	18,1	88,1
Ақша рыногының құралдары*	376,1	230,9	19,8	0,0	0,0	0,0	0,0
Несилер	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Қолма-қол ақша және депозиттер	103,6	239,5	16,5	123,7	15,3	18,1	88,1
Өзге міндеттемелер	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
<i>Ұзақ мерзімді</i>	537,8	530,2	526,9	534,1	523,9	531,9	530,8
Облигациялар және басқа борыштық міндеттемелер*	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Несилер	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Қолма-қол ақша және депозиттер	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Өзге міндеттемелер	537,8	530,2	526,9	534,1	523,9	531,9	530,8
Банктер	30 190,1	19 947,9	14 601,2	14 835,4	14 507,3	14 029,5	13 578,7
<i>Қысқа мерзімді</i>	3 938,4	1 622,5	1 043,1	1 043,7	1 368,2	1 410,2	1 645,0
Ақша рыногының құралдары*	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Несилер	353,1	227,7	130,8	275,3	196,2	319,3	360,9
Қолма-қол ақша және депозиттер	837,6	1 275,4	771,9	499,8	932,6	547,6	1 203,3
Өзге міндеттемелер	2 747,7	119,4	140,3	268,5	239,4	543,3	80,8

Ұзақ мерзімді	26 251,7	18 325,3	13 558,2	13 791,7	13 139,1	12 619,3	11 933,6
Облигациялар және басқа борыштық міндеттемелер*	2 859,6	10 695,5	7 916,3	7 989,7	7 543,8	7 588,9	6 696,1
Несиелер	23 102,4	7 354,7	5 379,6	5 252,1	5 004,4	4 480,4	4 809,0
Қолма-қол ақша және депозиттер	289,6	275,1	262,2	549,9	590,9	550,1	428,6
Өзге міндеттемелер	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Басқа секторлар	79 441,2	93 473,9	105 543,2	109 358,2	113 199,0	115 508,3	117 998,5
Қысқа мерзімді	5 842,8	6 969,1	8 068,7	8 682,2	8 792,3	9 023,1	8 180,1
Ақша рыногының құралдары*	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Несиелер	918,4	1 287,7	1 558,8	1 280,4	1 346,5	1 315,9	943,0
Қолма-қол ақша және депозиттер	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Сауда кредиттері	3 788,3	5 305,6	5 961,1	5 885,1	6 003,7	6 130,7	6 500,6
Өзге міндеттемелер	1 136,0	375,7	548,8	1 516,7	1 442,1	1 576,5	736,4
Ұзақ мерзімді	73 598,4	86 504,8	97 474,6	100 676,0	104 406,7	106 485,2	109 818,3
Облигациялар және басқа борыштық міндеттемелер*	801,8	9 055,0	10 251,5	10 876,3	10 615,1	11 115,2	11 175,4
Несиелер	69 767,4	74 453,8	83 326,8	85 763,1	89 614,6	91 031,2	94 610,9
Қолма-қол ақша және депозиттер	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Сауда кредиттері	3 029,2	2 996,0	3 896,2	4 036,6	4 177,0	4 338,8	4 032,0
Өзге міндеттемелер	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Анықтама үшін: фирмааралық берешек	49 632,0	52 274,7	60 367,3	63 309,5	64 904,0	65 996,1	66 479,6
Шетел филиалдарының алдындағы міндеттемелер	6 643,6	2 553,0	2 597,8	2 604,2	2 742,6	3 328,1	3 429,3
Тікелей инвесторлар алдындағы міндеттемелер	42 988,4	49 721,8	57 769,5	60 705,3	62 161,3	62 667,9	63 050,4

* Борыштық бағалы қағаздар нарықтық құны бойынша есептеледі (оның бар болуында)

I бөлімнің 1.4 бөлімшесіне 3-қосымша

1.4.3-кесте

Сыртқы борыштың абсолюттік және салыстырмалы көрсеткіштері

Көрсеткіштің атауы	2009	2010	2011	1 тоқсан 2012	2 тоқсан 2012	3 тоқсан 2012	4 тоқсан 2012	2012
А. Абсолютті өлшемдер (млн. АҚШ долл.)								
1. Жалпы сыртқы борыш (кезең аяғында)	112 866,9	118 222,8	125 195,0	129 269,9	132 695,5	134 641,7	137 051,0	137 051,0
Оның ішінде фирмааралық берешек	49 632,0	52 274,7	60 367,3	63 309,5	64 904,0	65 996,1	66 479,6	66 479,6
2. Фирмааралық берешекті есептегенде жалпы сыртқы борыш (кезең аяғында)	63 234,9	65 948,0	64 827,7	65 960,4	67 791,5	68 645,6	70 571,4	70 571,4
3. Борышты өтеу және қызмет көрсету бойынша есептелген жиынтық төлемдер (фирмааралық берешекті қоса есептегенде)*	30 463,5	21 144,0	22 502,9	4 251,4	5 928,6	5 291,2	8 253,5	23 724,7
4. Борышты өтеу және қызмет көрсету бойынша есептелген жиынтық төлемдер (фирмааралық берешекті қоспағанда)*	22 374,5	12 692,8	15 270,1	2 815,3	3 729,8	3 402,0	5 693,8	15 640,9
5. Тауарлар және факторлық емес қызмет экспорты (ТҚЭж) ** кезеңдегі	48 166,9	65 650,4	91 990,9	22 907,4	26 233,5	23 945,1	23 944,2	97 030,1
6. Тауарлар және факторлық емес қызмет экспорты (ТҚЭж) ** жылдық	48 166,9	65 650,4	91 990,9	97 635,2	97 337,4	96 317,1	97 030,1	97 030,1
Б. Салыстырмалы өлшемдер								
1 Жан басына шаққандағы жалпы сыртқы борыш (фирмааралық берешекті қоспағанда) (АҚШ долл.)	3 943,3	4 011,0	3 887,6	3 941,6	4 036,7	4 072,3	4 172,9	4 172,9
2. Жалпы сыртқы борыштың ЖІӨ-ге қатынасы (% , фирмааралық берешекті қоса есептегенде)	98,3	79,9	66,7	67,4	67,2	67,1	68,0	68,0
3. Жалпы сыртқы борыштың ЖІӨ-ге қатынасы (% , фирмааралық берешекті қоспағанда)	55,1	44,5	34,5	34,4	34,3	34,2	35,0	35,0
4. Жалпы сыртқы борыштың ТҚЭж-ге қатынасы (% , фирмааралық берешекті қоса есептегенде)	234,3	180,1	136,1	132,4	136,3	139,8	141,2	141,2
5. Жалпы сыртқы борыштың ТҚЭж-ге қатынасы (% , фирмааралық берешекті қоспағанда)	131,3	100,5	70,5	67,6	69,6	71,3	72,7	72,7
6. Борышты өтеу және қызмет көрсету бойынша төлемдердің ТҚЭж-ге қатынасы (% , фирмааралық берешекті қоса есептегенде)	63,2	32,2	24,5	18,6	22,6	22,1	34,5	24,5
7. Борышты өтеу және қызмет көрсету бойынша төлемдердің ТҚЭж-ге қатынасы (% , фирмааралық берешекті	46,5	19,3	16,6	12,3	14,2	14,2	23,8	16,1

қоспағанда)								
8. Сыйақы төлемдерінің ТҚЭж-ге қатынасы (%)	10,5	7,0	5,0	5,2	4,5	5,4	5,3	5,1
9. Халықаралық резервтің бастапқы өтеу мерзімі бойынша қысқа мерзімді борышқа қатынасы, %	225,0	310,3	319,5	326,5	317,1	287,4	285,0	285,0
Анықтама үшін:								
Халық (мың. адам)***	16 036,1	16 442,0	16 675,4	16 734,5	16 793,9	16 856,6	16 911,9	16 911,9
ЖІӨ, мерзім ішінде (млрд. теңге)***	17 007,6	21 815,5	27 571,9	5 976,7	6 559,1	7 842,4	9 694,3	30 072,5
ЖІӨ (12 ай) (млрд. АҚШ долл)	114,8	148,0	187,8	191,9	197,6	200,5	201,4	201,4

* 2000 жылдан - ұзақ мерзімді негізгі борышты өтеу және оған қызмет көрсету

** Ақпарат көзі: ҚР төлем балансы, ҚР Ұлттық Банкі

*** Ақпарат көзі: Қазақстан Республикасы Статистика агенттігі

VI бөлімге 1-қосымша

Ұлттық Банктің 2012 жылы Әділет министрлігінде тіркелген нормативтік құқықтық актілерінің тізімі

1) Ұлттық Банк Басқармасының «Қазақстан Республикасы Қаржы нарығын және қаржы ұйымдарын реттеу мен қадағалау агенттігі Басқармасының «Орталық депозитарий қызметін жүзеге асыру ережесін бекіту туралы» 2008 жылғы 29 желтоқсандағы № 238 қаулысына өзгерістер мен толықтыру енгізу туралы» 2011 жылғы 25 қарашадағы № 180 қаулысы;

2) Ұлттық Банк Басқармасының «Қазақстан Республикасы Қаржы нарығын және қаржы ұйымдарын реттеу мен қадағалау агенттігі Басқармасының «Жинақтаушы зейнетақы қорларындағы салымшылардың (алушылардың) жеке зейнетақы шоттарында жинақталған зейнетақы қаражатының есебін жүргізу ережесін бекіту туралы» 2004 жылғы 12 маусымдағы № 153 қаулысына өзгерістер енгізу туралы» 2011 жылғы 26 желтоқсандағы № 219 қаулысы;

3) Ұлттық Банк Басқармасының «Қазақстан Республикасының Қаржы нарығын және қаржы ұйымдарын реттеу мен қадағалау агенттігі Басқармасының «Мемлекеттік емес облигациялар шығарылымын мемлекеттік тіркеу және облигацияларды орналастыру және өтеу, облигациялар шығарылымының күшін жою қорытындылары жөніндегі ережені бекіту туралы» 2005 жылғы 30 шілдедегі № 269 қаулысына өзгерістер енгізу туралы» 2011 жылғы 26 желтоқсандағы № 220 қаулысы;

4) Ұлттық Банк Басқармасының «Қазақстан Республикасының кейбір нормативтік құқықтық актілеріне жинақтаушы зейнетақы қорларының, зейнетақы активтерін инвестициялық басқаруды жүзеге асыратын ұйымдардың және бағалы қағаздар нарығында кәсіби қызмет түрлерін қоса атқаратын ұйымдардың қызметін пруденциалдық реттеу мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» 2011 жылғы 26 желтоқсандағы № 221 қаулысы;

5) Ұлттық Банк Басқармасының «Қазақстан Республикасы Қаржы нарығын және қаржы ұйымдарын реттеу мен қадағалау агенттігі Басқармасының «Сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының пруденциалдық нормативтер есебінің нормативтік мәні мен әдістемесі, сақтандыру тобының төлем қабілеттілігі маржасының жеткіліктілігі нормативі, пруденциалдық нормативтердің орындалғандығы жөніндегі есепті беру нысандары мен мерзімі туралы Нұсқаулықты бекіту туралы» 2008 жылғы 22 тамыздағы № 131 қаулысына өзгерістер мен толықтыру енгізу туралы» 2012 жылғы 30 қаңтардағы № 19 қаулысы;

6) Ұлттық Банк Басқармасының «Қазақстан Республикасының кейбір нормативтік құқықтық актілеріне өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» 2012 жылғы 30 қаңтардағы № 20 қаулысы;

7) Ұлттық Банк Басқармасының «Зейнетақы активтер есебінен жинақтаушы зейнетақы қорының инвестициялық портфелінің құрылымы туралы мәліметтерді жинақтаушы зейнетақы қорларының бұқаралық ақпарат құралдарында жариялау қағидаларын бекіту туралы» 2012 жылғы 13 ақпандағы № 28 қаулысы;

8) Ұлттық Банк Басқармасының «Қоғамның дауыс беретін акцияларының отыз немесе одан да көп пайызын не дербес немесе өзінің үлестес тұлғаларымен бірлесіп сатып алу нәтижесінде қоғамның дауыс беретін акцияларының отыз немесе одан да көп пайызы тұлғаға тиесілі болатын дауыс беретін акцияларының өзге санын бағалы қағаздардың қайталама нарығында сатып алу ниеті туралы хабарламаны жіберу тәртібі туралы» 2012 жылғы 13 ақпандағы № 29 қаулысы;

9) Ұлттық Банк Басқармасының «Қазақстан Республикасы Қаржы нарығын және қаржы ұйымдарын реттеу мен қадағалау агенттігі Басқармасының «Сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымдарының сақтандыру сыныптары (түрлері) бойынша сақтандыру тарифтерін бағалау әдістері мен есептеу қағидаттарына қойылатын талаптар туралы

нұсқаулықты бекіту туралы» 2006 жылғы 25 наурыздағы № 85 қаулысына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» 2012 жылғы 26 ақпандағы № 30 қаулысы;

10) Ұлттық Банк Басқармасының «Акционерлік қоғам акционерлерінің бағалы қағаздарды басымдықпен сатып алу құқықтарын іске асыру қағидаларын бекіту туралы» 2012 жылғы 13 ақпандағы № 31 қаулысы;

11) Ұлттық Банк Басқармасының «Банктің, сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының, жинақтаушы зейнетақы қорының, зейнетақы активтерін инвестициялық басқаруды жүзеге асыратын ұйымның акцияларын сенімгерлік басқаруды, сондай-ақ банктің, сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының, жинақтаушы зейнетақы қорының, зейнетақы активтерін инвестициялық басқаруды жүзеге асыратын ұйымның акцияларын сенімгерлік басқару кезеңінде уәкілетті органның не ұлттық басқарушы холдингінің іс-әрекеттерін жүзеге асыру қағидаларын бекіту туралы» 2012 жылғы 13 ақпандағы № 32 қаулысы;

12) Ұлттық Банк Басқармасының «Қор биржасы мүшелерінің қор биржасына қаржылық есептілікті және өзге ақпаратты ұсыну тізбесі мен мерзімдері туралы» 2012 жылғы 26 ақпандағы № 33 қаулысы;

13) Ұлттық Банк Басқармасының «Ертерек ден қою шараларын және бағалы қағаздар нарығында брокерлік және (немесе) дилерлік қызметті және (немесе) инвестициялық портфельді басқару жөніндегі қызметті жүзеге асыратын ұйымдардың қаржылық жағдайының нашарлауына ықпал ететін факторларды айқындау әдістемесін қолдану қағидаларын бекіту туралы» 2012 жылғы 13 ақпандағы № 34 қаулысы;

14) Ұлттық Банк Басқармасының «Қазақстан Республикасы Қаржы нарығын және қаржы ұйымдарын реттеу мен қадағалау агенттігі Басқармасының «Зейнетақы активтерін инвестициялық басқару жөніндегі қызметті жүзеге асыратын ұйымдардың және жинақтаушы зейнетақы қорларының қызметін жүзеге асыру ережесін бекіту туралы» 2009 жылғы 5 тамыздағы № 189 қаулысына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» 2012 жылғы 13 ақпандағы № 35 қаулысы;

15) Ұлттық Банк Басқармасының «Банк кепілдігі және кепілдеме туралы кредиттік есепті ұсыну, борышкер-тұлғаның өзі туралы және оның пайдасына банк шығарған кепілдіктер немесе кепілдемелер туралы мәліметтерді банктің кредиттік бюроға беруіне келісімін ресімдеу қағидаларын бекіту туралы» 2012 жылғы 13 ақпандағы № 36 қаулысы;

16) Ұлттық Банк Басқармасының «Банк конгломератымен ерекше қатынастар арқылы байланысты тұлғалардың тізбесін белгілеу туралы» 2012 жылғы 26 ақпандағы № 37 қаулысы;

17) Ұлттық Банк Басқармасының «Жобалық қаржыландыру және секьюритизендіру кезде бөлінген активтердің құрамына кіретін ақшаны инвестициялауды жүзеге асыруға қойылатын талаптарды және бөлінген активтер есебінен сатып алуға рұқсат етілген қаржы құралдарының тізбесін бекіту туралы» 2012 жылғы 13 ақпандағы № 38 қаулысы;

18) Ұлттық Банк Басқармасының «Банктің не банк холдингінің еншілес ұйымдарына, банк не банк холдингі қомақты қатысатын ұйымдарға тиесілі банк конгломераты бас ұйымының, банктің немесе банк холдингінің акциялары үлесінің (жарғылық капиталға қатысу үлестерінің) лимитін белгілеу туралы» 2012 жылғы 13 ақпандағы № 39 қаулысы;

19) Ұлттық Банк Басқармасының «Екінші деңгейдегі банктердің кредиттік портфельдерінің сапасын жақсартуға мамандандырылған, дауыс беретін акцияларының жүз пайызы Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкіне тиесілі ұйымның алуы тиіс кірістерін 2008 жылғы 10 желтоқсандағы «Салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер туралы» (Салық кодексі) Қазақстан Республикасының Кодексі 135-2-бабының 1-тармағында көрсетілген қызмет түрлерін жүзеге асырудан түскен кірістерге жатқызу қағидаларын бекіту туралы» 2012 жылғы 24 ақпандағы № 45 қаулысы;

20) Ұлттық Банк Басқармасының «Екінші деңгейдегі банктердің кредиттік портфельдерінің сапасын жақсартуға мамандандырылған ұйымның кейбір қызмет түрлерін

жүзеге асыру қағидаларын, сондай-ақ ол иемденетін (иемденген) күмәнді және үмітсіз активтерге қойылатын талаптарды бекіту туралы» 2012 жылғы 24 ақпандағы № 46 қаулысы;

21) Ұлттық Банк Басқармасының «Бағалы қағаздар ұстаушылардың тізілімдері жүйесін жүргізу жөніндегі қызметті жүзеге асыру лицензияларына ие ұйымдардың бірыңғай тіркеушіге эмитенттердің бағалы қағаздарын ұстаушылар тізілімдері жүйелерін құрайтын мәліметтер мен құжаттарды беру қағидаларын бекіту туралы» 2012 жылғы 24 ақпандағы № 53 қаулысы;

22) Ұлттық Банк Басқармасының «Сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымын (сақтандыру холдингін) ерікті түрде қайта ұйымдастыруға рұқсат беру не аталған рұқсатты беруден бас тарту қағидаларын бекіту туралы» 2012 жылғы 24 ақпандағы № 54 қаулысы;

23) Ұлттық Банк Басқармасының «Қазақстан Республикасы Қаржы нарығын және қаржы ұйымдарын реттеу мен қадағалау агенттігі Басқармасының «Екінші деңгейдегі банктерді ерікті қайта ұйымдастыруға немесе таратуға рұқсат беру, сондай-ақ оларды тікелей төлем жасау арқылы не депозиттерге міндетті кепілдік беру жүйесінің қатысушысы болып табылатын басқа банкке аударым жасау жолымен жеке тұлғалардың депозиттерін қайтарып беру ережесін бекіту туралы» 2006 жылғы 25 желтоқсандағы № 295 қаулысына өзгерістер мен толықтыру енгізу туралы» 2012 жылғы 24 ақпандағы № 55 қаулысы;

24) Ұлттық Банк Басқармасының «Жинақтаушы зейнетақы қорын қайта ұйымдастыруға рұқсат беру және қосылатын жинақтаушы зейнетақы қорының зейнетақы активтерін беру қағидаларын бекіту туралы» 2012 жылғы 24 ақпандағы № 56 қаулысы;

25) Ұлттық Банк Басқармасының «Қазақстан Республикасы Қаржы нарығын және қаржы ұйымдарын реттеу мен қадағалау агенттігі Басқармасының «Міндетті, ерікті және ерікті кәсіби зейнетақы жарналарының есебінен зейнетақымен қамсыздандыру туралы үлгі шарттарын бекіту туралы» 2009 жылғы 27 ақпандағы № 36 қаулысына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» 2012 жылғы 24 ақпандағы № 57 қаулысы;

26) Ұлттық Банк Басқармасының «Қаржы құралдарымен мәмілелер бойынша клиринг қызметін жүзеге асыру қағидаларын бекіту туралы» 2012 жылғы 24 ақпандағы № 58 қаулысы;

27) Ұлттық Банк Басқармасының «Клиринг ұйымдарындағы тәуекелдерді басқару жүйесіне, клиринг ұйымдарындағы мониторинг, бақылау және тәуекелдерді басқару шарттары мен тәртібіне қойылатын талаптарды бекіту туралы» 2012 жылғы 24 ақпандағы № 59 қаулысы;

28) Ұлттық Банк Басқармасының «Инвестициялық қоры активтерінің құрамына кіретін қаржы құралдарын және өзге мүлікті инвестициялау қағидаларын және акционерлік және инвестициялық пай қорларының құрамына кіруі мүмкін қаржы құралдарының тізбесін бекіту туралы» 2012 жылғы 24 ақпандағы № 60 қаулысы;

29) Ұлттық Банк Басқармасының «Қазақстан Республикасы Қаржы нарығын және қаржы ұйымдарын реттеу мен қадағалау агенттігі Басқармасының «Бағалы қағаздармен және өзге қаржы құралдарымен сауда-саттық ұйымдастырушылардың қызметін жүзеге асыру ережесін бекіту туралы» 2008 жылғы 29 қазандағы № 170 қаулысына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» 2012 жылғы 24 ақпандағы № 61 қаулысы;

30) Ұлттық Банк Басқармасының «Банктің немесе банк холдингінің меншікті облигациялармен және осы банктің немесе банк холдингінің еншілес ұйымдары шығарған, міндеттемелеріне банк немесе банк холдингі кепілдік берген облигациялармен мәмілелер жасау қағидаларын бекіту туралы» 2012 жылғы 24 ақпандағы № 62 қаулысы;

31) Ұлттық Банк Басқармасының «Қазақстан Республикасы Қаржы нарығын және қаржы ұйымдарын реттеу мен қадағалау агенттігі Басқармасының «Сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымдарының және сақтандыру брокерлерінің есептілікті беру ережесін бекіту туралы» 2010 жылғы 3 қыркүйектегі № 128 қаулысына өзгерістер енгізу туралы» 2012 жылғы 26 ақпандағы № 63 қаулысы;

32) Ұлттық Банк Басқармасының «Қазақстан Республикасының кейбір нормативтік құқықтық актілеріне өзгерістер енгізу туралы» 2012 жылғы 24 ақпандағы № 64 қаулысы;

33) Ұлттық Банк Басқармасының «Қазақстан Республикасы Қаржы нарығын және қаржы ұйымдарын реттеу мен қадағалау агенттігі Басқармасының «Қазақстан Республикасының екінші деңгейдегі банктерінің есептілікті ұсыну ережесін бекіту туралы» 2010 жылғы 3 қыркүйектегі № 130 қаулысына өзгерістер мен толықтыру енгізу туралы» 2012 жылғы 26 ақпандағы № 65 қаулысы;

34) Ұлттық Банк Басқармасының «Ертерек ден қою шараларын және жинақтаушы зейнетақы қорының және (немесе) зейнетақы активтерін инвестициялық басқаруды жүзеге асыратын ұйымның, сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының, сақтандыру тобының қаржылық жағдайының нашарлауына ықпал ететін факторларды айқындау әдістемесін қолдану қағидаларын бекіту туралы» 2012 жылғы 24 ақпандағы № 66 қаулысы;

35) Ұлттық Банк Басқармасының «Банктің, банк холдингінің ірі қатысушысы, сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының ірі қатысушысы, сақтандыру холдингінің, жинақтаушы зейнетақы қорының немесе зейнетақы активтерін инвестициялық басқаруды жүзеге асыратын ұйымының ірі қатысушысы мәртебесін иеленуге келісімді беру, беруден бас тарту, қайтарып алу қағидаларын бекіту туралы» 2012 жылғы 24 ақпандағы № 67 қаулысы;

36) Ұлттық Банк Басқармасының «Қазақстан Республикасының кейбір нормативтік құқықтық актілеріне жинақтаушы зейнетақы қорларының, зейнетақы активтерін инвестициялық басқаруды жүзеге асыратын ұйымдардың және жинақтаушы зейнетақы қорларының кастодиан-банктерінің инвестициялаудың мультипортфельді жүйесі бөлігінде есептілікті ұсыну мәселелері бойынша өзгерістер енгізу туралы» 2012 жылғы 24 ақпандағы № 68 қаулысы;

37) Ұлттық Банк Басқармасының «Бағалы қағаздар нарығында Инсайдерлік ақпаратты ашу қағидаларын бекіту туралы» 2012 жылғы 24 ақпандағы № 69 қаулысы;

38) Ұлттық Банк Басқармасының «Қазақстан Республикасының резиденті-ұйымның эмиссиялық бағалы қағаздарын шет мемлекеттің аумағында шығаруға және (немесе) орналастыруға рұқсат беру, сондай-ақ эмиссиялық бағалы қағаздарды орналастыру туралы ақпаратты ұсыну, депозитарлық қолхаттардың немесе Қазақстан Республикасының резиденттері-ұйымдардың эмиссиялық бағалы қағаздары базалық активі болып табылатын өзге бағалы қағаздардың шығарылымы туралы хабарламаны, сондай-ақ оларды орналастыру туралы есепті ұсыну қағидаларын бекіту туралы» 2012 жылғы 24 ақпандағы № 70 қаулысы;

39) Ұлттық Банк Басқармасының «Қазақстан Республикасы Қаржы нарығын және қаржы ұйымдарын реттеу мен қадағалау агенттігі Басқармасының «Қазақстан Республикасының бағалы қағаздар рыногында брокерлік және дилерлік қызметті жүзеге асыру ережесін бекіту туралы» 2005 жылғы 27 тамыздағы № 317 қаулысына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» 2012 жылғы 24 ақпандағы № 71 қаулысы;

40) Ұлттық Банк Басқармасының «Қаржылық есептілік депозитарийінің, қор биржасының интернет-ресурсында корпоративтік оқиғалар туралы ақпаратты, қаржылық есептілікті және аудиторлық есептерді орналастыру қағидаларын бекіту туралы» 2012 жылғы 24 ақпандағы № 72 қаулысы;

41) Ұлттық Банк Басқармасының «Банк конгломератының қаржылық жай-күйінің нашарлауына әсер ететін факторларға ертерек ден қою шараларын және оларды айқындау әдістемесін қолдану қағидаларын бекіту туралы» 2012 жылғы 24 ақпандағы № 73 қаулысы;

42) Ұлттық Банк Басқармасының «Екінші деңгейдегі банктердің, жинақтаушы зейнетақы қорларының, зейнетақы активтерін инвестициялық басқаруды жүзеге асыратын ұйымдардың, сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымдарының басшы қызметкерлеріне еңбекақы төлеу, ақшалай сыйақылар, сондай-ақ материалдық көтермелеудің басқа да түрлерін есептеу жөніндегі ішкі саясатқа қойылатын талаптарды және екінші деңгейдегі банктердің, жинақтаушы зейнетақы қорларының, зейнетақы активтерін инвестициялық

басқаруды жүзеге асыратын ұйымдардың, сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымдарының барлық басшы қызметкерлеріне төленген кірістер туралы есептіліктің нысанын белгілеу туралы» 2012 жылғы 24 ақпандағы № 74 қаулысы;

43) Ұлттық Банк Басқармасының «Бір тұлғаның дербес не бір немесе бірнеше тұлғамен бірлесіп заңды тұлғаның шешімдерін шартқа (растайтын құжаттарға) байланысты немесе басқаша айқындау мүмкіндігі туралы нұсқаулықты бекіту жөнінде» 2012 жылғы 24 ақпандағы № 75 қаулысы;

44) Ұлттық Банк Басқармасының «Жинақтаушы зейнетақы қорларына және зейнетақы активтерін инвестициялық басқаруды жүзеге асыратын ұйымдарға арналған тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйелерін қалыптастыру қағидаларын бекіту туралы» 2012 жылғы 24 ақпандағы № 76 қаулысы;

45) Ұлттық Банк Басқармасының «Қазақстан Республикасының кейбір нормативтік құқықтық актілеріне эмиссиялық бағалы қағаздар шығарылымын тіркеу, сондай-ақ орналастыру, айналысқа жіберу және жою мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» 2012 жылғы 24 ақпандағы № 77 қаулысы;

46) Ұлттық Банк Басқармасының «Бағалы қағаздар нарығында брокерлік және (немесе) дилерлік қызметті және (немесе) инвестициялық портфельді басқару жөніндегі қызметті жүзеге асыратын ұйымдардың дара және институционалдық инвесторларын білікті инвесторлар деп тану қағидаларын бекіту туралы» 2012 жылғы 24 ақпандағы № 78 қаулысы;

47) Ұлттық Банк Басқармасының «Білікті инвесторлардың қаражаты есебінен ғана сатып алуға рұқсат етілген қаржы құралдарының тізбесін белгілеу туралы» 2012 жылғы 24 ақпандағы № 79 қаулысы;

48) Ұлттық Банк Басқармасының «Екінші деңгейдегі банктердің олармен ерекше қатынастар арқылы байланысты тұлғаларға және Қазақстан Республикасының резиденттері және резиденттері емес-заңды тұлғаларға барлық берілген банктік қарыздарының және банк кепілдіктерінің жиынтық көлемін есептеу қағидаларын бекіту туралы» 2012 жылғы 24 ақпандағы № 80 қаулысы;

49) Ұлттық Банк Басқармасының «Екінші деңгейдегі банктердің олармен ерекше қатынастар арқылы байланысты тұлғаларға және заңды тұлғаларға (Қазақстан Республикасының резиденттеріне және резиденті еместерге) банктік қарыздарды және банк кепілдіктерін беруі жөніндегі талаптарды бекіту туралы» 2012 жылғы 24 ақпандағы № 81 қаулысы;

50) Ұлттық Банк Басқармасының «Жинақтаушы зейнетақы қорының зейнетақымен қамсыздандыру туралы шарттарды жасау қағидаларын бекіту туралы» 2012 жылғы 24 ақпандағы № 82 қаулысы;

51) Ұлттық Банк Басқармасының «Сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының не сақтандыру холдингінің еншілес ұйымдарына, сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымы не сақтандыру холдингі қомақты қатысатын ұйымдарға тиесілі сақтандыру тобының бас ұйымының, сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының немесе сақтандыру холдингінің акциялары үлесінің (жарғылық капиталға қатысу үлестерінің) лимитін белгілеу туралы» 2012 жылғы 24 ақпандағы № 83 қаулысы;

52) Ұлттық Банк Басқармасының «Заңды тұлғалардың банктер, банктің немесе банк холдингінің еншілес ұйымдары сатып алатын акцияларға (жарғылық капиталға қатысу үлестеріне) қойылатын талаптарды, сондай-ақ банктің жарғылық капиталға қатысу үлестерінің не заңды тұлғалар акцияларының жиынтық құнын белгілеу туралы» 2012 жылғы 24 ақпандағы № 84 қаулысы;

53) Ұлттық Банк Басқармасының «Зейнетақы активтерін инвестициялау бойынша жасалған мәмілелер және жинақтаушы зейнетақы қорлары мен зейнетақы активтерін инвестициялық басқаруды жүзеге асыратын ұйымдардың меншікті активтері жөнінде есеп беру қағидаларын бекіту туралы» 2012 жылғы 24 ақпандағы № 85 қаулысы;

54) Ұлттық Банк Басқармасының «Бас банктің күмәнді және үмітсіз активтерін иемденетін еншілес ұйымның қызметі қағидаларын бекіту туралы» 2012 жылғы 24 ақпандағы № 86 қаулысы;

55) Ұлттық Банк Басқармасының «Қазақстан Республикасы бағалы қағаздар нарығындағы қызметті лицензиялау және Алматы қаласының өңірлік қаржы орталығының қатысушысы ретінде аккредиттеу қағидаларын бекіту туралы» 2012 жылғы 24 ақпандағы № 87 қаулысы;

56) Ұлттық Банк Басқармасының «Облигациялар ұстаушылар өкілінің өз функциялары мен міндеттерін орындау, оның өкілеттіктерін мерзімінен бұрын тоқтату тәртібі және жағдайлары туралы, сондай-ақ эмитент пен облигациялар ұстаушылардың өкілі арасында жасалатын облигациялар ұстаушылардың мүдделерін білдіру туралы шарттың мазмұнына қойылатын талаптар туралы қағидаларды бекіту туралы» 2012 жылғы 26 ақпандағы № 88 қаулысы;

57) Ұлттық Банк Басқармасының «Қазақстан Республикасы Қаржы ұйымдарын реттеу мен қадағалау агенттігі Басқармасының «Кредиттік тарихты қалыптастыру жүйесіне қатысушылардың қызметіндегі ақпараттық процесті ұйымдастыруға және оны пайдалануға, қауіпсіздік жүйесін қалыптастыруға, олардың электрондық жабдықтарына, кредиттік тарихтың деректер базасының сақталуына және үй-жайларына қойылатын ең төменгі талаптарды белгілеу жөніндегі нұсқаулықты бекіту туралы» 2008 жылғы 18 шілдедегі № 105 қаулысына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» 2012 жылғы 24 ақпандағы № 89 қаулысы;

58) Ұлттық Банк Басқармасының «Қазақстан Республикасының кейбір нормативтік құқықтық актілерінің күші жойылды деп тану туралы» 2012 жылғы 26 ақпандағы № 90 қаулысы;

59) Ұлттық Банк Басқармасының «Банкке және (немесе) банк холдингіне еншілес ұйым құруға немесе иемденуге, бас банктің күмәнді және үмітсіз активтерін иемденетін еншілес ұйымды банктің құруына немесе иемденуіне, банктің және (немесе) банк холдингінің ұйымдардың капиталына қомақты қатысуына рұқсат беру, сондай-ақ банктің және (немесе) банк холдингінің еншілес ұйым құруға, иемденуге, банктің және (немесе) банк холдингінің ұйымдардың капиталына қомақты қатысуына рұқсатын кері қайтарып алу қағидаларын бекіту туралы» 2012 жылғы 24 ақпандағы № 91 қаулысы;

60) Ұлттық Банк Басқармасының «Банк конгломератына арналған нормативтік мәндер және пруденциалдық нормативтер мен өзге де міндетті лимиттерді есептеу әдістемесі туралы нұсқаулықты, сондай-ақ есептілікті ұсыну нысандары мен мерзімдерін бекіту туралы» 2012 жылғы 24 ақпандағы № 92 қаулысы;

61) Ұлттық Банк Басқармасының «Сақтандыру төлемдеріне кепілдік беру қоры» акционерлік қоғамының қызметін реттейтін нормативтік құқықтық актілерді бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Қаржы нарығын және қаржы ұйымдарын реттеу мен қадағалау агенттігі Басқармасының 2010 жылғы 1 наурыздағы № 26 қаулысына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» 2012 жылғы 24 ақпандағы № 94 қаулысы;

62) Ұлттық Банк Басқармасының «Қаржы ұйымдарының, банк, сақтандыру холдингтерінің басшы қызметкерлерін тағайындауға (сайлауға) келісім беру қағидаларын бекіту туралы» 2012 жылғы 24 ақпандағы № 95 қаулысы;

63) Ұлттық Банк Басқармасының «Банктердің еншілес ұйымдарға күмәнді және үмітсіз активтер деп танылған кредиттер (қарыздар) бойынша талап ету құқықтарын иемденуге берген активтерін күмәнділер және үмітсіздер санатына жатқызу, сондай-ақ бас банктердің еншілес ұйымдарға берген активтеріне қарсы провизияларды (резервтерді) қалыптастыру қағидаларын бекіту туралы» 2012 жылғы 24 ақпандағы № 96 қаулысы;

64) Ұлттық Банк Басқармасының «Банктердің ірі қатысушыларының, банк холдингтерінің, сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымы ірі қатысушыларының, сақтандыру холдингтерінің, жинақтаушы зейнетақы қорының ірі қатысушыларының, зейнетақы

активтерін инвестициялық басқаруды жүзеге асыратын ұйымның есеп беру қағидаларын бекіту туралы» 2012 жылғы 26 ақпандағы № 97 қаулысы;

65) Ұлттық Банк Басқармасының «Сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымдары, сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымдарының немесе сақтандыру холдингтерінің еншілес ұйымдары сатып алатын заңды тұлғалардың акцияларына (жарғылық капиталға қатысу үлестеріне) қойылатын талаптарды, сондай-ақ сақтандыру холдингтері мен сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымдары сатып алатын халықаралық қаржы ұйымдары облигацияларының және қаржы құралдарының (акцияларды және жарғылық капиталға қатысу үлестерін қоспағанда) тізбесін бекіту туралы» 2012 жылғы 24 ақпандағы № 98 қаулысы;

66) Ұлттық Банк Басқармасының «Сақтандыру тобында тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйелерінің болуы жөніндегі талаптар туралы нұсқаулықты бекіту туралы» 2012 жылғы 26 ақпандағы № 99 қаулысы;

67) Ұлттық Банк Басқармасының «Бас банктің күмәнді және үмітсіз активтерін сатып алатын банктің еншілес ұйымының алуы тиіс кірістерін Қазақстан Республикасының банктер және банк қызметі туралы заңнамасында көзделген қызмет түрлерін жүзеге асырудан түскен кірістерге жатқызу қағидаларын бекіту туралы» 2012 жылғы 24 ақпандағы № 100 қаулысы;

68) Ұлттық Банк Басқармасының «Клиринг ұйымдарының есептілікті ұсыну қағидаларын бекіту туралы» 2012 жылғы 26 наурыздағы № 119 қаулысы;

69) Ұлттық Банк Басқармасының «Бағалы қағаздар рыногында кәсіби қызмет түрлерін қоса атқару туралы» 2012 жылғы 26 наурыздағы № 120 қаулысы;

70) Ұлттық Банк Басқармасының «Қазақстан Республикасының кейбір нормативтік құқықтық актілеріне өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» 2012 жылғы 26 наурыздағы № 121 қаулысы;

71) Ұлттық Банк Басқармасының «Қазақстан Республикасы Қаржы нарығын және қаржы ұйымдарын реттеу мен қадағалау агенттігі Басқармасының «Орталық депозитарий қызметін жүзеге асыру ережесін бекіту туралы» 2008 жылғы 29 желтоқсандағы № 238 қаулысына өзгерістер мен толықтыру енгізу туралы» 2012 жылғы 26 наурыздағы № 122 қаулысы;

72) Ұлттық Банк Басқармасының «Қазақстан Республикасы Қаржы нарығын және қаржы ұйымдарын реттеу мен қадағалау агенттігі Басқармасының «Банктік операциялардың жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарды лицензиялау ережесін бекіту және Қазақстан Республикасы Қаржы нарығын және қаржы ұйымдарын реттеу мен қадағалау агенттігі Басқармасының «Қазақстан Республикасы Қаржы нарығын және қаржы ұйымдарын реттеу мен қадағалау жөніндегі уәкілетті мемлекеттік органының лицензиясы негізінде банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдардың жарғылық капиталының ең төменгі мөлшерлері туралы» 2006 жылғы 25 ақпандағы № 54 қаулысына толықтырулар енгізу туралы» 2007 жылғы 25 маусымдағы № 168 қаулысына өзгерістер енгізу туралы» 2012 жылғы 26 наурыздағы № 123 қаулысы;

73) Ұлттық Банк Басқармасының «Қазақстан Республикасы Қаржы нарығын және қаржы ұйымдарын реттеу мен қадағалау агенттігі Басқармасының «Жинақтаушы зейнетақы қорларын, олардың құрылтай құжаттарына өзгерістер мен толықтыруларды әділет органдарында мемлекеттік тіркеуге рұқсат беру, сондай-ақ жинақтаушы зейнетақы қорларының зейнетақы жарналарын тарту және зейнетақы төлемдерін жүзеге асыру мен бағалы қағаздар рыногындағы қызметті жүзеге асыру жөніндегі қызметін лицензиялау ережесін бекіту туралы» 2007 жылғы 30 сәуірдегі № 123 қаулысына өзгерістер мен толықтыру енгізу туралы» 2012 жылғы 26 наурыздағы № 124 қаулысы;

74) Ұлттық Банк Басқармасының «Қазақстан Республикасы Қаржы нарығын және қаржы ұйымдарын реттеу мен қадағалау агенттігі Басқармасының «Номиналды ұстау қызметін көрсететін бағалы қағаздар рыногы кәсіби қатысушыларының бағалы қағаздармен мәмілелерді тіркеу, бағалы қағаздар ұстаушысының жеке шотынан үзінді көшірмені

ресімдеу мен беру және номиналды ұстаушының ақпаратты ашу ережесін бекіту туралы» 2006 жылғы 25 ақпандағы № 61 қаулысына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» 2012 жылғы 26 наурыздағы № 125 қаулысы;

75) Ұлттық Банк Басқармасының «Қазақстан Республикасы Қаржы нарығын және қаржы ұйымдарын реттеу мен қадағалау агенттігі Басқармасының «Бағалы қағаздарды ұстаушылар тізілімдерінің жүйесін жүргізу ережесін бекіту туралы» 2006 жылғы 25 ақпандағы № 62 қаулысына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» 2012 жылғы 26 наурыздағы № 126 қаулысы;

76) Ұлттық Банк Басқармасының «Қаржы нарығын және қаржы ұйымдарын реттеу, бақылау мен қадағалау жөніндегі уәкілетті органның лицензиясы негізінде банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдардың жарғылық капиталының ең аз мөлшерлері туралы» 2012 жылғы 26 наурыздағы № 127 қаулысы;

77) Ұлттық Банк Басқармасының «Банк холдингінің, сондай-ақ банктің ірі қатысушысының банктің және банк конгломератының меншікті капиталы жеткіліктілігінің коэффициенттерін қолдау шаралары туралы нұсқаулықты бекіту туралы» 2012 жылғы 26 наурыздағы № 128 қаулысы;

78) Ұлттық Банк Басқармасының «Сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымына және (немесе) сақтандыру холдингіне еншілес ұйымды құруға немесе иемденуге, ұйымдардың капиталына қомақты қатысуға рұқсат беру, сондай-ақ еншілес ұйымды құруға, иемденуге, ұйымның капиталына қомақты қатысуға берілген рұқсатты кері қайтарып алу қағидаларын бекіту туралы» 2012 жылғы 26 наурыздағы № 129 қаулысы;

79) Ұлттық Банк Басқармасының «Қазақстан Республикасы Қаржы нарығын және қаржы ұйымдарын реттеу мен қадағалау агенттігі Басқармасының «Сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымдарын мәжбүрлеп тарату ережесін бекіту туралы» 2006 жылғы 25 наурыздағы № 77 қаулысына өзгерістер мен толықтыру енгізу туралы» 2012 жылғы 26 наурыздағы № 130 қаулысы;

80) Ұлттық Банк Басқармасының «Қазақстан Республикасы Қаржы нарығын және қаржы ұйымдарын реттеу мен қадағалау агенттігі Басқармасының «Жинақтаушы зейнетақы қорларын мәжбүрлеп тарату ережесін бекіту туралы» 2006 жылғы 25 наурыздағы № 79 қаулысына өзгерістер мен толықтыру енгізу туралы» 2012 жылғы 26 наурыздағы № 131 қаулысы;

81) Ұлттық Банк Басқармасының «Жинақтаушы зейнетақы қорларын ерікті түрде тарату жөніндегі нұсқаулықты бекіту туралы» 2012 жылғы 26 наурыздағы № 132 қаулысы;

82) Ұлттық Банк Басқармасының «Сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымдарын ерікті түрде тарату жөніндегі нұсқаулықты бекіту туралы» 2012 жылғы 26 наурыздағы № 133 қаулысы;

83) Ұлттық Банк Басқармасының «Қазақстан Республикасы Қаржы нарығын және қаржы ұйымдарын реттеу мен қадағалау агенттігі Басқармасының «Қазақстан Республикасында банктерді мәжбүрлеп тарату ережесін бекіту туралы» 2006 жылғы 25 ақпандағы № 40 қаулысына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» 2012 жылғы 26 наурыздағы № 134 қаулысы;

84) Ұлттық Банк Басқармасының «Қазақстан Республикасы Қаржы нарығын және қаржы ұйымдарын реттеу мен қадағалау агенттігі Басқармасының «Банктің, сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының және жинақтаушы зейнетақы қорының уақытша әкімшілігін (уақытша басқарушысын) тағайындау және қызметінің ережесін бекіту туралы» 2006 жылғы 9 қаңтардағы № 6 қаулысына өзгерістер енгізу туралы» 2012 жылғы 26 наурыздағы № 135 қаулысы;

85) Ұлттық Банк Басқармасының «Кепілдік берілген депозиттер бойынша міндеттемелер қабылдайтын қатысушы (қатысушылар) банктегі (банктердегі) депозиттерге міндетті кепілдік беруді жүзеге асыратын ұйымның заемдар беру және депозиттерді орналастыру қағидаларын бекіту туралы» 2012 жылғы 26 наурыздағы № 136 қаулысы;

86) Ұлттық Банк Басқармасының «Қарыздар мен салымдар бойынша шынайы, жылдық, тиімді, салыстырмалы есептеудегі сыйақы мөлшерлемелерін (нақты құнын) есептеу қағидаларын бекіту туралы» 2012 жылғы 26 наурыздағы № 137 қаулысы;

87) Ұлттық Банк Басқармасының «Банктік және сақтандыру холдингтерінің қаржылық есептілікті жариялау тәртібі мен мерзімдері туралы» 2012 жылғы 26 наурыздағы № 138 қаулысы;

88) Ұлттық Банк Басқармасының «Бағалы қағаздар нарығында қызметті жүзеге асыруға қажетті бағдарламалық-техникалық құралдарға және өзге жабдықтарға қойылатын талаптар туралы нұсқаулықты бекіту жөнінде» 2012 жылғы 28 сәуірдегі № 165 қаулысы;

89) Ұлттық Банк Басқармасының «Жинақтаушы зейнетақы қорына және (немесе) ірі қатысушы белгілерін иеленуші тұлғаға, жинақтаушы зейнетақы қорының ірі қатысушысына шектеулі ықпал ету шараларын қолдану қағидаларын бекіту туралы» 2012 жылғы 24 сәуірдегі № 166 қаулысы;

90) Ұлттық Банк Басқармасының «Бағалы қағаздар нарығының субъектісіне және (немесе) ірі қатысушы белгілерін иеленуші тұлғаға, зейнетақы активтерін инвестициялық басқаруды жүзеге асыратын ұйымның ірі қатысушысына шектеулі ықпал ету шараларын қолдану қағидаларын бекіту туралы» 2012 жылғы 24 сәуірдегі № 167 қаулысы;

91) Ұлттық Банк Басқармасының «Өтініш берушінің (лицензиаттың) жарғылық капиталының ең аз мөлшері туралы» 2012 жылғы 28 сәуірдегі № 168 қаулысы;

92) Ұлттық Банк Басқармасының «Жинақтаушы зейнетақы қорының және (немесе) зейнетақы активтерін инвестициялық басқаруды жүзеге асыратын ұйымның ірі қатысушысының жинақтаушы зейнетақы қорының және (немесе) зейнетақы активтерін инвестициялық басқаруды жүзеге асыратын ұйымның меншікті капиталының жеткіліктілігі коэффициенттерін қолдауы жөніндегі шаралар туралы нұсқаулықты бекіту жөнінде» 2012 жылғы 28 сәуірдегі № 170 қаулысы;

93) Ұлттық Банк Басқармасының «Акционерлік қоғамның үлестес тұлғаларының тізімін ұсыну туралы» 2012 жылғы 28 сәуірдегі № 171 қаулысы;

94) Ұлттық Банк Басқармасының «Қазақстан Республикасының кейбір нормативтік құқықтық актілеріне екінші деңгейдегі банктердің қызметін реттеу мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» 2012 жылғы 28 сәуірдегі № 172 қаулысы;

95) Ұлттық Банк Басқармасының «Сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымдарының құрылтай құжаттарына өзгерістерді және (немесе) толықтыруларды алдын ала келісу қағидаларын бекіту туралы» 2012 жылғы 28 сәуірдегі № 173 қаулысы;

96) Ұлттық Банк Басқармасының «Екінші деңгейдегі банктердің, «Қазақстанның Даму Банкі» акционерлік қоғамының және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдардың қарыздар мен шартты міндеттемелер бойынша есептілікті беру қағидаларын бекіту туралы» 2012 жылғы 28 сәуірдегі № 174 қаулысы;

97) Ұлттық Банк Басқармасының «Қазақстан Республикасы Қаржы нарығын және қаржы ұйымдарын реттеу мен қадағалау агенттігі Басқармасының «Ертерек ден қою шараларын және екінші деңгейдегі банктің қаржылық жай-күйінің нашарлауына ықпал ететін факторларды анықтау әдістемесін қолдану ережесін бекіту және Қазақстан Республикасы Қаржы нарығын және қаржы ұйымдарын реттеу мен қадағалау агенттігі Басқармасының Ертерек ден қою шараларын және екінші деңгейдегі банктің, жинақтаушы зейнетақы қорының және (немесе) зейнетақы активтерін инвестициялық басқаруды жүзеге асыратын ұйымның, сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының қаржылық жай-күйінің нашарлауына ықпал ететін факторларды анықтау әдістемесін қолдану ережесін бекіту туралы 2008 жылғы 28 қарашадағы № 200 қаулысына өзгерістер енгізу туралы» 2011 жылғы 28 ақпандағы № 23 қаулысына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» 2012 жылғы 28 сәуірдегі № 175 қаулысы;

98) Ұлттық Банк Басқармасының «Рейтингтік агенттіктерді және банктер мәмілелерін жүзеге асыра алатын облигацияларға арналған ең төменгі талап етілетін

рейтингіні, сондай-ақ банктер брокерлік және(немесе) дилерлік қызметті жүзеге асырған кезде мемлекеттік бағалы қағаздарымен мәмілелер жасай алатын елдердің ең төменгі талап етілетін рейтингісін белгілеу туралы» 2012 жылғы 28 сәуірдегі № 176 қаулысы;

99) Ұлттық Банк Басқармасының «Қазақстан Республикасы Қаржы нарығын және қаржы ұйымдарын реттеу мен қадағалау агенттігі Басқармасының «Екінші деңгейдегі банктердің бағалы қағаздар рыногында брокерлік және (немесе) дилерлік қызметті жүзеге асыра алатын туынды бағалы қағаздардың және туынды қаржы құралдардың базалық активтерін сатып алу тізбесі және тәртібі туралы» 2007 жылғы 16 шілдедегі № 210 қаулысына өзгерістер мен толықтыру енгізу туралы» 2012 жылғы 25 мамырдағы № 193 қаулысы;

100) Ұлттық Банк Басқармасының «Банктік қарыз және (немесе) банк кепілдігін алу мақсаттары үшін заңды тұлғаның ақпаратты жария ету қағидаларын бекіту туралы» 2012 жылғы 25 мамырдағы № 194 қаулысы;

101) Ұлттық Банк Басқармасының «Қазақстан Республикасының кейбір нормативтік құқықтық актілеріне бағалы қағаздар нарығы субъектілерінің және жинақтаушы зейнетақы қорларының мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» 2012 жылғы 25 мамырдағы № 195 қаулысы;

102) Ұлттық Банк Басқармасының «Қазақстан Республикасы Қаржы нарығын және қаржы ұйымдарын реттеу мен қадағалау агенттігі Басқармасының «Банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдардың есеп беру ережесін бекіту туралы» 2004 жылғы 27 қарашадағы № 334 қаулысына өзгерістер енгізу туралы» 2012 жылғы 25 мамырдағы № 197 қаулысы;

103) Ұлттық Банк Басқармасының «Сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымдарын ерікті түрде таратуға рұқсат беру не көрсетілген рұқсатты беруден бас тарту қағидаларын бекіту туралы» 2012 жылғы 26 маусымдағы № 198 қаулысы;

104) Ұлттық Банк Басқармасының «Жинақтаушы зейнетақы қорын ерікті түрде таратуға рұқсат беру қағидаларын бекіту туралы» 2012 жылғы 4 шілдедегі № 204 қаулысы;

105) Ұлттық Банк Басқармасының «Қаржы құралдарымен клиринг қызметі мәселелері бойынша Қазақстан Республикасының кейбір нормативтік құқықтық актілеріне өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» 2012 жылғы 4 шілдедегі № 205 қаулысы;

106) Ұлттық Банк Басқармасының «Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі Басқармасының «Банктің не банк холдингінің еншілес ұйымдарына, банк не банк холдингі қомақты қатысатын ұйымдарға тиесілі банк конгломераты бас ұйымының, банктің немесе банк холдингінің акциялары үлесінің (жарғылық капиталға қатысу үлестерінің) лимитін белгілеу туралы» 2012 жылғы 13 ақпандағы № 39 қаулысына өзгеріс енгізу туралы» 2012 жылғы 4 шілдедегі № 212 қаулысы;

107) Ұлттық Банк Басқармасының «Екінші деңгейдегі банктердің кредиттік портфельдерінің сапасын жақсартуға мамандандырылған ұйымның күмәнді және үмітсіз активтерді бағалауды және иемденуді жүзеге асыру қағидаларын, сондай-ақ Иемденетін (иемденген) күмәнді және үмітсіз активтерге қойылатын талаптарды бекіту туралы» 2012 жылғы 4 шілдедегі № 215 қаулысы;

108) Ұлттық Банк Басқармасының «Бір тұлғаның дербес не бір немесе бірнеше тұлғамен бірлесіп заңды тұлғаның шешімдерін шартқа (растайтын құжаттарға) байланысты немесе басқаша айқындау мүмкіндігі туралы нұсқаулықты бекіту жөнінде» 2012 жылғы 4 шілдедегі № 217 қаулысы;

109) Ұлттық Банк Басқармасының «Қазақстан Республикасының бағалы қағаздар нарығында брокерлік және (немесе) дилерлік қызметті жүзеге асыруға лицензиялары бар ұйымдардың есептерді ұсыну қағидаларын бекіту туралы» 2012 жылғы 27 шілдедегі № 224 қаулысы;

110) Ұлттық Банк Басқармасының «Қазақстан Республикасының кейбір нормативтік құқықтық актілеріне жинақтаушы зейнетақы қорларының, зейнетақы активтерін

инвестициялық басқаруды жүзеге асыратын ұйымдардың және бағалы қағаздар нарығында кәсіби қызмет түрлерін қоса атқаратын ұйымдардың қызметін пруденциялық реттеу мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» 2012 жылғы 27 шілдедегі № 227 қаулысы;

111) Ұлттық Банк Басқармасының «Білікті инвесторлардың қаражаты есебінен ғана сатып алуға рұқсат етілген қаржы құралдарының тізбесін белгілеу туралы» 2012 жылғы 27 шілдедегі № 228 қаулысы;

112) Ұлттық Банк Басқармасының «Қазақстан Республикасы Қаржы нарығын және қаржы ұйымдарын реттеу мен қадағалау агенттігі Басқармасының «Бағалы қағаздармен және өзге қаржы құралдарымен сауда-саттық ұйымдастырушылардың қызметін жүзеге асыру ережесін бекіту туралы» 2008 жылғы 29 қазандағы № 170 қаулысына өзгеріс енгізу туралы» 2012 жылғы 27 шілдедегі № 229 қаулысы;

113) Ұлттық Банк Басқармасының № 233 «Қазақстан Республикасы Алматы қаласының өңірлік қаржы орталығының қызметін реттеу агенттігі Төрағасының «Бағалы қағаздары Алматы қаласының өңірлік қаржы орталығының арнайы сауда алаңының тізіміне енгізіледі деп көзделген немесе енгізілген эмитенттерге, сондай-ақ осындай бағалы қағаздарға қойылатын талаптарды белгілеу туралы» 2008 жылғы 8 мамырдағы №04.2-09/119 бұйрығына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» 2012 жылғы 24 тамыздағы № 233 қаулысы;

114) Ұлттық Банк Басқармасының «Қазақстан Республикасының кейбір нормативтік құқықтық актілерінің күші жойылды деп тану туралы» 2012 жылғы 24 тамыздағы № 234 қаулысы;

115) Ұлттық Банк Басқармасының «Қазақстан Республикасының кейбір нормативтік құқықтық актілеріне қаржы нарығын және қаржы ұйымдарын реттеу, бақылау мен қадағалау мәселелері бойынша өзгерістер енгізу туралы» 2012 жылғы 24 тамыздағы № 235 қаулысы;

116) Ұлттық Банк Басқармасының «Бағалы қағаздарды ұстаушылар тізілімдерінің жүйесін жүргізу жөніндегі қызметті жүзеге асыратын ұйымның тәуекелдерді басқару жүйесінің болуына қойылатын талаптарды бекіту және Қазақстан Республикасының кейбір нормативтік құқықтық актілеріне өзгерістер енгізу туралы» 2012 жылғы 24 тамыздағы № 276 қаулысы;

117) Ұлттық Банк Басқармасының «Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі Басқармасының «Бағалы қағаздар нарығында қызметті жүзеге асыруға қажетті бағдарламалық-техникалық құралдарға және өзге жабдықтарға қойылатын талаптарды бекіту жөнінде» 2012 жылғы 28 сәуірдегі № 165 қаулысына өзгерістер мен толықтыру енгізу туралы» 2012 жылғы 24 тамыздағы № 277 қаулысы;

118) Ұлттық Банк Басқармасының «Қазақстан Республикасы Қаржы нарығын және қаржы ұйымдарын реттеу мен қадағалау агенттігі Басқармасының «Бағалы қағаздар нарығында брокерлік және дилерлік қызметті, инвестициялық портфельді басқару жөніндегі қызметті жүзеге асыратын ұйымдар үшін тәуекелдерді басқару жүйелерінің болуына қойылатын талаптар туралы нұсқаулықты бекіту туралы» 2009 жылғы 26 қыркүйектегі № 209 қаулысына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» 2012 жылғы 24 тамыздағы № 278 қаулысы;

119) Ұлттық Банк Басқармасының «Қазақстан Республикасы Қаржы нарығын және қаржы ұйымдарын реттеу мен қадағалау агенттігі Басқармасының «Қазақстан Республикасының бағалы қағаздар рыногында брокерлік және дилерлік қызметті жүзеге асыру ережесін бекіту туралы» 2005 жылғы 27 тамыздағы № 317 қаулысына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» 2012 жылғы 24 тамыздағы № 279 қаулысы.

120) Ұлттық Банк Басқармасының «Акционерлік қоғамдардың және қаржы ұйымдарының қаржылық есептілікті жариялау қағидаларын бекіту туралы» 2012 жылғы 24 тамыздағы № 282 қаулысы;

121) Ұлттық Банк Басқармасының «Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі Басқармасының «Қазақстан Республикасының резиденті-ұйымның эмиссиялық бағалы қағаздарын шет мемлекеттің аумағында шығаруға және (немесе) орналастыруға рұқсат беру, депозитарлық қолхаттардың немесе Қазақстан Республикасының резиденттері-ұйымдардың эмиссиялық бағалы қағаздары базалық активі болып табылатын өзге бағалы қағаздардың шығарылымы туралы хабарламаны, сондай-ақ оларды орналастыру туралы есепті ұсыну қағидаларын бекіту туралы» 2012 жылғы 24 ақпандағы № 70 қаулысына өзгеріс енгізу туралы» 2012 жылғы 21 қыркүйектегі № 297 қаулысы;

122) Ұлттық Банк Басқармасының «Қазақстан Республикасы Қаржы нарығын және қаржы ұйымдарын реттеу мен қадағалау агенттігі Басқармасының «Зейнетақы активтерін инвестициялық басқару жөніндегі қызметті жүзеге асыратын ұйымдардың және жинақтаушы зейнетақы қорларының қызметін жүзеге асыру ережесін бекіту туралы» 2009 жылғы 5 тамыздағы № 189 қаулысына өзгерістер мен толықтыру енгізу туралы» 2012 жылғы 21 қыркүйектегі № 299 қаулысы;

123) Ұлттық Банк Басқармасының «Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі Басқармасының «Екінші деңгейдегі банктердің, «Қазақстанның Даму Банкі» акционерлік қоғамының және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдардың қарыздар мен шартты міндеттемелер бойынша есептілікті беру қағидаларын бекіту туралы» 2012 жылғы 28 сәуірдегі № 174 қаулысына өзгерістер енгізу туралы» 2012 жылғы 29 қазандағы № 318 қаулысы.

124) Ұлттық Банк Басқармасының «Қазақстан Республикасының кейбір нормативтік құқықтық актілеріне эмитенттерді және олардың бағалы қағаздарын қор биржасында айналысқа жіберу мәселелері бойынша өзгерістер енгізу туралы» 2012 жылғы 29 қазандағы № 332 қаулысы;

125) Ұлттық Банк Басқармасының «Қаржы ұйымдарының аудиторлық есебін жасау және оны қаржы нарығын және қаржы ұйымдарын бақылау мен қадағалау жөніндегі уәкілетті органға ұсыну мерзімі туралы» 2012 жылғы 27 шілдедегі № 223 қаулысы;

126) Ұлттық Банк Басқармасының «Ішкі валюта нарығында шетел валютасына сұраныс пен ұсыныс көздерінің, сондай-ақ оны пайдалану бағыттарының мониторингін жүзеге асыру жөніндегі нұсқаулықты бекіту туралы» 2012 жылғы 27 шілдедегі № 221 қаулысы;

127) Ұлттық Банк Басқармасының «Қазақстан Республикасында экспорттық-импорттық валюталық бақылауды жүзеге асыру қағидаларын бекіту туралы» 2012 жылғы 24 ақпандағы № 42 қаулысы;

128) Ұлттық Банк Басқармасының «Бухгалтерлік есепті жүргізу және қаржылық есептілікті жасау мәселелерін реттейтін кейбір нормативтік құқықтық актілерге өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» 2012 жылғы 24 ақпандағы № 43 қаулысы;

129) Ұлттық Банк Басқармасының «Қазақстан Республикасы ұлттық валютасының банкноттары мен монеталарын Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің сату және сатып алу қағидаларын бекіту туралы» 2012 жылғы 24 тамыздағы № 255 қаулысы;

130) Ұлттық Банк Басқармасының «Бухгалтерлік есепті жүргізуді ұйымдастыру қағидаларын бекіту туралы» 2012 жылғы 24 тамыздағы № 270 қаулысы;

131) Ұлттық Банк Басқармасының «Бухгалтерлік есепті жүргізуді автоматтандыру қағидаларын бекіту туралы» 2012 жылғы 24 тамыздағы № 272 қаулысы;

132) Ұлттық Банк Басқармасының «Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі Басқармасының «Қазақстан Республикасында қолма-қол шетел валютасымен айырбастау операцияларын ұйымдастыру ережесін бекіту туралы» 2006 жылғы 27 қазандағы № 106 қаулысына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» 2012 жылғы 4 шілдедегі № 202 қаулысы;

133) Ұлттық Банк Басқармасының «2006 жылғы үлгідегі және 2012 жылғы үлгідегі номиналы 2 000 теңгелік банкноттардың қатар айналыста болу кезеңін белгілеу туралы» 2012 жылғы 4 шілдедегі № 201 қаулысы;

134) Ұлттық Банк Басқармасының «Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі Басқармасының «Айналыстағы ұлттық валютаның ақша белгілерінің дизайны (нысаны) өзгерген кезде оларды ауыстыру ережесін бекіту туралы» 2000 жылғы 20 шілдедегі 301 қаулысына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» 2012 жылғы 26 желтоқсандағы № 212 қаулысы;

135) Ұлттық Банк Басқармасының «2006 жылғы үлгідегі және 2011 жылғы үлгідегі номиналы 5 000 теңгелік банкноттардың қатар айналыста болу кезеңін белгілеу туралы» 2012 жылғы 26 желтоқсандағы № 213 қаулысы;

136) Ұлттық Банк Басқармасының «Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкі Басқармасының «Қаржы ұйымдарының және «Қазақстан Даму Банкі» акционерлік қоғамының қаржылық есептілігінің тізбесі, нысандары және ұсыну мерзімдері туралы нұсқаулықты бекіту туралы» 2011 жылғы 25 ақпандағы № 11 қаулысына өзгерістер енгізу туралы» 2012 жылғы 30 қаңтардағы № 8 қаулысы;

137) Ұлттық Банк Басқармасының «2006 жылғы үлгідегі және 2012 жылғы үлгідегі номиналы 10 000 теңгелік банкноттардың қатар айналыста болу кезеңін белгілеу туралы» 2012 жылғы 26 наурыздағы № 241 қаулысы;

138) Ұлттық Банк Басқармасының «Бағалы металдардағы активтерді толықтыру үшін тазартылған алтынды сатып алуға мемлекеттің басым құқығын іске асыру қағидаларын бекіту туралы» 2012 жылғы 24 тамыздағы № 241 қаулысы;

139) Ұлттық Банк Басқармасының «Банктердің және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдардың үй-жайларын күзетуді және жайластыруды ұйымдастыру қағидаларын бекіту туралы» 2012 жылғы 24 тамыздағы № 250 қаулысы;

140) Ұлттық Банк Басқармасының «Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі Басқармасының «Қазақстан Республикасы ұлттық валютасының банкноттары мен монеталарының төлемділігін анықтау ережесін бекіту туралы» 2003 жылғы 26 желтоқсандағы № 477 қаулысына өзгерістер мен толықтыру енгізу туралы» 2012 жылғы 24 тамыздағы № 251 қаулысы;

141) Ұлттық Банк Басқармасының «Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі Басқармасының «Қазақстан Республикасының екінші деңгейдегі банктерінде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда касса операцияларын және банкноталарды, монеталарды және құндылықтарды инкассациялау операцияларын жүргізу ережесін бекіту туралы» 2001 жылғы 3 наурыздағы № 58 қаулысына өзгерістер енгізу туралы» 2012 жылғы 24 тамыздағы № 252 қаулысы;

142) Ұлттық Банк Басқармасының «Қазақстан Республикасы ұлттық валютасының айналыстан алынатын және алынған банкноттары мен монеталарын, сондай-ақ Қазақстан Республикасы ұлттық валютасының тозған және бүлінген банкноттары мен монеталарын айырбастау қағидаларын бекіту туралы» 2012 жылғы 24 тамыздағы № 253 қаулысы;

143) Ұлттық Банк Басқармасының «Банкноттарды, монеталарды және құндылықтарды есепке алу, сақтау, тасымалдау және инкассациялау қағидаларын бекіту туралы» 2012 жылғы 24 тамыздағы № 254 қаулысы;

144) Ұлттық Банк Басқармасының «Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі Басқармасының «Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің филиалдарында заңды және жеке тұлғалармен кассалық операциялар жүргізу ережесін бекіту туралы» 2003 жылғы 26 желтоқсандағы № 467 қаулысына өзгерістер енгізу туралы» 2012 жылғы 24 тамыздағы № 256 қаулысы;

145) Ұлттық Банк Басқармасының «Банкноттарды, монеталарды және құндылықтарды инкассациялау жөніндегі операцияны жүргізуге арналған Қазақстан Республикасы Ұлттық

Банкінің лицензиясы бар ұйымдар жүзеге асыратын банкноттарды, монеталарды және құндылықтарды қайта санау, сұрыптау, орау, сақтау, сондай-ақ оларды банктерге және банктердің тапсырмасы бойынша олардың клиенттеріне беру жөніндегі қызметке қойылатын талаптарды бекіту туралы» 2012 жылғы 24 тамыздағы № 257 қаулысы;

146) Ұлттық Банк Басқармасының «Банктер болып табылмайтын заңды тұлғалардың банкноттарды, монеталарды және құндылықтарды инкассациялау бойынша қызметін лицензиялау қағидаларын бекіту туралы» 2012 жылғы 24 тамыздағы № 258 қаулысы;

147) Ұлттық Банк Басқармасының «Екінші деңгейдегі банктердің тазартылған құйма алтынмен және күміспен жүргізілетін экспорттық операциялар жөніндегі есептілікті беру нысандары, мерзімдері және тәртібі туралы нұсқаулықты бекіту туралы» 2012 жылғы 24 тамыздағы № 259 қаулысы;

148) Ұлттық Банк Басқармасының «Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің кейбір нормативтік құқықтық актілеріне микроқаржы ұйымдарының бухгалтерлік есебі және қаржылық есептілігі мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» 2012 жылғы 24 желтоқсандағы № 388 қаулысы;

149) Ұлттық Банк Басқармасының «Қазақстан Республикасында валюталық операцияларды жүзеге асыру қағидаларын бекіту туралы» 2012 жылғы 28 сәуірдегі № 154 қаулысы;

150) Ұлттық Банк Басқармасының «Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің кейбір нормативтік құқықтық актілеріне өзгерістер мен толықтырулар енгізу және күші жойылды деп тану туралы» 2012 жылғы 24 тамыздағы № 271 қаулысы;

151) Ұлттық Банк Басқармасының «Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі Басқармасының «Қолма-қол ақша белгілерін – тиындарды ақша айналымынан алу ережесін бекіту туралы» 2001 жылғы 3 наурыздағы № 57 қаулысына өзгеріс енгізу туралы» 2012 жылғы 24 ақпандағы № 41 қаулысы;

152) Ұлттық Банк Басқармасының «Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің банктік сәйкестендіру кодтарын беруі, пайдалануы және күшін жоюы, сондай-ақ банктердің және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдардың кодтарын және банктер, банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдар филиалдарының кодтарын беру және күшін жою, олардың құрылымдары, Банктердің және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдардың анықтамалығын қалыптастыру және жүргізу туралы нұсқаулықты бекіту туралы» 2012 жылғы 24 тамыздағы № 236 қаулысы;

153) Ұлттық Банк Басқармасының «Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі Басқармасының «Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің қысқа мерзімді ноталарын шығару, орналастыру, айналысқа шығару және өтеу ережесін бекіту туралы» 2005 жылғы 15 қыркүйектегі № 108 қаулысына өзгерістер енгізу туралы» 2012 жылғы 24 тамыздағы № 243 қаулысы;

154) Ұлттық Банк Басқармасының «Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі Басқармасының «Қазақстан Республикасының мемлекеттік жіктеушісін – төлем белгілеудің бірыңғай жіктеушісін қолдану және төлемдер бойынша төлем белгілеудің бірыңғай жіктеушісі бөлігінде мәліметтер беру ережесін бекіту туралы» 1999 жылғы 15 қарашадағы № 388 қаулысына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» 2012 жылғы 24 тамыздағы № 267 қаулысы;

155) Ұлттық Банк Басқармасының «Банктердің және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдардың төлем жүйелеріне кіруін қамтамасыз ететін ұйымдастыру шараларына және бағдарламалық-техникалық құралдарға қойылатын талаптарын бекіту туралы» 2012 жылғы 24 тамыздағы № 269 қаулысы;

156) Ұлттық Банк Басқармасының «Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі Басқармасының «Екінші деңгейдегі банктердің, «Қазақстан Даму Банкі» акционерлік қоғамының және ипотекалық ұйымдардың Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкіне

қаржы секторының шолуын қалыптастыру үшін мәліметтерді ұсыну жөніндегі нұсқаулықты бекіту туралы» 2010 жылғы 27 желтоқсандағы № 105 қаулысына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» 2012 жылғы 24 тамыздағы № 280 қаулысы;

157) Ұлттық Банк Басқармасының «Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі Басқармасының «Қазақстан Республикасы Ұлттық қорының инвестициялық операцияларын жүзеге асыру ережесін бекіту туралы» 2006 жылғы 25 шілдедегі № 65 қаулысына өзгеріс енгізу туралы» 2012 жылғы 30 қаңтардағы № 17 қаулысы;

158) Ұлттық Банк Басқармасының «Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің кейбір нормативтік құқықтық актілеріне сәйкестендіру нөмірлері мәселелері бойынша өзгерістер енгізу туралы» 2012 жылғы 26 наурыздағы № 108 қаулысы;

159) Ұлттық Банк Басқармасының «Алматы қаласының өңірлік қаржы орталығының арнайы сауда алаңына жіберілген бағалы қағаздар эмитенттерінің қаржылық есептілігі аудитіне жұмсалған шығындарды өтеу қағидаларын бекіту туралы» 2012 жылғы 3 тамыздағы № 283 қаулысы;

160) Ұлттық Банк Басқармасының «Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі Басқармасының «Электрондық терминалдар мен қашықтан кіру жүйелері арқылы жүзеге асырылған ақша төлемдері мен аударымдары бойынша мәліметтерді ұсыну ережесін бекіту жөнінде» 2010 жылғы 29 наурыздағы № 16 қаулысына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» 2012 жылғы 24 тамыздағы № 268 қаулысы;

161) Ұлттық Банк Басқармасының «Қазақстан Республикасының аумағында шығарылатын немесе аумағына әкелінетін вексель қағазының қорғаныш дәрежелеріне қойылатын талаптарды, сондай-ақ вексель қағазына техникалық талаптарды белгілейтін қағидаларды бекіту туралы» 2012 жылғы 24 тамыздағы № 237 қаулысы;

162) Ұлттық Банк Басқармасының «Қазақстан Республикасы Ұлттық валютасының шетел валюталарына қатысты ресми бағамын белгілеу қағидаларын бекіту туралы» 2012 жылғы 24 тамыздағы № 242 қаулысы;

163) Ұлттық Банк Басқармасының «Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі не оның еншілес ұйымы операторы болатын төлем жүйелерінің жұмыс істеу қағидаларын бекіту туралы» 2012 жылғы 24 тамыздағы № 265 қаулысы;

164) Ұлттық Банк Басқармасының «Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің кейбір нормативтік құқықтық актілеріне банк шоттарын ашу, жүргізу және жабу, ақша төлемі мен аударымын жүзеге асыру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу, сондай-ақ Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің кейбір нормативтік құқықтық актілерінің күші жойылды деп тану туралы» 2012 жылғы 24 тамыздағы № 266 қаулысы;

165) Ұлттық Банк Басқармасының «Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің кейбір нормативтік құқықтық актілеріне ақша төлемі мен аударымын жүзеге асыру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» 2011 жылғы 26 желтоқсандағы № 205 қаулысы;

166) Ұлттық Банк Басқармасының «Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі Басқармасының «Қазақстан Республикасы Ұлттық қорының инвестициялық операцияларын жүзеге асыру ережесін бекіту туралы» 2006 жылғы 25 шілдедегі № 65 қаулысына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» 2012 жылғы 28 сәуірдегі № 161 қаулысы;

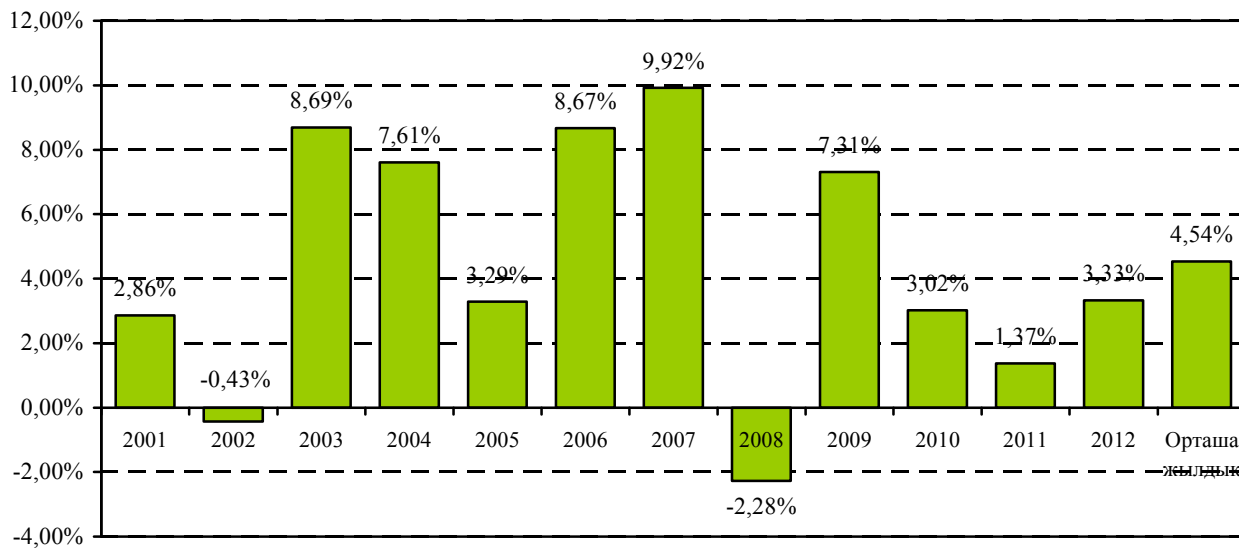
167) Ұлттық Банк Басқармасының «Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі Басқармасының «Қазақстан Республикасы Ұлттық қорының активтерін сыртқы басқарушыларды таңдау ережесін бекіту туралы» 2006 жылғы 25 шілдедегі № 66 қаулысына өзгерістер енгізу туралы» 2012 жылғы 28 сәуірдегі № 162 қаулысы;

168) Ұлттық Банк Басқармасының «Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі Басқармасының «Ең төменгі резервтік талаптар туралы ережені бекіту жөнінде» 2006 жылғы 27 мамырдағы № 38 қаулысына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» 2012 жылғы 21 қыркүйектегі № 290 қаулысы;

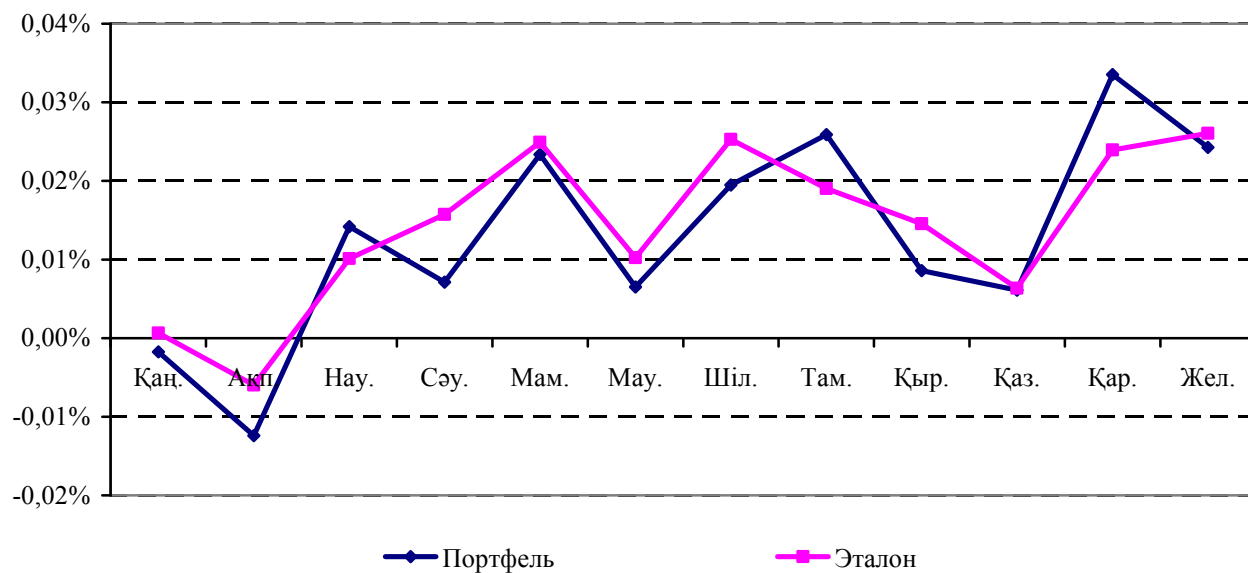
169) Ұлттық Банк Басқармасының «Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі Басқармасының «Қазақстан Республикасы Ұлттық қорының активтерін сыртқы

басқарушыларды таңдау ережесін бекіту туралы» 2006 жылғы 25 шілдедегі № 66 қаулысына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» 2012 жылғы 25 мамырдағы № 181 қаулысы.

Ұлттық қордың құрылғанынан бастап кірістілігі, АҚШ долларымен

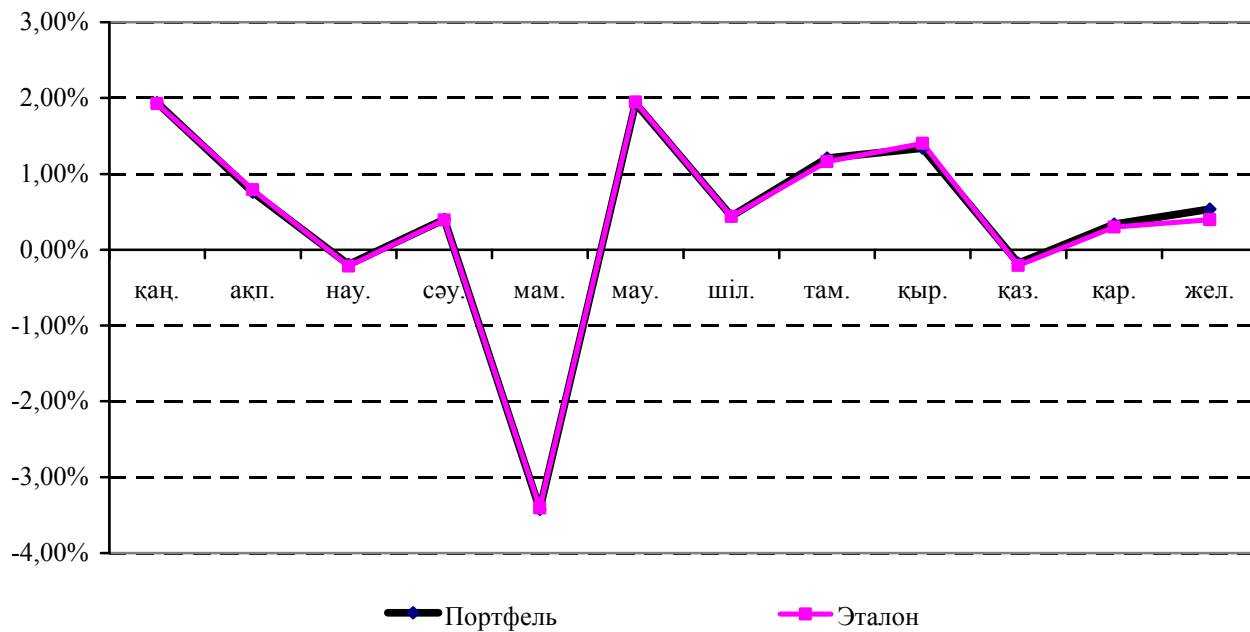

Тұрақтандыру портфельінің 2012 жылғы кірістілігі

11.1.3-сурет

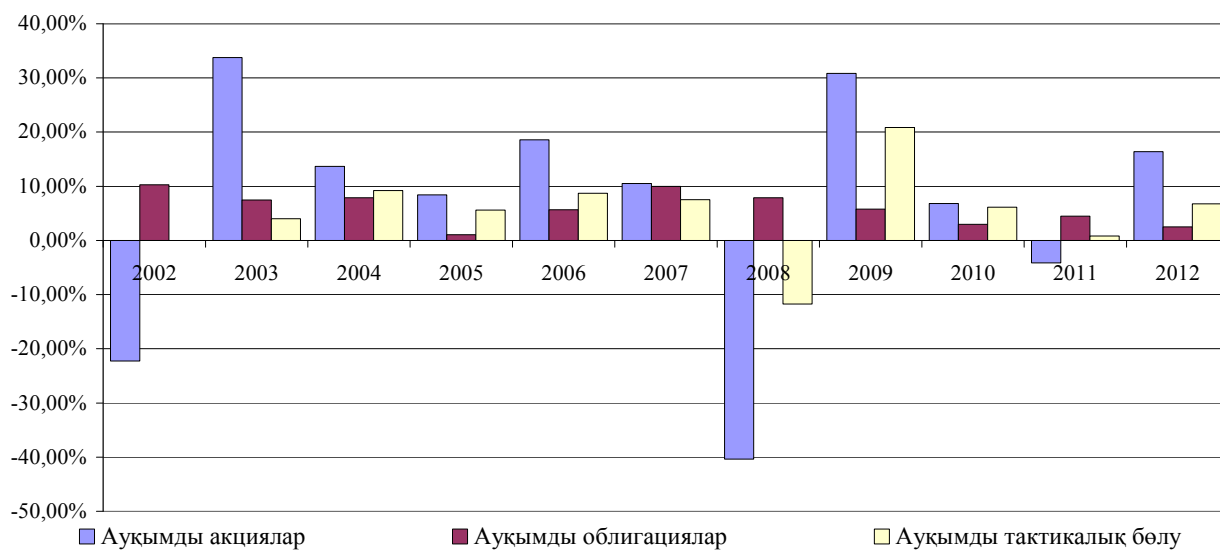
Жинақ портфелінің 2012 жылғы кірістілігі

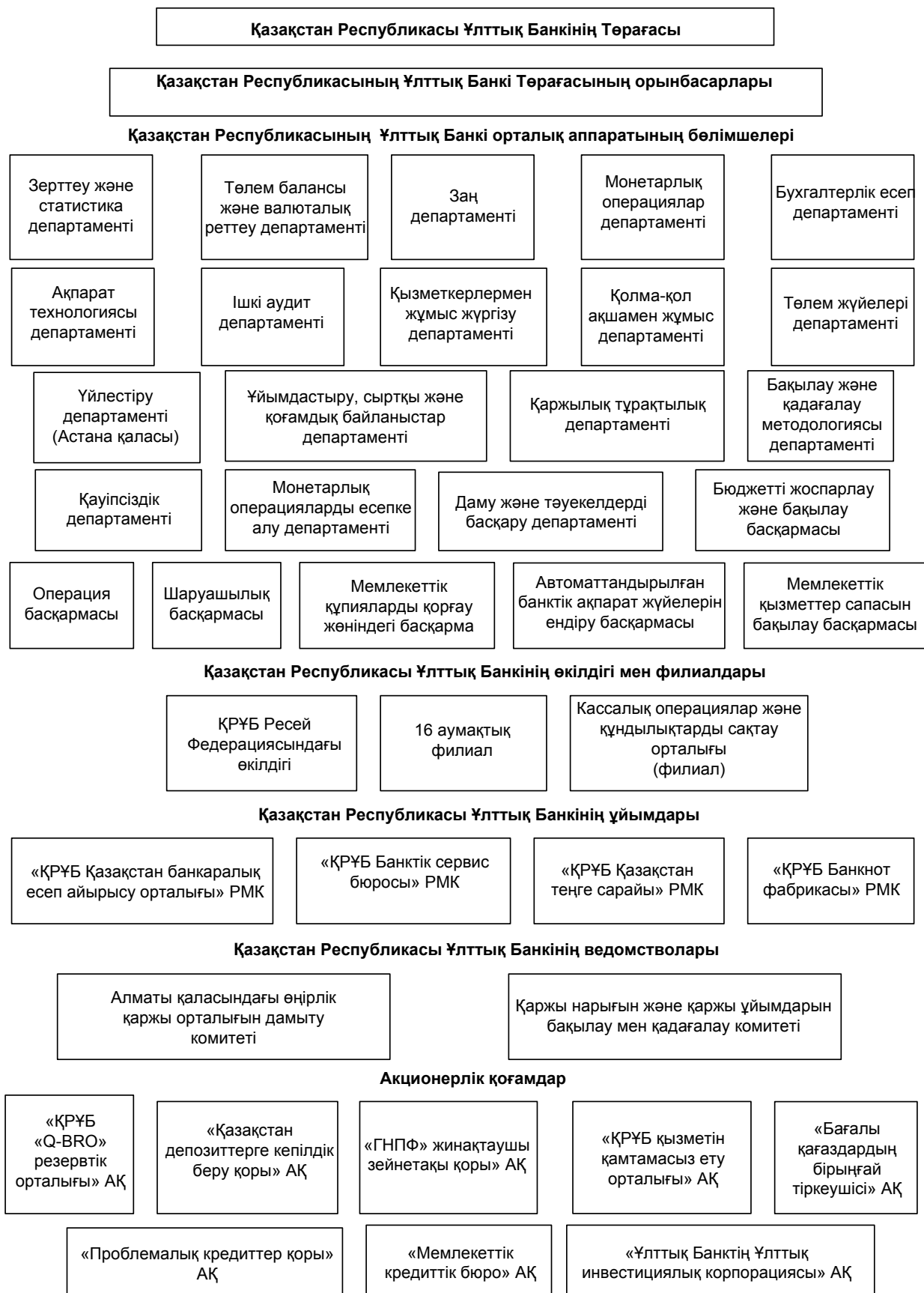
XI бөлімнің 11.1 бөлімшесіне 2-қосымша

11.1.4-сурет

Жинақ портфелінің мандат түрі бойынша кірістілігі

Ұлттық Банктің ұйымдық құрылымы

ХІІ бөлімнің 12.2 бөлімшесіне 1-қосымша

12.2.1-кесте

Ұлттық Банк және акционерлік қоғамдары қызметкерлерінің саны

	Есепті кезең аяғындағы саны				Тұрақтамау көрсеткіші, %	
	Штат бойынша, бірлік		Тізім бойынша, адам			
	2011 ж.	2012 ж.	2011 ж.	2012 ж.	2011 ж.	2012 ж.
1	2	3	4	5	6	7
Орталық аппарат	801	811	791	807	5,7	6,3
Ведомстволар	295	303	309	316	3,2	4,8
Филиалдар	1 243,5	1 243,5	1 300	1 272	4,8	3,8
Жиынтығы:	2 339,5	2 357,5	2 400	2 395	4,9	4,7
ҚРҰБ ұйымдары (РМК)	917	953	932	944	6,3	6,1
ҚРҰБ бойынша барлығы:	3 256,5	3 310,5	3 332	3 339	5,3	5,1
Акционерлік қоғамдар	1 361	2 019	1 391	1 912	24,4	21,0
Барлығы:	4 617,5	5 329,5	4 723	5 251	9,9	10,7

ХІІ бөлімнің 12.5 бөлімшесіне 1-қосымша

12.5.1-кесте

Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкі қызметінің нәтижелері

млн. теңге

Атауы	2011 жыл				2012 жыл				Ауытқу	
	ҚҰБ	РМК	АҚ	Барлығы	ҚҰБ	РМК	АҚ	Барлығы	(+/-)	(%)
Кірістер	56 193,4	19 567,7	20 164,8	95 925,9	51 575,4	23 831,6	24 313,4	99 720,4	3 794,5	4,0
Шығындар	18 276,5	17 352,5	9 111,8	44 740,8	21 275,2	20 086,9	11 470,2	52 832,3	8 091,5	18,1
Бөлін- беген пайда/ (зиян)	37 916,9	2 215,2	11 053,0	51 185,1	30 300,2	3 744,7	12 843,2	46 888,1	-4 297,0	-8,4
Корпора- тивтік табыс салығы		500,1	512,0	1 012,1		756,4	733,6	1 490,0	477,9	47,2
Бөлін- беген пайданың (зиян- ның) қалдығы	37 916,9	1 715,1	10 541,0	50 173,0	30 300,2	2 988,3	12 109,6	45 398,1	-4 774,9	-9,5

12.5.2-кесте

**Ұлттық Банктің монетарлық қызмет бойынша кірістер мен шығындары
(нетто - негізде)**

млн. теңге

Р/с №	Атауы	Нетто-нәтиже		Ауытқу	
		2011 жыл	2012 жыл	(+/-)	(%)
1	2	3	4	5	6
1	Сыртқы нарық	51 615,3	49 320,2	- 2 295,1	-4,4
1.1	АВА басқару	51 615,3	49 320,2	- 2 295,1	-4,4
1.1.1	Алтын портфелі	134,3	311,0	176,7	2,3 есе
1.1.2	Валюта портфелі	51 481,0	49 009,2	-2 471,8	-4,8
1.1.2.1	Сыртқы басқарудағы	-10,6	11 291,7	11 302,3	1000 еседен артық
1.1.2.2	Ішкі басқарудағы	51 491,6	37 717,5	-13 774,1	-26,8
2	Ішкі нарық	2 780,9	1 246,1	-1 534,8	-55,2
2.1	ҚР Үкіметімен операциялар	-412,7	- 463,2	-50,2	12,2
2.2	МБҚ-мен операциялар	136,8	-5 501,4	-5 638,2	40,2 есе
2.3	Ішкі қаржы жүйесімен, қаржылық емес ұйымдармен және жеке тұлғалармен операциялар	8 661,5	5 273,7	-3 387,8	-39,1
2.4	Провизиялар құру және жою	-5 620,8	1 827,3	7 448,1	-132,5
2.5	Басқа	16,1	109,7	93,6	6,8 есе
3	Қайта бағалаудан нәтиже				
	Монетарлық қызметтен нәтиже	54 396,2	50 566,3	-3 829,9	-7,0

ХІІ бөлімнің 12.5 бөлімшесіне 2-қосымша

12.5.3-кесте

Ұлттық Банктің монетарлық емес қызмет бойынша кірістері мен шығындары

млн. теңге

Р/с №	Атауы	2011 жыл	2012 жыл	Ауытқу	
				(+/-)	(%)
1	2	3	4	5	6
1	Барлық кірістер	1 797,2	1 009,2	-788,0	-43,8
1.1	Өтелген шығындар	15,9	17,0	1,1	6,9
1.2	Инвестициялық бағалы қағаздар - салынған капитал бойынша кірістер	128,5	119,6	-8,9	-6,9
1.3	Өзге де кірістер	328,4	251,6	-76,8	-23,4
1.4	Көзделмеген кірістер	1 324,4	620,8	-703,6	-53,1
1.5	Бұрын құрылған провизияларды жою		0,2	0,2	
2	Барлық шығындар	18 276,5	21 275,2	2 998,7	16,4
2.1	Ұлттық валютаны жеткізу және тасымалдау бойынша	75,3	89,1	13,8	18,3
2.2	Ұлттық Банктің операциялары бойынша комиссия төлеуге	2,3	2,7	0,4	17,4
2.3	Негізгі құрал-жабдықтармен, материалдық емес активтермен және ТМҚ-мен операциялар бойынша	2 131,1	2 595,9	464,8	21,8
2.4	Өзге	842,4	972,1	129,7	15,4
2.5	ҚҚА қаржыландыруға байланысты шығындар	1 319,1		-1 319,1	
2.6	Әкімшілік шығындар және қызметкерлерге шығындар	13 642,0	17 564,6	3 922,6	28,8
2.7	Көзделмеген шығындар	264,3	50,8	231,3	-80,8
	Монетарлық емес қызметтен нәтиже	-16 479,3	-20 266,0	- 3 786,7	23,0

XII бөлімнің 12.5 бөлімшесіне 3-қосымша

12.5.4-кесте

Ұлттық Банктің күрделі шығыстары

млн. теңге

Р/с №	Атауы	2011 жыл	2012 жыл	Ауытқу	
				(+,-)	(%)
1	2	4	5	6	7
1	Объектілердің құрылысы		4,2	4,2	
2	Жұмыс істейтін өндірісті қайта құру және кеңейту	77,2	32,4	-44,8	-58,0
3	Негізгі құрал-жабдықтарды күрделі жөндеу	192,7	261,6	68,9	35,8
4	Негізгі құрал-жабдықтар сатып алу	1 327,5	3 156,2	1 828,7	137,8
5	Материалдық емес активтер сатып алу	284,3	317,7	33,4	11,7
6	Басқа да шығыстар	18 594,8	23 196,8	4 602,0	24,7
	Күрделі шығыстардың жиынтығы	20 476,5	26 968,9	6 492,4	31,7

Х бөлімнің 12.5 бөлімшесіне 4-қосымша

12.5.5-кесте

Ұлттық Банк ұйымдарының қызметінің нәтижелері

Р/с №	Атауы	Кірістер			Шығыстар			Корпоративтік табыс салығы			Салық салынғаннан кейінгі таза кіріс (зиян)		
		2011 жыл	2012 жыл	Өсу қарқыны (төмендеу), %	2011 жыл	2012 жыл	Өсу қарқыны (төмендеу), %	2011 жыл	2012 жыл	Өсу қарқыны (төмендеу), %	2011 жыл	2012 жыл	Өсу қарқыны (төмендеу), %
	Барлығы	39 732,5	48 145,0	21,2	26 464,3	31 557,1	19,2	1 012,1	1 490,0	47,2	12 256,1	15 097,9	23,2
	Республикалық мемлекеттік кәсіпорындар	19 567,7	23 831,6	21,8	17 352,5	20 086,9	15,8	500,1	756,4	51,2	1 715,1	2 988,3	74,2
1	Қазақстан теңге сарай	6 987,1	6 919,6	-1,0	5 903,2	6 128,2	3,8	215,4	141,6	-34,3	868,5	649,8	-25,2
2	Қазақстан банкаралық есеп айырысу орталығы	1 911,5	2 050,3	7,3	1 495,5	1 525,9	2,0	126,2	109,7	-13,1	289,8	414,7	43,1
3	Банктік сервис бюросы	562,2	687,1	22,2	504,6	653,2	29,4	13,2	2,4	-81,8	44,4	31,5	-29,1
4	Банкнот фабрикасы	10 106,9	14 174,6	40,2	9 449,2	11 779,6	24,7	145,3	502,7	3,5 есе	512,4	1 892,3	3,7 есе
	Акционерлік қоғамдар	20 164,8	24 313,4	20,6	9 111,8	11 470,2	25,9	512,0	733,6	43,3	10 541,0	12 109,6	14,9
1	Қазақстан депозиттерге кепілдік беру қоры (ҚРҰБ үлесі 100%)	12 976,6	14 447,6	11,3	4 607,9	4 650,8	0,9	31,2	118,2	3,8 есе	8 337,5	9 678,6	16,1
2	«Q- BRO» резервтік орталығы (ҚРҰБ үлесі 100%)	216,4	245,1	13,3	169,4	307,9	81,8	0,3	23,6	78,7 есе	46,7	-86,4	-2,8 есе
3	Ұлттық Банктің Қызметін қамтамасыз ету орталығы (ҚРҰБ үлесі 100%)	830,5	1 435,4	72,8	793,1	1 567,8	97,7	34,8	1,4	-24,9 есе	2,5	-133,8	-54,5 есе
4	«ГНПФ» жинақтаушы зейнетақы қоры (ҚРҰБ үлесі 100%)	6 141,3	7 205,4	17,3	3541,4	3 906,0	10,3	445,7	534,3	19,9	2 154,2	2 765,1	28,4

млн. теңге

Р/с №	Атауы	Кірістер			Шығыстар			Корпоративтік табыс салығы			Салық салынғаннан кейінгі таза кіріс (зиян)		
		2011 жыл	2012 жыл	Өсу қарқыны (төмендеу), %	2011 жыл	2012 жыл	Өсу қарқыны (төмендеу), %	2011 жыл	2012 жыл	Өсу қарқыны (төмендеу), %	2011 жыл	2012 жыл	Өсу қарқыны (төмендеу), %
5	Ұлттық инвестициялық корпорациясы ²¹ (ҚРҰБ үлесі 100%)		4,3			70,0						-65,7	
6	Проблемалық кредиттер қоры ²² (ҚРҰБ үлесі 100%)					132,9						-132,9	
7	Мемлекеттік кредиттік бюро ²³ (ҚРҰБ үлесі 100%)					13,6			-0,8			-12,8	
8	Бағалы қағаздардың бірыңғай тіркеушісі ²⁴ (ҚРҰБ үлесі 92,05%)		57,2			193,6						-136,4	
9	Бағалы қағаздардың орталық депозитарийі ²⁵ (ҚРҰБ үлесі 54,98%)		918,4			627,6			56,9			233,9	

²¹ «ҰИК» АҚ Ұлттық Банк Басқармасының 2012 жылғы 25 мамырдағы №180 қаулысына сәйкес құрылды

²² «ПКҚ» АҚ Ұлттық Банк Басқармасының 2011 жылғы 30 мамырдағы №53 қаулысына сәйкес құрылды

²³ «МКБ» АҚ Ұлттық Банк Басқармасының 2012 жылғы 4 шілдедегі №213 қаулысына сәйкес құрылды

²⁴ «БҚБТ» АҚ Ұлттық Банк Басқармасының 2011 жылғы 28 қазандағы №171 қаулысына сәйкес құрылды

²⁵ Ұлттық Банк Басқармасының 2012 жылғы 26 қарашадағы №337 қаулысына сәйкес «БҚОД» АҚ-ның ҚРҰБ-ға тиесілі акциялары бақылау пакетіне дейін жеткізілді.

Пайдаланылатын қысқартулар тізімі

автоматтандырылған ақпараттық шағын жүйе	ААШЖ
екінші деңгейдегі банк	банк
мемлекеттік бағалы қағаздар	МБҚ
АҚШ доллары	АҚШ долл.
Еуразия экономикалық қоғамдастығы	ЕурАзЭҚ
Тәуелсіз мемлекеттер достастығы	ТМД
Халықаралық валюта қоры	ХВҚ
миллион	млн.
миллиард	млрд.
халықаралық қаржылық есептілік стандарттары	ХҚЕС
жинақтаушы зейнетақы қоры	ЖЗҚ
зейнетақы активтерін инвестициялық басқаруды жүзеге асыратын ұйым	ЗАИБЖҰ
бас банктің күмәнді және үмітсіз активтерін сатып алатын еншілес ұйым	КАБҰ
бағалы қағаздар нарығының кәсіби қатысушысы	БҚНҚ
бұқаралық ақпарат құралдары	БАҚ
триллион	трлн.
мың	мың
Шанхай ынтымақтастық ұйымы	ШЫҰ
